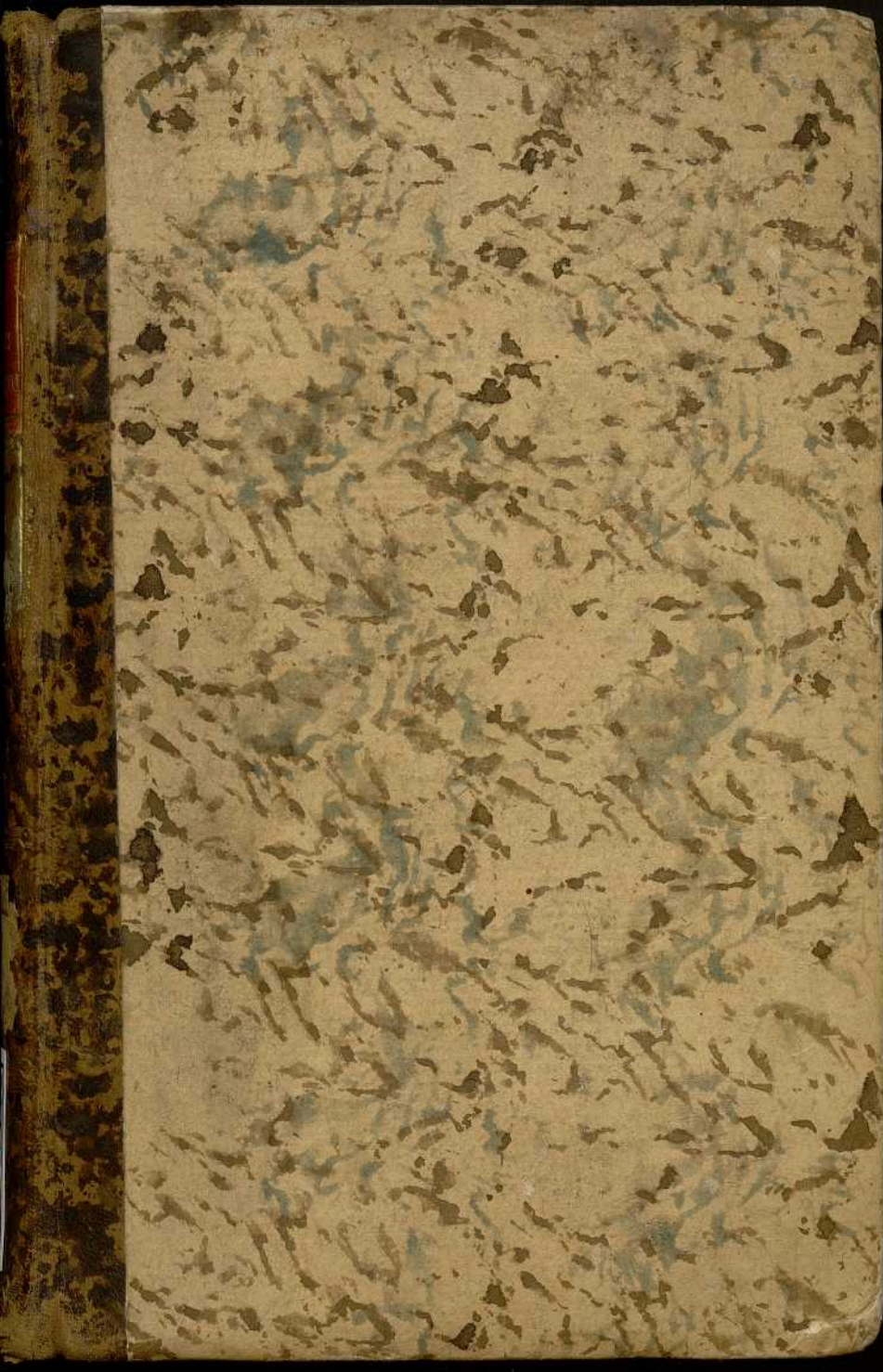

MURRAY
APPARATUS
MEDICAMINUM

T. IV. V. VI.

A
47
169

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL
GRANADA

Sala:

A

Estante:

047

Número:

169

C. H. Farm. N° 159

[Handwritten signature]

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11

2 400

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL	
GRANADA	
Sala:	A
Estante:	047
Numero:	169

[Handwritten signature]

Nomen pharmaceuticum.   *Nomen systematicum.*

489. Urtica.	<i>Urtica dioica.</i>	260
490. Urtica Romana.	-- -- <i>pilulifera.</i>	263
491. Morus.	<i>Morus nigra.</i>	ibid.
492. Ulmus.	<i>Ulmus campestris.</i>	266
493. Cannabis.	<i>Cannabis sativa.</i>	269
494. Lupulus.	<i>Humulus Lupulus.</i>	275

ORDO XLII. VEPERCULÆ.

495. Mezereum.	<i>Daphne Mezereum.</i>	278
496. Thymelæa.	-- -- <i>Gnidium.</i>	283

F I N I S.

2

A P P A R A T U S
M E D I C A M I N U M
T A M S I M P L I C I U M

Q U A M
P R Æ P A R A T O R U M E T C O M P O S I T O R U M
I N P R A X E O S A D J U M E N T U M

C O N S I D E R A T U S .

V O L U M E N Q U I N T U M .

A U C T O R E
I O : A N D R E A M U R R A Y D.
E Q U I T E O R D . R . D E W A S A

CONSILIARIO R. BRIT. AULÆ PROFESSORE MEDIC. ET BOTAN.
ORD. IN ACAD. R. GOTTING PRÆFACTO HORTI R. BOTAN.
SOCIETATUM SCIENTIARUM GOTTING. STOCKHOLM.
UPSAL. GOTGENB. LUND. FLORENT. LUGDUN. DI-
VION. AUREL. ET BATAVO-FLESING. MEDICARUM
PARIS. NANC. ET HAUN. AC OECONOMICARUM
BERN. CELL. GEORGOPH. ET PARIS. MEMBRO.

V E N E T I I S

T Y P I S S E B A S T I A N I V A L L E

*****

M D C C X C V .

S U P E R I O R U M P E R M I S S U .

A PHARMACEUTICAL
TAM BIVILLIUM

IN FRAXOS ADJUMENTUM
ET COMPOSITUM

AUCTORE

JO. ANDREA MURRAY D.

DOCTORE ORD. R. DE VARA

PHARMACEUTICAL
TAM BIVILLIUM
IN FRAXOS ADJUMENTUM
ET COMPOSITUM
AUCTORE
JO. ANDREA MURRAY D.
DOCTORE ORD. R. DE VARA

VENETIA

IN AEDIBUS SEBASTIANI PASTRIS

MDCCLXXXII

PHARMACEUTICAL
TAM BIVILLIUM
IN FRAXOS ADJUMENTUM
ET COMPOSITUM
AUCTORE
JO. ANDREA MURRAY D.
DOCTORE ORD. R. DE VARA

P R Æ F A T I O.

AD VOLUMEN QUINTUM.

Collatis hæctenus editis quinque voluminibus plerarumque stirpium medicarum censum jamjam absolvisse intelligitur, & eousque me pervenisse, ut seriem ordinum naturalium singulorum, quotquot significare instituti ratio postulaverit, integram præstare potuerim. Elapsi complures anni sunt, ex quo primum volumen comparuit, quo temporis intervallo explorare satis commodum fuit, quam lente prorepat labor tanti ambitus sub iis legibus, quas mihimet ipse præfixi, & quarum veritatis studium, non numerus voluminum evulgandorum, summa est, si iter multiplici negotiorum genere, quæ munus injungit, variisque valedudinis offensis interrumpitur. Quapropter obstacula quævis, quæ removeri sese patiuntur, dispellere, jam quidem in animum induxi, quo telam inceptam finiam, antequam senilis infirmitas eam re-

laxet, vel mors discindat, nunquam amplius unien-
dam. Alit impetum persuasio non in sterili me-
campo laborare, dum vires ad illam scientiam in-
tendo, quæ praxeos medicæ alter oculus est, novis
suppetiis indigentissima, & blandum iudicium, tam
de norma, quam sector, quam de ejusdem docu-
mentis a me exaratis, latum a pluribus celeberrimis
viris, qui in artis exercitio consenuerunt, vel
ipsi simili operæ successu egregio manus injecerunt,
quorum CULLENII venerabile nomen eminet.

Utne vero, quum huic volumini indicem, qui
ad omnia spectat, subjecerim, aliquis credat, me
nihil addendum vel emendandum reperisse, monen-
dum est, Supplemento, mox subsequuturo, reliqua
de stirpibus commemoranda me destinasse. Etenim
volumine uno vel altero jam typis descripto, va-
riis novis stirpibus supellex pharmacopoliorum au-
cta fuit; exemplo Cinchonæ variarum specierum,
Swieteniæ, Mahagoni, Rhododendri chrysanthi,
Pruni Padi, Clematidis Vitalbæ, Geoffroyæ Jamai-
censis & Surinamensis, Astragali exscapi, Lactucæ
virosæ, Violæ tricoloris, rel. quæ igitur suo loco
& ordine antea inseri non potuerunt, nunc vero
possunt. Eadem opportunitas jam patet variis par-
tibus vegetabilibus, quarum species botanica serius

modo

modo innotuit, quorsum Balsamus Peruvianus & Tolutanus, Lignum Santalum rubrum, Nux moschata, referenda. Supersunt proh dolor! haud paucæ aliæ ignotæ vel dubiæ speciei, ut Myrobalani variæ, Semen, Ajavæ, Gummi Ammoniacum, Myrrha, Kino aliaque sic dicta Gummata, Balsamum Rakasiri, Radices Columbo, Lopez, Chynlen, Cassumuniar, Ikan, Ligna Aloes, Calambac, Cortices Poggererbæ, Angusturæ, Resina lutea in novissima expeditione fortiss. PHILIPP. ad novum Belgium reperta, reli., quas omnes peculiari sectione complecti opus est, ne quis, licet plures non satis confirmatæ efficaciz reliquis intermisceantur, præstantiorum tamen cognitione careat. Demum accedat oportet commemoratio virium aliquot proximis modo annis de plantis jam a me lustratis, vel primum vel curatius, perspectarum. Hujus naturæ sunt experimenta varia cum Moxa in Europa instituta, Arnicæ vires in subigenja humorum putredine, in febribus intermittentibus, paralyti, & radicis ejusdem potior usus, Valerianæ celticæ cum officinali comparatio, Assæ foetidæ in carie ossium potentia, usus Slysmatum ex aceto & aqua, Rubiæ tinctoriæ virtus in obstructione menstrui fluxus, Dulcamaræ præstantia in vario morborum ge-

nere ulterius stabilita, Belladonnæ in mania & epilepsia efficacia, Tabaci in hydrope, Nucis vomicæ in epilepsia, Digitalis in hydrope, Dentariæ in scabie, Violæ tricoloris in crusta lactea, Opii in lue venerea, laus confirmata saponis acidi in variis morbis, rel. Hæcce omnia dum exsequutus fuero in connubio determinationis exactæ stirpium expositarum vel earundem partium, effugere me posse crediderim opprobrium botanicis creberrime motum, nomenclatura & locomotivitate absolvi, quicquid illis scientiæ & meriti insit.

Hocce spicilegio publici juris facto ad recudenda duo priora volumina, quæ per plures annos jam distracta fuerunt, dein reliqua, regrediar. In ceteris, quæ supersunt, medicaminibus, ad censuram revocandis, id moram abbreviabit, quod prout horum parcior longe numerus est, ita rarissima disceptatio de specie, cui debentur, obtingat, quam tamen inter vegetabilia enucleare auctori sæpe miram difficultatem parit.

B MONOCOTYLEDONES:

O R D O XLIII.

P A L M Æ.

C O C O S.

Linn. Syst. veg. ed. 14. p. 985. Gen. plant. pag. 537.

Pharm. PALMÆ Oleum.

497. **C**OCOS BUTYRACEA; inermis frondibus pinnatis; foliis simplicibus Linn. *Suppl. pl.* p. 454. Pindova Pison. *Ind. res. nat. & med.* p. 125. c. ic. An Palma altissima non spinosa fructu pruniformi minore racemoso sparso Sloane *nat. Hist. of Jam.* vol. 2. p. 115. tab. 215. ? An Palmiste Adanson *Hist. nat. du Senegal* p. 107 ? Arbor alta in America australi, nominatim Brasilia (Pilo) & circa fodinas Ubaquenses (Mutis) crescens.

Plures palmæ suggerunt simile oleum, ut Elæis Guineensis Linn. (Jacqu. *Hist. pl. Amer.* p. 280.); Palma foliorum pediculis spinosis fructu pruniformi luteo oleoso, the Palm Oil-Tree Sloane *Hist. of Jam.* vol. 2. p. 113. tab. 214. quæ

videtur eadem ac Palma oleosa Hughes *nat. Hist. of Barbados*, p. 111. vel Palma dactylifera aculeata fructu corallino major Barrere *Hist. nat. de la France equinoxiale*, p. 87. Item huc pertinent Phoenix dactylifera, cujus nucleus erogat oleum vel butyrum simile (*Wright's Account of the medicinal Plants growing in Jamaica*, quæ commentatio prostat in *Lond. med. Journ.* 1787. P. 3. p. 295.); variæ palmæ spinosæ, quas Aublet (*Plantes de la Guiane Franc. tom. 2. App. p. 95.*) sinit nomine Palmiers Avoira, quarum maxima summo in pretio est aliæque. Existimo eandem intellectam sub nomine Avoira a cl. Fermin (*Reise durch Surinam P. 1. p. 173.*). Harum oleum pro opportunitate locorum in fines eisdem adhibetur. Sed quoniam nuperius cl. Mutis (in *Linn. Suppl. pl. l. c.*) stripem præfixam non solum solertissime descripsit, sed & oleum ex ea ab incolis Americæ calidioris vere in usum quotidianum erui indicavit, illi totam hujus olei historiam jungam.

Fructum gerit drupaceum, obovatum, succosum, unilocularem, cujus nux durissima, oblonga, substriata. Nucleus latens, qui saporem nuclei Cocos nuciferæ habet, oleum recondit, maceratione in aqua eliciendum. Hoc scopo nuces contusæ & ruditer contritæ ab Americanis aquæ per tempus immerguntur, unde sensim nucleorum compages resolvitur ita, ut butyracea materies superficiem petat, gravior fundum occupet. Sic triplici aquæ commutatione quicquid oleosi inest, eruitur (Mutis).

Piso duplicis olei meminit, ex nucleo albi, & ex fructus cortice magis flavi. Quæ in hac narratione obscura sunt, lucem adipiscuntur iis, quæ exposuit cl. Aublet, etli de alia specie, qui ex pulpofa fructus parte prævia fermentatione & motitatione ejus intra vas super igne vel & prægressa coctione ejus cum aqua exprimi oleum nos edocet; ex nucleo autem sua testa valde dura exuto ignis admoti ope exprimi, vel in subsidium sumta coctione in aqua elici buryri speciem. Oleum igitur duplicis generis, tenuius, item crassius, erogât idem fructus. Quod in officinis præsto est, densitatem unguenti habet, flavumque est, odoris grati fere instar Iridis Florentinæ, frigore spissius fit. Rancore album evadit, tum & odorem dictum perdit. Qui igitur color & quæ odoris absentia significant reiciendum esse. Bene tamen conservatum ultra viginti annos rancoris expertus persistit (*Quellmalz Progr. de oleo Palmæ materia injectionibus anatomicis aptissima. Lips. 1750. p. 9.*). Prouti non ex una arbore modo provenit, ita nec ex una regione transmittitur, ex Africa & Jamaica australi.

Oleum hocce in Guiana inungitur corpori ad illud contra insecta & humiditatem aeris tuendum. Sed lampadibus præ-

terea & pigmentis inservit. Butyrum, loco illius ex lacte, cibus in patria additur.

Ulus medicus si spectetur, communis cum aliorum oleorum unguinosorum natura in mentem redeat. Nobis rarissimus quidem est, isque externus, quem & commendat odoris gratia, ut emolliantur solida & relaxentur. Pernionibus prurientibus vel hiantibus, item fissuris manuum hieme præcipue ex multa lotione obtingentibus utiliter inungitur (Bönneken in *Fränk Samml. vol. 2. pag. 235.*). In duritie ventris tam apud adultos, quam infantes fertur prodesse insigniter (Berg. *M. m. p. 332.*). Est qui illud ad dissipationem nodorum arthriticorum in manibus & pedibus & dolorem inde enatum compescendum, item ad sanationem ulcerum, si dehiscunt, extollit (Bönneken *l. c.*).

Pro injectionibus anatomicis subtilioribus utile est, vel per se syringa injectum, vel dum ejus quarta vel tertia pars ceræ additur; nam altius penetrat, frigore non fragile fit, & contra corruptelam variam præparata munit (Quellmalz *l. c. p. 10. sq.*).

Fructus suis pabulo in Jamaica cedit, ubi apri in primis eo valde delectantur (Wright in *Lond. med. Journ. 1787. P. 3. n. 293.*).

Emplastrum Diapalmæ (V. e. c *Ph. Würt. pag. 64.*) inde nomen traxit, quum olim oleum hocce additum fuerit, sed hodie, ut par est, acquiescunt auctiori olei Olivarum quantitate, nisi vel hocce emplastrum ad superflua referre satius ducas.

P H Œ N I X .

Linn. *Syst. veg. ed. 14. p. 985. Gen. pl. 573.*

Pharm. DACTYLI (Fructus); Eorundem Offa.

493. *POENIX DACTYLIFERA*; frondibus pinnatis; foliis ensiformibus complicatis Linn *Sp. pl. p. 1658. Conf. Hasselquist's Resatit heliga Landet p. 499. Poenix Græcis. Palma Kaempf. Amœn. exot. p. 667. sqq. fasc. 4. tab. 1. 2. Depicta quoque existat in Regnault Botanique: Le Palmier Dattier. Arbor novem circiter orgyas alta, grandæva ducentorum quin trecentorum annorum, indigena in Arabia ad maris rubri tractum & in Persia, ubi præcipue regiones, quæ sinum Persicum ambiunt, occupat. Delectatur cælo torrido, fervente, ventis adurentibus ex austro agitato, solo autem sa-*

bu-

buloso, exsucco, levi & nitroso. Ibidem itaque locorum crescit, quæ reliquorum proventuum, ad beatam vitam facientium, aquæ præprimis, inopia laborant.

Sylvestres arbores humiles sunt, & formam indecoram contortam præ se ferunt, fructibus vero vel nullis vel nonnisi aulteris & inutilibus instruuntur. Culus igitur artificium accedat oportet, quem ipsum Kaempfero nemo ad hoc usque tempus sollertius persequutus est. Quoniam propagationis arborum sceminearum potissimum ratio habenda est, nec hæc ex semine apte cognosci possunt: surculi sceminearum ex radice emergentes, biennes ad minimum, terræ in palmetis infiguntur (Vid. de cultura Kaempfer.). Ad imprægnationem autem spadicum sceminearum opus est, ut masculini illis admoveantur vel operosius interferantur. Ex Asia sine dubio in Ægyptum translata hæc palma fuit, ubi & copiose hodie offenditur, sicuti in Senegalia ad promontorium viride (Adanson *Hist. nat. du Senegal.* p. 106.), & Barbaria. Transiit & maris mediterranei limites, ita ut & in Lusitania, australibus provinciis Hispanicæ (Bowles *Voyage to Spain*; jam mihi præsto modo est versio Ital. *Introduzione alla Storia naturale di Spagna*, vol. 1. p. 319.) item prope Gades (Osbecks *Ostind. Resa* p. 41.), præcipue Valentia, item in Sicilia, palmeta alantur. Vitat cælum temperatius. In caldariis hortorum Europæorum vel trunco arbores delituuntur vel exiguo tantum suffulciuntur, rarius quoque flores fructusque ferunt.

Hacce arbore loco natali omnibus fere vitæ necessitatibus natura prospexit, tanto magis ibidem benefica quum torridum clima reliquas tantum, non omnes vitæ suppetias arceat. Vix alia arbor hac in re cum ipsa comparari potest, quam cocos nucifera. Haud immerito igitur divitiarum possessoris palmeterum numero Phœnicum censentur, quarum tria ad quatuor millia aliquando in unius heri fundo numerantur. Caudex versus verticem nonnihil contractior texturam habet laxiorem & multum medullæ recondit, firmior tamen in arbore ætatis provectioris. Fissus palos & trabes domiciliis tuguriisque præbet, sepes inde parantur pro cingendis hortis; sub penuria melioris ignis pabulo foci infervit. Quod ad exortum frondium comparat reculatum tegmen funibus domesticis & navalibus materiem subministrat. Ex frondibus corbes vel sæculi texuntur, & flabella pro insectis abigendis parantur & capitis velamina conduntur. Pro urceis & scutellis vacuæ spathæ conducunt, pro scopis racemi, rel.

Ita edulia varia præbet arbor, scilicet surculi ex axillis frondium provenientes, præcipue ima harum basis, medulla ipsius comæ, frondes summæ tenellæ in unum adhuc con-

convolutæ, spadicis primordia; quæ omnes partes vel manducari crudæ possunt, vel cum carne vervecina coctæ edi, & ex hisce bellaria varia parari selesunt.

Fructum s. Dactylorum vero summum pretium constitutum est. Hi, *Φοινικὸν Βλάνον* Græcis dicti, in spadicem ramulorum colliguntur. Drupam intelligimus oblongam, magnitudine prunorum, carnis, dum recens est & matura, pellucidæ, mollis, dulcissimæ, subrusæ. Decerpuntur dactyli paullo ante maturitatem, quo tempore acerbi sunt, dein in cumulos projecti solaribus radiis exponuntur, quo penitus emolliantur & dulcescant. In siccis, qui ad nos perveniunt, figuræ conicæ apice obtuso & retundato, basi subinde calyce squamoso suffulta, sub cuticula tenui coloris badii parenchyma siccus rufus flavescens dulce & viscosum latet, vestitum intus pellicula tenera nivea tenaci in fila sæpe resoluta. *Semen* ipsum *osseum* est, subcylindricum, epidemide pellucida laxè vestitum, oblongum, subrogosum, albidum apice compresso, altera parte sulco longitudinali notatum, altera hilo orbiculato in medio dorsi. — Differunt fructus in diversis arboribus multiplici modo tam gratia saporis quam colore, mollitie, pinguedinosa facie aliisque notis, unde varietates arborum plures (quarum nomina diversa Kaempferus recenset *l. c. p. 704.*). Harum præstantissima Kaempfero iudice est, quæ Dactylos regios s. Churma Siahuni fert. Taverniero (*Six Voyages en Turquie tom. 1. p. 686.*) autem teste ista prope Sarun in Persia crelens, forsitan ejusdem varietatis. Qui ad nos transferuntur exsiccati Barbariam vulgo patriam habent, & minoris sunt gratiæ & magnitudinis, recentes autem siccis meliores (De-manet *Hist. de l'Afrique Franc. tom. 2. p. 97.*), unde Mauris in deliciis sunt. Multum quoque facit ad præstantiam siccationis artificium.

Multæ gentes sunt, quæ nulla fere alia esca utuntur. Per longum tractum oræ Arabicæ plebs non nisi dactylis & pisce salito vescitur (Tavernier *Voyages en Turquie en Perse &c. tom. 1. p. 243.*). Mauri in ditioe Maroccana australi abstinent pane, acquiescentes dactylis (De St. Olon *Relation de l'Empire de Maroc. p. 34.*). Ferula insuper multiplicis formæ suppeditant. Recentes facile a ventriculo concoquantur & alimentum salubre constituunt, tanto aptius sub isto fervore corli, qui humores ad putredinem disponit, in qua coercenda acor dulcibus communis summam vim habet. Præstantiores levi pressione emittunt syrupi speciem, qui vices butyri subinde in ferculis agit. Condiuntur in patria quoque dactyli hocce syrupo vel saccharo, sicque ditioribus instar cupediarum sunt. Plebi inservit, quod post expressionem syrupi remanet, vel sicci dactyli, qui a ventriculo dif-

facilius digeruntur. Immaturi ad saginandos camelos vel alia animalia adhibentur. Taceo vinum fermentatione ex dactylis aqua perfusus parabile, & spiritum hujus destillatione eruendum.

Dulcedo & viscosa natura pulpæ dactylorum & inter medicamenta iis locum concessit. Æmulantur viribus maxime passulas & ficus, qui fructus merito, saltem apud nos, in vulgari praxi præferendi, quum dactyli plerumque vetustate in pharmacopolis vel indurati vel vermibus exesi occurrant. Recentiores demulcent sanguinem, involvunt acre, fibras relaxant, cava lubricant. In stranguria igitur, tussi, raucedine, affectionibus calculosis, in suppuratione promovenda cataplasmatibus additi, non spernendi. Pretii, quod illis in hisce assignaverunt Majores nostri, vestigia adhuc supersunt in speciebus decocti pectoralis (*Ph.Würt. p. 85.*), electuario diaphœnic. (*Ph. Paris.*) rel. Moderate adstringere, sunt qui affirmant (e. c. *Kaempf. l. c. p. 752.*), id quod vero potius de dactylis nondum maturis accipiendum arbitror.

Nucleorum sive ossium dignitas multo minor. Comminuta molendinis camelis projiciuntur deficiente meliori pabulo. In Barbaria globuli inde tornantur precatorii (*Hasselquist l. c. p. 501.*).

SAGUS *Rumph.*

Pharm. SAGU vel SAGO Grana

499. *SAGUS* seu Palma farinaria *Rumph. Herb. Amb. vol. 1. p. 72. tab. 17. 18.* Arbor Zagæ Amboinensis *Seb. Thes. vol. 1. p. 39. tab. 25. fig. 1.* Sagotrâdet, Braad in *Vet. Acad. Handl. 1775. pag. 142. sqq.* Conf. *Sonnerat Voyage a la novu. Guinée p. 188. sq.* *Forrest's Voyage to new Guinea, p. 39. sq.* Arbor crescens in insulis Moluccanis, ubi præcipue in insula Ceram frequens, item in insulis reliquis Asiæ australibus, nec non in nova Guineæ.

A *Cycade circinali*, cui *Linneus* Sagu grana adscripserat, ad hanc speciem eadem refero ex iterato scrutinio; licet omnino & aliæ quædam palmæ eorundem materiem intra truncum suum foveant, *Elates sylvestris* i. & *Zamiæ Cycadis* *Linn. Suppl. exemplo.* *Elate* medullam quidem continet magis fibrosam, sed conquassatione & aquæ maceratione farinam largitur commodam in insulis Java & Borneo usitatam. Ex *Zamiæ* dictæ medulla *Hottentotti* speciem pa-

panis parant spurco quidem præparationis modo, sed tamen fordidæ hominum genti alendæ non inepto (Cycas castra Thonb. in *Act. Upsl. nov. vol. 2. p. 283. sqq.*).

Vix vero alia arbor, nisi Artocarpum ob fructum excipias, cognita, quæ alimentum salutare tanta ubertate & tam exiguo labore præbeat, sive culturam arboris spectes, sive cibi, qui inde redundat, præparationem. Adulta altitudinem triginta pedum assequitur & amplitudinem eam, ut vix amplecti vir truncum possit. Hic ipse refert lignosum tubum, pollicem circiter crassum, medulla eduli, cui copia fibrarum per longitudinem interferitur, factum. Tam per femina quam per furculos radicum arbor sese ipsa propagat. Cultu non indiget, sed vastas sylvas sponte constituit, delectans præcipue solo paludoso; sabulosa & excelsa loca fugit, nisi ars subveniat.

Frondiarum pro tegendis ædibus in India insignis utilitas. Hæ igitur complicatæ vel asserculo alligatæ tantam densitatem habent, ut vel imbribus cadentibus ne gutta quidem penetret, & rite junctæ per septem ad decem annos tecti vicibus fungatur.

Unica arbor grandior ad quadringentas vel quingentas circiter libras farinæ Sagu, modo significando præparatæ, suppeditat. Ad justam maturitatem pervenisse medullam cognoscitur pulvere albo ex frondibus transpirante, quo tum temporis illæ conspersæ cernuntur (Braad. Sonnerat *l. c. p. 189.*). Vel per foramen eximitur explorationis causa tantillum medullæ, quod nisi probam notam præ se ferat, foramen luto obturatur (Rumph *l. c. pag. 78.*), expectatur ad aliud tempus. Arbor vero commoda mox prope radicem exciditur. Truncus tum si humilior est, longitudinem suam servat; si vero grandior, transversim in plures partes quinque vel sex pedum dividitur, & dein secundum longitudinem lignum supra aufertur, ita tamen ut ad extrema ejus tantillæ parti parcat, quo post medullam exentam lintrem referat. Scilicet medulla, instrumento vel duro ligno in scobem subacta, eximitur, dein rursus immittitur, ut cum aqua pura affusa ligni vel manuum ope elaborari possit, sub quo negotio fibrosa pars assurgit, farinea autem fundum petit. Quo vero hæc seorsum colligatur, applicatur hujus alvei parti latissimæ saccus ex vagina pilosa foliorum Calappi, qui cribri munere fungitur, annexus vesti sursum & deorsum mobili; sic pulpa cum aqua ad cribrum appulla, hoc nonnisi tenuissimam farinam transmittit, relicta intra alveum massa rudiori & tenaciori; sacco adjunctus canalis transfert aquam farina setam in vas suppositum, ubi ista fundum petit, aqua ipsa autem vel per inclinationem vasis vel foramine emittitur. Fibrosam
vel

vel f rutaceam, quod remansit saginandis porcis idoneum est (Rumph. Sonnerat.). Hæcce encheiresis licet confinetur duobus testibus aptis, longo temporis tractu ditentis: non mirum tamen, in nonnullis momentis artificia quorundam Indorum differre. Malayenses cortice trunci separato, medullam in frustula discindunt & per unum, duos, pluries dies, aqua macerant, donec farinosum emollitum fuerit & fibrosam superficiem petat, quod facile auferitur. Decantata aqua, reliquum corbibus immittitur & subigitur agitatione & affusa per vices aqua, donec omnis farina cum aqua affluxerit in vas suppositum & subsidat, sordes autem adhuc superstites assurgant; quo crebrius ista colatur, eo magis albescit (Braad in *Vet. Acad. Handl.* 1775.). Farina ab hominibus in cibum vertitur. Plurima ejus pars ad panem pinsum adhibetur, parum modo ad pulvorem præparandam. Nam humida farina non diu contra acorem muniti potest. Iudicium pro pane conficiendo farina modice sicca modulis quadratis vel oblongis ex lapide cocto cellulis variis instructo, postquam hi primum calefacti fuerunt; sensim intra decem vel duodecim minuta pr. temporis ista in panem vel ossas duras coit, quæ eximuntur, ut novæ farine portioni locus sit. Figura & magnitudo panis ceteroquin varia, color ruber vel ad rubrum accedens. Servari sic per plures annos potest. Dum edatur, emolliri antea aqua debet, & sale vel aromatibus additis fercula non ingrata exhibet (Rumph. Sonnerat. Forst.). Malayenses farinam probe depuratam in conicas massas reducunt, probeque obtectam sensim exsiccant (Braad).

Quod vero ad nos affertur Sagu formam Granorum habet, quæ ipsa serius ab Indis videntur esse inventa, nam eorundem nullam mentionem Rumphius fecit. Nec grana ante annum 1729. in Anglia, nec ante a. 1740. in Gallia innotuerunt; anno autem 1744. modo in Germania eorum usus invaluit (Steck *Diss. de Sagu, Argent.* p. 34.). Parantur autem ex farina nondum perfecte siccata e. c. ex pastis istis conicis adhuc nonnihil humectis, easdem inter palmas conterendo, ut dehiscant in particulas exiguas, quæ agitando in ventilabro & supra aulæum in grana efformantur. Ut magnitudo æqualis fiat, per cribrum transmittuntur, quibus factis primum sole, dein intra lebetes ferreos super leni igne siccantur, donec arescant (Braad). Magnitudo horum a semine Brassicæ ad illud Coriandri supraque ascendit, coloris albi vel rubro fusci, duritiei tere lapideæ. Per multos annos granulatum hoc Sagu servari potest integrum, nec mucidum fit, si modo ab humido aere arceatur (Vid. exemplum Sagu per 20. annos supraque incorrupti in *Sebez Thes.* vol. 1. p. 40.); nec a vermibus facile eruditur.

Utuc

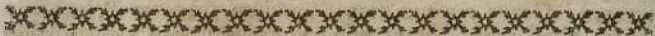
Utut durum apparet: grana tamen aqua calida decocta facile mollescunt, intumescunt & pellucida fiunt, etsi figuram servant, unde sine dubio Bruckmanni (*Epist. itiner.* 57. pag. 5.) enatus error, nihil nisi piscium ova exsiccata esse, cui vix cedit alius quorundam, femina stirpis esse. Decoctum, si refrixerit, gelatinam refert, mollem, inspidam, rufam.

Similia grana parari possunt ex radice Jatrophae Manihot, pulpam ejusdem post expressionem venenati succi super igne volutando, nec minus salubria sunt. (Fahlberg in *Vet. Ac. Handl.* 1786. p. 229. sq.) Sed album sic dictum Sagu ex fabis quibusdam subtiliter contritis paratur, quod tamen non eam gelatinam secum vehit, ac verum Sagu, sed illico aqua vel lacte coctum in farinam resolvitur (Braad *l. c.* p. 147.). Grana quoque erogat amyllum tuberum Solani tuberosi; quod ipsum fertur esse *pulvis Sagu* apud aromatorios hinc inde extans (Wright in *Lond. med. Journal* 1787. p. 295.). Ex farina triticea, aqua humectata & per setaceum transacta, grana similia parant Mauri sub nomine Cuscusu (Friedrichs in *Götting. Magazin. ann. 4. P. i. p. 68.*). Nempe omnia hæc cum granis Sagu in eo conveniunt, quod farinaceæ naturæ sunt, & aquæ vi in mucilaginem vel totam vel plurimam partem resolvuntur.

Oleis non solvitur Sagu, nec spiritu vini. Quod, etiamsi acescat aqua moderato igne per tempus & fermentationem subeat, spiritum inflammabilem tamen vix erogat (Steck *Diss. cit.* p. 34.), ignis actioni videtur adscribendum, quam subiit, antequam tranvehatur. Forti igne tractatum destillando exhibet spiritum acidum, oleum empyreumaticum, carbonem, ex quo alcali per aquam eruitur (Steck *l. c.* p. 36. sq.). Sed non multum veræ lucis de natura vegetabilium ejusmodi experimentis accenditur.

Non minorem nutriendi vim habent hæc grana, quam pasta istæ, quas Indi ex medulla arboris parant, & quas in quotidianum usum vertunt. Quum vero tota in mucilaginem non tenacem vel viscosam resolvantur, quæ brevi in massam sanguineam distribuitur: nutriunt absque ventriculi gravamine, & iis præcipue conducunt, qui stomachi debilitate laborant. Hinc vero fit, ut robustis non sufficiat, sed ut hi mox satiata Sagu fame novum edendi stimulum sentiant. Commendationi quoque cedit hoc, quod difficilium, quam cerealia in acorem degenerant, nec flatibus adeo molesta sunt. Ditionum in Europa mensas ingrediuntur haud raro juscula, inde aqua vel jure carneo, vel lacte vel vino albo, sive, quod præstat, rubro cocta, & vario grato pro liquidi varietate additamento, succi & flavedinis Citri, Cinnamomi, sacchari vel condita. Ars coquinaria insuper pulmenta grata (Pudding) inde invenit. Frigidæ quoque ge-
lati-

latinæ ex Sagu palato haud parum placent. Tenellæ ætati ob facilem digestionem grana hæcce aqua cum tantillo lacte cocta accommodatissimum cibum largiuntur. Nec minus refarciunt egregie jacturam humorum, qua phthifisci emaciantur, & acre ad febrem in hisce vellicans obtundunt, horumque vires exinie refocillant. Anglis igitur jam dudum hocce sine arriserunt. Hunc & spectat ventilata Parisiis dissertatio (*An Sagou phthifiscis prodest? auct. Malovin 1729. & 1734.*). Sic in qualibet alia tabe & bonorum succorum penuria conducit & quolibet morbo, qui demulcente & obtundente remedio opus habet, quorum arthritis alvique profluvia varia.

ORDO XLIV.

PIPERITÆ.

PIPER.

LINN. *Syst. veg.* p. 68. *Gen. pl.* p. 19.

Pharm. PIPER *nigrum*,
album.

500. **P**IPER NIGRUM; foliis ovatis sub septemnerviis glabris, petiol. simplicissimis Linn. *Sp. pl.* p. 40. Piper rotundum nigrum Plukenet *Almag.* p. 297. *tab.* 437. *fig.* 1. Piper nigrum Camelli *de plant. Philippeus.* in *Phil. Trans.* vol. 24. *pag.* 1773. Lada, aliis Molanga s. Piper mas Pison. *Mant. aromat.* p. 180. c. ic. Molagocodi *Hort. Malab.* vol. 7. p. 23. *tab.* 12. Pepper Plant Marsden's *History of Sumatra*, *pag.* 105. *sqq.* Icones præterquam dictæ extant in *Milleri Illustr. syst. sex.* & *Regnault Botanique.* Le Poiyre noir. Est planta frutescens sarmentosa, radículas in caule protrudens, in India orientali quidem spontanea, sed ignobilem & amarum fructum fert, nisi cultura subveniat.

Hæc

Hæc in Malacca, Java, præcipue autem Sumatra, tam feliciter succedit, ut per totum orbem inde Piper transmitti queat. Loca commodissima pro ea sunt prope fluvios, tam ob fertilitatem soli, quam ob aquæ, qua rigentur plantæ, opportunitatem; verum & vigent stirpes solo sicciori, quale prope ascensum montium est. Sumatranæ autem, indulgentes ignaviæ, præferunt vetustas sylvas, in quibus putrescentes arborum trunci & frondes deciduæ fertilem terram reddunt (Marliden). In ulteriorem præparationem accedunt, quicquid arborum fruticumque ibi reperitundum est. Solo igitur rite adaptato & spatiis regularibus rectilineis & parallelis diviso, commoda distantia, orgyæ circiter, insiguntur terræ rami abscissi arboris (Chinkareens, Faufel apud Pisonem & Garciam), qui fulcimento plantarum Piperis inservire debent. Hi, licet videantur radicibus suis succi partem ingurgitare, perticis usitatis a quibusdam eo præstant, quod non quotannis mutari debent, & foliis emergentibus necessariam umbram tenellis plantis suppeditant. Prope hæc fulera postquam radices egerunt, & summitates abscissæ fuerunt, furculi Piperis ex radice pullulantes resecti plantantur, duo scilicet plerumque ad unum fulcrum, qui adulescentes circa fulera sese circumvolvunt. Post triennium hi, ne stirpes sentim, præ succi dispendio, pereant, præscinduntur distantia trium pedum a solo & apices reclinantur horizontalique situ eidem immittuntur. Non opus est plura de cura, qua solum ab adventitiis plantis purgatur, & de solertia, qua furculi truncorum auferuntur, hic dicere (Conf. Marliden).

Tertio anno post plantationem fructum ferre solet stirps pro indole soli, huiusque proventus per annum unum, duo, tres dein continuat, raro messis in vicissimum annum usque iteratur. Societatis commerciorum Europææ ministri quotannis sollicitè in conditionem harum plantationum inquirent, & passim pœnis passim præmiis distributis culturam promovent (Marliden. Conf. & Eschelskroon *Beschbr. d. J. Sumatra* p. 34.).

Fructus, qui bacca est, in racemos longos colligitur, & quatuor vel quinque mentes pro maturatione desiderat. Color baccarum initio viridis maturescendo ruber evadit. Quoniam hæc facile decidunt, nec eodem tempore in racemo maturæ fiunt, opus est avellere racemos ad prima maturitatis indicia, nec baccas virides legere. Siccantur tum dispersæ per aulæa vel in solo duro; sicque & mutant colorem in nigrum & corrugantur. Agitando separatur dein quicquid alieni est. Iusto præcocius lectæ facile in pulverem ex uno loco in alterum translata dilabuntur. Et hoc quidem *Piper nigrum*.

Piper album autem dicitur, si baccæ perfectæ maturæ & optimæ notæ externo suo tegmine orbantur; quoniam quod remanet albidum est. Vilior species illa est ex baccis sponte delapsis indeque collectis (Marſden *l. c. p. 106.*). Sed ut præstantior obtineatur, immerguntur circiter per duas hebdomades baccæ aquæ intra foveas prope fluvios vel in uliginibus stagnanti, donec intumescendo externum tegmen creperit, a quo postea ficatione in sole & contritione inter manus liberantur (Marſden. Cfr. Piſo.). Erravit igitur Garcias (*Hiſt. arom. apud Cluſ. exot. p. 182.*), Piper utrumque ex diverſis ſtirpibus peti, etiamſi de reliquo ſibiſmet ſimillimis pronuncians. Nec ſatis verum, in aqua marina macerationem baccarum fieri (ut quidem Piſo indicat), vel aqua falſa (ut Rumphius in *Herb. Amb. vol. 5. pag. 335.*). Nec diſcrimen unice conſiſtit in maturitate diverſa (quam perfectam quidem tribuit Piperi albo Camellus *l. c.*). Triplo pretio olim venit album; jam autem decrementum valor cepit, unde injunctum ab Anglica mercatorum ſocietate in Sumatra, ut parca ejus modo quantitas pararetur (Marſden *l. c. p. 118.*). Hoc ſine dubio in cauſſa fuit, nec ut Eſchels Kroon arbitratur, ignavia incolarum, ut hodie in Sumatra tantillum modo ejus proſſet. Lucrum, quod ex utroque Pipere redundat Belgicæ & Anglicæ ſocietati mercatoricæ, perſequi non hujus loci eſt (Calculos varios de hac re ſiſtunt Marſden *l. c. p. 104.* Eſchels Kroon *l. c. p. 58.*).

Piper nigrum igitur nigredine & rugis mox diſtinguitur ab altero. Utrumque ſphæricum eſt magnitudine piſi minoris, intus albidum. Licet album nonniſi optimæ & maturæ omnino baccæ largiantur: ob macerationem in aqua tamen & jaſturam aromaticæ cuticulæ debilius cenſendum nigro eſt. Sapor acris & calidus eſt, maſticatione os & ſauces igneo ſenſu aſſiciens; in Pipere nigro fervidior; odor aromaticus quidem ſed debilior, quam in aliis aromatibus bene multis. Aquæ valde bibulum eſt. Hinc Indi illud adhibent ad ſiccitatem rerum, quæ aere deliqueſcunt, ſervandam. Solent quoque navium præfecti, qui Piper ex Indiis ad nos tranſerunt, acervos horum granorum in itinere aqua marina ſuperinjecta humectare; an ob lucrum, an alia de cauſſa, incertum eſt (Gaub. *Adverſ. p. 51.*).

Aqua Piperis nigri deſtillata odore & ſapore Piperis, at tamen mitiori, quam illud, inſtruitur. Una cum ea aſcendit ſub deſtillatione *Oleum*, ſub ſinem adeo operis. Recens illud ſere excolor vetuſtate in aureum tranſit. Fluidum eſt, aqua leyius, odore Piperis, ſapore ſimili, ſed blando nec tam mordaci, ut in Pipere manducato, & mox inter guſtandum evanido (Bene quoque jam in *Horro Malab. l. c. p. 24.* notatum, parum acre eſſe). Libra una Piperis nonniſi olei dra-

drachmas duas emittit, nisi aqua jam ad ejus destillationem adhibita pareatur. Libra una Piperis impertit quingentis & quinquaginta adeo aquæ libris saporem suum coctione, etiam si oleosa parte destillatione ante privatum fuerit; cineres ex residuo combusto nihil salis continent, sed particulas magnetè eliciendas. Verum Piperis nigri recens combusti uncie octo erogant cinerum salforum acrium drachmas duas cum granis quadraginta, unde, elixando cum aqua emergit sal subsulfus acris, Syrupum Violatum viridetaciens, cum acidis ebulliens, mercurium sublimatum colore aurantio turbans, super pruna crepitans, cum acido vitrioli sal mirabile Glauberi constituens. Itaque alcali minerale certo in fuit. Vestigia quoque adfunt præsentis salis vesici. Inhæret præterea Piperi pinguedo quædam, partim ceraceæ, partim gummosæ naturæ, quæ sapidum Piperis in se continet. Alcohol vini Piperè digestum ex rubro nigricat, & postquam istud solubilibus partibus sic imbutum fuerit, reliquum Piperis ad gustum odoremque iners omnino est (Vid. Gaub. *Advers.* p. 55. 199.).

Acres istud hæcce stirps cum aliis cognatis hujus ordinis commune habet & nominatim pluribus Piperis speciebus, uti vel usus familiaris demonstrat, insidet, quarum vel folia, Piperis Malamiri. Siriboræ exemplo, vel fructus, uti Piperis longi, Cubebæ, Amalaginis (Browne's *nat. Hist. of Jam.* p. 121. a quo fructus dicitur Smallgraind-black Pepper.) præter Piper nigrum usurpantur. De hoc vero constitit, non baccas modo, sed & folia virentia, sarmenta, radicem, acrimonia prædita esse insigni aromatica.

Piper aromaticum vulgatissimum est pro condiendo cibo tam apud Indos, quam in Europa. Excusari hicce mos Europæis potius sub temperato climate degentibus videtur, quam Indis, quibus cælum ardentissimum contingit. Certe hi experientia annosa ducti innocuum, vel copiose inter cibos, salsamenta, acetaria captum pronunciant, & reliquis aromatibus salubritate præstantius; imo non calefacere sed refrigerare tenaces affirmant: prouti & alia fortiora aromata, Galangam, Zingiber, Capivicum rel. avidius, quam alibi fit, ingerunt. Scilicet in regionibus calidioribus vi caloris & humidi aeris perpetuo gravantis relaxantur fibræ totius corporis, imminuitur sensus motusque vigor, & præprimis officina concoctionis elanguescit, unde & hæc gentes pro ciendo vomitu insignioribus emeticis dosibus opus habent. Stimulo igitur majori ventriculus apud hæc indiget, ut suo officio satisfaciat. Non dubitant adeo istæ in febribus ægris Piper offerre (Grose *Voyages aux Indes orientales*, p. 337. Conf. De la Flotte *Essais historiques sur l'Inde*, p. 244.) Sed quod ad Europæos, non licet a sensu

mordacitatis Piperis in lingua suscitato ad similem in ventriculo concludere, quum variare sensum in diversis nervis dubio careat. Quin tentamine ex industria repetitis vicibus facto tantum absuit, ut in ventriculo æstus sentiretur, ut potius frigus succederet; nec pulsus inde incrementum cepit (Gaub. *Advers.* p. 73.). Nolo huc pro apologia Piperis trahere morem borealium quorundam populorum, qui vinum adustum Piperis imprægnatum ingerunt, spiritus vini inflammantem vim attemperaturi; nam in assuetis potulentis spirituosum notum, sensum nervos ventriculi occalescere ut modo fortioribus stimulis suscitentur. Distinguendum utique est inter ea aromata, quorum exæstuans potentia, in oleo calido æthereo latens, universalem humorum commotionem efficit, & Piper, quod ejusmodi oleum non continet, & modice ingestum topicum modo stimulum excitat. Hinc commode variis ferculis non saporis unice causa, sed pro adjuvanda ciborum digestionem usu quotidiano additur.

Verum ipsi ventriculo labefactato subvenit, & incommoda inde nata tollit. Ita in vertigine ex hoc vitio orta confert grana quatuor vel quinque Piperis albi integra mane per aliquot dies ingerere (V. Rosenstein *Huf-sach Rese-Apot.* p. 43. Conf. Fr. Hoffm. *Diss. de præstantia remed. domest.* §. 26.). Sic hemicrania ejusdem fontis granis duodecim integris mane per octiduum deglutitis aliquando siluit (Auctor libri *der Anix* & Lange in *Tent. de remediis Brunsvic. domest.* p. 118. & in *Misc. verit. med.* pag. 69.). Facile patet magis Piper calefacere, si in pulverem contritus, quam integris granis, ingeritur, quæ parum mutata alvo deijciuntur. Hinc, ex copia magna contriti Piperis deglutita, fervidissima & periculosa febris exarsit Swieten *Comment. in Boerh. Aphor. vol. 2.* p. 31.). Tanto nocentius erit Piper, improvide usurpatum, si febris vere jam inselat, quod tamen multis in locis e. c. in Dania, ducatu Brunsvicensi, ditione Erlangensi, in connubio vehiculi, oleum flammæ manifeste addentis, spiritus scilicet vini ad debellandam febrem intermittentem in usu est. Tritia ejus exempla passim leguntur. Enata inde dira cephalalgia (*Act. Soc. med. Handl. vol. 1.* p. 386.), item œdematolus corporis habitus cum fluctuatione abdominis (*l. c.* p. 386.). Verum in aliis præsentaneum damnnum subsequutum, inflammatio intestinorum & furor perfectus (Wendt *v. d. Erlanger Krankeninstitut 5. v. 6. Nachr.* p. 38.). Rusticus autem quum eo audaciæ procederet, ut ad quartanam diuturnæ durationis tollendam sub febris vigorem Piperis confusa tot grana quot duo cochlearia caperent, adfuso vino adusto, uno haustu assumeret, ecce in furorem incidit, quem per decem horas durantem excepit somnus; expergetactus febre quidem liber exstitit, sed mox dolorem

pectoris acutissimum expertus est, inflammationis pulmonum indicem, cui post mensem mors successit (Lange *domest. Brunsv. pag. 114.*). Habet vulgus aliquod culpæ patrociniū in prævia medicorum laude Piperis, instar febrifugi. Celsus (*Lib. 3. cap. 12.*) jam ante accessionem inter alia & calidam aquam cum Pipere commendaverat. Ettmüllerus (*Oper. med. vol. 1. p. 506.*) granis septem ad decem in binas partes discissis & aliquot horas ante paroxysmum cum vino vel ejus spiritu captis, non autem paroxysmo propius vel eo instante, quo æstus potius intendatur, febrem intermittentem imo quartanam sublatam memorat. Accedat Thomæ Bartholini (*Hist. ant. var. cent. 5. pag. 103.*) testimonium de efficacia hæc Piperis quin vino adulto capti, attamen inter laudem & vituperium vacillans, utpote quum ipse fateatur multis male cessisse.

Aliud documentum beneficæ Piperis in ventriculum virtutis est illud, quod in arthritide anomala exercet, dum ventriculus præcipue afficitur, quo casu confert pulveris scrupulum unum aut drachmam dimidiam nebula obvolutam capere, vel ejus minorem quantitatem mixtam cum jure pulli vel infuso carnis bubulæ crudæ thæsermi (beef tea Angl.); sic vomitionibus obvertitur (Clark in *Ess. and Oÿs. phys. and liter. tom. 3. p. 449.*).

Vulgo existimantur fues Pipere devorato, quod facile fieri potest, dum ex culinis collecta varia esculenta iis projiciuntur, scrophulis infestari & sensim necari; a qua tamen accusatione recentius Piper liberatum est (*Verhandl. der Gesellschaft. land-Wirtsch. Freunde in Bünden in Corr. gel. Anz. 1782. p. 76.*). Et quod scrophulas esse in hisce animalibus olim creditum jam Goezii observationibus constitit esse speciem tæniæ hydatidi inclusæ (V. E. J. *Entdeckung dass die Finnen im Schweinefleisch keine Drüsenkrankheit sondern wahre Blasenwürmer sind, Halle 1784. c. tab.*).

In relaxatione vulvæ a catarrhali causa juvat pulverem Piperis cum sale culinari manubrii cochlearis ope admovere.

P R Æ P A R A T U M .

Oleum Destillatum Piperis. De natura hujus olei varia jamjam commemorata sunt; non tam calidum esse, ac plerique arbitrantur, quoque exposui. Raro nostro tempore capiendum ore præcipitur ad paucas guttulas a medicis. Circumforancis magis placet, & quidem in morbis quibusdam fonticis, ut paralyti ac epilepsia inveterata, ubi temeritas subinde efficit, quod arte fieri nequit (Conf. Lange *med. Brunsv. dom. p. 117.*). Hoc quoque in febribus intermittentibus ad guttulas duas vel tres olim quorundam auctorum

plautum tulit. Quicquid hujus sit, oleum tamen, ante accessum febris regioni umbilicali inunctum, horrorem febrilem & frigus coercere magnam partem valuit (Lange *l. c.*).

Pharm. PIPER LONGUM.

501. PIPER LONGUM; foliis cordatis sessilibusque Linn. *Sp. pl.* p. 41. Pimpilim s. Piper longum Pis. *Mant. arom.* p. 182. Piper longum Clus. *exot.* pag. 20. 183. Rumph. *Herb. Amb.* tom. 5. p. 333. tab. 116. fig. 2. Depicta quoque in *Regnault Botan.* Le poivre long. Planta frutescens sarmentosa, radicibus suis adhærens vicinis arboribus s. In Amboina, Java, Bengala aliisque regionibus Indiæ orientalis habitat.

Piperis longi nomine non baccæ s. grana sola veniunt, sed juncta cum pulpa, intra quam latent. Hæc, si recens est, mollis & rubra dulcisque apparet; grana ipsa autem matura & recentia dura & nigricantia sunt & fervidi acrisque saporis. Fervidior tamen sapor est in fructibus semimaturis, quare virides decerpuntur & ad focum vel soli expositi exsiccantur, unde indurescunt (Rumph.) in corpus pallide cinereum subcylindricum, tuberculatum granulis exiguis oblique dispositis, basi paullo latius, longitudine semipollicis, latitudine baseos sesquilineæ. Granula, quæ vix separari sigillatim possunt, parenchyma album continent.

Ad meum aliorumque quorundam sensum in lingua acris & calidius adhuc est Piper longum reliquis dictis speciebus. Extractum spirituosum quoque longe magis linguam adurit, Decoctum multum mucilaginis suppeditat (Lewis *M. m.* p. 454.).

Indis hocce Piper non tantum instar condimenti ciborum ac medicaminis frequentatur, solentque hi admiscere illud iis, quæ contra tormina, flatus & borborygmos ex frigore & muco ortos adhibent, nec non unguentis paralyti superandæ opportunis (Rumph.) iisque, quibus contra dolores artuum ex frigore utuntur (Piso). Adversus diurnum stomachi languorem aquam bibunt, cui insula copia larga Piperis fuit. Virens adhuc fructus muria vel aceto conditus, sercula eorum gratiora reddit (Id.).

Quædam dictarum virtutum sine dubio etiam in nostra corpora quadrant, sed consuetudo nos in alia medicamenta pro iisdem scopis deduxit, ita ut P. longi usus in Europæorum praxi medica omnino evilerit & vires ad congeneres species merito referantur.

Pharm. CUBEBAE ; PIPER CAUDATUM quibusdam.

502. PIPER CUBEBA; foliis obliqu ovatis s. oblongis venosis acutis, spica solitaria pedunculata oppositifolia, fructibus pedicellatis Linn. *Suppl. pl.* p. 90. *Syst. veget. ed.* 14. pag. 74. Cubebæ Clus, *exot.* p. 184. Cubebæ officinarum Camelli in *Phil. Transf. vol.* 24. pag. 1773. Recentius ex numero vegetabilium, de quorum specie non constat, in Piperis genus Cubebas transferre non dubitatum est, cui quidem jam eas adjudicaverat Camelli. Generantur in frutice insularum Philippinarum Javæque, item Guinææ. Paucissima de eo memoriæ prodita sunt, & de collectione fructuum nihil.

Cubebæ sunt baccæ aridæ globosæ, fuscæ vel griseæ, rugosæ, magnitudine plerumque grani Piperis nigri, pedunculo gracili lineam longo instructæ. Fractæ offerunt testam fragilem & granulum seu nucleum diametri multo minoris, cujus epidermis bruna, parenchyma albidum, suboleosum. Nucleus telta longe calidior. Nempe utraque pars masticata calore totum os replet cum amaritie levi halitumque oris fragrantem reddit. Non facile vermium arrosionibus tentantur.

Actuarii vocem $\kappa\upsilon\beta\epsilon\beta\alpha$ vel $\kappa\omicron\upsilon\pi\tau\epsilon\beta\alpha$, qui primus ea utitur, quidam huc trahunt. Quod æque difficile judicatur, ac an verum sit, Arabum Cubebas cum nostris easdem esse. Relego, qui hisce deliciis demulceri cupiant, ad Wedelli *Diss. de Cubebis*, 1705.

Non in oleo latet fervor hujus aromatis, nam oleum distillatione erutum blandi saporis est, & quod remanet decoctione cum aqua erogat extractum valde pungens & calidum, spirituosum autem extractum acrius multo existit. Cubebarum libræ duæ cum dimidia largiuntur olei uncias duas cum drachma una, coloris dilute viridis, fere inodori, spissitudine instar olei amygdalarum dulcium (Baumé *Elemens de Pharmacie P. 2. pag.* 41.) -- Tam hæcce vero præparata, quam Cubebæ ipsæ, multum acrimonia & calida natura inferiora sunt Pipere nigro.

Aroma hocce rarius medicis usu venit, non defraudandum tamen sua in ventriculo debili corrigendo efficacia, nam stimulat eum, subigit tenacem, qua obducitur sæpe pituitam, & flatus discutit. Nominatim in vertigine exlabere hæcce oriunda valet. Unde & saccharo obductum apud pistores dulciarios prostat, quo ex arbitrio utuntur feminae sæpe hystericæ. Alias pulveris forma ad pauca grana cum saccharo ingeri potest.

P R Æ P A R A T U M.

Oleum destillatum. De quo supra.

A C O R U S.

Linn. *Syst. vege.* p. 297. *Gen. pl.* p. 172.*Pharm.* ACORI VERI Radix.
CALAMI VULGARIS Radix.

503. ACORUS CALAMUS; *Sp. pl.* p. 462. Duplex ejus varietas existat, etiam in libris de materia medica notata: a) *Acorus verus* s. *Acorus asiaticus*, radice tenuiore *Herm. Hort. Lugd. bat.* p. 9. *Burm. Thes. Zeyl.* p. 6. *Acorum*, *Deryngo*, *Rum. Herb. Amb.* vol. 5. p. 178. *tab. 72. fig. 1.* Va embu, *Rheed. Hort. Malab. tom. XI.* p. 99. *tab. 48.* absque flore. In Malabarica, Zeylona, Amboina & aliis locis Indiæ orientalis spontanea, non solum humidis locis, sed & siccis & elatis. Terrestris omnes partes teneriores & angustiores sunt, & saporem magis ferventem & acriorem habet. b) *Calamus vulgaris*, *Acorus verus* s. *aromaticus officinarum* C. B. *Icon. Regnault Beran.* Le Ione odorant. In fossis, piscinis stagnisque Europæ creber. Planta perennis.

Radix Acori Asiatici crebrius geniculata est, compactior, rufescens, odore fragrantiori, sapore non grate modo aromatico, sed & leviter amaro. Adhuc in India celebratur; nempe masticatur ejus particula contra aerem malignum jejuno ventriculo, & decocta melle vel aqua saccharata ad attenuandam pituitam pulmones gravantem adhibetur, præter alios usus minus imitatione dignos.

Raro autem hodie in officinis obviam venit, & acquiescere commode possumus *Calami vulgaris* Radice. Hæc longa, digitum circiter crassa, subcompressa, geniculata est, notata, prout servatur, deorsum cicatriculis numerosis ex resectis radiculis, extus pallide bruna, interne albida & spongiosæ texturæ. Saporem præ se fert aromaticum pungentem calidum cum levi amaritie, odorem dissecta fragrantem.

Aqua amaras partes optime extrahit, spiritus vini aromaticas. Destillatione cum aqua obtinetur aqua fragrans, unaque tantillum olei, scilicet ex radicis libris quadraginta olei uncias duas elicit *Frid. Hoffmannus (Obs. chym. p. 8.)*, ex libra autem radicis una, olei drachmam unam vel scrupu-

pulos modo duos Neumannus (*Chym. vol. 2. P. 1. pag. 272.*) & Cartheuserus (*M. m. tom. 2. p. 79.*): quod remanet post destillationem nauseose amarum est.

Inter indigena aromata palmam facile sensu, quem linguæ imprimunt, & vi reliquis præripit. Folia ipsa grate odora, unde facile evitari potest confusio rhizotomorum cum Iride Pseudacoro, quæ & olim invaluit. Ad præstantiora stomachica pertinet iis casitus, quibus aromata conducunt, quos articulo piperis determinavi. Delicatiores hoc sine placet radix saccharo condita. Vertiginis esse remedium, si ex vitio ventriculi proficiscitur, pariter experientia constat (*De Mayerne Prax. med. p. 59.*).

Antisepticam suam efficaciam prodidit experimentis cum sanguine institutis. Alia edocuerunt scorbutum ea subigi posse. Qui in ergastulo Monasteriensis ex aere corrupto hominum arcto nimis spatio collectorum ortus fuit scorbutus, huic medela existit pulvis radicis huius, quotidie sexies vel octies ad scrupulos duos cum sacchari granis viginti datus. Qui fastidiebant pulverem, hisce in electuario data est radix. Profuit etiam cerevisia, cujus, quum coqueretur, cuilibet cada libra dimidia radicis siccatae addita fuerat. Stomachicæ coercuit spiritus salis & Calami aromatici cum melle & aqua Salvie, subinde tantillo aluminis (*Hoffmann vom Seharbock, v. d. Luffseuche &c. pag. 256.*). Tentata & in Svecia a verbi divini ministro radix Calami in scabie scorbutica (*Veckeskrift för Läkare vol. 6. p. 331.*), sed ambigua redditur medicaminis virtus sub aliorum efficacium connubio.

Ita momenta desiderantur sigillatim envcleata, antequam in febribus intermittentibus nova pericula tuto fiant, quas tamen empiricum pulvere Calami sedasse, cortice Peruviano frustra adhibito, legimus (*Aët. Socies. med. Havn. vol. 2. p. 206.*).

Laus ejus in sistenda narium hæmorrhagia & sanguinis profluvio post abortum, quam cl. Le Beau profert (*Journ. en Medec. vol. 10. pag. 373.*) suspecta in aromate est; ut fere Pseudacorum esse sumtum conijcias.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Confectio Radicum Calami Aromatici sicca a pistoribus dulciariis solet parari.

Aqua Destillata.

Oleum Destillatum.

Extractum Pp. W. pag. 89. Duplex jungitur, spirituosum scilicet & aquosum.

Elä

Elixir Vitæ Matthioli; Elixir Vitrioli Mynsichti. Inter
tot alia hanc radicem admixtam habent.

A R U M.

Linn. *Syst. veg.* p. 690. *Gen. pl.* p. 470.

Pharm: ARI vel (perperam) ARONIS Radix;
Herba.

504. *ARUM MACULATUM*; acaule, foliis hastatis integerrimis, spadice clavato Linn. *Sp. pl.* pag. 1370. Arum vulgare non maculatum C. B. 6, Arum vulgare maculatum C. B. A. v. Græcorum, quantum judicare licet. Icon: *Fl. Dan. tab.* 505. Mill. *Illustr. Syst. sex.* Pl. perennis in nemoribus & umbrosis Europæ temperatioris crescens.

Ufus varietatis utriusque idem, prout nec in Pulmonaria macularum ratio habetur.

Radix recens ovata, pollicem circiter crassa, fibris paucis infra instructa, epidermide subbruna, carne alba, quæ succo lacteo scatet, non valde acri & multo mitiori, quam alter succus aquosus, qui radici pariter inest. Applicata linguæ vel masticata post aliquod temporis spatium punctiois & ustionis sensum excitat, per plures horas durabilem, sed pinguedinosus mitigandum. Si digitis conteritur, cutis corroditur. Sic applicata in tenella cute ejus particula vesiculam suscitatur, in duriori autem non item. Odore caret omni. Attamen acre volatilis naturæ est, nempe siccando radix insigniter mitescit, quin, si fortiori igne torretur, insipida fit & farinaceam naturam induit. Liberari quoque potest radix acredine sua crebriori & repetita per aquam lotionem. Succus per expressionem radicis recentis elicitus syrupum Violarum viridem reddit & coagulum init cum acidis mineralibus (J. Jaug. Ph. Gessner in *Fränk. Samml. a. d. Naturl. Arzneig. G.* vol. 7. pag. 298.). Extractum, quod sedimento deposito ex succo paratur, & cujus grana quadraginta quatuor ex succi uncia una redundant, nauseoso-dulce est. Seditum autem ipsum speciem glutinis crassi adipiscitur. Neque extractum spirituosum, neque aquosum, ex sicca radice acre est, sed dulce modo & oleosum. Tinctura spirituosâ si destillatur, surgunt aliquot guttulæ olei acris & amari, sapore essentia Pimpinellæ. Residuum post expressionem succi, item post extractionem spirituosam, glutinosam vel mucosam naturam habet (l. c.).

Her-

Herba s. folia acriora sunt radice, quod vel sola eorum gustatio, item præparata varia docent. Succus, qui mox ab expressione prodit, fere insipidus, alter tanto acrior & viridans Violarum syrupum. Sedimento deposito, clara ejus pars igne miti coagulatur. Extractum inde factum dulce & modice acre est (Gesneri *l. c. p. 302.*), prout & decoctum densatum dulce simulque acre existit. Etiam in foliis latet paucillum olei acris, saporis Pimpinellæ (*l. c. p. 308.*).

Si olei ratio habeatur, spiritus vini optimum Ari menstruum est.

Torrefactione radicum ex variis congeneribus speciebus emergit farina salubris esculenta, exemplo Ari Colocasiæ, A. esculenti rel. quorum in insulis Asiæ orientalibus (Rumph. *Herb. Amb. tom. 5. p. 313. 318.*) hoc nomine creber usus fit, prout radicis affinis plantæ, Callæ palustris (Linn. *Flor. Lapon. p. 250.* item Helleni & Wallenii *Diss. om. Finska allmogens nödbröd Åbo 1782. pag. 20.*), in Westrobothnia & Ostrobothnia. Nullum dubium, quin eodem modo in hunc finem tractari posset radix Ari vulgaris nostri. Sed lotio repetita conquassatæ radicis cum aqua aptior visa fuit: sic amyllum obtinetur æque mite ac ab optimo Tritico, ita ut ad finem nonnisi exsiccatione ejus opus sit. Sic & placentarum materiem aptam præbet: gluten vero, quo inter encheiresin amyllum tegitur, collam exhibet conglutinandis variis accomodatam (V. Jacquet *decouverte d'un nouvel Amidon in Nouvelles ephemerides, economiques, tom. 10. p. 36-91.*). Hilce experimentis enatum consilium colendi sine œconomico plantam. Dicta quoque evincunt, radicem particulas bene & salubriter nutrientes continere.

In medicum usum vix succosa radix amplius adhibetur. Boerhaavius recentem radicem cum aliis commixtam in pilulis dedit (*Aphor. pag. 48.*). Mentio fit hominis ebriosis (*Fränk. Samml. l. c. p. 296.*), qui, quamdiu recens adfuerit stirps, omni mane radicis rasæ quantum cuspidis cultri capi posset deglutitione repentina impune ingestis. Sed vulgare est sicca uti. Hæc compacta albaque est instar farinaceæ paltæ induratæ. Nisi diu servata fuerit, post aliquam gustationis moram pungit linguam eamque leviter excoriat. Nimis vetusta insipida omnino est, simulque caret omni efficacia. Serius vero sufflaminatur acre in meditullio radicis quam exteriori parte, hinc ferri istud sæpe potest, dum hæc rejicitur. Colligi debet autumnali tempore post maturationem seminum, quoniam tum efficacior est & omnium minime exsiccatione corrugatur; post siccationem autem servari vasis bene clausis, & ab accessu aeris humidi arceri.

Omnium consensu siccæ radici vis incidendi & resolvendi

di pituitam tenacem & blande stimulandi inest, pluraque indicia adlunt, saponem virtute æmulari. Merito inter ea collocatur, quæ vim in glutinosa spontaneo pathologorum egregiam habent. In vitis pectoris chronicis Veteres eam multis laudibus excitarunt (Diosc. *M. m. lib. 2. c. 197.* qui stirpem cum Dracunculo suo comparat Plin. *Hist. Nat. lib. 24. c. 16.*), confirmatis quoad partem recentiori experientia. Hujus generis est asthma pituitosum. Ita & radix rauicitatem diuturnam sustulit casu obstinato cum saccharo cando mista & in linctum ope syrupi redacta (Horst. *lib. 3. obs. 24. Oper. tom. 2. p. 156.*). In phthisi ulcerosa illi & antiquiorum multum tributum. Ut in recentioribus testimoniis subsistam, citanda sunt exempla trium virorum & unius feminae a cl. Gesnero (*Fränk. Samml. 1. c. p. 315.*) Ari beneficio ab hac phthisi sanatorum & aliorum levamen insignè inde expertorum. Extractum vinosum ex æqualibus partibus radicum & foliorum præcipue illi in hunc finem arrisit, unde screeatus eximie successerunt (*Sammlung. v. Beobacht. a. d. Arzneyg. vol. 1. pag. 148.*). Stomacho languenti subvenit potius stimulando & incidendo tenacem pituitam, quam roborando, unde pulvis stomachicus Birkmanni tantum inclauit; qui, vel similis, pulvis in cephalalgia ex hoc fonte oriunda quoque proficuas (Bergii *M. m. p. 723.*). Ad scrupulum unum supraque pulvis ejus dari potest.

Externe inspergitur ulceribus aliquando pulvis radicis, ut inde purgentur. Prout hac in re saponem imitatur, ita adhuc manifestius dum, in fæculam resoluta, ad lavanda lintea adhibetur, quod in Anglia, Belgio & apud Pictones in Gallia (Geoffroy *Mat. medicale vol. 5. Traité p. 221.*) fit. Fæcula Ari & feminae ad nitiorem cuti conciliandum aliquando utuntur, olim saltim in Italia hoc factum est.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Fæcula Ari *Ph. Wurt. p. 95.* Est sedimentum succi expressi exsiccatum. Ita perit omnis fere Ari virtus.

Pulvis stomachicus Birkmanni *Ph. W. pag. 159.* Aromata quædam cum radice Ari commixta, additis absorbente, alcali duplici herbarum & saccharo, continet. Abbreviari omnino potest formula hæc. Propius tamen ad veram Birkmanni accedit ista pulveris Ari compositi *Ph. Lond. 86. & Ph. Svec. ed. 3. pag. 101.* Remotior ab ejus genio est *Ph. Edinb. p. 71.* Innotuit Germanica commendatione Quercetani (*Pharm. dogm. restit. p. 377.*), qui refert inventorem, medicum Coloniensem, quotannis ejus libras sexaginta vel octoginta consumsisse. Debet servari loco sicco, quoniam alcali aeris humidam attrahit. Et præstat pulvis recens para-

tus, quoniam vetustior mucidus facile fit, & Arum situ sensum stimulum suum ammittit. Est egregium stomachicum resolvendo pituitam & ventriculum vellicando, & oculis cancerorum una cum sale alcalino fixo intringit acidum primarum viarum. Incidit simul tenaces humores remotiorum viscerum. Dari potest ad scrupulos duos repetitis per diem vicibus.

Pulvis cachecticus Quercetani *Pb. W. pag. 146.* Coerceri omnino in formula potest copia & varietas absorbentium, ut limaturæ martis & Ari radici liberior potestas fieret. Gratius ob additamentum Cinnamomi & sacchari. In atonia ventriculi, chlorosi, laxitate viscerum, ad scrupulos duos datus non contemnendus est.

O R D O XLV.

SCITAMINEÆ.

A M O M U M.

Linn. *Syst. veg. p. 49. Gen. pl. p. 2.*

Pharm. ZINGIBER COMMUNE s. NIGRUM. ALBUM.

Vel utrobivis additur nomen *Radicis.*

505. **A**MOMUM ZINGIBER; scapo nudo, spica ovata
 Linn. *Sp. pl. p. 1.* Zingiber mas & foemina *Pis. Mant. arcmat. p. 189. c. tab. 6.* furculorum foliiferorum. Zingiber *Clus. exot. p. 212.* Zingiber C. B. Sloanne's *nat. hist. fo Jam. vol. 1. p. 163.* Inschi Rheed *Hort. Malab. vol. II. p. 23. t. 12.* Zingiber majus *Rumph. Herb. Amb. vol. 5. p. 156. tab. 66. fig. 1.* Browne's *nat. Hist. of Jam. p. 119.* Depingunt eam quoque *Miller's Fig. of plants, tom. 1. tab. 26.* *Jacquini Hort. Vindob. vol. 1. pag. 31. t. 75.* *Zingiberis* *Diosc. Zingiberis* Gal. videtur esse nostrum, vel Gengibel. s. Zengibel Arabum, Persarum, Turcarum. Planta perennis in India orientali, item in Insula Madagascar, Guinea & aliis Africae occidentalis regionibus (Rumph.) spontanea, Ex India orien-

orientali in Americam translata, & primum in novam Hispaniam, per Franciscum De Mendoza, dein in plures occidentales insulas, quarum præcipue in Antillanis hodie copiose colitur, item in insula Caienæ & in Guiana (Abulet). Etenim radix, cujus hic res agitur, nullibi nisi cultu prægresso ului idonea est.

Propagatio fit vel semine vel, quod consuetius, frustulis radicis terræ mandatæ (Jacquin.). Hoc si fit mense Martio vel Aprili, floret stirps Septembri & caules Decembri marcescunt. M. Januario subsequente jam evelli solent radices, nam si expectaretur diutius, fibrosæ & sublingnæ evasuræ essent. Effossæ dividuntur in frustra minora.

Radix recens tuberosa ex propaginibus inter se connatis, quæ illam aliquando palmatam fere reddunt, subcompressa, annullis notata, extus cinerea, vel si junior est, alba; item purpurascens, carne pro diversa ætate mox teneriori & viridescente, mox fibrosiori, multas fibras albas emittente. Hæ cauliumque reliquæ cum fordibus auferrî, autequam siccetur, debent. Qua in re quum encheiresis variet, nomina diversa Zingiberis enata sunt. *Zingiber* scilicet *album* hoc est, quod, purgatis lotis & rasis radicibus singulis seorsum, solis vel aeris aperti vi, cui per aliquot dies exponitur, siccatur; albidus sive straminei coloris. *Zingiber nigrum* autem dicitur, si radix ad sordes tenacius inhærentes tanto minori labore auferendas intra corbes circiter per horæ quadrantem in aquam fervidam immittitur, quæ in peculiari aheno præsto est, dein siccanda (Browne, Jacquin.). Sic fuscum colorem adsciscit potius quam nigrum, etiam intrinsicus; unde scite Neumannus hoc fuscum dixit. Simul vero aromatis partem perdit. Ob relictam autem epidermidem manifestius annulata apparet. Sic cadunt errores discriminum a Neumanno, Langé (*Med. Brunsv. dom. p. 183.*), rel. commissi. Sicca radix constat ex frustis circiter bipollicaribus, nodosis, compactis, compressis.

Sapor masticatæ radicis venalis valde acris totum os fervoris sensu afficit, odor ejus aromaticus est, & ita nares vellicans, ut ex pulvisculo, qui sese separat in superficie, sternutatio facile subsequatur. Adeo acris est, ut lotionem & contrectationem radicis cutis attenuetur & interdum findatur (Rumph. *l. c. p. 160.*). Recenti igitur æque ac siccæ radicis acrimodia insignis inest. Servat illam & ea, quæ in caldariis botanophilorum colitur. Radix olim Malabarica præstantissima, dein Bengalensis judicabatur, sed hodie vix illi Americana pretio cedit (Rumph.). In tanta ejus acrimonia non tamen verentur eam insecta arrodere. Peritum pertinacem in ea nidulantem vidi.

Inest radici hæc oleum æthereum, sed paucillum modo,

scilicet libræ radicis uni, olei circiter drachma una, h. e. $\frac{1}{228}$ (Neum. *Chym. vol. 2. P. 4. p. 638.* Cartheus. *M. m. vol. 2. pag. 62.*), vel ex alio calculo tantum scrupulus dimidius (Jo. Alb. Gesneri *Diff. de Zingibere, Altdorf. 1723. p. 18.*). Hoc ipsum oleum odorem quidem Zingiberis habet, sed destituitur pungente & fervente sapore matricis suæ. Infusum aquosum primum & acre valdopere est & odore radicem æmulatur. Inspissatum in extractum superstitem modo saporem servat; & pondus circiter quartam partem Zingiberis constituit. Simile contingit cum infuso & extracto spirituoso primo inspissato, præterquam quod sapor paullo acrior sit, & pondus extracti modo $\frac{1}{6}$ partem vel paullo plus assequatur (Neumann, Cartheuser.). Ceterum arctum connubium jungit resinosas & gummosas partes, ita ut menstruum alterutrum facile easdem junctim eliciat. Zingiber album solubilium partium paullo plus continet (Neum).

In vi purgantium augenda (Fernel. *method. med. l. 4. c. 7.*) nihil videtur virium præ aliis aromatibus habere; nec in univèrsùm horum vim hac in re insignem judico. Retius adduntur ad nauseam & tormina sub usu arcenda, prout Zingibere Scillæ addito prohibemus, ne fastidium vel vomitum cieat.

Condimentum maxime vulgare ciborum post Piper est, ubicunque profset. In India viridis radix, in frustula exigua dissecta, cum aliis herbis instar acetarii editur. Solent ibi quoque sale & aceto illam hoc fine præparare; ut alios modos eam palato acceptam reddendi jam taceam. De Zingibere saccharo condito infra. Admiserunt quoque eam creberrime cibus ad concoctionem promovendam & stomacho calcari addendum. Huc applicari possunt quæ de Piperis usu diætetico supra dicta sunt, cum quo & in eo convenit, quod oleum blandum veheat.

Apud nos juscula carneæ & embammata varia coquuntur cum Zingibere; pauperes quoque delectantur hieme jusculis ex cerevisia cum eo cocta.

Omitto virtutes ejus cum aliis aromatibus communes & vitia communia, si intèpèstive vel justo copiosius ingeritur, ut in febribus acutis vel intermittentibus, plethoricis, cholericis, ad congestiones capitis pronis, quam languidis, pituitosis, phlegmaticis potius conveniat. Quibusdam tamen specialius de hoc cognitis locus concedendus est.

Insignem opem præstat iis, qui debili ventriculo & viscida colluvie onerato laborant, ut quibus concoquendi cibos vim & ciborum appetitum restaurat. Thuringi prandium claudunt Carvo sale & Zingibere pani inspergendis, ut concoctionem ciborum accelerent & flatuum collectionem avertant

tant (Lange *l. c. p. 184.*). Flatibus primarum viarum & biliosis dejectionibus pertinacibus gravantibus, prodest drachmæ dimidiæ Zingiberis concisi intra solitum vas pro Thea aquam fervidam infundere, & liquorem bene sapore Zingiberis saturatam Theæ infusi loco tempore matutino ebibere (Small in *med. Obs. and. Inq. vol. 6. p. 198.*).

In tussi ticillatoria, modo febre destituitur, confert pulveris Zingiberis cochleare minus (pro Thea) cum mellis cochleari majori commiscere & cochleare ejusdem parvum pro dosi sumere. Eidem fini quoque infervit syrupus e Zingibere condito (Rosenstein *om Barus sjukd. p. 270. Apot. p. 28.*). Vel horum loco e re est, Zingiberis frustrum integrum macerare cum cerevisiæ tenuis libris duabus & dein addere sacchari candi duplam quoad Zingiber quantitatem & tantillum butyri non saliti; hisce ad dimidium inspissatis & colatis, liquoris omni hora vel sesquihorioro calide cyathus bibatur (Rosenstein, *Apot. l. c.*).

Non in imitationem memini consuetudinis plebis Zingiber ad cochleare unum cum vino adusto ad febres intermittentes debellandas ingerendi, licet aliquando periculum successerit in rebelli adeo quartana (Lange *l. c. p. 185.*) Huc spectat Andr. Ziegleri (apud Lange *l. c.*) præconium extracti Zingiberis in quartana phlegmaticorum.

Raro radix sola in pulvere vel saccharo commixta datur.

Uvulæ ex pituita nimium prolongatæ jussa sedes & magnitudo restituitur Zingiberis pulvere per manubrium cochlearis admoto vel Zingibere cum alumine adhibito. --- Secretionem quoque salivæ auget ore retentum, unde collutoria oris aliquando intrat.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Oleum destillatum. Quod in officinis prostat est rubrum odoris Zingiberis, saporis calidi, amaricantis, aquæ fundum petens. Ex recenti radice autem quod eruunt Indi aquæ innatat, sed non ita sapore fervidum, ut ipsa radix (Rheede *l. c. p. 24.*), ceterum limpidum, traniparens. Plura supra de eo dixi.

Radix Zingiberis Saccharo condita. Ex Indiis afferri nobis solet, ubi sequenti modo præparatur. Effoditur radix, quando adhuc tenera est & succosa, vel si vetusta jam est, in utrum modo trahuntur vicinæ juniores propagines. Resectis peregrinis partibus & radicibus bene lotis & derasis, ligneis subulis (ut Rumphius quidem monet tacente Browneo) punctis macerantur aqua primum fervida dein frigida, ubi aqua aliquoties mutata tam ad abluendas radices, quam ad acrimoniam tanto magis mitigandam, retinentur. Syrupus tandem

dem intra utrosque illis infunditur, pariter aliquoties ad tertiam vel quartam vicem usque mutandus. Quo spissior syrupus affusus, tanto melius sese conservari sinunt & tanto melius per mare transferri, hinc ad finem spissior loco prioris tenuioris defusi additur (Vid. Rumph. Browne). Syrupus, qui per vices defunditur aqua dilutus & fermentationi subiectus potum gratum, *cool. drink* Anglis, erogat. ----- Longe hoc conditum præstantius est eo Zingibere condito, quod a pistoribus dulciariis extra patriam radicis paratur ex sicca radice cum calce viva macerata addito melle. Exoticum conditum pereximium stomachicum est, dum ante prandium radix dimidia vel integra manducata deglutitur; & cum gratia vires aromatum communes conjungit.

Syrupus Zingiberis *Pb. Edinb. p. 63. Lond. p. 83. Sec. ed. 3. p. 119.* Paratur macerando radicem aqua fervente & liquido saccharum addendo. Egregius aromaticus syrupus, cuius defectu substitui poterit syrupus ex condita radice.

Intrat insuper Zingiber multa composita; quorum Electuarius Dialatyrium, Elect. Diascordii, Mithridatium, Theriaca rel. quorum commemoratio hic fere superflua.

Pharm. CARDAMOMUM MINUS.

506 *AMOMUM CARDOMOMUM*; scapo simplicissimo brevissimo bracteis alternis laxis Linn. *Spec. pl. p. 2. Elettari Hort. Malab. vol. II. p. 9. tab. 5. Cardamomum minus Bont. in Hist. nat. & med. edita a Pis. p. 126. C. icone pessima; Rumph. Herb. Amboin. vol. 5. p. 152. tab. 65. fig. 1. König in Rez Obs. bot fasc. 3. p. 59. In Pharm. Lond. specim. alt. 1787. p. 6. citatur, tanquam vera hujus planta, Amomum repens f. Le Cardomome de la Côte de Malabar Sonnerat *Voyage aux Indes orientales. tom. 2. p. 240. tab. 136.* quæ tanto minus potest haberi pro Linneana specie, quum racemum compositum formet. Planta perennis Indiæ orientalis, nominatim Javæ, crescens locis paludosis.*

Varii fructus Cardamomi nomine in pharmacopoliis servantur, & adhuc plures in libris vel describuntur vel simul depinguntur. Sed historia horum omnium prout affinium multarum scitaminearum stirpium adhuc valde manca est, nec pharmacopolæ quidem & qui hosce præcesserunt botanici in nominibus, quæ singulis tribuant, conveniunt, uno e. c. illud Cardamomum majus vocante, quod alter medium. Destituimur hic botanica indagine, sine qua non potest non fulcrum omni reliquæ narrationi deesse. Quid vetustiori tempore de hisce cognitum fuerit, sollicitè Jobauhinus (*Hist. plant. vol. 2. p. 195. sqq.*) exposuit. Recentiora cum antiquioribus combinavit Hermannus (in *Diss. Carda-*

moni Historia & vindicia, præf. Spielmanno, Argent. 1762.). Certiora, quam hi alique industrii viri studio interno in tris pleno hocce argumento explorarunt, me iterato scrutinio enucleare posse desperans, in minus obnoxius dubio subsistam.

Discrimina nominum officinalium diversa cum figura & magnitudine fructuum conveniunt. Numerus horum momentorum respectu variat, ita ut Neumannus (*Chymie vol. 2. P. 1. p. 328.*) ad minimum octo numerari posse innuat. In plerisque pharmacopoliis tres diversitates obtinent, in quarum recensu etiam Neumannus acquievit, scilicet:

1) Cardamomum majus C. B. Bontii; (*J. c. p. 127.* cum figura misera, maj qua tamen fructus forma cognoscitur). Cardamomum majus vulgare Clus. *exot. p. 187. c. fig.* fruct. Non incongrue a quibusdam vocatur C. *longum*. Est fructus oblongus, pullicem vel sesquipollicem longus, sequilineam latus, triqueter, versus extrema præcipue basin angustior, fuscus.

2) Cardamomum medium C. B. Tabernæmont. *Krauerb. ed. Basl. 1731. p. 1319.* cujus figura adposita formam quodammodo exprimit, sed justo minor est. Etenim istud Cardamomi minoris magnitudinem paulum excedit, rotundius est, nec tam manifeste triquetrum striis obsoletis.

3) Cardamomum minus Matthioli, C. B. Nomen hoc ubi-vis usitatum. Minor est hic fructus præcedente & figuræ paulo magis oblongæ. Si utile modo spectes, hoc Cardomomo cognito supersedere reliquarum specierum cognitione possumus; nempe superat vi reliqua.

Omnibus & singulis dictis Cardamomis competit capsula trivalvis valvulis flexilibus, dissepimentis membranaceis, striata, trilocularis, duplici serie seminum, augulatorum in quolibet loculo. Cardamomi minoris capsula pallide lutea est, basi in petioli exigui speciem coarctata, altero extremo, quod obtusius est, apice deciduo aucta. Intus latent semina inter se cohærentia, angulata, multiformia, subrusa, rugosa, referta medulla alba. Capsula ipsa parum vel nihil saporis vel odoris habet. Semina autem contracta fragrantem odorem spirant, masticata saporem grate aromaticum amaricantem cum vestigiis camphoræ producant. Longe hic blandior est, quam in Zingibere, vel Pipere, vel Caryophyllis, nec facile ulli aromati gratia cedit, præterquam Cinnamonomom.

Cardamum minimum quorundam auctorum videtur nihil, nisi fructus soli vel climatis injuria minor.

Nolo in originem vocis *Καρδαμύμων* descendere, quæ grammatica tamen subtilitas diffidiis variis sanguinolentis apta est (*Vid. Herm. Diss. cit. §. 1.*). Non obsona videtur Rumphii conjectura, vocem hanc ab Indis, qui & hodie fructum Cardamom vocant, in Græcos transvolasse. Æque
lu-

lubrica est controversia, an Græcorum veterum Amomum verum sub hocce fructu intelligendum sit.

Licet theca fructus iners existet, non tamen confert eam rejicere ante usum feminum, quippe quum ea contra jacturam partium volatilium muniantur. Aqua infusione ex feminibus eruitur præter aromaticas multas partes copiam mucilaginis, qua tantopere illa abundant, ut vix per filtrum etiamsi diluta transigi queat. Olei ætheri $\frac{1}{4}$ (Neumann. l. c.) vel $\frac{2}{3}$ (Splem. Mat. med. p. 245.) inest. Est pallide flavum, odoris Cardamomi, & saporis valde actis. Extracti aquosi pondus insignius est, quam resinosi. In eo omnes chemici conveniunt, qui illud explorarunt, licet quantitate ceteroquin differant.

Tam Europæis quam Indis acceptum aroma est, quo potulenta varia cibosque condimus: e. c. succolatam, vinum calefactum cum ovis commixtum (Glübender Wein), quod rigente terra gelu utile potulentum est; & placentarum varia genera. In languore ventriculi, colica flatulenta, & scopo analeptico, non defraudandum sua laude medicamen. Purgantibus apte admiscetur, ut ne tormina ciant, sicut exempla varia purgantium fluidorum in *Pharmacopœa Londinensi*, *Svecica* rel. edocent. Masticatum semen gratiorem oris halitum reddit.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Oleum cardamomi destill. supra jam commemoratum.

Essentia *Pb. Würt.* p. 78. quæ alcohol vini adhibet. Tinctura *Pharm. Lond.* p. 69. quæ spiritu vini tenuiori utitur. Eximie nervos refocillat, gratiam aliis medicamentis conciliat, & ventriculum salina non ferentem placat.

Taceo multa composita amplæ farraginis dispensatoriorum, in quibus singulorum meritum semper ambiguum.

Pharm. GRANA PARADISI vulgò, MANIGUETTA (vel alia simili scriptione) v. MELEGUETTA quibusdam.

507. AMOMUM GRANUM PARADISI: scapo ramoso brevissimo *Spec. pl.* p. 2. *Elettari Horti Malab. vol. II. p. 9. tab. 6.* (Auctore Linneo in *Spec. pl.*). La Maniguette Des Marchais *Voyage en Guinée. tom. I. p. 151.* Planta perennis, in Guinea Africæ & insula Madagascar crescens.

Quod in *Linn. Systemate veget. a 1774. p. 49.* comparet effatum, plantam etiamnum obscuram esse, adhuc valet. Sunt qui Myrti speciem perhibent (*Screb. in Mat. med. Linn. ed. 5. p. 36.*). Transferuntur ad nos ex Guinea Granorum

Paradisi nomine femina angulosa coloris extus badii interne albi, magnitudine feminum Raphani, subrugosa, nitentia, pericarpio suo antea exuta. Quibusdam Cardamomum dicitur, ut J. Bauhino, cui Cardamomum dicitur, ut J. Bauhino, cui Cardamomum maximum, grana Paradisi s. Melegeta (vid. *El. Hist. pl. tom. 2. p. 204.*) est. Pericarpium ille figura & magnitudine ficus minoris depingit, quam figuram ipsi & tribuunt multi, & inter hosce cl. Des Marchais, qui in Guinea ipsam stirpem vidit, licet non acie botanica. Theca ista secundum ejus observationem tenuis est, fragilis, rubro bruna, colliguntur fructus tempore, quo folia incipiunt apice nigrescere. Cardamomi speciem esse suadet quodammodo similitudo feminum, sed tam odor quam sapor differunt. Odorem nullum in iis sentio, saporem vero non gratum blandumque aromaticum Cardamomi, sed acrem pungentem Piperis, diu linguæ post masticationem inhærentem. Acre autem non latet in oleo essentiali, cujus exigua modo pars & blandi quidem eruitur. Sed extractum aquosum ex residuo paratum valde calidum & pungens est, spirituosum adhuc magis.

Piperis vices subinde agit, ut in Gallia (Des Marchais *l. c. p. 155.*); & quod valore minori veneat, quam Piper, indicio est, uberem illi a natura proventum concessum esse.

Carere possumus hocce femine in medicina, Pipere prostante, nec hodie amplius usu venit.

Perperam creditum a quibusdam est, oleum Caieput ex hisce granis trahere natales suos (Conf. Parson's *Aoalogy between the propagations of animals and that of vegetables in Gött. gel. Anz. 1753. p. 520.*), eodem errore, quo Cardamomi jam extra dubium posuit (Vid. *Apparat. med. vol. 3. p. 208, seqq.*).

M A R A N T A.

LINN. *Syst. veget. p. 49. Gen. pl. p. 3.*

Pharm. GALANGE MAIORIS Radix. MINORIS Radix.

508. Maranta Galanga: culmo simplici foliis lanceolatis subsessilibus Linn. *Syst. veg. l. c. Galanga Pis. Mant. arom. p. 191. Garcias in Clus. exot. p. 211. Galanga major & minor Rumph. Herb. Amb. vol. 5. p. 143. tab. 63. Pl. perennis. Major crescit in Java, Malabaria (Garcias. A Costa); in Clus. l. c. p. 275.) Radicis segmentis propagatur major in Ambona, Banda, Moluccis in hortis satis copiose; minor in Amboina rarius (Rumph).*

Qui

Qui olim (*Mat. med. ed. 1. p. 3.*) adscripserat radices hæcæ Kamperieræ Galangæ summus Linneus, mutavit postea sententiam suam, Marantam existimans; a qua iterum postea deflexit (*Diss. Obs. in mat. med. p. 6.*), dubium genus declarando. Rumphius, cui quidem plurima, quæ nobis de planta innotuerunt, debemus, hæcæ angustis non subvenit. Accedat igitur oportet fuscquentis ætatis scrutinium accuratius.

Utraque radix tam *Galangæ majoris*, quam *minoris*, ex eadem specie provenit, cujus varietates officinales nullis aliis notis quam magnitudine discrepant. In *Galanga minori* enim omnes partes sunt exiliiores, etiam radix. Utraque radix ramosa, nodosa, teres, annulis transversim cincta, in particulas pollicem circiter longas vel minores transversim dissecta. Radix *majoris* mox rufa, mox alba, ex cuticula externa texturæ spongiosæ, crassitie circiter pollicis, intus pallidius rufa, & utut acris & odora, minori tamen debilior & ignobilior. Effigiem hujus radice bene expressit Rumphius. *Minor* tam extus quam interne profundius rufa, odoris præcipue, dum conciditur vel contunditur, fragrantis, saporis fervidi, linguam mordentis. Quidam ex innotantia radicem Cyperi longi substituunt, qui error autem hujus amaritie & adstrictione cum aromate juncta cognoscitur.

Chemiz ope eruitur oleum æthereum, cujus circiter drachmam unam *Galangæ minoris* radix in quavis libra continet (*Neum. Chem. vol. P. 2. p. 333.*), blandius ipsa radice, suaveolens ceteroquin. Aqua plus extrahit spiritus vini, scilicet uncias sex extracti ex libra integra: quod linguam quidem haud parum vellicat, minus tamen extracto spirituoso.

Arabes videntur primi apparatus medicaminum *Galanga* auxisse. Inter Græcos autem Myrepsus, quantum constat, ejus primam mentionem fecit. Acorum Veterum esse quidam sustinent, resutati ab aliis.

Ad calidissima omnino aromata pertinent. Siccata radix magis exæstuat succosa. Indis culinarius usus frequentior est medico. Etenim cibos varios, ut carnes, pisces, eadem condiunt. Placentas quoque cum succo nucum Cocos ex farina radice parant, in debilitate ventriculi, calculosis viarum urinarum affectionibus, aliisque casibus minus idoneis, captas (*A. Costa*).

Numerus aromatum insignis, quibus abundamus, *Galangæ* laudem in suppellectili medica nonnihil extenuavit, quin exulavit radix jam dudum ex pharmacopæis Anglicis. Rarius pro condiendis cibis ab Europæis adhibetur, Stimulare nervos fibrasque musculares, incidere pituitam, move-

re sudorem menftruaque, pellere flatus, ventriculo demum calcar fubdere & vertiginem a labefactato ventriculo oriundam tollere, jam ex analogia cum modo dictis aromatibus colligitur, experientia egregie confirmat. In paralyfi linguæ & atrophia membrorum efficacem fe præftat externus ufus (Plenck *Mat. chir.* p. 244.). Attamen crebrius in miscela aliorum efficacium ufurpatur, quam ita, ut propria virtute eniteret. Merito in praxi medica Galanga minor præfertur.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Effentia Galangæ *Pb. W.* p. 81. Spiritus vini additamento fervor radicis augetur; fanior medicina igitur abftinet ab ufu interno. Externe quidam laudant ad tabida membra fufcitanda, in linguæ paralyfi, carie offium.

SPECIES IMPERATORIS *Pb. W.* p. 278.

Spiritus Carminativus Sylvii, Effentia Carminativa Wedelii, Elixir Vitrioli Mynfichti aliaque composita largi ambitus officinarum pharmaceut. German. hanc radicem recipiunt.

C U R C U M A.

LINN. *Syft. veget.* pag. 49. *Gen. pl.* pag. 4.

Pharm. CURCUMÆ LONGÆ Radix. ROTUNDÆ Radix. TERRA MERITA quorundam.

509. CURCUMA LONGA; foliis lanceolatis: nervis lateralibus numerosiffimis Linn. *Spec. pl.* p. 3. Curcuma longa König in *Rez. Obs. bot. fasc.* 3. 72. Curcuma radice longa Zanon. *Hift. pl. ed. Mont.* p. 86. *tab.* 59. in qua spica modo bracteis veltita cum scapo & foliis cingentibus confpicitur. Curcuma domestica major Rumph. *Herb. Amboin.* tom. 5. p. 162. *tab.* 67. Manjella-Kura Hort. Malab. tom. 11. p. 21. *tab.* 11. absque flore. Amomum Curcuma Jacqu. *Hort. Vindob.* tom. 3. p. 5. *tab.* 4. Depicta quoque existit in Regnault *Botan. le Safran des Indes*. Planta perennis Indiæ orientalis.

Colitur in hortis Indorum, nominatim Chinenfium, Malaccæ copiofiffime (König), item in Java & Balega (Rumph.). Similes tamen & alias cognatas stirpes memorat Rumphius, ufu fuo confpicias. Propagatio facilis per difsectas radices, Zingiberis inftar.

Radice recentis forma multiplex, scilicet constat partim ex tuberibus ovatis, annulatis, fuscis, ovi gallinacei circiter magnitudinis, ex quibus processus teretes tres quatuorve pollices longi ex flatuo pallentes emergunt, pariter annulati; partim ex fibris crassis longis, quarum quædam in finem olivæformem desinunt, aliæ acuto apice terminantur. Egregie tam Rumphius quam Jacquinus hanc faciem radice expriment. Quicquid fibrosum est, rejicitur, reliquum servatur, & pro figura diversa in officinis vel nomine Radice Curcumæ *rotunda* vel *C. longæ* obviam venit. Nempe utraque pars subacris & aromatica est, & colorem intus luteum præ se fert. Siccatione coarctantur istæ insigniter. Curcuma longa in universum usitatior est.

In officinis pharmaceuticis Radix, qualiscunq; forma sit, extus pallide lutea apparet, rugosa, solida, ponderosa, coloris intus profunde flavi crocei vel aurantii. Odor ejus subfragrans quasi ex unguento, sapor amaricans, subacris & calorem mitem ore excitans. Masticando facile emollitur salivamque croceo colore imbut. Infusione aquæ obtinetur tinctura crocei coloris, quæ addito alcali in colorem badium mutatur. Idem contingit in charta per hanc amylo adjuvante tincta, & quidem vel ab exigua modo alcali quantitate; unde commodius redditur experimentum. Acida pallidiorum reddunt flavedinem. Itaque eximium adjumentum præstat Curcuma in dignoscendis alcalinis (Berg. *Opusc. vol. I. p. 95. Conf. Neum. Chem. vol. 2. p. 269.*). Spiritus vini rectificatissimus rubedinem inde obtinet elegantem, quæ digitos tamen aliaque flavidine crocea tingit. Olei destillati valde exiguum modo continet, ita ut unus ex radice libra dimidia modo olei circiter drachmam eruerit (Büchneri & Löberi *Diss. de Curcuma officinarum p. 15.*), alius ex libra radice integra vix scrupulum unum vel drachmam dimidiam (Chartheus. *M. m. vol. 2. p. 65.*). Extracti aquosi saporis blande aromatici amaricantis & falsi ad summum quarta pars elicit (Chartheus); alii (ut Neumannus *l. c.* & Büchnerus *l. c.*) minorem quantitatem ejus lucrati sunt. Par inconstantia in pondere extracti spirituosii, cujus summum fuit fere $\frac{1}{5}$, idque notabiliter acre aromaticum simulque nauseosum reperitur (Chartheus. *l. c.*).

Non opus est, usum ejus in arte tinctoria hic multis commemorare. Etiam in India solent linteo luteo colore eadem imbuere, qui tamen non satis confans est (Rumph.). Nec lana, nec gossypium melius servant colorem aurantium, quem iis Curcuma inducit; licet colorem vel luteum vel alios additamento peregrino emergentes, ut citreum, grate brunum vel viridem, figat sal marinum vel sal am-

moniaccum vel vitriolum cupreum (Conf. de hisce cl. Hel-
lot, *P Art de la teinture des laines*, p. 406. Pörner *chym.*
Versuche z. Nuz. der Färbekunst, vol. 1. 1. *Abb. Scharffs Re-*
cepte üb. versch. Gattungen v. Farb. I. St.). Æque culpand-
um est, tingere pannos scarlatinos Curcuma ad colorem
exaltandum, quoniam iactura particularum Curcumæ in ae-
re brunus modo color remanet (Hellot *l. c.* p. 406. 614.).
Indi, præsertim Javani, Malayi & Baleyenes, omnibus
embammatibus & jusculis suis eam admiscet (Rumph.).
Pro condimento quoque eum piscibus & carnibus coqui-
tur a Malayis (Bontius in *Hist. nat. lib. 10. c. 30.*).
In hisce igitur vices Croci agit, ut & a Garcia Croci In-
dici nomen tulerit. Solent quoque Indi utriusque sexus fri-
care corpus post ejusdem lotionem radice in aqua modo
contrita, & foeminæ speciatim oleo Calappi, contrita ra-
dice imbuto, ad colorem luteum cuti impertiendum, &
ut dicunt, refrigerandum corpus & cuti nitorem concilian-
dum.

Acre aliquod inesse huic prout sapor vellicans linguam
declarat, ita & sternutatio, quæ pulvere naribus attracto
excitatur, quo sine Chinensibus usu venit (Bontius). Quan-
ta vero vi polleat in intima corporis nostri penetrandi &
cum humoribus nostris sese commiscendi, vel inde patet,
quod lotium profunde flavum reddit (Rieger *Introd. ad no-*
tit. rer. natur. 2. p. 1216. Lewis M. m. p. 246.).

Eximiam suam aperiendi & resolvendi efficaciam in pri-
mis in ictero declarat. Multoties eandem sese expertum
esse profitetur Bontius (*l. c.* Conf. *Ejusd. tract. de med. in-*
dor. p. 115.). Non veretur Fr. Hoffmannus eam in ictero
inter primaria referre (V. El. *Merb. medendi in Med. ra-*
tion. tom. 3. p. 542.). Plebs sæpe ejus drachmam unam
cum cerevisia tepida quotidie ingerit successu haud spernen-
do (Lange *de remed. Brunsv. domest. pag. 323.*). Calculo
biliario solvendo eam tamen non parem judicat Ch. Coe
(*Treatise on bilary concretions p. 287.*), qui mitem effe-
ctum in universum illi tribuit, ut qui ex drachma una ter
de die ingesta nullas conspicuas evacuationes animadvertit;
unde probabilis conclusio, in ictero si adhibeatur exiguiis
dosibus, fidem haberi posse fere nullam. Transeo quæ alii
protulerunt de ejus in obstructionibus viscerum referendis,
calculo urinario solvendo, menstruis pellendis, & hydropis
& febrium intermittentium curatione, potentia (V. Bon-
tius. Jo: Commel. *Not. in Hort. Malab. l. c.* & auctores va-
rii a Buchnero citati in *Diff. alleg. §. 23-27.*), quum ti-
tulos morborum modo suggerant.

Poterit dari aliquoties de die in pulvere a scrupulo uno
ad drachmam integram, vel in infuso sive decocto, dupla
circi-

circiter quantitat. Extracto aquoso commodius capitur. Parcissime hodie ægris ab Europæis medicis præcipitur, & paucissima composita ingreditur. Remanet tamen sub stri-
ctiori selecto in novissima *Pharmacopœa Edimb.* 1783. &
Lond. 1787.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Decoctum ad ictericos *Ph. Edimb.* p. 54. *ed.* 1758. inter alia Curcumam recipit, quod saltim in memoriam pristinæ in ictero fidei notandum duco.

Unguentum althææ *Ph. W.* p. 259. colorem suum luteum, satis in miscela superfluum, Curcuxæ debet.

C O S T U S.

LINN. *Syst. veget.* p. 49. *Gen. pl.* p. 3.

Pharm. Costus. ARABICUS. DULCIS. AMARUS.

510. *COSTUS ARABICUS*; Linn. *Spec. pl.* p. 2. Merian. *de insect.* p. 36. *tab.* 36. Thana- - Kua *Hort. Malab.* vol. 11. p. 15. *tab.* 8. Jacqu. *Icon. pl. rarior.* vol. 1. *tab.* 1. p. 1. *Col- lect.* Vol. 1. p. 143. Pl. perennis, in utraque India e. c. in Malabaria, Surinamo, crescens ad ripas torrentum & in montibus umbrosis humidis.

Costi sub nomine sermo de Radice est, vox hæc etiam non adponatur. Olim distinguebatur in tres species dictas (Vid. e. c. Dale *Pharmacologia* p. 274. Pomet *Hist. des Drogues* P. 1. n. 59. Herm *M. m.* vol. 1. p. 39.). Alii modo duarum, Costi amari & C. dulcis, mentionem injiciunt (V. Garciae *Hist. arom.* in *Clus. exot.* p. 205. *Ph. Würt.* p. 27.). Hodie vix præterquam una prostat, Costus scil. arabicus. Limites inter singulas ponere difficile. Sunt, qui C. arabicum non nisi patria differre ab amaro putant (*Ph. W.*). Et quoad reliquas duas creditum, ætate modo diversas esse, ita ut recens & incorruptus amaritiei destitueretur & candidior esset, vetustate autem corruptus amaritiei contraheret, & nigricantem colorem (Garcias *l. c.*) dum alii rursus plantæ duplici diversæ tribuunt. Pharmacopœæ hodierni sæpe, dum desideratur Costus arabicus, corticem aromaticum albidum præbent, qui nihil nisi Cannela alba est; alio autem tempore radicem in frustra longa transversim sectam, pollicem circiter crassam, ex flavo griseam, cortice aspero, odoris violacei, saporis aromatici & ama-

& amaricantis. Pars corticalis autem multum lignæ internæ hisce notis antistat.

Novis tricis implicamur, si dijudicare aggredimur, nostri temporis Costus cum isto ab antiquis Græcis & Arabibus dicto idem, an alius, sit. Plura dissuadent esse eundem, quam litem discutere Geoffroy conatus est (*Mat. med. Traité* vol. 2. p. 67. sq.).

Aqua amaras potius quam odoras partes extrahit, extractum ejus, ope paratum, $\frac{2}{3}$ ponderis radice efficit. Extractum spirituosum servat aromaticum radice cum amaritie, & $\frac{1}{9}$ circiter partem constituit.

Non defraudanda est radix sua virtute, licet multitudo similium rariorem usum fecerit. Præter efficaciam cum reliquis aromatibus communem ad amaritiam respiciendum, quo connubio in stomacho roborando eximie valet. Lotium inde imbuti odore Violarum, multi narrant.

Oleum Costinum, Pilulæ Marcostinæ, Electuarium Marycostinum, quæ seriori tempore evulserunt, cultus, in quo olim Costus habitus, saltim memoriam relinquunt.

KAMPFERIA.

LINN. *Syst. veget.* p. 38. *Gen. plant.* p. 4.

Pharm. ZEDOARIÆ LONGÆ Radix. ROTUNDÆ Radix.

511. *KAMPFERIA ROTUNDA*; foliis lanceolatis petiolatis Linn. *Spec. pl.* p. 3. Zedoaria longa, item rotunda C. B. Malan-Kua *Hort. Malab. tom. II. p. 17. tab. 9.* --- Hactenus sequutus sum Lianeum, qui Kämpferiam declarat & *Hortum Malabaricum* loco dicto cum Daleo citat. Alibi Bergio (*Mat. med. veg. pag. 4.*) planta dicitur Amomum scapo nudo, spica laxa truncata, & Kua *Hort. Malab. tom. II. p. 13. tab. 7.* synonymon additur. Ponderus accedit huic opinioni descriptione Zedoariæ s. Indorum Tamogcanfi Camelli *Stirp. Luzon. pag. 23. in Appendic. ad Raii Hist. pl. tom. 3.*

Planta perennis Indiæ orientalis, nominatim Malabariæ & insulæ Luzonis.

Duplex Zedoariæ Radix in quibusdam officinis occurrit, quarum longa vulgaris maxime est; rotunda raro hodie suppetit. Utraque ex una eademque stirpe provenit; licet alii e. c. Kerner (*Handlungsprodukte a. d. Pflanzenreich. 2. Heft. p. 6. tab. 151.* idque adhuc hodie diversis speciebus originem tribuant: nempe habitus radice idem est, qui in Curcuma, dum

dum partim ex tuberibus rotundis constat, partim ex processibus longis crassisque, prognatis ex prius dictis (Camelli autoptes aliique conjectura potius ducti, ut Dale in *Pharmacol.* p. 275.).

Longa representat frusta incurva, rugosa, angulosa, subinde eminentiis rotundis notata & compressa, longitudine plerumque aliquot pollicum, latitudine circiter minimi digiti, compacta, extus pallide grisea, interne coloris paullo profundioris. Altero extremo cultello transversim vel oblique dissecta comparent, altero in obtusum apicem desinentia. Vidi & exempla crassiora secundum longitudinem divisa. Odor camphoraceus, sapor aromatico-acris, amaricans, diu calor sensum cum isto camphoræ mixtum in ore relinquens. Ita sese habet radix venalis, quæ per Belgium transferri solet. Sed exiguum ill. L. B. Ab Asch specimen mihi misit sibi a cl. Reineggs ex India allatum tanquam veram radicem, quod figuram quidem gerit Zedoariæ longæ, extus profunde brunum maculis nigris, interne paullo pallidius cum gyris nigricantibus, compagis mollioris, saporis longe amarioris, sed minus calidi, vix odorem.

Continet venalis $\frac{1}{72}$ passim $\frac{1}{112}$ vel paullo plus olei destillati, quod mitiori igne tractatum viridi cœruleum est, & aquæ supernatat, ulteriori destillatione autem nigricans evadit fundumque petit (Crells *Chem. Journ.* P. 3. p. 20.). Neumannus (*Chemie* vol. 2. P. 4. p. 649.) cuilibet libræ adscribit olei drachmam unam, itaque $\frac{1}{128}$, idque tam ponderosi, ut vix sursum tolli destillando possit, unde & partem fundum petere refert, subtilius esse albidum, reliquum viridescens vel nigrum. Oleum hocce concrefcere in camphoram innuit quidem Geoffroy (*Mat. med. Traité*, tom. 3. p. 264.), sed negat alius (Crells *chem. Journ.* l. c.). Aqua maceratione abripit & odoras & amaras partes sub colore ex flavo bruno; inspissando autem extracti ingrate amari & subacris largitur circiter tertiam partem (Neumann.). Spiritus vini tingitur ab ea colore ex flavo rubicundo magisque acris & amarus redditur, quam aqua, sed minus olet & sapit camphoram, quam ista. Spirituosum extractum, ad $\frac{1}{11}$ (Neum.) circiter vel $\frac{1}{16}$ (Carthus. *M. m. tom.* 2. p. 59.) eruendum, modice amarum & aromaticum est, calidum gratumque.

Nolo huic penso, quod suis defectibus non destitui jamjam cognoscitur, novam labem adspargere vacillante scrutinio, an Veteribus radix nota fuerit, & quonam nomine distinxerint, an fuerit species Costi apud Dioscoridem, Geiduar Avicennæ, Zerumbet Serapionis. Spectant huc tentamina Garciz (in *Clus. exot.* p. 213.) & præprimis

Manitii (*De etatibus Zedoariae relatio Dresdae 1691.*), quorum fidem aliis dirimendam relinquo.

Omnia commoda præstat, quæ ab eximio aromate cum amaritie juncto, expectari possunt. Stomachica virtute excellit, in cujus favorem *radix condita* aliquando in officinis præsto est. Rarius sola fuit data vel integra, quam in conubio aliorum vel præparatione multiplici resoluta, cujus rei fidem præcipue faciunt dispensatoria Germanica pharmaceutica. Simplicissimus capiendi illam modus in pulvere est cum saccharo.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Aqua Zedoariæ Simplex *Ph. W. p. 25.* Est aqua vinosa, flatibus & inde ortis torminibus discutendis idonea.

Aqua Zedoariæ Anisata *l. c.* Præter ea, quæ titulus indicat, cortices Citri recipit aqua hæcæ pariter vinosa.

Oleum Destillatum. Supra jam de eo commentatus sum.

Extractum *Ph. Würt. pag. 89.* Quicquid tam spiritus vini quam aqua eruit, junctum continet. Egregium præparatum & forsitan præcipuum in ventriculi debilitate instar elixirii sumptum.

Essentia. In quibusdam officinis servatur e. c. *Ph. Brunsv. pag. 253.*

Essentia Carminativa Wedel. *Ph. Würt. pag. 78.* Aqua Hysterica *loc. cit. pag. 18.* Elixir Balsamicum Spirituosum Hofim *l. c. p. 43. &c.*

ORDO XLVI.

L I L I A C E Æ.

L I L I U M.

LINN. *Syst. veget. p. 268. Gen. pl. p. 163.*

Pharm. LILII ALBI Radix; Flores.

512. **L**ILIIUM CANDIDUM; foliis sparsis, corollis campanulatis: intus glabris Linn. *Spec pl. pag. 433.* Liliium album flore erecto, vulgare C. B. Icon: Regnault *Botan. Le Lys*. Planta perennis. In Syria & affini terra spontanea, Hallerus (*Hist. st. Helv. n. 1231.*) inter Helveticas recepit. Probe fert hiemes, etiam septentrionalium regionum, ubi in hortis ob pulchritudinem & odorem florum colitur.

Radix bulbum constituit late ovatum, acuminatum, squamosum, basi circiter bipollicari, squamis carnosis, laxis, albis. In pharmacopoliis hæ siccæ fervantur, subplanæ, extus nonnihil convexæ, oblongo ovatæ, pollicaris longitudinis, basi abruptæ, apice acutæ, rubicundæ, subdiaphanæ, duræ. Amaricantem & viscosum saporem masticatæ edunt. A mucilagine, qua radix scatet, ad quartam ponderis partem fere, omnis ejusdem virtus dependet. Dum putrescit aqua, fœtorem intolerabilem excitat. Nonnisi externæ applicationi destinatur & hodie quidem in tanta mucilaginosorum copia rarius usu venit. Cocta scilicet aqua vel lacte in cataplasma tumoribus maturandis imponitur; item aqua multa cocta clysmatibus additur. Recens bulbum sub cineribus assatus & oleo nucum malaxatus fertur esse probatum in ambustionibus remedium (Chomel *Plantes usuelles, P. 3. p. 32.*).

Florum petala recentia odorem fragrantem, Jasmini, sed fortiorem & nonnihil ingratiorem, spargunt. Exhalationes horum florum, utut grati naribus hi existunt, valde noxiæ tamen valetudini, præcipue si in cubili per noctem fervantur. Inde a 1779, Londini in lecto mortua scæmina in-

ven-

venta est. Causa noxæ ferioribus experimentis consistit, latere in mephitico aere, qui ab odoribus particulis omnino distinctus est; nam aere noxio ex floribus ejusmodi odoribus elicito nulla tamen odoribus jactura sentitur (*Ingenhousz Experiences sur les vegetaux*, p. 62.). Virtutis antepilepticæ meminit Linneus (*Mat. med.*), quæ sine dubio spectat ad flores. Ex hisce tinctura Langhansii, (*Gilgentinctur*) ab eo contra epilepsiam celebrata, modo isti arcano præparari cum spiritu vini narratur, fortis odoribus (*Magaz. vor Aerzte* 1777. *St.* 8. p. 745.). Odor floribus siccatione facile perit, sed excipitur facile aqua, spiritu vini, oleo unguinoso. Masticata petala mucilaginem pariter produunt. Vis anodyna vix nisi recentibus tribui potest.

Antheræ omnino evilerunt, quæ olim habitæ sunt ad partum pellendum efficaces, fide quidem suspecta.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Aqua Liliorum alborum. Ex floribus. In quibusdam officinis adhuc superstes. Cur cosmetica credita?

Oleum *Pb. W.* p. 124. Digestione cum oleo Olivarum & subsequente coctione paratur. Vix alia vis, quam a solo oleo expresso inde sub externa applicatione expectari potest, emolliens, relaxans.

S C I L L A.

LINN. *Syst. veg.* p. 271. *Gen. pl.* p. 166.

Pharm. SCILLÆ vel SQUILLÆ Radix.

Vel absque addito nomine partis.

513. SCILLA MARITIMA; nudiflora; bracteis refractis Linn. *Spec. pl.* p. 442. Icon: Regnault. *Botanique*, La Squille; item Martellii *Hort. Rom.* tom. 6. tab. 93. *α*) Scilla vulgaris radice rubra C. B. *β*) Scilla radice alba C. B. Planta perennis, locis arenosis prope mare in Lusitania, Hispania, Normandia, Sicilia, Africa septentrionali, Syria, crescens. Huic substituunt incolæ Capitis bonæ spei sub nomine Scillæ montanæ bulbum Hæmanthi coccinei L. & inde acetum & oxymel simile parant, in asthma & hydropo aliisque morbis proficuum (*Thunb. Diss. de medicina Africano-rum* p. 3.).

Scillæ vulgaris Radix eaque recens bulbis squamosus est, pyriformis, apice sursum verso, magnitudine pugni vel ultra,

tra, squamis carnosis latis, ad latera attenuatis, nervosis, quas aliæ cingunt exsuccæ, membranacæ, lineatæ, tam tenuibus, ut bulbus primo aspectu tunicatus appareat. Hocce discrimen squamarum externarum imposuit quibusdam, ut tunicatum bulbum dicerent (Vid. E. C. Alston's *Lectures on the M. m.* vol. 1. p. 513. Bergii *Mat. med.* p. 265.). Ex basi bulbi prodeunt fibræ numerosæ, quæ una cum extremis squamis effortis ante usum præciduntur. Raro bulbos succosos pharmacopolæ servant, qui tamen ob succum viscidum & lentum diu in sua integritate persistunt. Quotannis magna ejus copia ex Hispania, unde Scilla Hispanica dicta, & Natalia transmittitur. Plerumque autem in officinis modo prostant squamæ siccæ oblongæ, longitudine bipollicari, albæ, convexæ, subdiaphanæ, intus glabræ, lineatæ.

Discrimen ratione coloris radice, quod supra innui; de externis modo membranaceis squamis valet, nam interne bulbus semper albus vel pallide viridis est. Rubri bulbi majores sunt, albi minores (Schuiz & Meder *Diff. sistens examen chem. radice Scille marinæ*, Hal. pag. 7.). Plerisque bulbus ruber albusque pari virtute instructus censetur (Alston *l. c.* Lewis *M. m.* p. 531.); quidam tamen album mitiorem judicant rubro (V. *Pharm. Würt.* p. 44.), annuente etiam ex tentaminibus variis institutis Ludwigo (*Advers. pract.* vol. 2. p. 700.), qui ideo rubrum, utpote ad suam sententiam efficacior, frequentius adhiberi jubet, quod consilium sponte jam dudum sequuti sunt pharmacopolæ.

Recens radix scætet succo tam viscoso, ut hic aqua vel aceto contritus vix per colum transigi queat. Adeo autem illa acris est, ut manibus tractata prurimum, ustionis sensum, quin vesiculas in cute, excitet (Valentini *Hist. simpl. reform.* p. 128. Muhle in *Crells Ann.* 1786. vol. 2. p. 336.). Acrimoniam quoque suam gustatu manifestat cum nauseoso sapore. Odore autem tam recens quam sicca radix destituitur. Sicca ex mucilagine recondita, dum masticatur, tenax sentitur, & eadem de causa, si lente fuerit siccata, difficulter in pulverem redigitur; amaritiam præterea intensam ingratiæ & diurnam linguæ imprimit, sed absque acrimoniæ manifestæ indiciiis, quæ tamen effectu doseos justo largioris, vel extra opportunitatem præceptæ, abunde declaratur.

Siccando radix recens quatuor ponderis partes ex quinque amittit, quæ jactura fere nihil nisi aquæ esse videretur. Infusum aquosum pallide flavescens est, intense amarum & acre, & evaporatione odorem, qualem Rapæ coctæ vel radix Apii hortensis, spargit. Inspissatum $\frac{1}{4}$ ex radice sicca erogat extracti bruno flavi, amari simulque acris & urentis. Spiritus vini tingitur radice hac colore aureo, & insignem

gnem amaritiam & acrimoniam adsciscit, qui sensus etiam ex extracto bruno inde parato excitantur (Conf. Schulz *Diss. cit.* & Cartheus. *Mat. med. vol. 1. p. 453.*). Alcali debilitat saporem amarum insigniter (Schulz *l. c. p. 16.*); acetum autem pallulum modo (*l. c. p. 17.*). Nolo analyfi igne fortiori factæ inhærere (Vid. *l. c.*).

Prisco jam ævo notissima hæc radix fuit, non tamen veneni acris suspicione caruit; inde potius de Scilla, ut putabant, mitiganda & corrigenda solliciti fuerunt, quam eadem in substantia exhibenda. Ad Epimenidem, vatem & expiatorum, adeo referunt efficaciam ejus medicam inventum (Vid. Hall. *Bibl. bot. vol. 1. p. 12. Bibl. pract. vol. 1. pag. 20.*), unde & olim Scilla Epimenidum vocata; alii ad Pythagoram, ab isto forsitan edoctum (Schulz *Hist. med. p. 171.*). Ita Scillæ virium plurium egregiarum mentio fiat apud Dioscoridem (*M. m. L. 2. c. 102. 103.*), Hippocratem, Galenum, Aëtium, Celsum, Plinium, Caelium Aurelianum. Arabesque medicos. Apud Græcos partim *Σκίλλα* dicitur, partim *Παυκαρπιον*, quo posteriori nomine conjicerem radicem rubram illos intellexisse, nisi Dioscorides mitiore facultatem, quam alteri, inesse indicasset (*Cap. 103.*).

Veteres acrimoniam Scillæ metuentes in ea corrigenda plurimum operæ depulerunt. Dioscorides (*Cap. 102.*) eo fine conferre innuit, farina vel luto radicem recentem incrustare & in clibanum conjicere, aut prunis obruere, ut detracta crusta nociva acrimonia simul exueretur; vel torere illam suadet in olla operculata intra furnum; vel concisam elixare, mutata sæpius aqua, donec aqua nullam neque amaritiam neque acrimoniam proderet; accedit aliud consilium, radicem frustatim dissectam linoque commodis intervallis trajectam in umbra siccandi. Variæ enumeratæ artes adhuc hodie abhibentur. Etenim & hodie hinc inde pasta farinacea obvolutam radicem in clibano coquunt. Cavendum vero maxime, ne una cum acrimonia omnis virtus pereat. Hinc ultimo loco indicatus modus, vel simplex siccatio radice, post tegminis externi ablationem transversim in taleolas sectæ, sub miti caloris gradu *Scillam siccantam* Pharmacopœa Lond. vocat, multo reliquis præparandi Scillam modis præstat. Sed ne hisce quidem mitigandi Scillam periculis fisi Veteres ad additamenta varia alia aceti, vini, mellis, aromatum &c. accesserunt. Inde & trochiscorum scilliticorum ex pulpa Scillæ assatæ & farina frumentorum vel Ervi origo, & cautio quoad tempus & corporis præparationem (Vide quædam hujus argumenti in Swietenii *Comment. tom. 4. p. 259.*).

Varia omnino venenatæ indolis indicia in Scilla sese effecerunt. Cameli in Africa, qui spinosa Eryngia avide pas-
sim

sim devorare non vereatur, intacta tamen relinquunt viridia Scillæ folia (Ludwig *l. c. p. 698.*). Catus & cuniculus experimento ex instituto factò (Hillefeld *Diss. experimenta circa venena p. 12.*) perierunt, aliis horum generum animalibus, item cane, graviter affectis. Mures quoque inde necantur (Berg. *M. m. p. 265.*). Constat & crustam farinaceam, qua cocta fuerat Scilla, si suibus (Vogel in *Hillef. Diss. p. 18.*) vel piscibus projicitur, hisce necem afferre. Huicque erat proxima Meleagris panis hujus micis illi instar escæ datis, unde titubare, convelli, tumultuare relinquit (Gejer in *Misc. nat. cur. Dec. 2. Ann. 6. p. 298.*). Accedit novum argumentum ex cutis per contrectationem diurnam radice læsione. -- In ipso homine dosis insignior vel justo crebrior non solum nauseam & vomitus vehementissimos cum torminibus ciet, sed stranguriam excitat, lotium sanguine tingit & alvi profluvia, catdialgiam, conamina hæmorrhoidalialia, convulsivos motus, inflammationem & gangrænam ventriculi & intestinorum creat; quin mortem pedissequam habet. Tristis exempli memoriam reliquit medicaster quidam, qui tympaniticæ scemine Helmstadii degenti pulveris Scillæ tantum obtulit, quantum cochleare integrum capere posset, unde mox doluisse gravissime ventriculum sensit, ejuare, convelli cœpit, & inter alia dira symptomata vitam cum morte commutavit; in cadavere inflammatus & ex parte arrosus ventriculus extitit (Lange *de remed. Brunsv. domest. p. 176.*). Ex scrupulo dimidio ingesto mors subsequuta est (Quarin *Animadv. pract. p. 166.*). Prostibula aliquando ea tentant abortum concitare, quæ, si sine scelesto potiantur, una cum infantis vita propriam suam in periculum vertunt. Emerit tamen ex periculo asthmaticus, qui ex errore drachmam unam Scillæ clysmati destinatam ingesserat, unde nausea & vomitiones creberrimæ, quibus sopitis in salutem ægri præcedente pruritu & ardore in cute scabies humida erupit, antea vitiosa suppressa, sicque asthma omnino disparuit (Muzell *med. v. chir. Wahrnehmungen 2. Samml. p. 34.*).

Ne vero infaustos ex Scilla effectus justo majori dosi unice tribuas, considerandæ conditiones corporis peculiare sunt, sub quibus damnum ista afferat. In hominibus nimia sensilitate nervorum affectis sævi ex ejus usu artuum dolores enascuntur, quin convulsivis moribus, hi ipsi aliquando tentantur. Spectat huc historia scemine, quæ ex Scilla affectiones nervosas valde singulares pati solet (Weikard *verm. med. Schrift. 1. St. p. 245.*). Nocet iis, quibus humores vitiose dissoluti sunt, nempe sponte sua eos attenuat, docente id sæpe sanguine cum lotio & fecibus alvinis secedente. Minus prodest hominibus temperiei calidæ biliosæ,

putridæ, quibus contra ea acida & præcipue cremor tartari conducunt. Requirit porro absentiam obstructionum, præcipue hepatis, ut quæ Scillæ stimulo alias facile in inflammationem transeunt. Eadem de causa in scirrho inveterato abstinendum ab ea est, ne in ulcus vel cancerum commutetur. In hæmorrhoidariis vel plane non vel caute exhiberi debet (Ludwig. *Advers. l. c. p. 723.*). Male a multis hodie negligitur monitum jam a Dioscoride injunctum, in ulcere interno detrimento esse, dum liberali manu phthificis ex ulcere pulmonum oxymel scilliticum offertur: sed quam male irritans remedium convenit in morbo, in quo summa cura eritendum est, ut temperantibus arceatur inflammatio, præsens tollatur, & contra omnem stimulum pulmones mutantur (Conf. Fothergill in *med. Observ. and Inquir. vol. 5. p. 375.*)! Quum in vias lotii specificam vim exerceat, non potest non nocere, quando jam sponte excretio lotii nimia est, vel organa illi destinata inflammatione, vulnere, vel ulceratione corripuntur. Habet præterea hoc incommodum, quod facile vires ventriculi deprimat, contra quam sequelam ne amarities quidem Scillæ tuetur. Alios anxietates molestæ inde torquent (Lectu digna sunt, quæ de cautelis in usu memoriæ prodiderunt Tissot *Epist. med. p. 406.* Quarin *Animadv. pract. p. 164. sqq.* Stoll *Praelect. in morb. chron. p. 16. sqq.*). Non tamen negandum est, variis horum effectuum scito Scillæ connubio cum aliis commodis obverti posse.

Vis ejus insigniter stimulans, resolvens, deobstruens, diuretica abunde sese declarat iis in morbis, quibus medendis adhibetur. Quin quibusdam indicia virtutis antispasmodicæ sese offerunt.

Inter diuretica primarium locum antiquitus & nostra ætate obtinuit Scilla, & certius hanc vim præstat reliquis, ut tamen & hoc experiamur, non singulis quodlibet diureticorum genus convenire. Ad aquam in hydropse collectam eliminandam diuretica longe tutiora sunt drasticis hydragogis, quæ ipsa valde vires deiciunt, concoctionis evertunt præsidia, causam hydropis augent & novam ansam stagnationi evertunt præsidia, causam hydropis augent & novam ansam stagnationi aquæ suppeditant; blande contra aquam educunt diuretica & in quibusdam hydropis speciebus, ut hydropse pectoris, unice profunt, nocentibus purgantibus fortioribus. Aliter sese res habet cum mitioribus purgantibus, e. c. salinis, rhabarbarinis & iis, quæ acidæ indolis sunt, vel solis vel cum roborantibus junctis mixtisque. Neque Scilla tamen, æque parum ac alia diuretica, in hydropse saccharo aquæ eliminandæ sufficere solet; nec in pedum œdemate, si a sola locali debilitate provenit (Stoll *l. c. p.*

16.). Non excludendam tamen Scillam ab hydrope pectoris multos edocuit experientia. Sic Tissotus (*l. c. p. 408.*) in hydrope pectoris exigua quantitate Scillæ horrendas anxietates auferri vidit, alios ægros per noctes plures infomes & orthopnoea vexatos brevi inde obdormiscere, quin continuatione prudenti accedente cito convalescere observavit. Eandem laudem Scillæ in hac specie hydropis tribuit Thomson (*Medical consultations on various diseases p. 230.*). Maxime adeo in hydrothorace convenire innuunt cl. Quarin (*l. c. p. 133.*) & Stoll (*l. c.*). Cum hisce igitur non satis conciliari potest effatum cl. Lentin (*Beob. d. Krankh., am Oberharze, p. 119. not.*), infida esse scillitica cujuscunque generis in pectoris hydrope. Abstinendum autem in quolibet hydrope a Scilla est præsentente febre & symptomatibus febrilibus qualibuscunque, unde pulsus & lotii & sitis sedula ratio habenda est. Ceterum vel in eo hydrope potentissimum auxilium præstat, in quo fere conclamata res videtur, modo virium dispendium & ad stagnationes exundationesque nisus constantiam permittat (Cfr. Werlhof *Oper. ed. Wichm. p. 811.*).

Vario modo exhiberi solet Scilla, in pulvere, extracto, unde varias formas effingere facile, aceto, vino, oxymelle, syrupo demum sui nominis; variaque connubia non solum admittit, sed sæpissime requirit. Præstat & dosin & repetitiones ita moderari, ut vel absque nausea vim exferat. Nauseam vitari jubet summus Werlhofius (*l. c. o. 812.*). Efficacissimam tum quoque pronunciat ill. Quarin (*Animado. præf. p. 165.*). Simplicem nauseam tamen de suo vino non metuit Swietenius (*Maladies des armées, p. 74.*). Et cl. Home (*Clinical. experiments, histories &c. pag. 387. sqq.*) adeo placet ea dosis Scillæ, quæ vomitum creet, ut qua ipsa effectus tanto celerior futurus esset. Scilicet evacuata aqua per os est, a pinta una ad duodecim aliquando vel unico vomitionis paroxysmo, deobstruente ejus virtute & concussionem corporis universali per vomitum. Assensum illi præbuit cl. Keck (*Abbadnl. v. Beob. a. d. Arzneiw. p. 85.*). Equidem arbitror tum modo conducere tanta dosi, quando vomitoriorum in hydrope opportunitas adest, quæ autem æque raro incidit ac purgantium fortiorum; & quam graviter affecti inde ægri fuerint, ipsi a cel. Home allati casus loquuntur, in quibus languor pulsus notabilis vomitionis tempore contigit, ad ictus nonnunquam quadraginta adeo desidens (Home *l. c. p. 394.*). Hinc displicent quoque doses, quæ dejectiones alvinas efficiunt, nam frustrantur sæpe auxilii spem (Tissot *l. c. p. 406.* Quarin *l. c. p. 169.*). Unde etiam inconcinne a quibusdam purgans Scillæ additur.

Ad nauseam avertendam vel infringendam, quam Scilla sponte sua alias facillime excitat, vulgare est, eidem carminativum vel aroma quoddam addere e. c. Cinnamomum, Zingiber, nucem moschatam, radicem Calami aromatici, serpentariæ Virginianæ, Helenii, Flores Cassiæ & similia, forma pulveris, elæosacchari, destillatæ aquæ, syrupi e. s. p.

Pulveris crebra administratio est: sed etiamsi optimus exsiccationis modus præcesserit, mora tamen sensum virium partem amittit, unde non nimia copia præsto in pharmacopoliis esse debet. Dosis determinat ætas & morbi ratio. Rite paratus & grano dimidio vel integro ter vel quater datus jam efficaciam insignem præstat (Stoll *l. c.*). Alii grana duo aut tria concedunt (Tissot *l. c.* p. 408.). Ita notatum, quosdam quinque & plura grana ferre, licet nausea torqueantur (Ludwig *Advers. cit.* p. 703.). Displicent magnæ Meadii (Monit. & præc. med. ed. 2. Lips. p. 76.) doses, qui grana quinque aut sex concedit mane in connubio aromaticorum vel cl. Homii (*l. c.* p. 405.), qui tria vel quatuor grana bis diem plerumque dedit, sed subinde ausus est exhibere grana octodecim absque effectu, ut narrat. Subinde simplex additamentum sacchari pro augendo pondere & sapore nonnihil corrigendo sufficit (Tissot *l. c.* p. 408.). Fr. Hoffmanno (*Med. syst. tom. 4. P. 3. p. 346.*) moris erat, grana Scillæ tria vel quatuor cum radice Vincetoxici & nitro præcipere. Similisque miscela quoque (ex Scill. gr. iij. Vincetox. gr. v. Nitr. gr. x.) nomine pulveris hydro-pici invaluit olim in nosocomio Stockholmiensi (*Ver. Acad. Handl. 1754. p. 316.*) multique illam imitati sunt. Nitro acre Scillæ mitigari posse sibi persuaserat Hoffmannus: sed quidni illa mitigaretur minori dosi? Non conducit nitrum addere, si alvus laxior, corpus leucophlegmaticum frigidumque sentitur, vires demum infirmæ sunt) Quarin *l. c.* pag. 166.). Facile est, illam cum extracto amaro vel gummi resina in pilulas compingere.

Extractum aquosum multis hodie placet, etsi imbecillius paullo est Scilla in pulvere; & istud quidem ad granum dimidium vel integrum (Stoll *l. c.* p. 62.), vel sensum ascendendo ad grana tria, ferri potest (Quarin *l. c.* p. 166.). Solutio extracti hujus drachmæ unius in aquæ uncia una, ad guttas viginti vel triginta & sensum plus data, vomitus & dejectiones alvinas excitavit, sed cum decremento hydro-pis (Keck *Abb. v. Beob. a. d. Arzneiw. p. 86.*). Rarius extractum anxietates, quam oxymel scilliticum, ciet. Mutari quoque ejusdem forma pro commoditate in pilulas, mixturam, pulverem, potest. Extractum Scillæ in hydro-pe pectoris reliquis omnibus præfert ill. Quarin (*l. c.* pag. 133.).

Acetum scilliticum raro solum capitur ad guttas sexaginta omni trihorio. Immanes sæpe anxietates excitat (Tissot *l. c. p. 410.*). Augetur vis diuretica ejus & solvens addito sale tartari, vel alio alcali fixo, sicque in hydrope post intermittentes neglectas & suppressas quartanas confert (Stoll. *p. 63.*). Loco alcali fixi quoque fumi potest volatile, sicque confert, quando infarctus pituitosi subsunt, & in hydrope cum arthritide (Id.). Utrobivis oportet rite illud diluere.

Efficax æque ac elegans præparationis genus est Oxymel scilliticum. Largius haustum lotium pellit. Nec reliquis scilliticis potentia cedit (Vid. e. c. Werlhof *l. c.* Tissot *l. c. p. 411.*) sæpeque ferunt hoc ægri, quorum natura alia scillitica repudiat. Aegris strictioris compagis, sub pulsu celeriori aut siti vehementiori conducit; tum præsertim confert, quando ascites ab obstructione hepatis hæmorrhoidibus suppressis aut febribus justo præcocius profligatis provenit (Quarin *l. c. p. 165.*). Nitrum vel aliud sal medium admixtum sæpe effectum auget (Tissot *l. c.*). Excipitur commode vehiculo aquoso, præcipue aromatico. Tiffoto (*p. 388.*) mixtura ex oxymelle scillitico, terra foliata tartari & aqua Sambuci familiaris est, ter de die dosi modica exhibenda; unde post triduum casu singulari mistio tam copiosa, ut sexaginta libræ lotii intra horas triginta quinque effluerent, viribus suffultis fasciatioue abdominis & inferiorum artuum, & potu grate vinoso. -- Quibus mel in universum molestum est, hisce syrupus scilliticus substitui potest.

Vino scillitico quidam prærogativam singularem tribuunt, uti L. B. Van Swieten (*Malad. des armées p. 74. p. 163.*), qui suum & securum & efficax pronunciat, licet modo ex Scillæ recentis uncia dimidia & vini boni libris duabus per infusionem paretur. Hujus mane ægro cochlear unum exhibuit, quod si vomitum effecerit, suavit, ut dein modo cochleare dimidium exhiberetur. Continuatio & augmentum doseus sensim placuit, donec per mictionem crebram corpus detumuisset. Merito una digeritur aroma quoddam, cujus miscelæ exempla proferunt compositis quibusdam Richardus Ab Hautefierk (*Formal. med. p. 17.*) L. B. A Störck (*Ann. med. 1. p. 162. & Ann. med. 2. p. 285.*) multique alii. Quidni subsistamus in solo Cinnamomi additamento (V. exemplum in Quarin *l. c. p. 331.*)? Longe ægrius autem toleratur vinum ab ægris, quam pleraque alia scillitica, pluresque ægri illi adulescere nequeunt: sed enormes vomendi conatus inde experiuntur (Tissot *l. c. p. 410.*), imo paullo largius eodem hausto vomitus, & abdominis dolores, quam contra minori copia captum vix lotium moveat. Quin qui de hisce queritur, dolet se ex numerosis-

finis asciticis vix unum vel alterum curatum vino vidisse (Quarin *l. c. p. 165.*). In hydrope pectoris pariter plurimi inde male affecti sunt, quidam perierunt, in quorum cadaveribus ventriculus & intestina inflammata existerunt (Idem *p. 137.*).

Præter additamenta aromatum & quorundam aliorum, de quibus passim egi, alia adhuc commemoranda sunt, quæ adjuvant effectum, vel incommodis variis sub usu obviam eunt. Salina sæpe valde proficua e. c. nitrum, tartarus tartarifatus, sal Seignette. Potens est cremoris tartari conubium: e. c. istius drachmam dimidiam, Scillæ grana tria in pulvere quavis tertia hora sumendo, dein rarius. Nec opus casu singulari fuit ad perfectam sanationem alio medicamine subjungendo, quam essentia ex amaris variis (V. cæl. Wendt in cl. Ernst *Diss. de therapia hydropis, Erl. 1783. p. 26. sqq.*). Ejusmodi combinatio cum amaris, cortice Peruviano, martialibus, sæpe valde utilis est, non solum ad ventriculum Scilla labefactum roborandum & vires evacuatione dejectas erigendas, sed etiam ad solida contra novam collectionem aquæ tuenda & sanguinis crasin corrigendam. Hinc Tissotus (*l. c. p. 407.*) Chinchinam mox protinus post evacuatam Scillæ aquam subjunxit, mox junctim cum ea corticem adhibuit, Gallis quibusdam Scilla cum trifana Juniperi placet adstipulante & Tissoto (*p. 410.*). Si status ructusque ægrum post Scillam captam gravant, aquæ Menthæ cochlear post quamlibet dosin hauriatur. Camphoræ insignis vis est in doloribus & convulsionibus a stimulo ejus acri tollendis (Vid. *Appar. med. vol. 4. p. 260.*). Dolores in ventriculo vel intestinis autem inde orti demulcentia requirunt, nec opium, quod contra ea gangrænam suscitare potest (Quarin *l. c. p. 167.*).

Nolui præcepta de Scillæ capiendæ modo a narratione ejusdem in hydrope efficaciam divellere, quam quædam ad hanc præcipue spectent, licet omnino pleraque in aliis quoque morbis applicari queant. Etenim post hydropem in affectionibus pectoris pituitosis maxime sese commendavit. Specificam fere vim in spiritus organa statueres, nisi in universum resolvendi potestatem in pituitam, cujus fortes uberissimi in fistula spiritali & ramis ejus per pulmones distributis existant, exerceret. Ex hacce vitiose ibidem collecta vel justo tenaciori, asthma, stertor, sæpe exsurgunt, & tam mole sua quam acrimonia admitta, tussis molesta. Scilla vero egregie non solum attenuat mucum, sed blando creatu ejicit. Non latuit hæcce virtus Dioscoridis aciem, qui tussi vetere infestatis & suspiriosis Scillam melle coctam commendavit. Nosmet creberrime & optimo successu in ejusmodi casibus oxymelle scillitico utimur, in quo Scillæ ef-

fica-

ficaciam & aceti virtus adjuvat. Ipsi Scillæ hocce tamen meritum competere ex effectu egregio & aliorum illam exhibendi modorum evincitur. Fr. Hoffmannus. (*Med. Syst. tom. 4. P. 3. sect. 2. cap. 2. Obs. 3. p. 343. Obs. 8. p. 354.* Præter Hoffmannum ipsum in *Obs. 3. commentatus est Schroter in Diss. de egroto asthmatico usu radices Scillæ sublevato præf. J. H. Schulz recusa in Hall. coll. disp. pract. tom. 2. pag. 141.*), qui illam in asthmate multum deprædicat, historias concinnavit, in quibus pulvis Scillæ cum radice Vincetoxici & cum vel sine nitro optimo eventu reliquis irritis datus fuerat. Simile consilium sequutus est Wagnerus (*Obs. clin. Sect. 2. in Hall collect. diss. cit. pag. 179.*) in eodem morbo eadem fortuna, licet Vincetox eum subinde omitteret. Uterque Scillæ tantum obtulit, ut vomitus succederet, quin multum levaminis attulit ad grana tria quatuor supraque. Plura adfuerunt in casibus istis spasticæ mali indolis indicia, unde colligere pronum est, inesse Scillæ virtutem aliquam antispasmodicam. Quin idem Hoffmannus (*l. c. p. 357.*) subjungit expressis verbis, aliis quoque exemplis spasms & convulsionibus, maxime catarrho suffocativo quandoque ipsi epilepsiæ, medelam attulisse. Spectat huc supra (*pag. 62.*) narratus casus de asthmate ex retrogressa scabie orto, largiori autem quantitate, quæ inter multa ambigua symptomata denuo illam expelleret, sanato (Muzel *loc. cit.*). Ita pilulas scilliciticas Edinburg., quibus pilulas ex Allio *Pharm. paup. Edinb. pag. 33.* pares censet cl. Millar (*Observ. on the asthma and on the whooping-cough pag. 103.*) in asthmate chronico efficacissimas declarat, modo excipiantur, quorum natura minus sensibilis est, in quibus nimirum vires digestionis inde facile evertunt. Nec minus pilulæ istæ scilliciticæ in frigida pertinaci tussi, quæ natales suos duxerat ex pituita tenaci pulmones opplente vel obstructione vel niu ad hydropem pectoris, auxilio aliquoties insigni fuit (Weikard *vorm. med. Schrift. P. 1. p. 35.*). Abstinentium vero est a Scilla in ea asthmatis specie, quæ a veris nodis sive tuberculis glandularum conglobatarum sive lymphaticarum originem repetit, quoniam metus subest, ne ex stimulo ejus inflammatio & suppuratio exurgat (Conf. Unzer, *Arzt vol. 12. p. 157.*).

In pulmonum inflammatione merito efficacissimis remediis accensenda est tam ad ipsam stagnantem materiem discutiendam, quam ad crisin per sputa adjuvandam. Hisce finibus accommodatissimum & tutissimum est oxymel scilliciticum rite in mixtura dilutum. Nec metus est, etiamsi largior quantitas rite diluta hauriatur nausææ vel vomitionis subsequaturæ, modo ptisana large bibatur. Datae fuere ejus

in mixtura unciæ tres, quin aliquando duplum intra nyctemerum (De Haen *Rat. med. P. 1. p. 23.*), vel tantum, quantum ferre possit æger absque nausea vel alvi purgatione (Pringle's *Observat. on the disease of the army ed. 7. p. 143.*). Tanto magis vero hoc proficuum, quum præter sputa crisin per lotium promoveat (Conf. Sarcone *Geſch. d. Krankh. in Neapel. vol. 1. p. 173. 179.*).

Alias quoque pituita accumulata pro parte, qua stagnat, scenas ludit. In renibus nephritidis causa subinde exstat. En igitur in Scillæ incidente & diuretica vi remedium. Fuit scemina inter vulgares hujus morbi notas cum urina subrutâ mucum emingens, in fundo matulæ instar spermatis ranarum fluctuantem & tantæ tenacitatis, ut plurima pars vasi illi adhæreret, nec eo inverso dimitteretur. At, postquam inconstans modo auxilium præbuissent aquæ Sedlicenses, Scillæ malum cessit (Wagner *l. c. p. 192.*). Nec in nephritide sabulosa opem suam repudiat. Fœmina nimirum, quæ inter dolores dorsi & stranguriam una cum pituita densa sabulum vel lapillos semen Milii magnitudine referentes mixerat, Scilla ingesta vomuit, simulque cum scœculento lotio copiosissime excreto calculosæ materiæ plurimum dimisit redeunte pristina valetudine (*l. c. p. 195.*) Similis prosperitas contigit alii sceminae doloribus renalibus afflictæ, quæ post datam Scillam quotidie lapillos lentem vel cicer magno cum lotio eminxit, idque absque ulla molestia (*l. c. p. 196.*). --- In nephritide inflammatoria non admittendam esse, quilibet sponte intelligit.

Scillæ ad emesin eiendam, dum aliis scopis destinatur, propensio multa illam avertendi, ut dictum, consilia excitavit. Nec nisi rarissime aliorum emeticorum vices ab ea expectamus. Infantibus tamen aliquando oxymel scilliticum ad paucas drachmas aqua destillata exceptum ingeritur, in quibus tanto opportunius, quando pectus pituita gravatur.

Multo minus autem hætenus vi antiscorbutica emiuit, licet acetum scilliticum ab Heurnio & Drawizio jam magni in scorbuto habitum fuerit. Confirmant tamen hanc Scillæ laudem quidam recentiorum celebrati nominis. Respicio nominatim ad cel. Lind. (*Treatise on the Scurvy, ed. 3. p. 222.*) judicium, qui ex oxymelle scillicico lætissimum effectum percepit, exhibita ejus uncia una intra viginti quatuor horas; unde alvus laxata, lotii secretio promota & multæ molestiæ præcipue pectoris, quibus scorbutici plerumque obnoxii, sublatae sunt. Illustrat ejus virtutem exemplo Alii & Cæpe, quæ pariter in hoc malo magnopere valent. Adjicio Werlhofii (*Litt. in Engel. Spec. med. p. 164.*) testimonium, secundum quod Scilla, ad præcipua scorbutici antidota referenda, oris vitiis medetur & nervos (paralyti-

ce sæpe affectos in hoc morbo, M.) liberat, solutosque excitat, imo inter emmenagoga & hæmorrhoides pellentia insignem locum illi adjudicat, ea dosi ut ne nauseam moveret. Ipse quoque aceto scillitico plurimum tribuit, e. c. in mixtura ex aquæ distillatæ libra una, aceti scillitici uncia, una, olei tert. p. del. guttis quadraginta, syrups cujusdam grati uncis duabus, cujus cochlear unum quinquies vel sexies per diem daretur.

Vermibus quoque adversa est Scilla: saltim hæctenus id de oxymelle scillitico constat, cujus quidem efficacia alias non e sola Scilla derivari potest. Casu effectus ejus sese manifestavit in juvene, qui vermes cucurbitinos excreverat, cui vero ob affectiones quasdam pectoris oxymel hocce cum infuso florum Sambuci exhibere e re fuit. Hisce per aliquot dies continuatis purgans quoddam efficacius offerebatur, unde tænia sex ulnarum lati corporis secessit (Weikard *verm. med. Schrift* P. 1. o. 72.). Oxymel quoque intrat medicinam istam, qua L. B. A. Störch (*Ann. med.* 1. p. 103. 164.), dum nosocomio cuidam Vindobonæ præfesset medicus, vermes omnis generis, modo non alius morbus subesset, profligare valuit, scil. $\mathcal{R}$. Sal. polychrest. pulv. rad. Jalapp. Valet. s. Phu. $\frac{aa$ drachmam unam, Oxymell. Scill. uncias quatuor m. Hujus adultis quater per diem uncia dimidia, junioribus drachma una vel duæ datæ. Ita & lumbrici tam vomitu quam alvo redditi & tæniæ insignis longitudinis excussæ. Ipse recordor, ancillam Tænia Solio correptam paucis præbiis hujus eclegmatis meo suasu captis vomitu rejecisse vermes cucurbitinos plures, quibus alternatim frigida calidaque aqua infusa demere vicissim & reddere vitam apparenter valui, donec tandem mortui figuram illam oblongam assumerent, qua Couletus eisdem falso ascaridum nomine depingit. Quum oxymel scilliticum maximam copiam Störckiani remedii efficiat, verosimile est, huic plurimum virtutis ad delendos vermes inesse.

Scilla in clysmate adhibita a superioribus partibus efficaciter revellit. Egent hocce auxilio commotiones cerebri, in quibus ex lympa inter tunicam arachnoideam & piam matrem collecta cerebri tenella stamina comprimuntur & funesta multa symptomata, quin ipsa mors, sequela sunt. Hanc dissipare quantocyus potissimum artis est, cui fini, post venæ sectionem, fomentationes ex aqua frigida, aceto, nitro & sale ammoniaco mixta & clysmata, cui drachma una pulveris Scillæ addita, insignis præstantiæ sunt (Schmucker *chir. Wahrnehm.* vol. 1. p. 144. & observatt. multæ.). --- Cum oleo fervente subacta aut cum resina liquefacta verrucis & pernionibus utiliter illini legitur (Vogel *Mat. med.* p. 214.).

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Scilla præparata *Pb. Würt. p. 173.* Est hæc Scilla mitigata calore intra pastam, cui indita fuerat, clibano immixtam, subsequente siccatione squamarum disjunctarum in umbra. Est scilla cocta *Pb. Lond. p. 22.* Judicium supra de hocce præparationis modo tuli (*p. 61.*). Præfertur huic merito ob vires potentiores.

Scilla exsiccata *Pb. Lond. p. 22. Pb. Ed. 1783. p. 77.* dum Scilla in taleas transversim secta leni calore exsiccatur. Sic vix aliæ nisi partes aquosæ avolant, & siccatione ad quatuor ex quinque partibus minuitur Scillæ pondus.

Pulvis scillæ compositus *Stahlii Pb. W. q. 157.* Ex Scilla & radicis Vincetoxici tertia parte. *Stahlii* nomen ferre ideo modo meretur, quod iste crebriorem usum ejus reddidit. Nam ab alio tanquam inventore profectus videtur, nec ipse *Stahlius* in scriptis suis illum ullibi commendat, de qua re consulantur *Schulzii Prælectiones in Dispens. Brand. p. 264.* *Fr. Hoffmanni, Wagneri, Bæckii,* laudes hujus miscellæ supra jam dixi. Grana tria vel quatuor ejus dari solent pro dosi, ubi Scilla convenit. Additum Vincetoxicum, ut corrigetur Scilla, qua ope non indiget ista, nec præstare illam potis est Vincetoxicum. Lubens igitur adverso huic miscellæ judicio *Ludwig (i. e. p. 7. 707.)* subscribo, nisi existimandum adjuvare illud Scillæ effectum propria simili in hydrope virtute (*Vide Appar. med. vol. 1. p. 544. sqq.*).

Acetum scilliticum *Pb. W. p. 2.* ex Scilla sicca & concisa, aceto macerata. *Pb. Edinb. 1783. p. 102. & Lond. e. c. 1787. p. 69.* addunt post colationem spiritus vini tantillum, ut diutius a fœculentia conservetur (*Pb. Lond. cit.*). Vetusissimum præparatum est, *Pythagoræ tributum*, & in libro, qui adscribitur *Galeno περὶ πνεύματων Lib. 3.* multis laudibus cumulatam. Errant, qui aceto infringi vires Scillæ putant: est contra ea commodum modo ejusdem menstruum ad virtutes eliciendas. Vires hydrope aliisque morbis jam excussi. Adde modo gargarismate exceptum difficultati auditus ob obstructions ductus *Eustachium* mederi. Præcedit auctoritas *Plinii (Hist. nat. Lib. 23. cap. 2. ed. Dalech. p. 1070.)*, qui de illa inquit "tarditatem quoque aurium, gargarizatione purgat & transitum auditus aperit." Symbolom addit laudi cl. *Lange expertus (Misc. verit. med. fasc. 1. p. 66.)*. Infervit præterea gummirelinis solvendis; e. c. Gummi ammoniaco, quod hacce ope emollitum in emplastrum egregie tumores liquat.

Oximel scilliticum *Pb. W. p. 134.* & omn. offic. Ex aceto scillitico & melle despumato in justam spissitudinem coctis.

ctis. Laus multiplex supra passim dicta. Ad serentus adjuvandos in morbis pectoris multum confert addere Gummi ammoniacum & utrumque aqua diluere; sed contra usum in phthisi monui. Gargarismate exceptum anginam catarrhalem egregie dissipat.

Essentia scillæ *Pb. W. p. 84.* ex aceto scillitico & sale tartari mixtis & evaporatis ad mellis spissitudinem, demum solutis in spiritu vini rectificatissimo. Pellit efficaciter lotium in hydropo, & memini cl. Darelum, nosocomii Stockholmiensis olim medicum, quum illud juvenis frequentarem, huic præcipue scillitico in dictum scopum optimo successu indulisse.

Extractum scillæ aquosum. Tacent de eo libri pharmaceutici tantum non omnes. *Pb. Dan. p. 174.* recepit. Efficaciam supra (p. 66.) demonstratam dedi. Ludwigius ejus quoque meminit (*Advers. cit. p. 704.*), laudatque illud impense. Lentam autem & diurnam digestionem requirit, evaporationem lenissimam & inspissationem ad mellis modo crassitiem. Ast Vindobonenses bini clari nominis medici celebrius illud reddidere, iique videntur extractum spissius usurpasse.

Syrupus de scilla *Pb. IV. p. 218.* ex *Pb. Lond.* vetustiori p. 82. Jungitur acetum scill. cum aromatibus & saccharo. In *Pb. Ed 1783. p. 198.* aromata autem omittuntur. Sic vires oxymellis scill. fert. V. supra p. 68.

Pilulæ scilliticæ *Pb. W. p. 140.* Præcipua in compositione sunt Scilla & Gummi ammoniacum; Pharmacopœa Edinburgensis, unde primum petita, in reliquis pro editionum diversitate mutavit varia. Efficaces omnino, cujus rei novum testimonium suggerit experientia cl. Keck (*Abhandl. u. Beob. a. d. prakt. Arzneiw. p. 83.*)

Elixir pectorale Wedelii *Pb. IV. p. 54.* loch ad asthma l. c. p. 109. Inter multa alia & Scillam continent.

A L L I U M.

LINN. *Syst. veget. p. 265. Gen. pl. p. 163.*

Pharm. ALLII Radix.

514. *ALLIUM SATIVUM*; caule planifolio bulbifero, bulbo composito, staminibus tricuspidatis Linn. *Spec. pl. p. 425.* Allium staminibus alterne trifidis, foliis gramineis, capite bulbifero, radicibus in unum bulbum congruentibus Hall *Opusc. p. 331.* Allium sativum C. B. *Σπυρδαίον* Græcis; Pl. perennis; secundum Linneum in Sicilia sponte proveniens.

Co-

Colitur vero in hortis Europæis frequentissime ob radices bulbosas.

Radix est bulbus subrotundus, vestitus membrana communi, constans ex bulbulis pluribus fasciculatim varia serie junctis, quolibet fasciculo propria tunica obvelato. Bulbuli *Αλλυριδες* Græcis, Spicæ Latinis, Zehen v. Klaven Germ., Klyst Suecis, Cloves Anglis) circiter quinque vel sex oblongi incurvi ovati acuti, hinc plani inde connexi, singuli sua membrana cincti. Parenchyma horum solidum, carnosum, album, succo scatens limpido.

Odor radicis specificus, graveolens, ingratus, volatilis, ita ut sponte in conclavi diffundatur. Sapor acris subdulcis. Operæ pretium fuit, sollertius inquirere, quam in partem lateat odorum vel sapidum, quod toti fere generi commune est, & quibusdam aliis stirpibus, ut Erythimo Alliaræ, Periveriæ alliicæ rel. quoque competit, & tantum penetrat, ut eo non fluida modo sed & solida corporis animalis imprægnentur. Succus ex recenti radice elicitus $\frac{1}{4}$ fere ponderis constituit, isque viscidus est, alliacei odoris, quem & post inspissationem modico igne factam, bonam partem servat. Siccando radix etsi jacturam patitur ponderis sui dimidio majorem, vix notabile tamen dispendium saporis vel odoris subit. Coctione cum aqua vel aceto exiit utroque, simulque & vi sua, er nonnisi extractum iners mucilaginosum remanet, vix sapidum (Lewis *Mat. med.* p. 30.). Destillatione autem aqua recipit odorem cum sapore Allii abunde ex oleo æthereo disperso, quod ipsum quoque una seorsum ascendit, sed parcissima copia. Etenim vix $\frac{1}{5}$ $\frac{1}{2}$ pars modo (Neum. *Chymie vol. 2. P. 1. p. 60.*) vel alio experimento tantum $\frac{1}{5}$ $\frac{1}{7}$ (ex libris sex olei drachma una: Spielm. *M. m. p. 39.*) elicitæ fuit. Hoc ipsum coloris citrini & spissius paullo est, aquæ fundum petit & odorem spargit specificum Alliorum penetrantem saporemque habet vehementer acrem. Spiritus vini extrahit facilius & abundantius vires Allii, quam aliud liquidum, cujus ratio ex vi spiritus vini in universum in olea ætherea explicari potest, unde post macerationem inspissatus vires Allii colligit.

Condimentum ciborum plebis constituit vulgare, additurque jusculis, carnibus, quibus sæpe infigitur, dum assandæ sunt, item elixis, piscibus, oleribus, etiam acetiariis variis. Sunt & integræ gentes, quæ eo impensius delectantur, ut orientales, Russi, Hungari, Hispani, Galli, item Judæi, prout & bulbi aliarum specierum Allii ad condiendos cibos adhibentur, ut Allii ascalonici, Porri, Cæpe, item bulbuli floribus interspersi ex A. Scorodopraso (Rockenboll), nec non folia A. Schænoprasi, fistulosi e. i. p. Om-

Omnium autem usitatissimum *Allium sativum* est, etsi gratia pluribus aliis speciebus postponendum. Multorum tamen palato hoc condimenti genus in univcrsum displicet, vel ventriculo sensibili molestum est, item corpus calefaciendo subinde nocet. Hinc & cholericis, biliosis adversum est, & ad phthisin (Cælius Aurelianus *trad. pass. l. 2. c. 14. p. 398.*) & hæmaturiam proclivibus. Oculis quoque nocivum existimatur (Diosc.). Coctione tamen mitescit. Et in univcrsum magis conducit huminibus robustis & labori graviori assuetis, quam aliis.

Radix *Allii* liberalius ingesta non halitum modo oris odore suo inquinat, sed ipsum lotium, lac, sudorem imprægnat. Et sudoris quidem eruptionem insigniter vel cibis addita promovet. Nihil enim incredibile involvit, ex fonticulis aliquot horas post ingestum. *Allium* exhalasse odorem suum (Bonnet *theatr. tabid. p. 84.*), vel ex fistula bumeri odorem Cæparum ingestarum fuisse perceptum (Kerckring *Obs. anat. p. 38.*), vel *Allium* plantis admotum saporis sui sensum in ore creavisse (Blair in *Hall. Opusc. bot. pag. 332.*).

Hæc omnia edocent, quanta vi *Allium* instruat penetrandi per minima corporis nostri vascula. Stimuli ejus acris testis non modo gustus judicium est, sed cuti applicatum eam inflammat, exasperat & in vesiculas attollit. Incidendi ejus potentia & sudorem lotiumque pellendi quoque non obscura vestigia præsto sunt, quæ omnia in subsequenter uberior confirmabuntur. Non in uno igitur morborum genere haud spernendum remedium *Allium* est.

Pituita in pectore collecta, si difficultatem spirandi vel tussim excitat, egregie ab *Allio* resolvitur, experimento a multis etiam antiquitus instituto. Frictum, dein contritum & cum melle mixtum placuit Celso (Lib. 4. c. 4. p. 199. ad Kraus.). Crudum coctumve veterem tussim in cibo lenire observavit Dioscorides (M. m. l. 2. cap. 132.). *Allium* sive crudum sive conditum in hunc finem commendavit Meadius (Monit. & præc. med. p. 56.). Concinnius in tussi catarrhali absque febre lac cum *Allio* coctum ad libram unam mane, & vesperi potatur (Rosensteins *Hus och Reseaport. p. 71.*), cujus efficaciam ipse casu obstinato cum extenuatione corporis juncto cognovi. Vel prodest in asthma pituitoso bulbulos tres vel quatuor *Allii* tenuiter concisi cum lactis libris duabus coquere, hujusque serum paulillo aceti vini paratum in miscela tantilli mellis sinceri calide bibere & usum pro necessitate pluries irerare (l. c. p. 87.); item juscula *Allio* bene condita proficiunt.

In hydropse diureticam vim pluries optimo successu præstitit, ut & inter plebem hæc efficacia innotuerit. Con-

filiū concedendi illud continuo ut rude videatur, pagano tamen hydropico sanitatem post copiosum lotii profusivum reddidit; aliis profuit succus per pannum expressus cum jure vervecis aut pulli potatus (*Forest. Observ. lib. 9. obs. 27.*). Sic alius, asciticus, Allio cum lacte cocto convaluit (*Barthol. Hist. anat. Cent. 2. hist. 74.*). Solo Allio missis evacuantibus ex aliorum præscripto hydropem incipientem fuisse sublatum Sydenhamus (*Oper. pag. 500.*) testis est.

Inter febrifuga Allium tam collocavit antiquitas, nec hacce laude vel nostro tempore excidit. Ante accessionem febris sumendum Allium curavit Celsus (*p. 142. ed. Kraus.*), cuius, quam mente concipit, efficacia inde declaratur, quod illud balneo calido vel calidæ aquæ cum Pipere potæ æquiparet. Nempe calorem excitando & sudorem pellendo horrore prævertit. Quem finem assequi in febribus intermittentibus multis aliis auxiliis tentatum est (*Vid. de Haen Rat. med. P. 11. pag. 57. sqq.*). Adultis sæpe profuisse in averruncanda febre gravis inter recentiores testis est (*Rosenstein om Barns sjukd. p. 317.*). Imo quartana vexatos inde convaluisse legimus; inceptum est ab unico bulbulo mane & vespere, & quotidie unus additus, donec una quatuor vel quinque bulbuli consumpti fuerint: si febris tum disparuerit, diminui dosin suadetur ad bulbulum vel duo mane & vespere per plures hebdomades (*Berg. Mat. med. veg. p. 255.*).

Quæ a multis celebrata fuit ejusdem in peste vis (*Vid. auctores numerosos collectos in Zorn. Botan. med. p. 40.*), ejus sudorem pelleodi potestate potissimum niti videtur, non tamen in funesto hocce morbo absque conditionum iusta libratione movendum sudorem scite inculcavit cl. Chenot (*de peste p. 108. sqq.*). Quæ Diemerbroeckius (*de peste p. 164.*) tamen contra Allii in peste usum profert, analogia potius & peregrina auctoritate fulcrum obtinet, quam propria observatione.

In calculi lotiis cruciatibus tollendis domesticum multis est; in cujus generis remediis sæpe aliquid superstitionis sese admiscet; quorsum refero, quod spiritus vini cum Allii particulis tribus (bulbulos puto) quatuor vel quinque per viginti quatuor horas maceratus & in ipso novilunii momento captus, auxilium in nephritide calculosa attulerit, repetitione per singulos subsequentes menses eodem modo facta (*Hoyer Ephem. nat. cum. Cent. I. p. 126.*), vel quod Allii tria capita cum spiritus vini cochleari uno sub eadem lunæ phasi comesta & deglutita juverint (*Goetz Aët. nat. cur. vol. 2. p. 434.*). Plus fidei inest, quod ex bona portione Allii recentis contusi, mane cum aliquot unciis la-

ctis

Etis decreſcente luna per ſex dies ſingulis menſibus ingeſta, ſecunda vice cum copia ſabuli junctum cum lotio ejeſta mitigati fuerint dolores ex calculo veſicæ, dein iterato uſu omnino ſiluerint (Möhring in *Commerc. Nor.* 1735. p. 220.).

Conjectura etiam probabilis eſt, quod lithontripticum circumforanei Perry nonniſi ſuccus Allii fuerit (Guidetti *deſ. la nefrotomia e Litotomia in Götting. Anz.* 1784. p. 608.).

Experimenta Lobbi (*de diſſolv. calc. cap.* 10.) cum calculus, ſucco vel infuſo ſine decocto Porri item Ceparum inditis, novum rei pondus addunt.

In ſcorbuto avertendo & ſubigendo prodeſſe, dudum cognitum eſt (Lauremb. *Appar. plant. l.* 1. p. 22.). Fidem auget auctoritas viri de hoc morbo egregie meriti, qui ad ditamentum Allii vel Ceparum in cibus (Lind *on Scurvy*, p. 182. 188.) præſervativi inſtar valde extollit, ut eadem curando morbo (*l. c.* p. 224.) idonea maxime invenit. Recentia, vel, ſi hæc deficient, aceto condita valde proficua ſunt.

Tranſeo ad vim Allii anthelminticam, qua ipſa per halius ſuos, quos inſtar Aſſæ fœtidæ, Camphoræ, ſorum Sulphuris, ſpargit, paucis poſtponendum eſt, & vulgare inter plebem domeſticum. Egregie juſculis incoquitur, ut corpus præparetur ad ſpecificorum uſum (Roſenſt. *om Barns sjukd.* 356.). Sed vel ſolum medelam aſſert, ſi jeſuno ſtomacho duæ vel tres ejus ſpicæ ſ. bulbuli deglutiuntur, vel eduntur conciſæ in pane butyraceo, vel lacte (*Id.* pag. 363.) capiuntur. Lacte coctum etiam in complicato morbo ſpalmodico epidemico juvit, dum convulſiones vermes expellendo mitigavit (Taube *Geſch. der Kriebel-Krankheit* pag. 207.). Ipſam adeo tæniam pellit veriſſimo Dioſcoridis eſſato; unde atas, qua de vermifuga virtute conſtitit, dijudicari poteſt. Imo non pellit modo huncce vermem, ſed vere, dum adhuc in inteſtiniſ nidulatur, necat. Mulier, Roſenſteinii ſuaſu, unum vel duos bulbulos deglutiens quovis mane, poſt ſex menſes portionem tæniæ ſexdecim ulnarum dejecit, cujus maxima pars mortua poſt experimenta comparuit, inſtructa capitulo ſuo quadrijuſo (*Ver. Acad. Handl.* 1760. p. 186. ſq. & Roſenſtein *om Barns sjukd.* p. 385.) Ita Allium lacte coctum multis fruſtra tentatis tæniam totam expulit (Biſſet's *med. conſtit. of great Brit.* p. 340.).

Acrimonia, quæ Allio ineſt, ſub externa applicatione iis in caſibus aptum medicamen facit, quibus rubefacientia conducunt, ſcopo revellendi & vires excitandi. Veſiculæ inde ſæpe excitantur & dolorem haud mediocrem ciet, ita ut mica panis ſimilaginei cum lacte cocta opus ſubinde ſit ad illum ſedandum. Ob hunc ſtimulum magni olim æſtimatum,

zum, in variolis confluentibus adutorum, concisum & intra linteum plantis pedum admotum a die octavo, quo primum facies intumesceret, singulis diebus renovatum, ut vis morbi a capite revelleretur (Sydenham *Oper.* p. 378.). --- Contra tussim convulsivam aliasque tussis species obtinatas in Britannia septentrionali Allium cum æquali copia axungiae porcinae contusum & bis vel ter de die plantis pedum inunctum crebro adhibetur, idque eximio successu. Præstat autem linteo inunctam hanc medicinam applicare manequæ & vesperi eandem renovare, quum Allium facile vi sua orbetur. Abesse vero debet calor & febris, quum alias æger gravius afficiatur (Buchan's *domestic. Medicina* p. 313.). --- Sunt qui contusum carpis imponunt ante paroxysmum febris intermittentis; unde vero teneriores facile in animi deliquium ob nimium stimulum incidunt (Lind *on the Dis. in hot Climates* p. 301.). Alii eodem fine picem liquidam cum Allio mixtam abdomini illinunt, præcipue ferri equini forma, unde vesiculæ exsurgunt (Rosenstein *om Barns sjukd.* p. 315.). Quicquid enim horum stimulantium est, calorem iudoremque loco horroris excitat, modo effectus sese exserat ea periodo, qua alias horror incidat. --- Acria varii generis etiam morsum serpentum venenatorum enervant vulnere applicata, ut quæ virus eodem loco, quo intravit, eliminant. Hottentotti succum bulborum exiguorum alborum Allii cujusdam eo scopo vulnere adhibent (De La Caille *Journ. hist. du Voyage au Cap. de b. Eps.* p. 274.). Arabem quandam, post scarificationem vulnere & carnis ope novaculæ, Allium comedisse, & ejus frusto in ore retento venenum exsuisse legitur (Niebuhr *Beschr. v. Arabien* p. 134.); pars virtutis in sectione videtur quærenda esse. --- Alia analogia cum aliis rubefaciens apparet in vi succi herpeticum exanthema delendi, quam sæpe exserit, dum illi illinitur (Berg. *M. m.* p. 256.). --- Verrucas Allium contusum & cum exungia porcina impositum extirpat. --- Surditati autem stimulo suo vel penetrante natura mederi sæpe compertum est, quo sine plebs in Scotia bulbulum auri intrudit (Duncan's *medical. Cases*, p. 211.). Vel gossypium succo Allii imprægnatum auri repetitis vicibus per diem unicam immititur, subsequente rubore, pruritu & desquamatione (Berg. *loc. cit.*).

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Syrupus ex allio *Pb. Lond.* p. 78. *Pb. Svec.* p. 114.

Oxymel ex allio *Pb. Lond.* p. 85. Semina aromatica addita

dita ad corrigendum odorem & saporem Allii ingrati.
Expunctum in novissima pharmacopœa.

Pharm. PORRI Radix.

515. *ALLIUM PORRUM*; caule planifolio umbellifero, staminibus tricuspидatis, radice tunicata Linn. *Sp. pl. pag.* 423. Porrum commune capitatum C. B. Allium staminibus alterne trifidis, foliis gramineis, floribus sphaerice congestis, radice truncata cauli circumnata Hall. *Opusc. botan. p.* 348. Icon: Regnault *Botan. le Porreau*. Ignotæ patriæ.

Radix est bulbus conicus longitudinis duorum pollicum vel ultra, tunicatus, albus, succosus, basi sulcatus. Spirat odorem sui generis, sapore autem instruitur blandiori acri, subdulci. Ulu culinari hodie magis longe claret, quam medico, quo ipso vires Allii analogas pollicetur. Subsisto in ejus calculum urinarium solvendi virtute, qua ipsa decoctum Porri succo præstantius est; nam calculi succo immerfi ultra duplum tempus digestionis calidæ requirunt, antequam incipientem solutionem & emollitam superficiem prodant, quum contra in decocto trium dierum spatio solvantur, unde concludere pronum est, cibum ex elixis Porris & potationem decocti eorundem calculosis proficuum esse (Lobb *de dissolv. calcul. Exper.* 85. 94.). Infusum theæforme pariter cedit vi decocto, licet ceteroquin non spernencum (l. c. *Exp.* 95.). Vinum vero Porris infusum nullam efficaciam in calculum exercet (l. c. *Exper.* 94.).

Pharm. VICTORIALIS LONGÆ Radix.

516. *ALLIUM VICTORIALIS*; caule planifolio umbellifero, umbella rotundata, staminibus lanceolatis corolla longioribus, foliis ellipticis Linn. *Spec. pl. p.* 424. Victorialis longa Clus. *Pann. p.* 223. sq. Allium montanum latifolium maculatum B. C. Allium radice oblonga reticulo obducta, foliis ovato-lanceolatis, umbella sphaerica Hall. *Opusc. bot.* p. 375. *Hist. stirp. helv. p.* 1229. Icon: Jacqu. Fl. *Austr. tab.* 216. *vol.* 3. p. 9. Pl. perennis, in alpiibus & montibus Helvetiæ & pratis alpinis Austriæ & aliis regionibus crescens.

Radix epitheton suum obtinuit, ut distingueretur a radice Gladioli communis L. quæ Victorialis rotunda dicta & pariter tunicis reticulatis vestita est, hodie ex officinis exul. Longa bulbus est, vel simplex, vel plures parallelo situ juncti, quorum quilibet singularem caulem profert, ex basi crassula cylindræus, rugis annularibus vestitus, membranis pluribus crassis, quarum extimæ reticulata.

Tom. V.

E

Odor

Odor alliaceus toti plantæ infidet, item radici recenti, sed debilior, quam aliis speciebus. Siccata radix officinarum caret & odore & sapore; hinc sub hac ipsa conditione non meretur contra morbos adhiberi. Alpicolis in Helvetia superstitioso sine radix arridet. Adversus spasmos abdominis præcipue gravidarum non omni vi carere Hallerus (*Opusc. cit. p. 377.*) aliquoties observasse sibi visus est, sed reticet modum. Vix credi potest in amuleto commodum hoc sine esse, licet alibi ad crampos gravidarum amuleti loco appendi significet (*Hist. stirp. l. c.*).

Pharm. CEPÆ Radix; vel CEPÆ.

517. *ALLIUM CEPÆ*; scapo nudo inferne ventricoso longiore, foliis teretibus Linn. *Spec. pl. p. 431.* Cepa vulgaris C. B. Allium staminibus alterne trifidis, caule ad terram ventricoso Hall. *Opusc. p. 356.* Planta perennis, patriæ ignotæ.

Radix bulbis rotundus depressus est, ruber, conflatus ex membranis concentricis. Exstat & varietas alba paullo major non depressa, quæ blandior. Colitur utraque crebro in hortis.

Sapor ejusdem acris, subdulcis, odor fragrans, alliaceus. Recens dissecta spargit vapores, oculos ad lacrymas sollicitantes. Siccatione odor saporque multum minuitur, & septem circiter partes ex octo, quæ fere unice aquosæ naturæ sunt, dissipantur. Oleum æthereum adeo arcte cum aquosis partibus junctum est, ut seorsum colligi nequeat. Hinc aqua destillata fragrantissima. Aqua æque ac spiritus vini virtutem quoad partem abripit. Ista Cepis cocta extracti mucilaginosi debilis $\frac{4}{5}$ circiter suppeditat, hic extracti $\frac{3}{4}$ saporis paullo manifestioris (Neumannii *Chymie, vol. 2. P. 1. p. 431.*). Comparatione vero cum iis, quæ de Allio dixi (*p. 59. seq.*), facta apparet, Cepis inesse partes adhuc magis volatiles. Ceterum virtutibus ab eodem non multum differt.

Crebrius condiendis cibis Cepæ inserviunt, quam medico cuidam fini assequendo. Acetarii genus constituunt haud ingratum aqua salsa maceratæ dein cum aceto vini & aromatibus coccæ; quod & grata embammata reddit. Nec sub cibario usu destituuntur viribus medicis, quod & incommoda testantur, quæ ex copia nimia redundant, similia iis, quæ de Allio dixi, unde & frigidis & pituitosis magis conducunt.

Cibis additæ in scorbuto coercendo eximia valent (V. supra de Allio *p. 62.*). In retentione lotii subinde confert succum earum expressum ad aliquot uncias cum tantillo sacchari.

chari mixtum pro eodem pellendo ingerere; auget vim applicatio externa cataplasmatum ex Cepis in pulpam coctis & emollientibus regioni vesicæ superdatis (*Chomel Plant. usuelles tom. 1. p. 293.*). Diuretica hæc vis constitit in rustico Ferrariensi, ventre in immensum ex collecta aqua tumente pedibus item inflatis, qui unice Cepis crudis & coctis in cibo ingestis & decocto Ceparum pro potu assumpto intra mensis spatium urina copiose emissa convaluit (*Lanzoni Oper. tom. 2. p. 501. Obs. 207.*). In foemina post abortum ascitica, cataplasma ex Cepis albis spiritu vini maceratis abdomini impositum, unde urina probe fluxit & tumor subsidit; idem in eadem foemina tumorem hydropicum pedum dissipavit (*Recueil period. tom. 1. p. 416.*). --- Calculum urinarium Cepæ pariter sub experientis externis solvunt, succo suo meraco tamen debilius (*Lobb Exper. 96-99.*), quam eodem aqua diluto (*l. c. Exper. 100.*), decoctum Ceparum quosdam calculos solvit, in alios autem nullum effectum edit (*l. c. Exper. 101. 102.*). Alunt hæc experimenta laudem, qua Cepæ distinguuntur passim in libris instar lithontriptici.

Præter istum, quem indicavi, usum externum memoranda egregia Ceparum efficacia in suppuratione promovenda, ea nominatim, quæ stimulo opus habet, quo sine & mucilagine sua & acrimonia conducit. Cineribus assatæ tum applicari solent una cum reliquis cataplasmati idoneis coctæ. --- Contra fusurram aurium succum gossypio exceptum auri indere confert.

A S P H O D E L U S .

LINN. *Syst. veg. p. 272. Gen. pl. p. 167.*

Pharm. ASPHODELI Radix.

518. *ASPGODELUS RAMOSUS*; caule nudo, foliis ensiformibus carinatis lævibus Linn. *Sp. pl. p. 444.* Murr. in *Comm. Soc. scient. Gott. 1776. p. 37. c. ic. tab. 7.* Asphodelus albus non ramosus C. B. Asphodelus albus ramosus Mas ID. Variat spica simplici & ramosa. Pl. perennis australiorum Europæ regionum, ut inferioris Galliæ, Hispaniæ, Siciliæ, Idriæ, locis montosis.

In paucissimis libris de materia medica hodiernis compareret radix, exclusa quoque a praxi nostri temporis. In pharmacopolis Germaniæ bulbus Lili Martagi ejus loco plerumque servatur, cujus forma tamen insigniter differt. Nam Radicem recentem veram inveni, ut & alibi descripsi,

falciculatam, constantem ex tuberibus numerosis elongatis sesquipalmaribus, epidermide bruna vestitis, interne fordide luteis, carne extus spongiosa, medio compactiori. Summitati ejusdem adhærent scopæ fibrarum siccarum ex foliis & squamis radicalibus marcidis.

In Gallia radices conquassatæ porcis projiciuntur, materiam tamen nullam amylicam cl. Parmentier inde eruere valuit (*Mem. d'agriculture de la Soc. d'Agric. de Paris* 1786. *Printemps Hist.* p. 9.).

Quo in pretio & hominibus olim fuerit vel collecta a Zornio (*Botan. med.* p. 99.) medicorum pristinatorum efata declarant. Describitur acris & amara; & vi aperienti menstrua & lotium pellendi prædita olim credebatur. Purgandis quoque ulceribus fordidis par habita. Asphodelum Veterum esse eundem cum hoc, vix finit credere ubertas laudum, qua illum ornarunt. Quid vere valeat, nonvisi novis experimentis erui potest.

VERATRUM.

LINN. *Syst. veg.* p. 757. *Gen. pl.* p. 540.

Pharm. HELLEBORI ALBI Radix.

519. *VERATRUM ALBUM*; racemo supradecomposito, corollis erectis Linn. *Spec. pl.* p. 1479. Helleborus albus flore subviridi C. B. Icon: Jo: Mill. *Illustr. Syst. sex.* Jacqu. *Fl. Austr.* tab. 325. Gunner. *Flor. Norv.* P. 2. tab. 1. Pl. perennis, in locis montosis Helvetiæ, Italiæ, Austriæ, Novergiæ, Sibiria, item in Pyrenæis, uti & in America septentrionali, crescens.

Veratrum nigrum; racemo composito, corollis patentibus Linn. *Sp. pl.* p. 1479. Helleborus albus flore atro-rubente C. B. Icon; Jacq. *Fl. Austr.* tab. 336. Planta perennis in Austria, Hungaria, Sibiria, indigena.

Perinde esse, ex quam harum specierum radix sumatur, quum ill. Lorry (*de melanch.* tom. 2. p. 289.) & ill. A Linnè (*Amoen. acad.* vol. 9. p. 261.) edixerint, etiam alteram præter consuetudinem subijcio. Quæ vero jam commentanda sunt vi experientia, ad priorem spectant.

Venenatissima omnibus partibus stirps non hominibus modo, sed & brutis. Integra pascua subinde inutilia pecoribus reddit. Oves necat, verno tempore tenellam herbam depascentes (*Pallas Russ. Reise*, vol. 1. p. 49. Kalm's *N. Amer. Resa*, tom. 3. p. 48.) Seminibus ejus inter sænum delapsis pereunt aves domesticæ, prout in Novergia ex foliorum proje-

projectorum particulis deglutitis gallinæ mox vivere desierunt (Gunneri *Fl. Novægr. P. 2. p. 2.*). Ita & foliis necantur anseres (Kalm). Fame tamen permoti equi illam in Russia subinde cum fœno devorant, sed aliquando haud sine torminibus ventris & spuma ex ore surgente; unde sub fœnificio sollerter auferuntur plantæ fortuito admixtæ (Pallas *l. c.*). Ipsa tamen recens herba nondum florens ab esurientibus equis ibidem sub itinere depasta est, & veno tempore hi ipsi sine alio effectu illam devorant, præterquam quod alvum hisce aliquando solvat (Pallas *l. c. vol. 2. p. 190.*). Solet plantis virosis vere adhuc tenellis inerior natura esse; nec videntur animalibus, labore & pabulo parco exsucco eoque multiplicis varietatis obduratis, ut equi isti aurigarum, ea tam facile nocere posse, quæ aliis, vitæ generi & pabulo præstantiori assuetis; vim inferunt. Mulum insuper ayide ingerere folia loco natali crescentia observatum (Haller *Hist. fl. Helv. n. 1204.*). Sed inhærendum præcipue radici est.

Radix sicca extus cinerea est, interne albida, parte medullari grisea & laxiori, reliqua compactiori & pallidiori; longitudinis vix palmaris, ex ampliori basi diametri fere pollicis, contrahitur in formam conico cylindricam apice obtuso; extus scabra est prominentis ex vestigiis copiosissimarum fibrarum restatarum, quas recens undique spargit. Recens odore instruitur ingrato, sicca indora, sed saporis amaricantis, salivales fontes manifeste follicitantis, ex observatione cl. Grew (*Anatomy of plants, p. 284.*) labia præcipue adurentis. Dum in pulverem redigitur, hic naribus attractus eas valde vellicat in sternutationem usque.

Aves, in America septentrionali seminibus Zeæ Mays confitis insidiantes, inebriantur iisdem ante saturationem decocto hujus radicis immerfis; quo artificio ad terrendas alias ibidem utuntur, inebriatæ autem postea collectis viribus aufugiunt (Kalm's *Resa vil N. America, tom. 3. p. 35. 48.*). Si gallinæ vel anates casu hæcce grana deglutiunt, valde inde afficiuntur soporeque tentantur vix vincibili. Canes subinde radicis devoratæ vim eludunt subsequente vomitu (*l. c.*). Catellus trium circiter hebdomadam, ex ejus scrupulo uno cum lacte ingesto, vomitu cum alvi solutione & convulsivis motibus affectus est, intra quadrantem horæ semimortuus, donec incidere sub signis inflammati ventriculi (Wepfer *de Cicuta aquat. p. 219.*). Animalia ferro, cui succus hujus radicis illicitus, vulnerata mox pereunt, experimento in brutis & gallis gallinacis a Matthiolo (*Comment. in Diosc. p. 846. ed. Bauh.*) sæpe repetito. Venatores in Hispania olim ad necandas feras sagittis hocce modo venenatis utebantur, absque ullo funesto effectu ab eis

metuendo. Vetratum in vulnūs cuniculorum, canum, felium, forma extracti immiffum, effectibus veneni formidabilis Lamafenfis ſ. Ticunafenfis familia præſtat (Heriffant in *Phil. Transf. vol. 47. p. 82.*).

Multa exempla vehementiæ, qua corpus humanum improvide datum afficit, quin deleteriæ potentiæ, exſtant. Conradus Geſnerus (*Epist. medic. p. 69.*) quum inſuſi aquoſi, ex Hellebori albi drachma dimidia & aquæ uncii duabus, modo drachmam dimidiam veſperi ingereret, ſubſequentē poſtea cœna, fervorem linguæ & gutturis percepit, ardorem porro circa ſcapulas, tum ſingultum, inflationem œſophagi ſub ſuffocationis ſenſu, quæ tamen vomitu arte excitato ſiluerunt. In cel. Bergio (*M. m. p. 819.*) inſulum aquoſum pro ſola guſtatione captum, ſuperbibita modo aqua, ardorem faucium, cardialgiam, dolores lancinantes inſimi ventris, excitavit. Liberalius capta radix præter recentia ſymptomata vomitus violentiſſimos ciet & alvum fortiter aliquando movet ad ſanguinis rejectionem uſque (*Ettmülleri Oper. tom. 2. P. 2. p. 435.*). Fertur & ſub applicatione ad regionem ventriculi vomitum ciere (*Id. l. c. pag. 478.*). Nervorum ſyſtematis & muſculorum affectiones parit horrendas, ſcilicet anxietatem, tremores, vertiginem, animi deliquia, aphoniam, reſpirationem interceptam, jaſturam pulſus, convuſſiones, oculorum intorſionem, item conturbationem mentis, nec non ſudores frigidos cum frigore totius corporis. (Ex multis ad hæc confirmanda hitoriis, quæ afferri poſſent, allego modo paucas: *Weſt. de Cicuta p. 48.* Borrich in *Act. Hafn. vol. 6. p. 145.* Alberti *Juriſprud. med. vol. 6. p. 718.* *Breſl. Samml. 1724. P. 2. p. 269. p. 537.* quorum & pertinent aliæ paſſim hoc paragrapho citatæ). Sternutatio, quam excitaffe naribus attractam modo dixi, ſubinde aliis malis ſeſe ab interno abuſu ſociat (*Act. Berol. Dec. 2. vol. 6. p. 74.* De Muralto in *Miſc. nat. cur. Dec. 2. Ann. 2. p. 239.*). Nec minus ſtrangulationis, quaſi a laqueo ſenſus, quem ſuſcitat, ad ſpecificos effectus referendus, malum jam antiquitus notatum, nec a recentioribus præterviſum (*Geſner. l. c. Miſc. nat. cur. cit. Breſl. Samml. l. c. p. 537.*). Qui ex ingeſto Veratro interierunt, in hiſce mors vel citius vel tardius ſubſequentia, poſt duas horas (*Act. Berol. l. c.*), ſex (*Benivenius de abditis ac mirandis morborum cauſis fol. 11. b.*), duodecim (*Miſc. nat. cur. Dec. 2. l. c.*). In cadavere horum ventriculus inflammatus, vel nigris maculis notatus cum corroſione interioris ejuſdem tunicæ, pulmones ſanguine atro repleti & inflammati comparuerunt (*Act. Berol. cit. Miſc. nat. cur. cit.*).

Nec facile conſtitui poteſt doſis, ſub qua hominem necet, id quod a multis quidem conditionibus dependere poteſt.

test. Ipsi vomitus & alvi dejectiones in minori dosi aliquando vitam servant, ut in Studioſo isto Jenenſi, cui, quoniam aliorum cantharos cereviſia plenos clanculum exhaulerat, aliquis clam ſcrupulum dimidium Veratri hauſti indiderat (Ledel. in *Miſc. nat. cur. Dec. 3. Ann. 1. p. 93.*). Alios poſt ſcrupulum circiter unum vino auſto captum, conuulſionibus licet jam correptus, periculum tamen eluſtatatus eſt (*l. c. p. 92.*). Singularis fuit immunitas hominis, qui ex drachma dimidia modico aquæ ſumta nonniſi vomitus quatuor & unam alvi dejectionem cum epidermidis ſubſequentē deſquamatione perpeſſus fuit (Smetii *Miſc. med. p. 505.*). Qui vitam ſervarunt diu tamen poſt ſummam debilitatem tremores, anxietatem & ſpalticas conſtrictiones, dolores circa præcordia preſſorios ſuſtinuere (Alberti *l. c. Brel. Somml. l. c. p. 270. Weſf. l. c.*).

Chemica analyſis non multum lucis de natura hujus radicis accendit. Aqua non æque efficax eſt in acrimonia ejus eruenda, ac ſpiritus vini: nam inſuſum aquoſum ſaporis debilioris eſt, & extractum præbet, quod dimidium ſere ponderis ipſius radicis conſtituit, exiguæ acrimoniæ. Spirituoſum autem inſuſum tam amarum quam haud parum acre eſt, ex quo ſi uncia una radicis experimento ſubjicitur, drachmæ circiter ſex extracti eliciuntur, quarum grana vix ſexdecim vera reſina ſunt (Cartheus. *Mat. med. vol. 1. pag. 471.*). Quod extractum quum inſuſo cedat ſapore, palam eſt & volatiles partes huic radici ineſſe aere & ignis vi evanidas. Acrimonia extracti vero ejus naturæ eſt, ut ſenſim ſenſimque modo ſeſe evolvat & ſemel linguæ impreſſa diu tenax illi inhæreat.

Helleborus albus (*Ελληβορος λευκος*) priſcorum Græcorum cenſetur a plerisque eſſe eadem ſtirps. Dolendum maxime, argumenta probationis potius ab effectuum ſimilitudine, qui quidem & in diverſis ſtirpibus poſſunt eſſe iidem, peti debere, quam a plantæ deſcriptione, quam Veteres memoriæ reliquere, quæ ipſa valde manca exſtat. Folia a Dioſcoride (*M. m. lib. 4. p. 150.*) comparantur cum foliis Plantaginis (*Αρνολαιστον*), ſi modo ſit noſtrarum aliqua latifolia (folio ovato & nervoſo prædita), & radices fibroſæ ex oblongo capitulo exeuntes deſcribuntur, præter quæ momenta nihil in noſtram ſtirpem quadrat. Veteres de inſigni præſtantia Hellebori ſui albi in variis morbis convicti, omnes ſimul intenderunt nervos, ut noxas ſub uſu oriundas arcerent. Non latuit illos, ejus vomitiones vehementes & alvi dejectiones, ſtrangulationes, ſingultus, ſternutationes, rel. excitandi vis. Metuerunt quoque plus mali, ſi vomitus non ſuccederet. Hinc toti in eo occupati erant, utne in ſelectu corporum peccaretur, unde excluſerunt homines pul-

monibus laborantes, imbelliciores, sicuti foeminas, senes, infantes; ut dispiceretur de tempestatis & anni temporis opportunitate; ut & rite praeperarent corpus & moderarentur ejus potentiam justa illum praebendi ratione, & mitigarent sub ipsa ejus actione turbas facile enascuras. Praenunciabant quoque ægris & cognatis curationis ambiguum genus instare. Non curo hic superstitiosos ritus, qui antiquissimo tempore ex Aegypto in Græciam a Melampo, qui prima experimenta cum eodem fecisse dicitur, translati fuerunt. Majoris momenti est memoria recollere, quod corpus antea praeperarent iis, quæ mobiliora magisque fluxa redderent eliminanda, mellitis scilicet, & diluentibus, abstinencia carnis, vini, vomitionibus per mitiora pharmaca, ut aquam oleo mixtam, pridie coenæ abstinencia. Ingesto autem Helleboro cavebant a nimio corporis exercitio, quum effectus quiete mitior. Promptum vomitum desiderabat Hippocrates, ut vel ipsa corporis concussio auxilium ferret, qui nisi contingeret, stimulo adjuvare illum annis est, vel quantocyus Helleborum eliminare studuit, ut tamen Aëtius (*de re medica Lib. 3. cap. 127.*) disertis verbis moneat, etiamsi radix nec vomitum nec alvum sollicitet, tamen salutarem morbi, cui destinatur, medelam extare posse. Quodsi vero nimia vehementia effectus urgeret, inunctionibus acidis, fomentis mollissimis cardiaci rescipientibus opem attulerunt. Ipsa quoque commoda medicinam hanc dandi ratio sollicitos eos tenuit. Rarius videtur data in pulvere cum lentis cremore, aqua mulsâ, lacte, vino dulci, in pulve vel cum melle in catapotia redacta. De dosi, qua offeratur radix, dolendum nihil ab Hippocrate, nec a Galeno vel Celso constitui. Una mitigandi eam ratio hæc Antiquorum (Galenus Plinii *Hist. nat. lib. 25. cap. 5.*) fuit, quod ramusculus radicis Raphanis infereretur per diem noctemque, hique radicis Hellebori vi saturi, sed isto prius extracto, ederentur. Tutius tamen Galeno visum, Raphanos una ante usum oxymelle macerare. Infusum quoque cum aqua factum, item decoctum eodem menstruo paratum, quod post mellis additamentum in spissitudinem mellis densatum erat, adhibebatur. Et hujus mellis cochlear unum vel lingendum offerebatur, vel ex sorbitione capiendum, & Aëtio (*Lib. 3. cap. 134.*) tutissimum censebatur, quippe quod nec convulsiones nec contractiones nec nimiam purgationem efficeret, & diurniorem moram ad diathesin morbosam tollendam traheret. Apparet itaque, duplicem in universum in radicis exhibitione finem fuisse, vel ut infignes turbas excitando partim concussibus vehementioribus fomitem morbosum subigerent, partim evacuatione fortiori excuterent, id quod intra quatuor vel septem circiter ho-

horarum spatium contigeret; vel ut lentiori & pacatori ejusdem effectu cunctando fomitem tollerent (Conf. de Helleborismis Veterum Hippocr. περὶ Ἐλεβορίσμων in Oper. ed. Lind. tom. 1. p. 610. Ejsd. Aphorism. sect. 4. Aph. 13.-16. Jo. Henr. Schulzii Diss. de iis præstita Hal. 1717. & Lorry de melanch. vol. 2. p. 288. sqq.).

Utebantur autem Antiqui radice sui Hellebori albi in morbis curatu difficillimis chronicis, qui fortissimo cuneo indigebant, quoties tenax quidam & rebellis tumor esset movendus, quoties materies quædam in caput ipsum & rationem impetum faceret, vel aqua alicubi vitiose collecta esset educenda, demum in affectionibus cutis sædis chronicis. Mania itaque & melancholia, morbus comitialis, hydrops, elephantiasis, vitiligo, lepra, rabies canina, præcipui morbi sunt, in quibus isti fidem tribuerunt. Notatum quoque, quod, qui in hisce subierant efficaces evacuationes, in profundum multumque somnum inciderint & aliquando sudoribus diffluxerint.

Alit sensim in desuetudinem abiit Veratrum, vel quoniam mala ex improvido nec bene artemperato usu enata medicos deterruerunt, vel, quoniam, quod probabilius, prout in re alia qualibet antiqua novis locum cedere solent, ita aliis de morbis theoriis enatis, novis denique medicaminibus pro eorum curatione inventis, Veratrum oblivioni traditum. Non desuerunt tamen sæculis proxime elapsis viri celebrioris nominis, qui similibus, quos dixi, morbis illud præcipere non dubitarunt. Extractum Veratri a granis duobus ad tria, vel per se vel in aliorum connubio utiliter maniacis dedit Mayerne haud sine vehementibus evacuationibus. Tutissimum fuit mel helleboratum Heurnii ex multa vel aqua saccharata, vel optime cum decocto Anisi Mayerne *Prax. med. Lib. 1. c. 7. p. 67. sqq.*). Ad eandem morborum naturam, nisi dolus subsuerit (cujus quidem Helleborus quoque aptum remedium videtur), refero vexationem a dæmone, qua Venetiis quidam olim tentati fuerunt, quam vero rev. Abbas ad Nicolai sacrarium potione discussit ex Hellebori albi drachma una, Cinnamomi scrupulo dimidio cum vini albi unciis quatuor infusis, addito colaturæ paulillo sacchari sic evacuatione copiosa sursum & deorsum facta exorcismo alio non opus fuit (*Welsch. Miscromim. in Misc. nat. cur. Dec. 1. Ann. 4. & 5.*). Welschius eadem medela in eodem malo profecit; & Michaëli successit, teste Ettmüllero, Lipsiæ quondam in virgine, quæ a dæmone obfessa credebatur, essentia hujus radice. In epilepsia radicem ad grana tria, qua dosi & vomitum & alvi purgationem excitavit, robustis optimo successu exhibuit Mayerne (*Prax. lib. 1. cap. 3. p. 15.*). Hisce Veratri præconi-

nibus jure additur Conradus Gesnerus, qui tam in epistolis vario loco, quam peculiari commentatione rem ejus egit. Creberrime illo utebatur non ad purgandum, sed ad referandos meatus & crassos humores attenuandos, incipiendo a parva dosi & paulatim ascendendo. Vinum paravit ex radicis hujus drachmis duabus & vini Cretici unciiis sex, cujus colati drachmam dimidiam dabat, scrupulum sensim addendo, donec purgaret, quod aliquando ne ex sex vel septem scrupulis quidem contingit (Ejusd. *Epist.* p. 13. b.). Plurimum tamen tribuit Oxymeliti suo elleborato, quod & Julianum dicitur, cujus duplex formula, farragine multa aliena facta (Ejusd. *lib. de Aconito & Oxymelite elleborato*). Utrumque ornat multis encomiis valde liberaliter, partim jam de Veratro recensitis, partim aliis, additis historiis prolixius expositis. Factum inde est, ut & in *Pharmacopœam augustianam* (Zwelf. *Animadv. in Pharm. august.* p. 99.) reciperetur, & varii medici, Hannemannus, Quercetanus, Scretæ, Wepferus, Muralto, Linderus, illud laudarent, item passim suis formulis reciperent (Loca citat *Friecius in Paradox. de venen.* p. 229. 233.).

Sed ut & Veratro efficacia novitate experimentorum aliquam commendationem habeat, subsistam in iis, quæ vel nostro tempore tentata sunt. Non multum fiducia excitat temerarius usus, qui in Sibiria contra varios pertinaces morbos invaluit. Ibi decoctum radicis quovis mane per decem aut duodecim dies in hydropse hauriunt, unde vomitus cietur & alvus purgatur vehementissimo impetu, quo paucis salus, plurimis mors obtingit (Gmelin *Fl. Sibir. tom. i.* p. 75.). Rarius ibidem in lue venerea administratur (l. c.). Jeniscenses in ulceribus qualibuscunque præcipue apertis pedum devorant fibræ radicis & capillorum unum eorum, qui ad exortum caulis siti sunt, & quovis quidem mane, donec ulcera munda evaserint & coaluerint, sub quo usu sæpe illis alvus movetur & conatus vomendi incidit (*Ibid.* p. 76.). Sunt & in Russia, qui recentem radicem ad dimidium Solotnik (— gr. xxxv. circiter) cum melle mixtam ad lumbricos & tæniæ pellendas ingerunt (Pallas *Reise durch Russl. vol. i.* p. 49.). Rustici ibidem quoque siccam radicem inspergunt abscessibus, qui ex larvis æstri cujusdam æstate in bobus enascuntur (*Ibid.*). — In Anglia hæc radix, butyro in bolum redacta, contra rabiem caninam in omni stadio mali apud canes efficaciam præstitisse narratur (Blaine in *Layard's Essay on the bite of a mad dog.* p. 68.).

Præcipuam vero serius attentionem in se convertit virtus, cui & antiqui plurimum tribuerunt, in mania & melancholia sananda. Inceptæ quidem felici ausu, sed ob tædium

dium ægri non perfectæ curationis exemplum refert cl. Lorry (*de melanch.* tom. 2. p. 312.). scil. maniaci, qui ingesserat pomum cum Veratri radice coctum, demebatur vero hæcce ante usum ejusque in locum saccharo pomum conspergebatur: bihorio elapso metus synopes incidit cum faucium strangulatione, stomachi & intestinorum cruciatus vomituque multo, post somnum serenior multo mens, & licet iterare nollet experimentum, mitigatio ista delirii constantiam servavit. Vetulus ille, qui plures insanos restituisse integritati hæcce ratione asseveravit, solebat drachmam radicis unam, imo & alteram in vehementiori malo pomo indere. Differre ab hocce casu alius videtur, pariter a Lorry notatus, licet effectibus similis, in quo drachmam unam pulveris radicis mediæ parti pomi coquendi indiderat, radice ablata, ejus in locum saccharum; vehementia effectus vero deterruit & ægrum & cognatos ejus ab ulteriori experimento, quod tamen completiorem successum promiserat (*Mém. de la Société R. de Medic.* tom. 2. p. 183.). In hoc tamen oblationis modo facile patet, medicamen non ad exactum satis sibi que simile semper pondus redigi posse. Evidentius igitur apparet, quid valeat Veratrum, ex mox significandis experimentis.

Pleraque memoriæ proditas historias in cl. Jo. Ernesti Greding opere posthumo (*Vermischte med. v. Chirurg. Schriften, Alienb.* 1781. inde a p. 30.) legimus, & harum quidem viginti octo in nosocomio Waldheimensi concinnatæ, nam de reliquis ægris, qui adfuisse videntur, nullæ narrationes per partes factæ sunt. Recensitarum quædam nos de exitu ambiguos relinquunt, quum mors auctoris videatur impedimento fuisse, nec de omnibus constantia curationis evicta est. Dolendum quoque ex numerosis & ampliter quivem descriptis casibus vix alia confectaria fuisse deducta, quam quæ ad doses dati Veratri spectant: meum igitur putabo hæcce lacunas replere. Aegri, quorum cura gerebatur, erant mania, melancholia vel transitu mutuo utriusque mali correpti; in quibusdam quoque epilepsia malis dictis sese associaverat. Utius in hisce fuit cortice radicum verno tempore collectarum, rejecta interna parte lignosa in miscela sacchari & quidem in pulvere. Initium factum exigua dosi grani unius intra nychthemera, sensum augendo eam. Pauci ex uno vel altero grano nauseam & vomituritionem experti, sed modo ex majori dosi granorum octo, quindecim, viginti & aliarum intermediarum dosium; quin grana viginti quatuor ægra quædam tulit absque istis effectibus. Sed sunt, quibus grana sex vel septem vomitum excitarunt, qui quidem tanto certius subsequutus dosi majori, e. c. granorum duodecim, scrupuli unius, granorum viginti septem.

Extractum quoque Störckiana arte paratum quibusdam datum est, vel in miscela pulveris Veratri vel Valetiana vel Visci querni, forma pilularum. Sed quum primi generis extractum exiguas modo evacuationes efficeret, reliqua nullas plane: subsistere in usu pulveris visum est (Greding *l. c. p. 29, sqq.*). Causa non una apud singulos morborum horum mentalium fuit. Quidam ex morali occasione illos contraxerant, amore, superbia, aliorum mentem concussit terror insignis, vel depressit mœror ex rei familiaris offensa, in aliis menstruorum emanatio vel irregularis fluxus, item hæmorrhoides suppressæ in vitio fuere; in aliis natalitia similis labes in culpa fuit. Quibus vomitus successit, hi rejecerunt mucum viridem, vel ipsam bilem viridem, alvi quoque defectiones plerumque crebræ, ut tamen nonnunquam & illa sub usu torperet. Phlogosis emerfit post usum apud multos in facie, naso, oculo, ore, lingua, item eruptiones cutanæ & maculæ; in quibusdam pleuritica varia symptomata sese associarunt, item incaluit ita corpus cum tanta rubedine & calore faciei ut venæ sectione opus esset; sitis quoque urfit dirius & cephalalgia; exempla sunt sensus fornicationis in digitis & manibus quin remotioribus partibus (*Cas. 11.*); nec raræ fuerunt spasticæ vel convulsivæ defectiones; notabilia quoque crisma varia genera sunt: multi nempe insudarunt insigniter, aliis lotium copiosius fluxit, quibusdam salivæ profluvium ubere inde contigit, & secretus mucosus multus, scæminis suppressionem menstruorum passis referati fontes hujus excretionis, diu antea occlusi, sunt. Manifesta omnino curationis exempla existierunt (*Cas. 3. 11. 14. 25. 26.*). Alii levamen modo inde perceperunt; sunt qui, pacatiores quidem inde facti in blandum somnum, quo diu antea caruerunt, inciderunt, sed rediit sensum tristis pristina scena. Haud pauci nullum inde commodum perceperunt, licet mucum viridem evomissent. Quod quidam spe curationis exciderint, hujus causa probabilis conjicienda in morositate, qua continuationi obstiterunt. Quidam etiam absque fructu Daturam antea, Hyoscyamum vel Belladonnam ingesserant. Affectus istos graviores, qui sese exferuerunt, vetat Gredingius Veratro tribui, nec unquam animadvertit spasmos tam vehementes, ut inde inevitabilis mors consequuta fuisset (*l. c. p. 29.*). Repetitio vero hujus medicinæ ultra mensem, imo per plures menses facta est & per hoc tempus semper illa capta. Si eventorum horum narrationi judicium aliquod de ratione, qua juvet, addendum: mihi videtur Veratrum febris præcipue vices agere, ut calor auctior, phlogoses, sitis arguant; sub hisce nixibus movet stagnantia, dissipat & everrit morbosos stimulos, & ipsum systema nervosum ejusque fontem, vel torpo-

re languentem, vel non rite pervium, exagitat, aperit. Fateor tamen mihi displicere insignes medicaminum ambiguos doses, dum natura obnititur mediocribus, iis enim læpe mala emergunt nova, vix mitiora primario, contra quod pugnamus, quibus tandem natura succumbit.

Tutorem omnino viam ingressus est meritissimus Wendt casu singulari (descripto a cl. Agassiz in *Diss. de therapia mania*, Erl. 1785. p. 37. & repetito quoad pleraque momenta in *Wendt Nachricht v. Kranken-Instit. zu Erlangen*, St. 5. n. 6. p. 38.). Ager vir triginta trium annorum contraxerat maniam in furorem usque incrementem abusu Piperis cum spiritu vini pro curanda febre intermittente, unde sensim delirium tam ferox exortum, ut per hebdomades triginta tres vinculis muro affigere eum necesse esset. Sed restitutus est sanitati largis venæsectionibus, pediluvii tepidis, lotionem capitis per aquam frigidam & applicatione glaciæ circa frontem, uti & decocto ex radicis Hellebori albi drachma una (quoniam scrupulus non sufficit) & acetæ vini unciis viginti, cujus initio quavis secunda vel tertia hora cochleare unum, dein modo bis, tandem modo semel per diem captum. Post decoctum sumptum quamvis vice initio successit vehemens iterataque pluries vomitio bilis tenacis profunde viridis, item copiosissima alvi solutio (de hac unice narrat cl. Agassiz p. 38.); destitit vero experientissimus medicus ab ulteriori præbio, ut primum modo mucus pallide viridis evomebatur, & virium lapsus manifestior animadvertetur, solvebantur vincula ad finem tertiæ hebdomadis, nec unquam pristinum malum rediit. Non unice quidem curationis meritum hic querendum in Veratro, dabo facile: attamen, non exiguum contulisse ad eandem & dignum imitatione præ se ferre exemplum, persuadeor.

Brevibus legitur tincturam Veratri semel in delirio febris experte & omni vespera per duas vel tres horas redeunte, item alio casu in convulsionibus hysteris cum constantia præclaram suam virtutem declarasse; epilepticum autem, licet ejus ope paroxysmi silerent, per tempus recidivam passum fuisse (Smyth in *Medical communications vol. 1. p. 207.*).

Quam Veteres jam notarunt Veratri in chronicis eruptionibus cutis præstantiam, hæc passim recentiori experientia confirmatur. Hujus loci est scabies, quam in America sanant decocto ejusdem aqua facta, quo ipso loca scabiola lavant, unde quidem ardoris sensus & mictio frequentior. Ibidem & pediculos necant pectine decocto ejusmodi immisso, quo caput pectunt (Kalm's *N. Amer. Resa*, tom. 3. p. 59.). In notissimo unguento sulphurato contra scabiem, quo

quo cl. Pringle in Nosocomiis usus fuit, receptam quoque deprehendimus Hellebori radicem, quod additamentum efficacius reddit unguentum & salî ammoniaco præstat, quod tamen sub defectu radicis admitti potest (Pringle's *Obs. on the diseases of the Army* p. 342.).

Tentata & fuit radix in exanthemate herpetico, passim exulcerato & crustaceo, valde pruriente, & quidem tincturæ forma. Inter tres casus a cl. Smyth (in *Medial. Communications* Vol. I. p. 207. sqq.) enucleatos, in uno sub initium modo opem tulit, in altero curationem absolvit, in tertio optimam spem similis eventus excitavit. Data fuit tinctura a guttis viginti vel triginta sensim ascendendo ad duo cochlearia pro Thea in cyatho decocti Hordei bis per diem. Ex capta hacce dosi, etiam minori guttatim sumpta, donec assuesceret ei æger, vertigo, singultus, nausea & subinde vomitio & summa debilitas subsequuta.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Mel helleboratum *Pb. Lond. pag. 84.* Decoctum radicis Veratri colatum melle coquitur in justam spissitudinem. Rarissime clysmatibus additum.

Tinctura veratri *Pb. Lond. p. 74.* Ex radice cum spiritu vini tenuiori digesta. In *Pb. Edinb. 1783.*, p. 123. paulle diluitor prostat, addit quinta spiritus vini parte. Efficaciæ jam aliquot exempla dedi.

Pilulæ polychrestæ Starkeyi *Pb. W. p. 140.* Jam senescentis famæ, quæ summa olim fuit, remedium, quod, intra saponem tartareum, Helleborum utrumque officinarum & Opium cum Glycyrrhiza comprehendit. Differt ab hac formula ista in Klein *Select. med. p. 176.* omissione Veratri & adhibito extracto Hellebori nigri. Præter anodynâ vim incidens, in diathesi catarrhali, rheumatismis & febribus intermittentibus, observata, magni olim habita, dosi granorum duorum ad sex supraque. Opium & Veratrum mutuo sese cicurare opinatur Schulzius (*Prælect. in Pb. Brand. p. 238.*).

Unguentum pediculorum *Pb. W. pag. 247.* Insunt semina Staphidifagiæ, Veratrum, Mercurius vivus, unde non unice Veratri vis in censum trahi potest. Sed simul patet, incaute adhibitum, tam ob mercurium, quam acria, quorum pars, si ulcuscula capillitii, ut sæpe fit, inunguntur, facile resorbetur, in tenella præcipue ætate nocere posse.

Lotio ex helleboro *Pharm. Lond. Spec. alt. a. 1787. p. 111.* Est radicis decoctum aqua factum, addito spiritu vini rectificato.

Pharm. SABADILLI vel SABADILLÆ Semen.

520. VERATRUM . Ad hoc genus stirpem, unde semen dictum, pertinere, conjectura modo probabili nititur; nemo enim botanicorum Mexicanam plantam, quæ feminis mater est, recentem vel siccam descripsit. Capsulas ejus siliquosas uno sine junctas, inter congeriem seminum reperiundas, qui cernit, facile cum Aconiti vel Delphinii fructu convenire eas animadvertit, & multifiliquosis annumerat. Ast aliquando præterea inter reliqua obtinent floris quædam partes, scilicet stamina & pistilla, quæ receptaculo inserta, ut ipse observavi, item petala, quæ ipsa juncta cum figura seminum stirpem Veratro propius accedere suadent. Hasce floris fructusque partes quidam perfectiores inter semina transmissa detexerunt, imo pedunculis & pedicellis suis insertas, unde inflorescentiam racemosam vel spicatum describunt. Contigit hoc cl. Dantoine (in Journ. de Medec. 1766. tom. 25. p. 233.), & modo errore facile condonando id calycem vocat, quod alii corollam, & multis annis serius cl. Retzio (Obs. bot. fasc. 1. p. 29.), qui tamen adhuc in dubio relinquit, utrum racemus spicatus simplex, an compositus, adsit.

Cevadilla vocatur stirps in nova Hispania Americes, teste Monrado (Simpl. medicament. ex novo orbe, vers. Clus. in exot. p. 341.), qui omnium primus (a. circiter 1572.) ejus mentionem fecit. Nomen significat idem ac Hordeolum, quo ipso respexerunt ad aliquam, quam sibi finxerant, cum Hordeo similitudinem. Unde & ineptum nomen Hordeum causticum (C. Banh. Theatr. bot. cap. 26. p. 467.). Semen hoc non confundendum est ob convenientiam aliquam in nomine cum semine Sapotillæ, quod ex Achradæ Saporæ petitur.

De quo hic sermo est Semen, non purum esse ex superioribus intelligitur. Sed sub hoc nomine transfertur ex Mexicano regno miscela ex feminibus vel nudis vel intra capsulas suas reconditis, capsulis vel integris vel contritis, particulis floris variis & pedunculorum, proportionem non semper æquali. Fructus integer tricapsularis est capsulis ovato oblongis compressis, circiter semipollicaribus coloris staminei. In qualibet capsula clausa latent semina duo. Hæc profunde bruna & subrugosa sunt, oblonga uno extremo obtuso, altero acuminato, latere uno subplana, altero convexa, margine acuto, compacta, dissecta intus albida comparent. Hæc omnia junctim in usum trahi solent. Quin fraude aliquando reliquis triplum vel quadruplum vel plus feminis Petroselin-

ni in pulverem contusi, admiscetur, vel loco feminis Sabadillæ aliquando pulvis Piperis albi vel Hellebori albi venditur (Gleditsch in *Schrift. d. Berlin. Gesellsch. naturf. Freunde*, vol. 2. p. 84.) Hactenus non a practicis determinatum, an, quoad virtutem prærogativa quædam feminibus veris præ reliquis alienis partibus stirpis admixtis insit. Sed gustando vel per exiguum moram inveni capsulas modo amaricantes, vix ullo acrimoniæ sensu instructas, femina ipsa autem acerrima, ingrata amara & apicem linguæ cum sensu nauseosæ dulcedinis quasi per acus pungentia, labia ipsa & gingivas sensim afficientia, sub affluxu salivæ copiosæ, quam crebrius exspuere oportuit. Et hæc quidem incommoda per plures horas durarunt vi sensim deservescente. Facile dabo, alios esse expertos similes sensus in faucibus, si diutius gustaverint. Odore carent semina, ast pulvis eorum naribus attractus sternutationem movet (Lottinger in *Journ. de med. tom. 11. p. 468.*). Vehemens adeo errhinum esse, percripsit L. B. De Asch (in litt. a 1778.). Infusum valde acre & causticum, spirituosum pariter, sed simul prodit odorem fortem aromaticum. Extractum aquosum primum octavam fere partem ponderis feminum constituit, spirituosum autem fere quartam (Gleditsch *l. c. p. 94. seqq.*). Semina in pulverem redacta vim suam amittunt mora, unde opus, istum nonnisi paullo ante usum parare (Lottinger in *Journ. de Medic. tom. 11. q. 468.* & Willemet in *Nouv. Mem. de l'acad. de Dijon 1782. p. 202.*). Cuidam tamen nec hac cautione opus esse videtur (Dantoine in *Journ. de Med. tom. 25. p. 232.*).

Quod in multis libris materiem medicam lustrantibus, quin recentioribus, frustra quæritur, & ante paucos modo annos externo unice usui, non sine quorundam metu destinabatur semen, hoc seriori tempore inclaruit insigniter, nec illud ore ingerere dubitatum est.

Gravius inde afficiuntur vel animalia, quæ illud devorant, nec modo ex insectorum vel vermium familia, sed grandioris & perfectioris compagis. Feles, quæ ad pugillum unum (pincee) pulverem devorandum cepere, spasms violentis tentatæ sunt; item quum in Lotharingia ejus drachma dimidia canibus luc grassante ingeretur, hi vomitum & subinde convulsiones perpeffi sunt (Willemet *l. c. p. 201.*). -- Cimices lectularios necat sub convulsivis motibus. Quo sine pulvere subtili omnes rimæ & fissuræ suppellectilis iis inquinatæ conspergantur (Seeliger in *Schmuckers vermisch. Bemerk. vol. 2. p. 272.*); vel lotionem ex aceti vini libra una cum feminis Sabadillæ unciis duabus per duos dies digesta depurantur (Willemet *l. c. p. 200.*).

Cathæretica vis in gangræna & ulceribus putridis impuri-
ritque

risque & alia ad vermes in ulceribus necandos, quam Monardes (*l. c.*) prædicat, hodie non curatur. Omnium vero consensu eminet infesta sua in pediculos potestate, comprobata sæpe in militibus, nautis & pauperibus, scholis pauperum, nosocomiis, & religiosorum quibusdam ordinibus. In Gallo-provincia, quod obtinet nomen Poudre de Capuzin, & vulgare nomen Germanicum Mexicanischer Lausesaamen, respicit hunc usum. Si caput infestat hæcce pullities, axungia exceptum inungitur (Van Der Beck *Act. nat. cur. vol. 1. 1727. App. p. 120.*) vel capillis antea oleo oblitis inspergitur. Vestimentis vel stragulis lecti si inhaerent pediculi, hæc conspergi solent pulvere, vel antequam consuuntur, indi hic iisdem solet. Ita tam pereunt quam aufugiunt. Profuit in nosocomiis castrensibus ad infesta ista animalcula delenda decocto feminum Sabadillæ & foliorum Tabaci concentrati per virgulam lectum vestimenta & pavimenta rigare, unde intra nycthemerum fere perierunt (*K. Preuss. Feldlazareth, p. 374.*). Sunt, qui nihil mali ex Sabadilla in hunc scopum adhibita metuunt (Van Der Beck. *l. c. Lottinger. Berg. Mat. med. p. 822. Schmucker vermisch. Schrift. vol. 3. p. 8.*) Interim nolo temere applicari ab hisce, qui achoribus capitis laborant, per quorum ulcuscula resorptio acerrimi pulveris facile fit. Fuit juvenis, cujus capiti pulvis copiose inspersus fuerat, qui vero inde insanire coepit, donec aqua frigida totum caput lavaretur (Plenk. *Mat. chirurg. p. 339.*). Infans quinque vel sex mensium, cujus nutrix hocce pulvere usa in capillis suis fuerat, sive deglutierit de eo aliquid, sive resorptum ejus aliquid fuerit, præviis convulsionibus periit (Lentin *Beobacht. einig. Krankheiten p. 168.*). Utrum sinistri eventus exempla aliena, an propriis oculis observata, illustrem Equ. A Rosenstein permoverint ad supprimendam laydem hujus seminis in tertia editione libri sui de morbis infantum, non dixero: certe in prioribus editionibus (*Ed. 2. p. 363.*) suavit, ut præter munditiam infantis velamini ejus semen infueretur.

Recensitæ modo historię prout suspectam horum feminum naturam demonstrant, ita & alia sceminæ, quæ ex confusione nominis pulveris ejusdem portionem, quæ tamen non significatur, ingessit, unde dolor ardens ventriculi, vomituritio, nausea: vomitu tamen arte excitato & decocto feminum Lini hausto vitam ejus servare contigit (Lentin *l. c. p. 167.*)

Hi tamen funesti eventus non prohibuerunt, quin semen a quibusdam medentibus ad vermes intestinales apud homines necandos, dosibus haud exiguis, ægris ingereretur. Nec in hisce periculis judicari volo Sabadillæ virtutem ex lubrico rationis ludibrio, sed firmiori longe experientiæ ful-

cro, quæ utique favet, modo meminerint juniores & inexperti in repetendis iis cautionem justam non esse neglegendam.

Cuinam anthelmintica Sabadillæ vis nostro tempore primum innotuerit, certo dirimi nequit. Löferius (*Auserl. Arzneymittel*, ed. 4. p. 363.), licet capite anthelminticorum notam adjecerit de hoc semine, efficaciam tamen hanc ne verbulo quidem commemorat. Cl. Seeliger observatio duplex (in Schmuckers *verm. chirurg. Schrift. vol. 2. p. 71.*) a. 1779. primum comparuit. Suecus tamen medicus, Carger, monet, se jam a. 1776. in narratione collegio medico Stockolmiensi de rebus in munere suo gestis oblata, mentionem fecisse efficaciam hujus medicinæ contra vermes per plures annos a se exploratæ (*Veckoskrift for Läkare vol. 5. p. 297.*). Quicquid horum sit, Schmuckero plurima experimenta per partes descripta debentur, & meritum, quod plurimorum animos primus in hocce medendi genus convertit. Pulvis intra vitrum lumbricis terrestribus vel ascaridibus lumbricoideis inspersus hisce convulsiones creat violentas morte dissequa (Schmucker *l. c. vol. 3. p. 15.*).

Constitit vero in singulis tribus vulgaribus vermium speciebus præstare eximia. Nec nocuit infantibus tenerioribus (Schmucker *l. c. p. 12.* Hagström in *Veckoskr. for Läk. vol. 4. p. 361.* item *vol. 5. p. 297. not.*). Duplici casu tæniam ejus ope expulit cl. Seeliger. (*l. c. vol. 2. p. 271.*), data quotidie pulveris drachma dimidia, cum conserva in bolum redacta & mane cum melle capta. Usû hocce per quatuordecim dies continuato & quolibet quinto die drastico interpolato, frustulatum secessit vermis cum incredibili copia mucici. In uno simul melancholia, quæ mali comes fuit, discussa. Ægrorum quoque meminit cl. Schmucker (*l. c. Obs. 10. 11.*), quos a tænia Sabadillæ ope liberavit & Nufferiano remedio tutiorem quin efficaciorrem declarat (*l. c. p. 12.*), subscribente experientia cl. Carger (*l. c. p. 297.*). Dolendum a nemine horum speciem expulsæ tæniæ fuisse definitam. Cl. Herz (*Briefe an Aerzte 2. Samml. p. 50. cas. 3.*) tamen commemorat nominatim Tæniam Solium, cujus articuli ante sigillatim ex infante sesquienni secesserant, jam vero pars longitudinem $2\frac{1}{4}$ ulnarum æquans cum exili fine post electuarii, ex seminum Sabadillæ scrupulo uno & syrapi Rhei uncis duabus & dimidia, cochleare exiguum pro Thea bis per diem datum brevi prodiit, absque ullis aliis subsequis vermis vestigiis, licet continuaretur medicina.

Ascarides exiguæ istæ, quæ in intestino recto plerumque nidulantur, pariter hocce auxilio abolentur. Brevissima via hoc fit clymate ex Sabadillæ drachmis duabus cum aquæ uncis decem ad colaturam unciarum septem coctis & æqua-

li copia lactis mistis, subjunctis pilulis mox dicendis ex Sabadilla & melle; unde mortui evocantur (Schmucker *l. c. p. 17.*). Sufficit & usus internus Sabadillæ vel in pulverem vel in pilulis huic scopo, etiam quum in comitatu lumbricorum infestarent (Schmucker *l. c. cas. 1. p. 18.* Hagström in *Veckoskr. for. Läkare*, vol. 4. p. 361. Herz *l. c. Obs. 1. 2.*).

Sed plerique casus ad lumbricos profligandos spectant. Quomodo id tuto fiat, jam uberius est explicandum, unde norma capi potest, dum contra reliquos vermes adhiheatur. Ad consilium Schmuckeri capsulæ fructus una cum feminibus abditis in subtilem pulverem rediguntur. Pro adulto utitur sequenti modo (*l. c. p. 14.*). Primum alvus Rheo & sale mirabili Glauberi laxatur. Die post mane pulverem ex seminum Sabadillæ & Elaeosacchari Fœniculi $\overline{aa}$ drachma dimidia exhibet, & mox unum vel duo cyathos infusi florum Sambuci superbibendos curat. Plerumque inde fit vomitus & una vermes, si ventriculum occuparint, eijciuntur, & hora post jus avenaceum tenue potatur. Die postero rursus pulverem æger ingerit, unde iterum vomitus. Nisi vermibus amplius in conspectum veniat, tertio mane modo dimidium pulveris fumitur & vesperi alterum dimidium. Sicque & fit quarto die. Quinto mane purgans rhabarbarinum datur (pulvis ex Rhei drachma dimidia & gr. octo Resinæ præparatæ). Sexto die boli tres, quorum quilibet Sabadillæ grana quinque cum necessaria quantitate mellis despumati continet, capiuntur tam mane quam vesperi, & sic pergitur sub alterno purgantis usu quolibet quinto die exhibiti, donec nullus mucus amplius sedeat, & æger nihil molestiæ in abdomine amplius sentiat. Subinde opus est continuare normam hanc per viginti dies, antequam mucus verminosus omnino ejectus fuerit. ---- Infantibus duorum ad quatuor annorum mane pulveris Sabadillæ grana duo cum syrupi Rhei cochleari parvo ingeruntur, superbibito infuso Sambuci cum lacte; & vesperi eadem quantitas. Quinto die alvus hisce granis decem vel duodecim Rhei laxatur. Eadem, quæ dixi antea, si adfunt indicia continuationem injungunt. Nolo ulterius persequi doses Sabadillæ & purgantis selectum, in quo apud majores infante & mercurio dulci locus est, pro ætate diversa vir. cel. suafu variandum.

Præstat Sabadillam melle mistam in bolo propinare, quam in pulvere, nam hic per breve tempus vehementem ardorem in ventriculo excitat, quum nullus contra subsequatur in mellis connubio. Non nocet tamen ardor iste, sed pulvis modo vomitiones aliquot biliosas & purgationes alvi in vermium sodalities excitat (Herz *l. c. p. 57.*). Infantibus tutior est miscela ista cum melle.

Inter tot felices eventus documenta adversum cl. Bloch (*Preisschrift v. d. Eingeweidewurmern* p. 51.) in curatione vermium iudicium restringi omnino debet, quippe qui ægros absque commodo graviter affici innuit, & quod tæniæ frustra aliquando post usum ejus eliminantur, id unice ejus alvum movendi potestati tribuit.

Indicia insuper haud obscura adsunt, quod epilepsiæ & convulsionum graviorum aliquando remedium haud spernendum existet. Nulli omnino vermes subinde secesserunt, sed mucus modo mali moris copiosus & fœtens dejectus, qui, quamdiu apparuit, in administranda Sabadilla continuatum (*Schmucker l. c. p. 11. Seeliger l. c. p. 35. item Cas. 13. p. 36.*).

COMPOSITA.

Ungentum contra pediculos *Pb. Dan. 283.* Inter alia recipitur hoc semeu.

Unguentum ad phthirias in *Pb. Austr. provinc. p. 289.* Differt præparatio, qua & mercurius continetur.

ASPARAGUS.

LINN. *Syst. veget. pag. 274. Gen. pl. pag. 168.*

Pharm. ASPARIGI Turiones; Radix.

521. *ASPARAGUS OFFICINALIS*; caule herbaceo tereti erecto, foliis setaceis, stipulis paribus Linn. *Syst. veg. l. c. Conf. Spec. pl. p. 448.* α) *Asparagus maritimus* crassiore folio. C. B. β) *Asparagus sylvestris*, tenuissimo folio. Utramque varietatem combinat editor *Fl. Dan. tab. 805. nomencl. p. 5.* γ) *altilis* Linn. *Asparagus sativa* C. B. cujus icon existat in Regnault *Botan. l'Asperge*. Planta perennis in pratis vel locis maritimis calidioris Europæ, ut Hispaniæ, Italiæ, Valesiæ, Rhetiæ, Angliæ, insularum Daniæ, Livoniæ, Curoniæ, temperatoris Sibirix spontanea; sed ob usum turionum tam in patria, quam frigidioribus regionibus, copiosissime colitur.

Veteribus Græcis utrum noster *Asparagus sativus* notus fuerit nec ne, de eo in utramque partem disputatum. Litem novissime illustravit Franzius (*Diss. inaug. de Asparago ex scriptis veterum, Lips. 1778.*). Hallerus (*Hist. stirp. Helv. n. 1239.*) Dioscoridem quasi in finem notitiæ citat.

Turiones vero, qui & prope *Asparagi* dicuntur, ista pars sunt, cujus causa non sine magnis passim sumptibus stirps

stirps cultura sub dio adjuvatur : nam ex fera amariores solent emergere , attamen in calidioribus regionibus edules . Turiones ex radicibus annosioribus primo & adolescentē vere mira celeritate si tempestas calidior & humidior incidit , pullulant , teretes , perpendiculares ; recti squamis lato ovatis , crassitie pro foli fertilitate diversæ , ad pollicem usque capite vel apice obtuso instructi , multo succo aquoso turgentes , hinc fragiles . Hi nisi tempestive præcitantur in caules ramolos suis foliis vestitos explicantur . Coloris magna diversitas , existant enim virides , albi , item purpurei . Albi capitulo viridescente præcipue in deliciis sunt . Culturam multis describere ab hoc loco alienum est . Reichardi (*Gartenschatz* P. 4. p. 46.) , Milleri (*Gardeners Dictionary*) , autoris libri *l' Ecole du Jardin potager* 1. p. 203.) , Seidelii (*Kurze Anweis. d. Spargel mit wenigen Kosten u. zugleich vorzüglich schon zu haben* ; ed. 3. Erlang. 1786.) regulæ non suo successu carent . Nec compendium varium artis , item sumptibus parcens a cl. Ehrenreich (in *Veienstk. Acad. Handl.* 1765. p. 214. sqq.) & cl. Hirschfeld (*Garten-Kalender* 1783. p. 161.) traditum , legisse pigebit . Absque fimo colere edocuit Rammelt (*oekonom. Abbaudl* vol. 1. p. 57.) . Arenoso solo delectatur Asparagus , ubi spontaneus est , quem nutum naturæ & ars utiliter sequitur . Cavendum est , ne præcitantur turiones plantarum tribus annis juniorum , vel exiliiores , nec ultra Junium adolescentem in colligendis istis pergendum , quoniam metus est , ne inde radix enervetur ; item danda cura , ut ne dum resecantur , radici vis inferatur . Si differtur collectio , donec capitulum notabili altitudine super terra promineat , turiones inde tenacitatem contrahunt , hinc mane vesperique eorum proventui invigilandum . Sic per duodecim pluresque annos pulvini ejusmodi largam Asparagorum messem concedunt . Probe culti capitulis & vicina parte quidem tenerrimi sunt , sed ad basin fere usque edi possunt , quin adeo dodrantali longitudine præcisi . Commendabiles eos reddit non solum sapor dulcescens & leviter amaricans , sed & , quæ verno tempore obtinet , aliarum plantarum culinarium egestas .

Levi modo coctione opus habent . Exiliiores turiones in frustula discissi jusculis carneis gratum saporem impertiunt . Grassiores semicocti instar acetarii in consueta olei olivarum & aceti miscela eduntur . Maxime vulgare autem est , eos in fasciculos colligatos & in aqua modice salita coctos cum butyro liquato vel embammate vario e. c. ex ovi vitello , butyro , succo Citri vel vino & saccharo edere . Taceo varia fercula magis composita , quæ Asparagi intrant , in exiguas portiones discissi , prout pilis viridibus , daucis tenellis , cancrorum caudis &c. addi solent .

Non multum tamen nutrimenti hi turiones afferunt. Facile plerumque digeruntur a ventriculo, ptout sub experimentis ill. Pringle, quam carni adderentur sub calore gr. centum, brevi fermentationem subierunt eamque insignem, acorem vero eum contraxerunt, ut coagululum lacti impertirent, licet non magis constantem, quam ut intra biduum vel triduum corruptela carnis omnino subigeretur (Ejusd. *Dis. of the army App. p. 55. sqq.*). Novi tamen imbecillum hypochondriacorum & hysteriarum ventriculum ab eorum esu gravari & acoris sensu eos istis molestos esse. Nec negandum, homines ad quosdam morbos dispositos non sine exasperatione mali vel resuscitatione illos ferre. Ita Asparagis largius comestis hæmoptysis revertit (Quarin *Animadvers. pract. p. 66.*). Hinc & dissuadendi phthilicis. In podagricis esus eorum paroxysmum accelerat (Boerhaavi *Aphor. §. 1258. Van Swieten Comment. vol. 4. p. 306. & vol. 5. pag. 306.*). Facile & dabo jurisconsultum quendam calculosis variis symptomatibus post esum Asparagorum affectum fuisse, & arenas copiose eminxisse, licet Helmontius, qui hæc narrat (*De lithiasi cap. 5. §. 17.*) causam effectus haud concinne explicet. Hic sine dubio repetendus a vi insigni, qua pollent Asparagi in lotio pellendo. Docet hancce efficaciam uberior mictio post esum a quolibet facile percipienda, imo mictus cruentus qui aliquando inde subsequutus, recrudescens plerumque, quotiescunque noviter illi indultum est (Lanzoni in *Act. nat. cur. vol. 1. Obs. 92. pag. 172. Schulz Diss. de inexpectato medicament. effectû, Hal. 1739. §. 7. Berg. Mat. med. veg. p. 268.*). Simul ingestis Asparagis etiam parva quantitate post pauca minuta temporis prima fœtore lotium imbuicitur, haud absimili me iudice illi, quem Geranium robertianum spargit. Primus Simon Sethi (*de alimento §. 9.*) hujus fœtoris meminit. Meretur curatius per experimenta in causam hujus fœtoris inquiri; nam quod eum tribuant quidam alcali volatili Asparagorum, duplici adhuc demonstratione opus habet, primum, ejusmodi abundantiam vere adesse, si adsit, hujus phænomeni causam esse: fœtorem enim lotio, non alia volatilia impertire solent. Ad avertendum eum e re est, antequam homo mingat, aquam spiritu salis ad acorem aceti vini acerrimi imprægnatam matulæ infundere (Macquer in *Gazette salulaire 1768. n. 22.*). Calculus urinarius, succo Asparagi frigido immixtus, decrescere & compressus in pulverem comminui visus est, ut inde communicare turiones cum lotio vim calculos dissolvendis probabile appareat (Lobb *de dissol. calculum p. 43.*). Equidem tamen persuadeor, plus præstare in calculo antequam arenulæ coalescant instar diuretici. Veteres comestis largius Asparagis infœcundas fœminas reddi,

di, mares autem ad officium conjugale alacriores statuerunt, in quibus effectibus ad nostros Alparagos applicatis dilucidandis argumentorum vario genere multi sunt Burchardus (*Lexic. med. univers. A-B. p. 1152.*) & Wespreni (in *N. Magaz. für Aerzte I. B. I. St. p. 30. 1799.*). Diurctica sæpe ad venerem excitandam valere, in fœminis autem menstrua subinde pellere copiosius, novimus. Inde forsitan lumen aliquando rei tam insolitæ prima consideratione visæ affertur. Patet ex hisce æquali fere jure inter medicamina ac inter cibos locum sibi hosce turiones vindicare.

Radicis tamen crebrior olim in medicina fuit administratio, quæ hodie fere omnino obsolevit. Ejus forma hæc est, quod ex tubere transversim collocato multas fibras cylindricas simplices calamum scriptorium crassas oblique emittat. Recens texturam carnosam subsuccosam habet, saporis ex levi dulcedine amaricantis. Præfertur radix feræ plantæ isti, quæ culturam subiit. Lotium pariter fœtentem reddit, sed antequam turiones emerferunt, inter aperientia diuretica olim militavit dataque in decocto vel infuso & credita hisce viribus superior esse turionibus. Aperienti virtutis memoria adhuc conservatur nomine.

Radicum quinque aperientium majorum, quarum hæc una fuit.

Syrupus de althæa Fernelii *Pb. W. p. 203.* inter tot alia superflua & hanc radicem continet.

B R O M E L I A.

LINN. *Syst. veg. p. 259. Gen. pl. p. 158.*

Pharm. ANANAS Fructus.

522. *BROMELIA ANANAS*; foliis ciliato-spinosis mucronatis, spica comosa Linn. *Syst. p. 408.* Nam Brasilianis; Ananas Lulitanis Pison. *Hist. nat. & med. p. 194.* Carduus Brasilianus, foliis Aloës C. B. Ananas Commel. *Hort. Amstel. Vol. 1. p. 109. tab. 57.* In icone, ceterum optima Ehreti & Trew *tab. 2.* desunt folia radicalia; huic adscribitur nomen Ananas aculeatus fructu ovato carne albida Tourn. Planta perennis Americæ australis, ubi primum in Brasilia visa, insularum Indiæ occidentalis, Malabaricæ, item insularum plurium Asiaticarum Celebes, Amboinæ, Moluccanarum, Philippinarum (Rumph. *Herb. Amb. vol. 5. pag. 228.*) civis spontanea. Extra patriam, si justam perfectionem attingere debet, cultura sumtuosa indiget in vaporariis ejus præcipue in sinem exstructis; unde hactenus nonnisi

principum & ditiorum hortos intravit, qui vel in hisce colendis speciem luxu collocant.

Allicit vero ad cultum & speciosa stirpis fructiferæ forma, & fructus maturi gratissimus sapor fragrantissimusque odor. Hinc non pauci sunt, qui palmam reliquis omnibus fructibus eum præripere contendunt. Colore, figura, magnitudine, etiam saporis gratia fructus variat multiplici modo; hinc brevius nomine Ananas albi, rubri, viridis, olivacei distinguitur, de quibus aliisque varietatibus, quæ folia respiciunt, quæ ipsa in quibusdam spinis destituuntur, juvat perillustrem O. De Münchhausen (*Hausvater*, vol. 3. p. 483. sqq.) consulere. Præstantissima varietas est, cujus nomen Tournefortianum modo dixi, quæ meretur reliquis præferri ob maximos & delicatissimos fructus. Gonzalo Hernandez De Oviedo (*Historia general de las Indias lib. 7. cap. 13.*) primus est, qui fructus Ananas mentionem fecit. Plura historica de ejus in Europa primo tempore successu memoriam prædidit cl. Beckmann (*Beytr. z. d. Erfind.*, vol. 1. P. 3. p. 434.) Scriptorum, quæ culturam ejus tradiderunt, insignis seges est, quorum notanda Taylor's *Treatise on the Ananas*, Devizes 1769. *Hann. Mag.* 1771. n. 30. *Beste Art Ananas zu pflanzen*, Stuttgart 1778. *Hausvater l. c.* p. 489. sqq. *Speechly's Treatise on the culture of the pine apple*, Tork 1779. *Mawe's & Abercrombie's Univers. Gard. and Botanist* unde versio in *Hirschfeld Gartenkalender* 1784. pag. 249. sqq. & *Hann. Magaz.* 1748. n. 101. sqq.). Succedit itaque & fructu hocce potiri, absque artificiali calore, in vaporariis, cortice coriario vel fimo repletis. Non maturefcunt in Europa semina, unde propagatur vel coma fructui imposita, vel furculis, ex alis foliorum floralium emergentibus, vel iis, qui ex radicibus annosiorum plantarum pullulant. Ex coma optimus fructus provenit, & uno quidem anno præcocius, hinc hortulanis reddi solet. Infesta sæpe plantis insecta sunt præcipue ex Cocci genere (*Kerner Naturgeschichte d. Coccus Bromeliæ* 1778.), quæ optime plantis aquæ, in qua caules Nicoriana macerati fuerant (*Kerner l. c.*), vel aquæ cum mercurio vivo digestæ & saponis viridis tantillo mixtæ, immerfis, vel irrigatione ejusmodi aquæ mercurialis (*Speechly l. c.* p. 122.) necantur.

Fructus bacca est, ex pluribus acinis angulato - rotundis coadunata, quibus squamæ calycinæ mutatæ interjacent. Hæc juncta corpus globoso-oblongum constituunt succosum, magnitudine pugni vel hunc superante. Fructu hocce transversim discisso, striæ radiatim procurrentes, item loculi, conspiciuntur. Maturitas cognoscitur odore fragante, colore cereo, & in varietate alba mollitie aliqua, qua cedit pre-

menti digito. Ante esum neque caulis nec coma auferri debet, ne saporis odorifve jactura fiat. Immaturus acris manifestus est. Maturus crudus editur, postquam in orbiculos sectus fuerit, & extima membrana coriacea ablata, quidam saccharum illi inspergunt vel vino nominatim Hispanico antea macerant, ut acrimonia exuat, quæ subinde gingivas & palatum erodit, & vesiculas in lingua excitat, imo os interne cruentat. Ab hac derivanda incommoda varia ex nimio usu, quorsum inflammationes (Acoſta de *las Drogas de las Indias orient.* p. 351.), diarrhœa & dysenteria (Bontii *Hist. nat. & med.* p. 145.). Sapor gratissime ex acido dulcis sive vinosus est. Quidam eum comparant cum sapore fragorum, alii cum isto persicarum, alii compositum declarant, ut Oviedo ex persicis, cydoniis & aromate moschatae nucis, vel, ut Meriana, ex uvis, Armeniaco, malo Sinensi, pomo & pyro, ut taceam alia imaginationis ludibria; reliqui brevius rem expedientes saporem ex qualicumque delicato fructu unitum in hocce sentire sibi videntur. (Conf. Bengt Bergii *Tal om Låckerheter* P. I. p. 162. *ſqq.*). Subinde saccharo conditus ex America & India occidentali transfertur, prout pistores dulciarii Gallici fructum in orbiculos sectum saccharo condiunt. Hacce forma tamen multum gratiæ perit, quæ recenti fructui inest. Quum hætenus in Europa nonnisi mensæ secundæ superioris ordinis hominum vel ditiorum destinetur sponte patet, vix nisi apud hosce medicaminis vicem agere posse.

Non destituitur tamen effectu medico.

Febrientibus in Nova Hispania refrigerii scopo exhibetur, hique orbiculos ore tenent sitim mitigandi causa & linguam humectandi Hernandez *res med. Nov. Hisp.* p. 311.). Analepticam vim exercet & vires erigit, & stomachum nauseabundum corrigit (Piso *l. c.* p. 195.). Subvenit urinæ suppressioni & doloribus nephriticis (*l. c.*). Hæc laudes renovavit novisque auxit cl. Baldini (*Saggio de' Sorbetti*, ed. 2. 1784. *corredata di alcune Osservazioni intorno all' Ananas*), in ictero, hydrope. Nominatim meminit viri, qui paullo post partum ex infirmitate ventriculi multum laborabat successu aliorum remediorum destitutus, sed qui ingesto hoc fructu per orbiculos intra duas hebdomades perfecte convalescit (*l. c.* p. 105.). Potest in hocce scopos vel sic capi vel forma liquoris congelati, julepi, confectionis. Nec omitenda ejus in ore detergendo virtus, qua omne collutorium superare fertur (Wright in *Lond. med. Journal* 1787. P. 3. p. 230.). Inter liquores congelatos is, qui succum fructus hujus comprehendit, gratia fere reliquis omnibus antecellit, nec in Italia usus ejus apud magnates rarus est (Baldini *l. c.* p. 64.). Dissuadetur vero fructus in inflammatoriis mor-

bis,

bis, convulsionibus, hæmorrhagiis, graviditate ob metum abortus (*L. c. p. 109.* Rumphius quoque succo aliquando uti innuit mulieres præcipue Ternatenses ad fœtum intempestive pellendum, haud sine proprio periculo) arbitror potius ratiocinio, quam experientia, duce, nisi de excessu sermo, qui in qualibet alia re nocet. Liqueor spirituosus quoque ejus additamento paratur, gratissimus quidem palato, sed simul valde calidus, unde aqua dilui debet, quæ & odore & sapore specifico fructus imbuitur. In Italia quoque liquor quidam, Nanaja dictus, delicoso suo sapore valde claret (*L. c. p. 110. sqq.*).

Taceo usum foliorum siccatorum in India orientali pro filis, quæ prævia putredine, ut in Lino & Cannabi, opus habent. Miscentur cum Gossypio, ut textum inde fiat (Rumph.).

COLCHICUM.

LINN. *Syst. veget. p. 287. Gen. pl. p. 180.*

Pharm. COLCHICI Radix.

523. *COLCHICUM AUTUMNALE*; foliis planis lanceolatis erectis Linn. *Spec. pl. p. 485.* Colchicum commune C. B. Icon in Störckii *Lib. de Colchico*, & alia in versione Germ. Schinzii *v. d. Lichiblum*; item in Regnault *Botan. Le Colchique*. Confer etiam cl. Hedwig *Comment. in Leipz. Magaz. 1781. p. 297. sqq.* ubi & interiores stirpis partes depinguntur, & 1782. *p. 319. sqq.* Planta perennis Europæ temperatoris, ut Germaniæ, Carniolæ, Helvetiæ, Angliæ, Galliæ, in pratis udis crescens. Boreales terras, c. c. Sueciam, fugit. Floret autumnò ineunte absque foliis, fructum ferens subsequente vere foliaque.

Vitiose in pratis sæpe luxuriat terramque enervat, unde querelæ societatis æcon. Genevensis (*Mem. de la Société à Geneve, P. 1. p. 52.*). *Κολχικόν* Dioscoridis (*M. m. lib. 4. cap. 84.*) creditur, qui autem bulbo dulcem & tam jucundum saporem adscribit, ut eo imperito fallat. Memorabilis omnino inter medicamina stirps, quam initio veneni suspicio exosam reddidit, dein superstitosæ narrationes contemtu tradiderunt, tandem nostro tempore inter plurima dissidia vis haud mediocris in morbis ambiguis explorata celebravit. Et hæc quidem ad radicem spectant.

Radix bulbus geminus solidus est, quorum uterque communi tegmine membranaceo, eoque duplici, externo coriaceo & profunde bruno, interno tenuiori & pallidiori, vestitur. Ratio utriusque bulbi pro anni tempore vario valde differt
tam

ram quod compagem, quam magnitudinem. Radix si effoditur vere e. c. medio Majo: bulbus, qui præterito anno seapum fructiferum gessit & autumnno florem protulit, marcidus & corrugatus conspicitur; alter vero, qui folia jam sustin et una cum pericarpis succosus & infra fibris instructus cernitur, & latere opposito bulbulus sulco immerlus præsto est, floribus autumnno ferendis destinatus. Annotinus emarcidus & exsuccus rejiciendus est, alter ovatus nucis juglandis subinde magnitudinis fovea & crista laterali sursum instructus, unice pro usu servandus est. Hic interne albus. Quo succosior est radix, eo efficacior, hinc ineunte ætate colligi eam jubet ill. Störck (*Contin. experim. p. 141.*).

Judicium de vi non solum, sed & de sapore & odore hujus radicis tantum differt, ut conciliari nequeant auctores, si utrique veraces fuerint, nisi discrimen vel quoad locum natalem, vel quoad anni tempus, vel quoad naturam hominum, qui experimenta subierunt, accipias. Maranta (*Merb. cogn. simpl. p. 33.* teste Hall. in *Hist. stirp. Helv. n. 1256.*) jam notavit verno tempore esse amarissimam, autumnno dulcem. Hallerus (*l. c.*) quoque autumnnalem radicem omnis saporis & acrimoniæ expertem reperit. Bulbos integros recentissimos in Carniola & agro Tergestino se autumnno comedisse fatetur cl. Krapf (*in Störck Contin. experim. pag. 233.*). Nec præter ingratum amarorem ullum incommodum inde sensit. Ipse Störckius (*Lib. de Colch pag. 8. 9.*) autem, qui sine dubio usus est vernali, ex applicata recente leviter contrita saporem acerrimum & linguam inde rigidam onni que sensu per aliquot horas destitutam apprehendit; annosæ farinaceum saporem adscribit. Idem experimentum repetens cl. Ehrmann (*Diss. de Colebico, Basil. 1772. §. 5.*) ardorem in lingua sensit. Nec hoc valet modo de succosa radice, sed & de siccata (*Idem §. 6.*), quæ masticata punctiois fortis & ardoris sensum in labiis cum magno affluxu salivæ excitavit, item in lingua (*Marges in Journal de Med. tom. 23. p. 32. sqq.*). In taleolas scissa, Störckio teste (*l. c. p. 25.*), acribus particulis, quas sparsit, nares, fauces ac peclus irritavit, & apices digitorum, quibus radix secanda contrectabatur, stupefecit. Cum hisce conveniunt, quæ alius (*Marges l. c. p. 29.*) narrat de effectu vaporum exhalantium, dum expressio fieret aquæ, in qua radix macerata fuerat: scilicet in facie pruritus & efflorescentiæ subsequentiæ, labia fissuras egerunt, manus pariter pruritus molestus fuit. Ego initio Augusti, quo jam scribo, in recenti radice nuperrime evullâ, dum taleam rescoco, odorem sentio nauseosum, qualem in recente radice Pæoniæ, manifeste vellicantem nares, etsi non ad sternutatio-

tionem usque, & linguæ admota acrimoniæ sensum potius quam amaritiei ciet, masticatione hæc ipsa luculentior, nec parum ingrara. -- Mirum cl. Kratochvill (*Diss. de radice Colchici, Franc. ad Moen. 1764. p. 34.*) nihil horum omnium sensisse, sed nauseosam modo amaritiam. -- In superficie taleolarum dissectarum efflorescit quasi farina, quam gustatam non acrem sed amaram modo deprehendi, & albidum modo ex farina immixta succum vidi. Id vere ita esse, inde elucet, quod succus expressus quieti traditus sensim clarus fit & deponit sedimentum copiosum, cujus pars inferior album amyllum refert, superior autem viscida & subflava est (*Kratochvill de Colch. p. 12.*). Amyllum hoc rite lotum gelatinam præbet fuscam instar gelatinæ ex granis Sagu (*Berg. Mat. med. 291.*). Non attinet commemorare, quæ fortior ignis ex radice eruit (*V. si placet Kratochvill l. c. p. 14. Marges l. c. pag. 31.*), nec vim quam spiritus acido dulces in eam exercuerunt (*Marges p. 29. 199.*). Infusum aquosum autem coloris lutei saporem creat amarum & ad nauseam usque ingratum. Inspissatum præstat extractum mucilaginosum coloris grisei, valde amarum; ejusque unus ex radicis uncia una elicuit scrupulos duos (*Kratochvill l. c. p. 16.*), alius plus quam duplum (*Marges l. c. p. 28.*). Infusum spirituosum coloris aurei largitur extractum subacre atque amaricans; ex radicis uncia una extracti grana sexdecim (*l. c. p. 17.*).

Brutis esse infestum, quin deleterium, Colchicum, & quoad omnes quidem plantæ partes, pluribus observationibus didicimus. In pratis intacta relinquere solent folia. In stabulum vero inter alias herbas projecta & quidem recentia necarunt cervos Damas cicures binos, prævio profluvio alvino cruento, & in hisce postea intestina præcipue tenuia inflammata & gangrænosa conspecta sunt (*Bressl. Samml. 1720. p. 668.*). In Carniola bobus deleterium est, minus vero nocivum autumnis, & siccatum visum est ibidem carere omni culpa; primus effectus intumescencia inguinum apud illos sese exserit, ad avertendam noxam confert uti decocto ex Nicotiana cum aceto & melle (*Hacquet in n. Samml. d. Gesells. d. Ackerbaues zu Krain P. 1. p. 1.*). Vitulus floribus saturatus abdomine tumefacto die secundo periit ventriculo turgido in inflammato (*Scopoli Fl. Carn. ed 1. p. 229.*). Nec canes, quorum natura alioquin fortior, bulbi majorem copiam impune ferunt. Binis drachmis dissectæ radicis cum carne ovilla a cane famelico devoratis, hic post horam sesquialteram evomuit offam, sed nihilominus paullo post artus tremuerunt, convulsim abdomen & scrobiculus cordis introrsum versus, subsequutæ novæ vomitiones, ululatus, urinæ largum profluvium, creber-

berriam alvi dejectiones, ita ut intra tredecim horas quinquagesies vomeret & quadragesies alvum & urinam dimitteret, demum misere periret. Quicquid sub finem hujus scenae evomeret, loturam carnis retulit, sicuti & frustis membranaceis, mixto exstiterunt, quin membranaceæ partes per anum propenderunt; sensorii communis autem vis remansit usque ad mortem. Ventriculus & intestina inflammata & gangrænosa reperta, & hæc quidem ita contracta, ut vix stylus penetrare possët (Störck *de Colch. p. 17. Exper. 17.*). Multa similia in alio cane eadem dosi enecato contigerunt (Kratochvill *p. 46. Exp. 4.*). An vehementius canes afficit, quam alia animantia? quorsum respicit vetus nomen Gallicum Mort au chien, Tue Chien.

Hominibus pariter radicem venenum esse, jam agnovit antiquitas. De suo Colchico comestam strangulando necare edisseruit Dioscorides. Galeni effatum. Sed ne de diversa stirpe sermonem fuisse opponas, en singulares quosdam casus exitus ancipitis vel funesti, ex quibus simul cognoscitur, hominibus pariter non unam, sed plures stirpis partes infestas esse. Ex Colchico in prato per lusum ingestio duo pueri misere perierunt (Jo: Agricola & Ammonius *Medic. barbaria lib. 1. p. 90.*). Recente radice a rustico incaute capta, inter insignes turbas in periculum vitæ usque ille alvum egressit (Ludovici *Oper. p. 63.*). Necem attulerunt flores tres vel quatuor ancillæ, quæ illos ex populari errore contra febrem intermittentem sumpserat, postquam doloribus intestinorum aliisque ambiguis malis per triduum excruciatia fuisset (Garidel *Plantes d' Aix, p. 123.*). Ex feminibus, quæ subdulcem saporem habent, duo infantes capsulis ludentes ægrotarunt vehementius & vomitu enormi correpti sunt, inter quem unus animam efflavit (Bresl. *Samml. 1725. p. 679.*). Alius puer quinquennis eadem inficitia peccans nonnisi lento successu vomitum inde natum compellere & recuperare pristinam sanitatem potuit (*l. c.*). Audiamus jam, quæ Störckius ipse, in se exploraturus ambiguum radicis vim, senserit incommoda. In eo granum unum succolæ radicis intra micam panis deglutitum postea ardorem in ventriculo, initio fixum, dein sede variabilem, creavit, subsequente in viis lotii pruritu & mingendi conatu cum urina pauca flammea, stranguriosa & tenesmo dolentissimo, item tensione circa cordis scrobiculum magna, cephalalgia molesta & singultiendi conatu, doloribus colicis aliisque molestiis, inter quas languor superfuit per subsequens dies & stranguria mucilaginoso & anodyno coercenda (Störck *l. c. p. 11. Exper. 4.*).

Similis effectus, qualem descripsi, multa vestigia vino inesse reperit, in quo radix recens maceratur, quin imo
dum

dum modo radicis succosæ grana tria cum vini uncis quatuor per horam tantum digerantur; nam inter deglutendum acre & leviter adstringens censebatur, laryngem titillavit, & brevem inanemque tussiculam excitavit, deglutitum intra pauca minuta pr. ardorem in viis lotii creavit & paullo post urinam copiosam & pallidam movit (Störck *de Colch. p. 9.*).

Turbæ ex ingestio vitiose Colchico, modo non multum temporis intercesserit, optime vomitorijs tolluntur; mora vero facta lactis copiose poti & clysmatum emollientium & mucilaginosorum magna vis est. Störckius acidis multum fidit.

Hactenus recensitos effectus graves vel funestos qui legitur, mirabitur quod cl. Kratochvill (*de Colch. p. 35. sq.*) asseveret, tam se quam alios, quorum nomina indicat, diversæ ætatis & sensilitatis homines & Vindobonæ & Francofurti ad Viadrum non vere solum, sed & autumnno Austriacam pariter ac Silesiacam & Marchicam radicem ingestisse ad unam, duas, tres drachmas, imo horum unum ad dimidiam fere unciam, alium integrum bulbum, sine ullo detrimento & citra insequentem mictionem copiosiorum. Quomodo hæcce, ne dicam cum Störckianis, sed & tot aliis præviis virus animadversi documentis & cum affectibus oxymellis mox enarrandis combinari queant, difficile dijudicatur. Quæ cl. Krapf de bulbis autumnno impune a se comestis narrat (*V. supra p. 91.*) credidi in anni tempore causam habuisse.

Quod si vero sint, qui in deprimenda efficacia Colchici nimis laborarint, sane ex adversa parte peccatum ab iis est, qui in eo instar amuleti adeo gestato vel suspenso egregium alexipharmacum quæsierunt. Multus in hacce virtute extollenda fuit Ge. Wolfgang Wedelius (*Comm. de Colch. veneno & alexipharmaco, Jen. 1718.*) Conf. Göritz in Büchn. *Misc. phys. med. 1728. p. 1213.*, qui in morbis epidemicis multiplicis generis, peste, dysenteria, febribus malignis, exanthematicis, demum variis acutis radicem, vel cum Plantagine in sacculo circa collum instar præservativi gestandam suavit. Christ. Lud. Wilhelmi (*Mittel. wid. d. Pest, Leipz. 1721.*) superstitioni (nam ipse in somno sibi revelatam artem pronunciat) spurcitiem addit, dum radicem in emplastro ano applicatam in peste laudet. Senior utroque auctor Hasenest collo appensa pectorique nudo imposita radicem se aliosque medicos a febre castrensi munivisse, & inde sudores solito largiores & colore subfusco lintea tingentes in se erupisse persuasum nobis cupit (*Comm. Nor. 1736. p. 12. 107.*). Si quid in hisce effecerit radix, vix alia ratione quam animum erigendo fiducia in imbellem auxi-

auxilium posita profuit. Metus enim vim in contagiis fovendis quis nesciat?

Sed verior ejusdem in morbis potentia nostris modo temporibus innotuit, ex quo L. B. A. Störck radicem sub incudem medicam scite & parienter revocaret. Ille enim (*Libell. de Colchici autumnalis radice.*) a. 1763. prima experimenta apud ægros a se capta publici juris fecit confirmavitque dein hinc inde eadem novis. Cautionem in hisce inculcabat sensus acrimonie in ore perceptus, item effectus vehemens, non in cane modo quem descripsi, sese exferens, sed ille pariter, quem ipsemet in se ex radice vel sola vel vino macerata & ingesta expertus est, de quibus supra jam dictum, ut ne tangam, quæ aliena fide explorata practicum tantæ eruditionis latere non poterant. Inter varia phænomena, quæ sub ill. viri indagine sese manifestarunt, maxime notabilis ejusdem in lotio pellendo vis fuit. Mitigare autem acre, ut in tutum & efficax medicamen transmutaretur necesse erat. Hanc virtutem ille quidem aceto forti tribuit, nempe radicis succosæ portio eodem macerata linguæ & palato affricata leve modo ardoris & constrictionis indicium præbuit (*Störck de Colch. pag. 11. Exp. 2.*) Equidem autem arbitror, acetum tantummodo penetrare potenter in compagem ejus & abripere avide acres & amaras ejus partes, sed blandiores linguæ eas sistere ideo modo, quod dilutæ fuerint. Sed si uncia una radicis in taleolas secta aceti vini libra una per quadraginta octo horas lento igne maceratur, demum cum debili expressione colatur, remanet modo levis vel fere nulla in radice amarities (*Marges in Journ. de Med. 1765. p. 21. Störck l. c. p. 24.*), acetum vero ipsum acre est, linguam vellicat, deglutitum fauces irritat easque constringit, & tussim inanem movet (*Störck*): simul amarum est (*Marges*). Ut mitesceret magis, addidit Störckius libræ uni aceti hujus mellis puri libras duas, quam miscelam in spissitudinem mellis leni igne coxit & *Oxymellis Colchici* nomine nuncupavit. Hoc leviter modo linguam stimulat & adstringit, mucumque quo obducitur, egregie abstergit; ad parvum cochleare autem captum urinam movet (*Störck l. c. l. 26. sq.*). En igitur alius virtuti Colchici indicium haud ambiguum, in pituita solvenda haud parum valere. Et hacce oxymellis forma plerisque casibus radix per os exhibita est; paucissimi sequenti tempore pulvere usi sunt. Istius oxymellis vires jam per partes expendam. In duplici malo nominatim vires egregias demonstrata, in hydrope scilicet & asthma.

Præmittenda merito propria Störckii in hydrope experientia. Unica tantum voce declaravit jam antea Linneus Equ. (*Amoen. acad. vol. 5. p. 159.*), se noticiam hujus virtutis

tutis habuisse, licet modum usurpandi radicem non exponat. Non vero unice in simplici hydropo vel mitiori ejus specie, sed complicato & graviori, hoc oxymel profuit, & quos non sanavit omnino, hisce mitius tamen reddidit malum & vitam prolongavit. Opem tulit in ascite cum hydropo anasarca juncto (*De Colch. Cas. 1. 4. 5. 7. 8. Cont. exper. Cas. 5.*). Adfuit subinde simul difficillima & stertorosa respiratio cum tussi (*Cas. 3. 4. Cont. experim. Cas. 2. 3. 6. 7. 8.*). In quodam icterus una afflixit (*Cas. 9.*). Levavit malum etiamsi phthisis ulcerosa pulmonum adesset, & devicit hydropem, etiamsi phthisin non posset (*Cas. 2. 6.*). In quibusdam ex suppressa febre intermittente hydrops enatus erat (*Cas. 1. 8.*). In alio scarlatina neglecta pro causa fuit (*Cont. exper. Cas. 1.*). Et varia alia incassum attemptata fuere; nec diuturnitas mali obstitit, utpote quum per aliquot menses apud plures duravisset; nec ætas obicem posuit: etenim vetula nonagenaria surda, sui nescia, stertorosa cum intermittente & debili pulsu immaniter ex aqua collecta sumens, inde sanitatem recuperavit (*Cas. 13.*). Sigillatim mentio facienda est virginis, miranda magnitudine & duritie ventris femorumque tumidorum inflexilitate laborantis, sed hujus virtute sanatae (*Cas. 10.*). Alia femina ab ingenti œdemate capitis ad interna capitis prorepente eo liberabatur (*Cont. exp. Cas. 10.*).

Eandem experti sunt efficaciam multi alii medici, non solum ii, qui vinculo arctiori cum ill. Astörk juncti erant, e. c. cll. Zach Pestini (*Störck Cont. exp. p. 160.*), Krapf Tergestini (*l. c. p. 250.*), Plenck (*Mat. chir. p. 345*), Collin (*Obs. circa morb. acut. & chron. P. 2. cap. 1.*), qui numerosissimos casus ad quadraginta usque sistit, sed & alii varii diffitis regionibus degentes. Spectant huc per partes sollicitè enarratæ historiæ quorundam in Gallia medicorum, cll. Marges (in *Journ. de Méd. tom. 23. p. 20. sqq.*), Planchon (*l. c. p. 324. sqq. & Journ. de Méd. tom. 28. pag. 504. qui variorum infantum curatorum meminit*), Du Monceav (*l. c. p. 519. sq.*). anonymi cujusdam (in *Gazette salulaire 1768. n. 46.*), Cl. Fr. Christ. Junker (*Diss. de aquarum hydropic. evacuatione prudenti, Hal. 1768. sed mihi hæcenus non obvia*) efficaciam ejus exploravit in homine, qui jam undecies paracentesin abdominis ob hydropem sustinuerat. In variis Nosocomiis præterea, ut Turicensi, (*Sal. Schinz. Vers. libri Störckiani Abb. v. d. Lichtblum, 1764. Præf. p. 22.*) & Argentoratensi (*Ehrmann Diss. de Colchico, §. 15.*) commodum exoptatum præstitit. In isto memorabile levamen attulit feminae, per quinque & dimidium annum foetu intra tubam Fallopianam latente gravidæ. Bis hydropem articuli ejus ope sanavit cl. Plenck (*l. c.*).

(*l. c.*), testisque est, in hydrocele uti & hydrophthalmo votis respondisse.

Tutissimum est, a parva dosi initium facere; hinc adulto oxymellis hujus bis per diem drachmam unam in vasculo decocti vel infusi cujusdam præbere & sensim ascendere, sic ut per diem uncia una vel sesquialtera consumatur; dum dilutum oxymel æger ferat, omitti poterit vehiculum (*Störck de Colch. p. 72.*). Metus a magna dosi tanto minus locum habet, quum adeo uncia duæ vel tres innoxia per diem fuerint (*Conr. exper. pag. 159.*). Imo propinatae sunt hydropicæ pertinaci malo uncia quatuor per diem, indeque convaluit (*Collin Obs. de morb. P. 2. pag. 129.*). Robustis quoque & quibus sana viscera sunt, licet illico a magna dosi incipere. Quibus alvus inde laxa sine levamine fit, unde debilitatio insignis, hisce opus est, opiatum vel syrupum Papaveris albi admiscere, unde ad solitas lotii vias vis convertitur (*l. c. item Störckii Conr. exper. Cas. 5.*). Subinde sudor erumpit, cum quo hydrops disparet (*Collin Obs. P. 2. pag. 127.*). In quibusdam nulla notatur evacuatio, & nihilo minus hi ex oxymelle convalescunt (*l. c.*). Boni ceteroquin augurii est, urinam vario gradu fuscam cum enæoremate fusco nigro crasso copioso mox post usum mitti, sed paullo post mutari in colorem dilutiorem, item primis diebus curationis sedimentum deponi mucosum granulus varii coloris mixtum (*l. c.*). Asciticis habitus strictioris citius & minori dosi medetur, quam iis, quibus laxior corporis compages est (*Id.*). Concedi & potest præsentē febre (*Id. p. 129.*). -- Sub hisce cautelis nemini nocuisse tantum non omnes uno ore consentunt. Unde inexpectato legitur, ex parva quantitate oxymellis, loco salutaris effectus, insignem ardorem viarum lotii, excretionem urinæ parciorem, respirationem difficiliorem & auctam ventris intumescētiā evasisse (*De Berge in Journ. de med. tom 22. p. 526.*).

Non mirum est, multos hydropicos inde non sanari: miraculum contra esset & naturæ legibus adversum, si omnes sanarentur. Quis enim peritior ignorat, quanta labe vasorum & viscerum hydrops conjunctus esse soleat, & quam pertinax sæpe alias cuilibet medicaminum generi obstat. Sufficit multis auxilio fuisse, & ibi aliquando proficere, ubi Scillæ locus non est. Hujus vires in plerisque æmularur Colchicum, & vel ideo jus civitatis inter medicamina meretur, quod indigena multis in locis planta est, Scilla exotica. Multi, qui Scillam absque nausea & vomitu non ferunt, impune atque in salutem suam Colchicum ussumunt (*Schinz l. c. p. 20. & Stoll de morb. chron. pag. 69.*). Neque Störckius omni hydropi sanando illud par declaravit; sed

prodesse quandoque aliis remediis irritis & quandoque perperam dari (*de Colch. p. 71. Cont. exper. pag. 158.*). Nec excludenda alia ad efficaciam augendam, vel vitia post evacuationem per lotium residua tollenda. Sic aliquando profuit ob obstructions viscerum terram foliatam tartari addere (*Störck Cont. exper. p. 148. 251.*), vel Scillæ extractum admiscere, item subungere tonica, stimulantia, & solari molesta varia præsentia symptomata.

Sic componi poterunt facile quorundam exterorum querelæ de inertia vel inconstantia radice in hydrope. Harum quædam adeo inter ipsas ejus laudes comparent (*Vid. e. c. Journ. de Med. Tom. 23. p. 331. 333. tom. 28. p. 515. 519.*). Sic Anglorum plures absque successu illud præceperunt (*Med. Obs. and. Inqu. vol. 3. præf. pag. 5.*), quorum numerum quodammodo auget cl. Hutcheson (in *Don. Monro's Essay on dropsy, p. 108.*), qui quidem bis in hydrope analarca longioris moræ, semel in recente tumore œdematoso infantis, item semel in puella ascite ingente correpta, probo eventu illud dedit, sed sex, inter decem, casibus frustra. Mirum semper iners illud reperisse cl. Paulizky (*Med. Beob. 2. Samml. p. 90.*), etiamsi magna dosi datum. Asciticis frustra se illud dedisse dolet ill. Quarin (*Animadv. præf. p. 168.*), qui tamen non in universum illud deprimit. Squilla vi inferius cognovit ill. Bergius (*M. m. p. 291.*): anne causa fuit, quod oxymel ex radice forinsecus allata, præpararetur, quum stirps deficiat in Suecia. Nolo Kratochvillii (*de Colch. p. 37. sqq.*) finistrum judicium de inertia hujus oxymellis, quod ex peregrinis narrationibus modo hausit & animum partium studio non omnino liberum prodit, in seriem reliquorum ponere, quibus nuda unice veritas cordi fuit.

Transeo ad oxymellis hujus in asthma præstantiam considerandam; quo nomine chronicas varias affectiones pectoris complector, in quibus respiratio difficilis, stertorosa, anxia, aliquando suffocationem minans ægros corripuit, sive causa latuerit in muco abundantius inter pulmones collecto, sive obstructionibus compagem eorum obsidentibus. Malum hocce sæpe junctim cum ascite, analarca & hydrope pectoris, affixit. Subinde solum ægro vim intulit. Dispersa igitur horum multa exempla comparent inter ea hydropicorum, quorum mentionem jam feci; & utrique malo tum suppetias tulit. Mali, ab hydrope separatim urgentis, vel curati vel mitigati luculenta quædam exempla dedit Störckius (*De Colch. Cas. 11. 12. Cont. exper. Cas. 4. in quo accessit dein hydrops pectoris; Cas. 9.*), tum & alii præcipue inter Gallos, quos nominavi. Quæ jam de dosi & cautelis monui, hujus quoque loci sunt. Radicis
hujus

hujus vis in asthma non noviter modo cognita est, sed pulvis ejusdem jam dudum pretium singulare obtinuit cuspidatim datus, ob efficacem & velocem effectum (Göritz in Büchn. miscell. 1728. p. 1213.).

Pulveris, ut antasthmatici, quum mentionem faciam, memorandum est, nostro tempore quoque in hydrope pulverem virtute oxymel sui nominis æmulum esse, etsi paucioribus exemplis. Acrimonie in lingua indicia, quæ supra recensui, augurari efficaciam jam sinunt non levem. Hinc probabile, temporis mora vel accessu aeris enervatam insigniter fuisse radicem, quam a quatuor ad octo cochlearia exigua pro Thea per diem, licet in desperatis casibus salutem afferret, obtulerat Hevermannus (Vermischte Bemerk. u. Unters. d. Arzneiwiss. vol. 1. pag. 241.); Dosis etsi non significat cl. Theden (Unterr. für die Wundärzte, P. 1. pag. 176., nos tamen certiores reddit, desperatis hydrophis casibus pulverem radice vel solum vel cum tartaro tartarifato mixtum efficacissimum deprehendisse, & alvi quidem dejectionibus crebrioribus absque ullo alio eventu hanc medicinam auxilium attulisse.

Junctim hæc omnia sumpta docent, non in lotio unice movendo insigniter Colchicum valere, sed potenter etiam solvere tenaces & compactos humores, & si peccus gravant, secretum promovendo pulmones egregie liberare.

Inter tot præstantiores effectus recensitos condonari facile posset, si omitterem, ad verrucas ani delendas alligatam fuisse radicem; coctam vero lacte necare pediculos inguinales (Jo: Bauh Hist. pl. tom. 2. pag. 650.); flores quoque verrucis manuum affrictos easdem tollere (Schinz Praef. verf. libri Störck de Colch. p. 24.).

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Acetum colchici. Præparationem supra (pag. 95.) exposui. Recepterunt hocce quoque varia dispensatoria pharmaceutica e. c. Brunsv. p. 171. Ph.Würt. ed. p. 3. Rarissimi tamen usus. Sed exinie externa applicatione resolvit, eoque magnus ad oculi sinistri angulum internum tumor dissipatus est (Störck Cont. exper. p. 159.).

Oxymel colchici. V. supra pag. 96. Jam illud in pleurosque recentiores libros pharmaceuticos transit e. c. Ph. Würt. pag. 733. Brunsv. pag. 291. Lond. 1787. pag. 93. Licet ex recenti radice vulgo paretur: sub defectu recentis tamen etiam ex sicca fieri potest, modo eadem, quoad reliqua necessaria, proportio observetur (Planchon in Journ.

de Med. Tom. 28. p. 521.). Experimenta in ægris efficaciam evincunt.

Syrupus colchici *Pb. Ed. 1783. pag. 193.* Loco mellis factarum sumptum fuit; ad imitationem syrupi sui scillitici. Huc trahi poterunt supra de oxymelle scillitico proposita.

Pharm. HERMODACTYLI Radix. Item HERMODACTYLI
(In plurali.)

524. --- --- A quam stirpe hæcce radix petatur, nondum certo constat. Linneus Eq. illam in *Materia medica* a. 1749. item in *Spec. pl. pag. 28. Iridi tuberosæ* suæ adscripsit, nixus, ut dicit, auctoritate Tournefortii, quam nullam aliam equidem reperio; quam quod hic (*Coroll. instit. rei Herb. pag. 50.*) hanc Linneanam speciem nomine Hermodactyli insigniverit. Ipse Linneus tamen postea (*Diss. Obs. in Mat. med. 1772. pag. 6.*) inter incognitas stirpes veram collocavit, significavitque recentiores quosdam Millerum nec non Forkaleum sustinere, *Colchicum illyricum* stirpem veram esse. In *Milleri Lexico* ed. 8. nomen triviale hocce non existat, declarat autem ibidem auctor, *Colchicum variegatum* vel *Colchicum tessulatum* suum pro Hermodactylo officinarum haberi & utramque stirpem Asiæ minoris civem esse. Sed propria indagine ipsum Tournefortium (*Mat. med. vers. Angl. pag. 82.*), uti Hermannum (*Cynos. mat. med. tom. 1. pag. 113.*) pro specie Colchici orientali habuisse reperio, cui addit uterque synonymon; colchicum radice siccata alba C. B. ad quem locum Tournefortii sine dubio & respexit cl. Geofroy (*Mat. med. Traité tom. 2. pag. 137.*). Unde cadit huic a cl. Allston *M. m. vol. 1. p. 461.*) facta reprehensio.

Colchicum ipsum Illyricum, quod nomen neque in *Syst. veg.* nec *Spec. plant. L.* existat, non satis notum est, nec ex *Rauwolffio* (*Reyff, pars 1. c. 9. p. 121. vel Gronov. Fl. orient. p. 46.*) determinari perfecte potest. Auctor anonymus libri *Matiere medicale extraite des mellicurs auteurs*, p. 139. refert plantam ipsam se in Asia minori, Colchico vulgari nostro foliis & fructu simillimam, vidisse.

Radix, qualem officinæ servant, figuræ est fere cordatæ magnitudine circiter Castanæ, altera superficie subplana, extus flavicans interne albida, saporis subviscidi farinosi, odoris verò expers. Affertur nobis ex Natolia & Ægypto per Turciam.

An sit hæcce eadem, ac radix Hermodactyli veterum Græcorum & Arabum, dijudicari hæcenus non potuit, nec operæ pretium videtur nova indagine bonas horas in re

ambigui eventus dissipari, tanto minus quum virtutes a Veteribus illi adscriptæ nulla in re valde emineant.

Sapor radicis recentis fertur esse acerrimus; annosæ autem subdulcis farinaceus, aliquantisper viscosus; odore destituitur (Herm. Cynof. mat. med. l. c.). Alexander Trallianus Græcorum primus est, qui Hermodactylum antiquis usitatum commendat, & quidem instar purgantis in podagra, in aromatum; subinde purgantium aliorum, vario connubio (Vid. libr. med. 11. ed. Andernaci p. 643. fgg.). Item Paullus Ægineta (ed. Torin. lib. 3. p. 237. lib. 7. p. 462.) in articulorum doloribus laudat purgantis instar; molestum autem stomacho pronunciat, unde ratio cognoscitur, cur Veteres aromata addiderint. Ex Arabum numero prodoxo Meusen (de simpl. l. 2. c. 7. p. 56. b.), qui podagræ conferre non ore modo sumptum, sed etiam cataplasmate applicatum declarat. In Ægypto mulieres Hermodactyli radices, quales in officinis prostant, modice tostas instar Castanearum devorant, quin numero decem, dum cubitum eunt per quindecim ad viginti usque dies, ut pingueant, nec inde alvum laxam experiuntur, vel aliud incommodum (Alpini med. Ægypt. p. 234. 253.). Facile inde persuademur, Ægyptiacum Hermodactylum differre ab illo Veterum, nisi forsitan vi ignis sub tostione acre dissipetur, vel ipsum Hermodactylum Veterum alvum movendi vim modo adipisci aliorum purgantium additamento. Cl. Russell (OEcconomy of nature in diseases of glands, p. 205.) in usu fuit ad imitationem mulierum Ægyptiacarum in connubio balnei tepidi Hermodactylos & aquam marinam propinare, unde in utroque sexu macies, corrugatio cutis, eruptiones varicæ cutaneæ sublatae, habitusque corporis plenus glaberque evasit, & juvenus revixisse visa.

Sunt, qui in dubium vocant omnino vim purgantem, e. c. Casp. Hoffmannus (de medicam. offic. p. 44.); Allston (M. m. tom. 1. p. 463.); De Haen (Prælect. in Boerh. inst. pæthol. tom. 3. p. 197.). Vernalem radicem ad drachmas tres vel quatuor Swietenius absque alvo mota ingessit (De Haen loc. cit.).

Vix unquam amplius hodie præcipitur a medicis, & exulavit plerisque dispensatoriis pharmaceuticis. Fidem, quam Veteres Hermodactylo suo in podagra tribuerunt, in memoriam quodammodo revocavit decoctum antipodagricum Viennense, olim insigniter commendatum a cl. Behrens (Ephem. nat. curios. Cent. 1. Obs. 81. p. 151. Conf. Fr. Hoffm. Medic. syst. tom. 4. p. 533.) ex Hermodactylis, Polypodio, radice Chinæ, Sarsaparilla, Guajaco, cum aqua & vino coctis. Ejusdem naturæ est decoctum quoddam in Belgio valde recentius laudatum, scil. R. Rad. Polypod. Hermoda-

dactyl. Bardan. Sarsaparill. $\bar{a}$ unc. iv. Rasur. Lign. sanct. unc. ii. Concis. add. $\bar{A}$ que Mens. ix. Vin. alb. unc. iij. Stent in digestionem, filtratis iterum affunde Aquæ Mens. vj. Vin. unc. ij. Ebulliat ad remanent. tert. part. D. S. pro potu ordinario (Fuun. in *Verhandel. door de Hollandse Maatschappij d. Wetenschappen te Harlem, vol. 2. pag. 6.*). Facendum tamen in utroque decocto ob varietatem eorum, quæ recipiunt, meritum singulorum valde evadere ambiguum.

C O M P O S I T A.

Species Decocti Antipodagræ Viennensis *Pb. Wür. pag. 181.*

C R O C U S.

LINN. *Syst. veget. p. 75. Gen. pl. p. 25.*

Pharm. CROCUS.

325. *CROCUS SATIVUS*; spatha univalvi radicali, corollæ tubo longissimo Linn. *Spec. pl. pag. 50. a*) officinalis; autumnalis foliis angustioribus margine revolutis *Syst. loc. cit.* Crocus autumnalis sativus Douglas in *Phil. Trans. vol. 32. pag. 441. tom. 1. fig. 6.* Du Hamel *Mem. de l'acad. R. des sc. de Paris 1728. p. 100. cum tab. 1. 2.* Le Saffran Fougeroux De Bondaroy in *Mem. de l'ac. R. de sc. p. 92. cum fig. tab. 1. 2.* Depictum quoque reliquerunt Regnault *Botan. Le Safran*; Miller's *Figures of plants, tab. III. f. a. b. Ke. 235* Græcorum. Zaffaran v. Zahafaran Arabum. Planta perennis, spontanea in secunda regione M. Olympi (Seltini *Lettere o Viaggio per la Penisola di Cizico, vol. 2. pag. 97.*), in montibus Caucasi aliisque Persicis (Georgi), in montibus & vallibus inde a Crimma antiqua usque ad Baluclavan (*Description. physique de la Contrée de la Tauroïde, p. 135.*), Non igitur ejus natale solum ignotum est, ut cl. Alston (*Lectures on the Mat. med. vol. 2. p. 117.*), & adeo Millerus (*l. c.*) quondam existimarunt. Linneus (*Spec. pl. Mat. med.*) alpinum facit, & Helveticas alpes quoque tanquam patriam nominat: sed adversatur Hallerus (*Hist. stirp. Hel. n. 1257.*), quin animo nonnihil commotior (*Gott. Anz. 1778. pag. 88.*), & confudisse officinalem cum varietate verno tempore florente (Croco sativo β , vernali Linn.) accusat, qua in re, saltim quoad Helveticam plantam, Halleri asserto facile subscribes. Varietas

tas officinalis florem multo majorem gerit verna, stigma tripartitum grandius, odorum & aromaticum.

Nullibi vero, quantum scio, spontaneus Crocus legitur, sed tam in orientalibus regionibus, quam Europæis variis climatis temperatis, cultu accedente perficitur, ut & ea pars stirpis, quæ unice in usum vertitur, major, odoratior & amarior evadat. Si minorem & minus amarum spontaneum Crimmix esse legimus (*Description de la Tauride supra cit.*). Ita colitur in montibus Caucaſi (*Georgi Reise durch Ruſſland, vol. 4. pag. 38.*), in Perſia (*Chardin Voyage vol. 4. pag. 37.*), in monte Atlas ditionis Tripolitanae, præcipue ea parte, quæ Garean dicitur (*Rothmanns bres, Reſa til Garean in Görwells Adreſſe 1775. n. 39.*). Per Arabes probabile in Europam primum tranſiſſe, & quidem Hispaniam, ubi hodie in La Mancha nominatim in St. Clemente copioſe legitur (*Dillon's Travels through Spain, p. 419.*). Galli in terra Gationis (*Journ. de l'Agriculture 1766. Decembre*) olim majori studio quam hodie fit huic rei operam dederunt; in Angoumois (*Munier Eſſai d'une methode à etendre les connoiſſances des voyageurs, vol. 2. p. 271.*) tamen jam ſtudioſius cultum exercent. In Anglia variis locis eum ſibi commendatum habent, ut in Elſex, Suffolk & Cambridgſhire, nec exiguo lucro (*Douglaſſ in Phil. Tranſ. n. 405. p. 566. ſqq. Miller's Gardeners Dictionary art. Crocus; Account of Saffron, the manner of its culture and ſaving for uſe, with the advantages it wil be of to this Kingdom. Dublin 1732. 8.*) Nec negligitur adhuc hodie in Sicilia (*Sestiſini Lettere vol. 3. n. 7.*), nominatim in ditione S. Filippo, Judica, Scarpello, Torciſi, in quibus tribus poſterius dictis locis ab eremitis curatur. In Helvetia quoque variis locis colitur (*Hall. hiſt. ſtirp. loc. c.*). Nec fugit ejus cultura Germaniam, ſed inclaruit ibi imprimis Auſtriacus (*Jo: Brnh. Antrauch de uſu & abuſu Croci auſtriaci, Vienn. 1732. 4.*), cui ſuppar perhibetur Bavaricus (*Der Wiener Safran in Baiern od. vollſtändiger Unterricht, wie man. d. Wiener Safran in Baiern eben ſo gut, als in Oeſterreich. erziehen könne, von. L. Fr. Wagner, ſamt. 1. Kupf. München.*).

Non attinet hic in minutias culturae descendere. Requirit illa solum siccum, elatum, montosum, arenosum, argillosum, sed fimo bene mixtum. Pulvinus eo sine rite subagitur & in quolibet sulci rectilinei tres longitudinaliter fiunt. Propagatur stirps per bulbos, nam semina in culta planta non matureſcunt. Minores non facile flores ferunt, qui vero formam nonnihil depressam habent plerosque ſuppeditant. Bulbi in foveas exiguas immittuntur, tres pollicibus circiter distantes (Vid. figura ejusmodi areæ cum pulvi-

nis suis depicta in Sestini *Lettere tom. 3. p. 181.*) . Parcior messis primo anno contingit, quam subsequente. Duobus annis (Munier *l. c.*) in Angumois, tribus (Sestini) in Sicilia, quatuor vel quinque annis (Dillon) in Hispania, sex vel septem annis ad summum (Georgi) in Caucaso, exactis, effodiuntur bulbi & progenies multiplex nova, bulbo antiquo vel in summitate vel ad latera adhærens (Egredie in bulbi structuram inquisivit cl. Fougereux *l. c.* errorem Tournefortii aliorum redarguens), in novas areas transferuntur. Duplici morbo subinde bulbi tentantur. Horum unum cl. Du Hamel (*Mem. de l'acad. des sc. de Paris 1728. p. 100. sqq.*) sub nomine *la Mort* descripsit. Causa ejusdem querenda est in specie Lycoperdi, quæ bulbo Croci sese affigit, & fibris ramolis emissis & propaginibus s. tuberculis in via prognatis, in vicinos bulbos infestam suam vim dispergit; inde enim non solum membranæ externæ bulbi corrugantur, marcescunt, & in colorem ingræte brunum decolorantur, sed & ipse bulbus, centro excepto, quo exsuccæ reliquæ ejus apparent, in materiem terream nigrescentem effectam mutatur (*Conf. l. c. tab. 2. annexa, & Mem. de l'acad. des sc. 1782. fig. 10.*) . Parasiticam hancce stirpem Croc nutrimentum necessarium abstulisse in patulo est. --- Alter Croci morbus in Gatinois *Tacon* dicitur, a cl. Fougereux De Bondaroy (in *Mem. de l'ac. R. des sc. 1782. inde a p. 89.*) curatius consideratus. In hoc integumenta bulbi primum sana apparent, sed pulpa maculis bruni coloris prægressis in pulverem nigrescentem degenerat, & ipsa integumenta tandem rubicunda fiunt. Labes vel contactu bulborum vel adperso pulvere infesto sese in sanos bulbos transfert. --- Utrumque malum & arcet & tollit optime lixivium alcalinum cum calce, cui immerguntur bulbi per duas tresve horas, antequam plantentur, ablati prius integumentis & detritis maculis, si adsunt.

Autumno, dum flores præsto sint, quovis die hi mane leguntur, & horum quidem manipulus unus post alterum in corbem collocatur, ut domi per largam mensam sterni & ex hisce stigmata cum longa portione styli ipsius eximi possint. Reliquum floris ut inutile rejicitur. Sequitur jam horum exsiccatio, in quem finem fornax portatilis ex asseribus emplastica materie obductis in Anglia adhibetur. Super hac tenditur aulæam ex setis textum, cui superponuntur plangulæ aliquot chartacæ, in quas collocant Crocum humidum ad crassitiem pollicum duorum vel trium, quem tegunt aliis plagulis, dein lodice laneo aliquoties complicato, vel pulvino stramine repleto, & accenso per tempus foco, tabula pondere gravi onerata. Ignis initio administratur fortior, dein mitior, & placenta in quem Crocus concrevit invertitur aliquod tempus post; ali vero per 24 horas debet ignis

ignis (Miller). In Sicilia super charta siccantur stigmata in latere calefacto (Sestini); in Angoumois autem intra cribrum, super igne flammante distantia trium vel quatuor pedum (Munier). Optime servatur Crocus, si intra vesicam in vas stanneum bene obturatum reponitur.

Id quod vero croci nomine proprie venit, sunt tria *Stigmata* sive laciniae trifidae, quæ in pistillo ex apice styli emergunt. Cornua paullo a re alienius vocat Hallerus. Recentia & succosa ex basi gracili lutea sensim in figuram cuneiformem coloris fulvi s. profunde rubri, apice truncato crenato ex albido luteo dilatantur, submembranacea, convoluta, pollicem circiter longa (Conf. illustrationis causa Tournef. *Instit. rei herb. tab. 184. lit. D. Douglas l. c.*). Corrugantur & contorquentur siccando varie, ita tamen ut crebra specimina obveniant inter sicca, in quibus terna unita summa styli parte conspiciuntur. Odorem & succosus Crocus spargit fragrantem, siccus vero longe magis & largo ambitu cum sapore simul amaricante & aromatico & nonnihil acri. Quælibet natio Crocum apud se cultum laudare solet. *Orientalis* dictus diu excellere creditur, prout Charadin (*l. c.*) Persico palmam adjudicat. *Siculus* jam antiquo tempore magna in existimatione fuit, etsi minori, quam alter. *Siculus* tamen hodie non majori copia colitur, quam ut nationi ipsi sufficiat (Sestini). *Anglicus*, qui stigmata latiora habet, & *Austriacus*, hodie valde celebrantur. Poterit clima aliquod virium addidisse. Sed in diducando pretio Croci etiam ad culturæ studium, integritatem bulborum, exsiccationis & conservationis Croci sollicitiam & ætatem Croci servati, attendas, nec perinde est, utrum luci causa multum de stylo viriam casto simul decerpatur. In Europa cultus eousque præferri apud nos orientali meretur, quod genuinus facilius haberi potest, item recentior, nec peregrino additamento depravatus. Nempe pondus Croci exiguum ad lucrum fraudulentum invitat venditores perfidos. Ad unum enim granum Croci sicci recipiuntur flores 14 vel 15, & ad uncias sedecim flores 107520. (Allston's *Lectures on the Mat. med. vol. 2. p. 118.*)

Solent quidam, ut Tripolitani, oleum conservationis causa Croco addere, sed interdum ob lucrum ex pondere plus quam opus, quin corrumpunt illum eodem fine farina (Rothman *l. c.*). Hispanicum pariter oleo inquinatum esse accusant. Immiscere aliquando fibras carnis bubulæ costæ in Gallia olim usitatum fuit, ut mandato R. Henrici secundi medio sæculo decimo sexto edito inter alios sophisticationis modos a Rege severe interdictos indicatur (V. De La Mare *Traité de Police, tom. 4. p. 593.*), ex quo simul cognoscitur, quantæ jam tum cultura Croci curæ in Gallia esset.

Alii

Alii addunt Carthami tinctorii flosculos . Ante aliquot annos capsulam largam chartaceam horum mihi misit L. B. Ab Asch & semina Carthami hujus seorsim , adscripto nomine Croci Albanici, quos flosculos tamen, quum dignoscere eos facillimum, arbitror tinctorio tantum scopo Croco suppare habitos . Alii vendunt Croci loco flosculos Galendulæ , prout Londini a Judæis factum (Smith in *Lond. Magaz.* 1766. p. 560.), qui quidem flosculos hosce antea infuso Croci odoris saporisque causa immiserant : tinctura vero cum aqua ex hisce flosculis facta longe saturatior magisque rubra fuit ; loco coloris grate flavi, quem erogat verus Crocus . Maxime vulgaris modus autem Crocum lucri scopo depravandi & detectu difficilior hic est , quod pauxillum modo Croci probi cum eo misceatur , qui antea plurimam partem orbatus tingente sua materie fuerat , vel alio modo vitiatum ; quæ quidem fraus a quibusdam in Belgio committitur . Genuinus & probus coloris rutili esse debet , nec siccus nec humidus nimis , texturæ tenaciori , & in placentas firmiores compactus , quæ diremptæ eundem colorem in intimis ac in superficie præ se ferant . Perit etiam vis ætate , unde annua instructus præstantior , nec diu contritus ob hanc jacturam servari debet . Difficiliter in pulverem redigitur nec nisi antea siccatus , vel in mortario calido vel ope pistilli calidi contritus .

Masticatione Croci saliva tingitur colore saturate flavo . Extrahit tam aqua, quam spiritus vini, tingentes odorasque ejus particulas, aqua tamen magis, ut conferendo utriusque generis tincturas quoad colorem odoremque, item extracta utriusque generis quoad pondera, apparet . Scilicet exsiccati Croci uncia una erogat extracti spirituosi primi drachmas quinque & scrupulum unum, extracti aquosi primi autem drachmas sex (Neum. *Chymie*, vol. 2. P. 2. p. 248.). Negat Neumannus (*l. c.* p. 245. 247.) oleum æthereum erui ex Croco posse, licet inesse dispersum non inficietur . Sed vere inest, modo copia insignior Croci pro experimento adhibeatur, & Ludwigius ex Croci libra una elicuit olei hujus drachmam unam & dimidiam (Lösecke *Auserl. Arzneym ed.* 4. p. 380. not. **), prout nuperius cl. Dehne distillatione Croci cum aqua ex libræ quadrante olei guttas quinque vel sex obtinuit, coloris aurei, saporis valde acris, odorisque Croco ipso fortioris, & in aqua fundum petentis Crelles *chem. Journ.* P. 3. p. 11.). Quod remanet erogat extractum, lacte coloratum, ingrate amarum, destitutum odore & aromate Croci specifico . Unde olei dignitas insignis intelligitur . Repetita alcoholis infusione extrahitur omne colorans, ut Crocus modo pallidus supersit (Boerh. *Chem.* vol. 2. p. 212.) .

Omnia docent, Græcorum veterum & Latinorum Crocum & nostrum ex eadem stirpe esse. Nomen tamen transtulerunt etiam in alias floris parres Croco similes, e. c. antheras Liliæ albi, ut docet memorabilis Plinii de hoc locus (*Lib. 21. cap. 5.*): "stantibus in medio Crocis."

Flavedo Croci in intima corporis animalis penetralia sese insinuat. Mulier fertur a medicamento quodam, cui Crocus inerat, duas puellas extrinsecus luteo tinctas peperisse (*Amat. Lusitan. curat. med. Cent. 5. f. m. 71.*). Sic in cane gravida Croco cum aliis pasta non solum colliquamentum viscerum abdominis colorem croceum exhibuit, sed & catelli variegati locis albidis flavedine tincti existerunt (*Hertodt Crocologia p. 279.*). Lotium Croco tingi multo perhibent, & nominatim ex saturata tinctura ejus spirituosa id fieri legimus (*Boerh. l. c. p. 213.*). Sed recentiori experimento (*Alexander's experimental Essays on antiseptics, the Doses and effects of Medicines &c. ed. 2. p. 91.*) hoc ne ex scrupulis quidem Croci quatuor ingestis contigit, neque enim lineæ vel chartacea segmenta tingebantur ullo modo, prout nec indusium gestatum; verum fœces alvinæ eo insigniter pictæ apparuerunt. Unde auctor experimenti concludit non ingredi Crocum sanguinem, sed absque resorptione per primas vias evacuari.

Vapores spargit sensorio communi infestos, si in arctius spatium concentrantur. Periit famulus mercatoris ex somno intra cubile capto, in quo multum Croci servabatur, prægressa cephalalgia & virium prostratione insigni (*Borell. Hist. & obs. cent. 4. obs. 35. p. 303.*). Agalo adeo super duabus Croci farcinulis dormiens eadem nocte obiit (*Ex Lusit. Schenck Obs. med. p. 879.*). Ita conjux aromatarum in conclavi exiguo calefacto, Croci pulverem in minutas portiones dispersiens in terram apoplectica cecidit (*Tralles de Opio sect. 1. p. 114.*). --- Nimia Croci quantitas ingesta non minus cerebro nervisque vim infert. Nam inde pallor, capitis dolor, oculorum caligo, demum insania cum lætitiæ enormis indicium (*Zacut. Lusit. apud Fricc. de venen. p. 394.*). Mortem attulit fœminæ condimenti loco nimium ingestus (*Zacut. Lusit. l. c.*). Characteristici aliquid in nocendi sua efficacia videtur hoc, quod nimia copia risum morbosum & indecorum excitet (*Serapio, Zacut. Lusit, Boerh. Chem. vol. 2. p. 212. Prælect. in Dispens. Brandenb. p. 236. ubi id infantibus ex olfactu vitri vacui, cui infuerat essentia Croci, contigisse dicitur*). Contrarius tamen hilaritati effectus ex Croco in matrona observatus est, ut quæ ex pulveribus crocatis semper in tristitiam incidit (*Berg. M. m. p. 37.*).

Multa in effectu similia cum vino vel opio præstat, par-
ciori

ciori scilicet dosi exhilarat, majori caput tentat, inebriat, nervos insensiles reddit, somnum, soporem, quin mortem. ciet. Et in mitigando stimulo ad tussim, in doloribus sedandis, item in affectionibus spasticis valet. Virtutem præstare suam haud sine sanguinis celeriori motu & caloris augmento vulgo creditur; ast saltim in corpore cl. medici Alexander (*Experiments cit. p. 38. sqq.*) tam scrupulus dimidius quam integer neutrum effecit: ex scrupulis duobus calor modo uno gradu thermometri auctus, arteria autem ex 72 ictibus cecidit in 66, quod vero alii accidentali causæ tribuit, quum nihil ex scrupulis quatuor ingestis in se mutatum invenerit. Quantum sentio eventus experimenti singularis in homine, ambiguis medicamenti majori dosi capiendis assueto, non sufficit observationibus tot aliis contrariis refellendis, etsi facile dabo, aliis documentis suffultus, in dosi sæpius formidulosos nimium fuisse medicos.

Præter nervinam virtutem alia vulgo extollitur, emmenagoga, quam & in menstruis & lochiis & secundinis pellendis exercet. Ex nimia dosi a muliere ad provocandos menses capta hæmorrhagia adeo uteri lethalis intra triduum subsequuta (*Riverii Oper. ed. Horsth p. 136.*) est. Inter domestica hoc sine usurpatur in infuso aquoso vel lacteo. Magna tamen hoc nomine non perpetrat. Ad exanthemata quoque pellenda valet.

Antisepticum autem tam efficax sub experimentis externis deprehenditur, ut ejus grana quinque magis putredinem arceant, quam grava sexaginta salis communis (*Pringle's Dis. of the army, App. p. 20.*). In serum sanguinis minorem efficaciam, quam in carnem, hac in re exferit (*l. c. p. 27.*). Nihilominus tamen in ipsis morbis putridæ naturæ hætenus non valde eminuit.

Rarius Crocus in pulvere vel infuso aquoso vel lacteo solus ingeritur. De dosi non conveniunt. Adulto tamen scrupulus dimidius ad integrum conceditur; Linneo auctore drachma dimidia, quam dosin perperam declarasse nimiam Cranzium (*Mat. med. & chirurg. 1. p. 115.*), serioribus observationibus edocemur. Miscetur Crocus sæpe cum aliis fini congruis; item prostat varietas præparatorum ex Croco insignis & compositorum, quæ Crocum recipiunt.

Pro externo quoque usu adjicitur sacculus, cataplasmaticis, collyriis, unguentis, emplastris variis, scopo resolvendi, abcessus maturandi, quando nimirum stimulus inflammationi addendus est, vel dolores mitigandi.

Olim odoramenti genus constituit Crocus, quo theatra, triclinia aliaque loca, quæ & odore oblectare deberent, conspergebantur, & unde tincturas parabant sub ascensum per fonticulos placituras. Iisdem quoque humectabant varias

res obvias; Crocumque etiam in balsama odorifera recipiebant (Cfr. Beckmann *Bevtr.* 2. *Erfind.* 2. p. 82.): sed desit sensim esse narium lenocinium, prout placiti per tempus sapor, colores, formæ, mores, paulo post neglectum subire, quin fastidium parere, solent. --- Tinctorium usum porro pro textis, variis colorandis & vernicibus memorare convenit. --- Notissima præterea ejus administratio in cibis est, coloris potius quam saporis causa, nimirum ad panes, placentas, juscula, carnes, embammata rel. tingenda. Prout multiplex hic ejus in œconomia usus defuevit, ita elanguescere cœpit culturæ apud varias gentes studium, & lentius per commercia ex una regione in aliam transferri.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Tinctura Croci *Pb. Wurt.* p. 226. Maceratione Croci cum spiritu vini rectificato. *Pb. Edinb.* p. 41. acquiescit spiritu vini Gallico, & *novissima* 1783. p. 108. spiritu vini tenuiori. Hocce menstruo & mucilaginosa partes eruuntur; quum contra in Essentia Croci *Pb. Brandenb.* p. 88. spiritu vini rectificatissimo paretur. Primo loco dicta ad guttas triginta supraque datur. Virtus hujus & reliquorum præparatorum ad superius propositas exigenda.

Tinctura Croci vinosa *Pb. W. l. c.* rarioris usus, minus calefacit. Suppar Vino Croceo *Pb. Lond.* p. 66.

Spiritus Croci *Pb. W.* p. 191. Destillatione paratur prævia Croci cum menstruo duplici, spiritu vini rectific. & aqua, digestionem.

Extractum Croci *l. c.* p. 91. Fit aquæ ope. Commodus & frequens ejus usus est. Concentratam Croci viam continere vulgo existimatur, sed vereor, ne haud exigua ejus pars per ignem fuerit dissipata. Allston gr. xij. extracti assignat pro dosi, Linnæus gr. xv.

Syrupus Croci *Pb. W.* p. 209. Blandum tenellorum anodynum.

Laudanum liquidum Sydenhami *V. Appar. med. vol. 2. p. 293.* Crediderunt varii e. c. Fernelius (*Meib. med. l. 4. c. 7. & l. 6. c. 5.*), corrigi Opii naturam narcoticam Croco, sed ipse similis indolis est, unde augetur potius hæc Opii vis.

Elixiria Proprietatis. Quodlibet recipit Crocum, de quibus articulo Aloës ulterius. -- Transeo alia interna.

Emplastrum Oxycroceum *Pb. W.* p. 69. Inter tot alia excipienda, quorum gummiresinæ & terebenthina magnam partem efficiunt, Crocus quoque reperitur. Vis paregorica & resolyens, sed calidæ naturæ.

Emplastrum de Galbano Crocatum *P. W. p. 65.* Emollit eximie, doloresque lenit,

Emplastrum Diachylon cum Gummi *Pb. W. p. 63.* Tantillum Croci inest. Eximium emolliens & maturans.

A L O E.

LINN. *Syst. veget. p. 278. Gen. pl. p. 171.*

Pharm. ALOE Succotrina. Hepatica. Caballina.

526. Sub diversis hisce nominibus in officinis obtinent succi inspissati colore, odore, sapore, duritie, puritatis gradu, diversi; licet comparando species ejusdem nominis ex diversis pharmacopoliis petitas sæpe discrepantia notabilis inter easdem conspicua sit. Undenam discrimen hocce derivandum, nondum certe constitui potest. Alii a præparationis diverso artificio illud deducunt, ut Jobauhinus (*Hist. plant. univers. tom. 3. p. 697.*) Spielmanus (*Mat. med. pag. 626.*), alii, ut Commelinus (*Prelaud. botan. p. 46.*), & post eum Linneus (*Mat. med.*) cum multis aliis, a tribus diversis stirpibus. Et hæc quidem hic inter unam speciem coarctavit scilicet

ALOEÏN PERFOLIATUM; floribus pedunculatis cernuis corymbosis subcylindricis Linn. *Spec. pl. p. 457.* cujus varietates tres in *Materia medica.*

α. Aloën veram, foliis spinosis confertis dentatis vaginantibus planis maculatis L. *Hort. Cliffort. p. 131.* cui *Aloën hepaticam* tribuit.

β. Alën Americanam, Ananæ floribus suaverubentibus Pluck. *Almag. 19. t. 240. fig. 4.*, cui *Aloën succotrinam* adscribit.

γ. Aloën Guineensem caballinam, vulgari similem, totam maculatam Commel. *Prel. p. 4.*, a qua *Aloën caballinam* derivat.

In hocce de succorum diversorum aloëticorum origine judicio nimis sequax fuit Linnæus conjecturæ Commelini (*Prel. bot. p. 46.*), quæ nititur tantum convenientia saporis & odoris recentium succorum modo dictorum cum succis ficicis venalibus diversi istius nominis, ut tamen simul fateatur hicce, colligi posse succum amarum etiam ex variis aliis Aloëis speciebus.

Et hoc quidem recentioribus observationibus extra omne dubium ponitur. Ipse exploravi complures Aloëis species recentes, quarum succum modo amarum, modo amaritie de-

stictum inveni (Vid. *Commentatio de succi Aloës amari initiis* in *Opusc. meor. tom. 2. p. 488.* qua descriptione totum hoc argumentum illustravi). Amarissima mihi visa.

Aloë elongata Mihi, floribus spicatis tubuloso-triquetris subringentibus oblique dependentibus, foliis aggregatis dentato-spinosis. Descripta amplius in Murr. *Opusc. l.c.* depicta in *Comment. soc. scient. Gotting. a. 1788. tab. 2.* Aloë n. ix. Trew in *Commerc. Nor. 1744. p. 324. tab. 3. fig. 18. - 21.* ubi modo spica & flores singulares representantur. Aloë vulgaris Blackwel *Herb. ed. Trew. Cent. 3. tab. 229.* Aloës commun; in Regnault *Botan. cum fig. Anne hæcce Aloës perfoliatæ L. Varietas vera Spec. pl. p. 458. ? anne eadem, ex qua in Jamaica (Browne's nat. Hist. of Jam. p. 197.), item in Barbados (Hughe's nat. Hist. of Barbados, p. 145.), succum usitatum colligunt ? Peregrinatores scientes olim conjecturam valde probabilem confirmabunt (*Conf. Opusc. mea supra cit. p. 481. sqq.*). Aliæ species vere usurpatæ sunt.*

Aloë spicata Thunb. floribus spicatis horizontalibus campanulatis, foliis caulinis planis amplexicaulibus dentatis Linn. *Suppl. pl. p. 205. Syst. veg. ed. 14. p. 338.* Thunb. *Diss. de Aloë p. 4. 10.* Hæc in promontorio bonæ spei optimum succum Aloës hepaticum exhibet teste eodem, reliquæ species viliorem.

Aloë linguæformis Thunb. floribus racemosis erectis, coloris cylindricis, foliis linguæformibus distichopatulis *Syst. veg. ed. 14. p. 337.* In interioribus Capitis bonæ spei a nonnullis incolis succum ex hac Aloë collectum tanquam optimum & potissimum adhiberi, pariter cl. Thun. Berg. (*Diss. de med. African. p. 7.*) narrat.

Maximam tamen Aloës copiam, quæ ex hocce Africæ promontorio transfertur, parari ex Aloë perfoliata idem innuit. Varietatem hujus speciei non denominat, sed in omnibus hortis botanicis obviam pronunciat (*Physiogr. Sällskapet's Handl. P. 1. p. 112.*). Cui effato cl. Sparrmann (*Resa til Goda Hopps udden p. 742.*) eatenus adversus est, quod ad *Supplementum plant.* Linn. respiciat, unde illi de Aloë spicata Thunb. sermonem esse probabile.

Optionis igitur inter plures stirpes succum amarum colligentibus locus est. Nec potest non pro stirpium diversitate & integritas succi & efficaciam gradus varie differre. Alia ratio discriminis in præparationis succi discrepante ratione continetur, ut ex inferioribus patebit.

In tractu promontorii bonæ spei montes occupant frutices aloeferi, præcipue regione quinquaginta milliaria a promontorio ipso distante, ubi a cacumine ad radicem montes obtegunt, hinc ibidem plantationes superflue. Sed in insulis

Jamaica & Barbados follier hæc curantur. In Jamaica ex insulis Bermudianis translata fuit stirps, & sensim sponte sese propagat. Ad uberiorem proventum tamentam ibidem quam in Barbados colitur solo siccissimo ex furculis adultiorum plantarum, qui immittuntur in foveas planas distantia sex vel duodecim pollicum (Browne *l. c. p.* 198. Millington in *Lond. med. Journ. vol. 8. P. 4. p.* 422.). Requiritur anni duo vel tres post plantationem antequam succus justam perfectionem assequatur, & servari possunt plantæ per duodecim annos & diutius. Folia, quæ succum suum fuderunt, per solum projiciuntur, ut stercoretur (Millington.).

Aloës amarus succus in universum ex foliis eruitur; nam etsi verum cognovi, quod Plinius (*Hist. nat. lib. 27. c. 4. ed. Dalech. p.* 1194.). notavit, caulem patiter eodem imbutum esse, unde refert suo tempore & caulem ante maturitatem seminis succi gratia incisum: hodie tamen foliis acquiescent. Non latet vero amarities in tota eorum compage, sed in membrana corticali tantum tenaci, quæ in recenti segmento transversim secto punctilis quidem distinguuntur. Parallele hæc vasa per longitudinem folii decurrunt, & ex hisce resectis limpidus tenuisque latex funditur. Remotiora illa deprehendi in speciebus, quæ blandioris succi sunt vel amaritie omni destitutæ. Reliqua pars media folii pulpam constituit albam, pellucidam, aquosam, vel viscosam, inspidam, cujus liquor aliquando in longa fila trahi potest. In caule pariter succus iste amarus nonnisi in similibus vasis velaminis corticalis latet.

Ut eruatur amarus succus ex hisce, sufficit folia ad basin, ubi crassissima sunt, præcisâ vel situ erecto in dolia collocare, ut in insulis quidem Barbados (Hughes *l. c.* Millington's *Account in Lond. med. Journal, vol. 8. P. 4. p.* 422. *sqq.*) & Jamaica (Browne *l. c.*) fit, vel supra grandius folium substratum, quod receptaculi vel canalıs vices gerit situ declivi ab utroque latere ad numerum decem, duodecim & plurium, unum supra alterum ponuntur, quod in promontorio bonæ spei consuetum est (Thunberg in *Physiogr. Sælsk. Handl. l. c.* & Sparrmann *l. c.*). Unde sponte exundat succus amarus viridi luteus. Quanta ubertate vero profuatur succus iste, inde apparet, quod aliquando intra sex vel septem horas libræ triginta sex civiles futci colligi possunt foliis perpendiculari situ collocatis (Millington). Solent tamen, ut quicquid succi amari superstes est proliciantur, ad finem, antequam folia rejiciantur, folia eadem per manus transigere. Alii laboris compendium in eo quærent, quod folia in frustra secta in dolium reponant, ut liquidum effluat, subjuncta demum pressione per manus (Browne *l.*

c. p. 198.). Non ubetiozem autem proventum succi ex concisis foliis fieri, noſcunt ruſtici Africani. Etenim ex foliis modo ad baſin præciſis ſuccus primus extillans alium novum rivum poſt ſe trahit.

Succo horum alterutro modorum prolicito, proximum eſt, ut condenſetur. Optima ratio hæc eſt quod intra vaſa lignea plana nec alia caloris ope ad juſtam craſſitiem exhalet, unde & hæc Aloës ſpecies in Jamaica, ubi quoque paratur, ſummo in pretio habetur. Sed quoniam lente ſuccedit (Conf. Millington *l. c.*), pro vulgari Aloë ibidem aſuſa aqua in ahenò commodo illum coquendo inſpiſſant. In promontorio bonæ ſpei ſuccum elicitum abſque aquæ additamento coctione denſant. Inſpiſſatio continuatur, donec guttula laminæ inſtillata ſolidiſcat, vel non amplius deſtillet e bacillo, ſed filium inde enatum frigeſactum frangatur. Solet in Jamaica ſuccus ſpiſſior primum peculiari vaſe refrigerſcere, dein cucurbitis vel exiguis doliis indi, ut pro uſu ſervetur. Quidam in Barbados, dum ebullitio uimia eſt, addunt ſub coctione pauxillum aquæ calcis (Millington *l. c.*). Sub coctione ſaltem Capenſes ſordes in ſuperficie hærentes deſpumant, ſed colatione non utuntur.

Alit commemoranda & alia encheireſis, a dictis diverſa, ſed a cl. Wright (*Account of the medicinal Plants growing in Jamaica in Lond. med. Journ. 1787. vol. 8. P. 3. p. 217.*) deſcripta, quæ, quum de ea nihil attulerit cl. Browne, videtur ſeriori tempore tantum recepta, ſcilicet folia in fruſtula diſſecta immittuntur exiguis corbis vel retibus, quæ demerguntur amplis ahenis ferreis aqua repletis, coctione per decem minuta pr. temporis facta eximuntur, & nova portio ſuggeritur, donec liquor ſaturatus & niger evaſerit. Collatur tum, &, ſæculentum poſtquam ſubleſerit in vaſe verſus fundum ſete anguſtante, pluries liquor per epitoſomium laterale (Hahn, Tapp.) detrahitur, & iterum coquitur ſub continua agitatione. Denique ad conſiſtentiam mellis redactus cucurbitis inditur, in quibus temporis mora indureſcit. Ex tribus partibus ſucci fluidi una ſolidi remanet. Hunc Jamaicenſes in maſſis pintam unam ad viginti ponderoſis, Capenſes autem ponderoſioribus, plerumque trecentarum, quadringentarum librarum, vendunt. Fraudulenti homines ponderis augendi cauſa aliena ſubinde Aloï admifcent, quam fraudem Dioſcorides jam reprehendit, Gummi vel Acaciæ miſcelam ſpeciatiſimè denotans, prout in Belgio ſubinde Liguiritiæ ſuccus additur (Ferber *n. Beyträge zur Mineralgeſchichte, vol. 1. p. 366.*). Deſlectere inde non poteſt non Aloë a vera ſua natura & virtute. Sed non minor hiſce momentis diverſitas exſurgit ex multiplici iſta in ſucco præparando varietate, quam deſcripti, etiamſi cetero-

quin planta eadem sit. Alia igitur est natura Aloës sponte exundantis; alia vi ex foliis dissectis & conquassatis erutæ; alia si inspissationem præcedit colatura; alia si hæc negligitur; alia si succus sole densatur; alia rursus, si id sit coctione, quæ quo fortiori igne perficitur, tanto facilius empyreuma contrahit, dispendium odororum partium patitur, & tanto profundiori colore tingitur; alia, si sordes coctione ascendentes auferuntur; alia si absque despumatione spissatur.

An inde discrimen dependet totum trium istarum diversitatum succi aloetici amari, quas in fronte indicavi, & eodem quidem ordine, quo de præstantia iudicium fertur, discutit hæctenus nequit. Quis horum nominum auctor fuerit primus, non constat. Hippocrates & Theophrastus Eresius Aloës plane non mentionem injiciunt. Celsus (ed. Kraus p. 84.) crebro ejus meminit, omnibus catharticis eam mitteri jubens, sed absque ullis epithetis. Dioscorides (*Mat. med. lib. 3. cap. 25.*) duplicem Aloën significat. Subtiliores fuisse Arabes, qui a patria sibi nota nominatim variis Asiæ regionibus species effinxerunt, quos inter Avicenna (*Oper. ed. Venet. lib. 2. tract. 2. cap. 66. p. 105. b.*) succotrinam tanquam meliorem constituit; reticens vero cetera vulgaria nomina. Undenam Jo. Bauhinus (*Hist. plant. tom. 3. pag. 697.*) narrationem deduxerit, quod latex ex foliis elicitus sua sponte in tria liquida diversæ indolis strata totidem formantia sese disjungeret, quorum superius concha haustum exsiccatum Aloën succotrinam constitueret, alterum in medio consistens Al. hepaticam, infimum sive fœces Al. cabalinam, decerni nequit. Quod si vere esset, ratio probabilis nominis hujus ternarii existeret. Sed nec nostro tempore constantem significatum hisce nominibus tribui supra jam conquestus sum. Descriptiones tamen subjungendæ sunt singularum specierum succi Aloë auctoritate viri in ejusmodi rebus alias gravis (*Lewis Mat. med. p. 31.*).

1. Aloë succotrina, quæ judicatur optima, instituitur colore flavido rubro, in purpureum inclinante, sed, postquam in pulverem redacta fuerit, aureo, superficie splendente, friabilis est, & saporem cum amaritie aromaticum, odorem vero instar Myrrhæ fere præ se fert, item nonnihil pellucida est. Hæc species olim quidem ex Zocotra, Zocotera vel Socotora, insula oceani orientalis translata fuit; hinc quidam Al. Socotrinam vel Zocotrinam scribi malunt: hodie vero nomen præstantiam primariam indicat, prout nomina adhuc hodie vulgaria Cpii Thebaici, Terebinthinæ Venetæ, Croci orientalis rel. memoriam modo patriæ, unde olim petita erat optima species, conservant. Nam cl. Browne teste (*l. c. p. 198.*), præstantissima, quæ in Jami-

maica emergit Aloë, hocce nomine insignitur. Characteres iidem probitatis, quos modo recensui, competunt isti succo, quem ipse ex foliis Aloës elongatæ mihi comparavi, & cum quo varia experimenta feci (Vid. *Opusc. loc. cit. p. 497.*).

2. Aloë hepatica distinguitur colore profundiori, nec ita transparente, amaritie magis nauseosa & odore fortiori magisque ingrato.

3. Aloë caballina, quæ vilior reliquis declaratur, nec in omnibus officinis obvia, demum dignosci innuit fœtore ingratisimo; adiaciunt alii, ut & ipse in specimine jam ante oculos versante deprehendo, colorem longe obscuriorem fere nigrum & manifesta sordium & sabuli indicia, unde & compactior & ponderosior apparet. — Sed omnino plura discrimina in speciminibus occurrunt, ita ut ternarius iste numerus iustis limitibus ponendis non sufficiat.

Quantum scio, hodie plurimum Aloës ex Capite bonæ spei, ubi commercium cum eadem societati mercatoriarum Indico-balgicæ servatum est, item ex insulis Jamaica & Barbados, nominatim proxime dicta, in Europam transfertur.

Constat Aloë tam ex dissolubilibus partibus, scilicet resina & gummi, quam ex terra solutionem omnem respuente. Proportio harum variat valdopere in diversis succi speciebus: & connubium gummi cum resina tam arctum est, ut menstruo tam aquoso resina, quam spirituoso gummi, ad partem solvatur. Neumannus (*Chem. vol. 2. P. 1. p. 64.*) ex Aloës (speciem non determinat) uncias sexdecim eruit extracti resinosi pr. uncias fere quindecim h. e. $\frac{1}{2} \frac{5}{6}$; sed ex totidem uncias Aloës, extracti aquosi pr. uncias tredecim cum dimidia h. e. fere $\frac{7}{8}$; unde colligitur paullo plus resinæ quam gummi Aloë inesse. Resinam puram vero ea proportione singulis speciebus inesse edocet cl. Lewis (*M. m. p. 33.*), ut Aloë hepatica contineat ejus fere $\frac{1}{2}$, Aloë succotrina $\frac{1}{4}$, & caballina $\frac{1}{6}$ Aloë hepatica igitur plus resinæ & minus gummi quam reliquæ species continet. Resina insipida & inodora fere est. Sapor autem odorque manifestius longe remanet in extractis gummosis, licet hæc ipsa gratia multum antissent Aloë crudæ, quæ valde amarum & nauseosum saporem longæ durationis habet & odorem fortem. In hominum usum substitimus A. Succotrina vel hepatica; pecoribus caballina dicatur.

Aloë alvum purgat omnium consensu. Idque non solum contingit eadem per os ingesta, sed & extrinsecus applicata. In carie hoc sæpe observatur ex tinctura Aloës adhibita, quæ resorptione dejectiones alvi continuas excitat (*Monro's Works, p. 306. Conf. l. c. p. 297.*). Ita pilula ex Aloë

parata & foniculo stimuli causa immiffa alvum movit tantopere, ut auferre ideo eam opus fuerit (*Mem. de la Soc. R. de Medic. à Paris, vol. 2. p. 162.*). Ejusmodi exempla passim alia leguntur de usu improvido Aloës chirurgico. Et hæc quidem purgandi vis gummosæ Aloës parti præprimis debetur. Etenim resina quocunque modo sumta vix dejectiones efficit; hinc extractum Aloës quorum ipsam Aloën vi cathartica superat; hinc Aloë succotrina, quæ plus gummi comprehendit, efficacius purgat, quam hepatica. Tardus vero hic effectus est, quin aliquando vix nisi 24 horarum spatio sese exserit (*Fallop. de med. purg. Oper. vol. 1. p. 121.*), & succedit ille aliquando etiam ex valde exigua, unius vel duorum granorum dosi. Ad dejectiones liquidas amplior scrupuli adeo requiritur, quæ vero nonnisi torminibus comitibus sequi solent. Aloën pulcherrimum & innoxium purgans pronunciat Boerhaave (*Chem. vol. 2. p. 245.*). Nocet vero ob calidam naturam plethoricis, biliosis, gravidis, & ad hæmorrhagias pronis.

Quid in ciendis profluviis sanguineis valeat, elucet ejus in hæmorrhoidibus & menstruis pellendis insigni potestate. Quod ad hæmorrhoides attinet, adeo hæcce certa est, ut ex centum hominibus, qui Aloë ad alvum sollicitandum frequenter usi sunt, nonaginta computaverit Fallopius (*l.c. r. 122.*), hocce flexu correptos. Displicet igitur mihi valde medicorum quorundam mos, qui aliis purgantibus in chronicis malis vel obstructione alvi habituali, tam sæpe Aloën, forsitan commoditate, qua forma guttarum vel pilularum præbetur, allecti, substituunt, vel hæmorrhoidum beneficio putato decepti in iisdem excitandis intempestive absque nutu naturæ laborant. Morbum igitur suscitant novum, qui ipse plurimum sollertix requirit, & molimine naturæ multiplici, quæ eruptionem plerumque præcedit, homines haud parum gravat. Nolo quidem polyposum istud concrementum intestini recti, quod pertinacissimam alvi obstructionem generavit, Aloï imputare, sed potius hæmorrhoidibus consuetis non succedentibus (*V. Bloch med. Bemerk. p. 124. sqq.*). Attamen nisi hæmorrhoides suscitatae primum per Aloën fuissent, emanatio harum labem hancce ciere non potuisset. Insignis autem commodi est, in quibus, fluxui huic alias assuetis, hic morbose jam torpet.

Sæpe commode a fœminis Aloë capitur, dum fluxus mensstruus solito tempore non incidit, vel justo parcus, iis scilicet diebus, quibus eruptio alias fieri solet; sed tantominus oportuna est in fœminis, quibus ille ingravescente ætate cessat, quo iu limite ad purgantia confugi solet, nec iis exclusis, quæ Aloën recipiunt, inde enim hæmorrhoides, fran-

stranguria, hæmorrhagia uteri, dolores renum molestissimi
aliaque mala subsequuta (Fothergill in *med. Obs. and. Inquir.*
vol. 5. p. 173. sqq.).

Sunt, qui huic amaro, ut aliis, vermes intestinales ne-
candi potioreni aliquam vim tribuunt. Ita ad tuendas naves
contra vermes marinos utiliter variis massis Aloë admisce-
tur, quibus obliniunt superficiem navigii, cui fini ob resi-
nosam naturam tanto commodior est (Browne's *nat. Hist.*
of Jam. p. 198.). Sed non excellit virtute anthelmintica
apud homines: nam in solutione A. succotrinæ amarissima
lumbrici licet initio attoniti jacerent, per viginti horas ta-
men vivi manserunt, & quum postea transferrentur in ter-
ram humidam, cui additus fuerat pulvis Aloës, ibi per mul-
tos dies vivere perrexerant. Quum iteraretur idem experi-
mentum cum quatuor aliis lumbricis, nonnisi quarto die
extincti sunt (Redi *de animalc. vivis in anim. vivis, pag.*
156. sqq.).

Rarissime Aloë cruda usurpatur interne ob nauseosam ama-
ritiem, quæ, utut tenaciter linguæ inhæret, aceti tamen
pauillo admoto facile tollitur. Dosis Fallopius (*l. c. pag.*
122.), qui studiosius de Aloë egit, assignat a drachma una
ad duas purgandi scopo. Sufficere drachmam dimidiam,
Alston (*Lectures on the M. m. vol. 2. p. 427.*) indicat; sed
minorem quoque in hunc scopum valere, supra innui.

Extrinsecus ad ulcera & fistulas purgandas, item ad ca-
riem sistendam, Aloë solet a chirurgis usurpari ob antripu-
tredinosam suam & balsamicam naturam, forma præcipue
tincturæ: ast resorptionem sæpe alvi prussuvia ciere, etiam
jam moui.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Vix plura ab ullo alio medicamine præparata & compo-
sita in medium prodierunt, quam ab Aloë, quorum præci-
pua modo hic recensenda sunt, ad quæ in univèrsium Aloë
succotrina, tanquam optima, sumenda est. Plurimum fama
sensim obsolevit. In præparatione id præcipue pro scopo
fuit, ut resinosa pars, tanquam ea, quæ calida sua & pel-
lente natura plurimum incommodi pareret, separaretur, vel
infringeretur. Vicio præparationis autem sæpe factum est,
ut sine suo exiderint.

Aloë depurata f. Lota *Pl. W. p. 3.* Fit solutione Aloës in
aqua calida & succo Citri, mora scæces cum resinosis parti-
bus bene multis fundum petunt, quibus factis clarum disun-
ditur, colatur & inspissatur. Basis est multarum pilularum
purgantium nominatim Stahlïanarum, Beccherianarum, alia-

rumque. Grana octo ad quindecim pro albo solvenda exhiberi possunt.

Aloë insuccata *l. c. p. 3.* Loco aquæ justo prolixius succi variarum stirpium pro menstruo Aloës electi sunt. Superflua.

Aloë rosata & violata *l. c.* Judicium prius hic repeto.

Extractum aloes gummosum *l. c. p. 89.* Soluta Aloë ope digestionis calidæ in aqua post fœcum separationem in extracti spissitudinem leni igne densatur. In fœcibus remanet plurimum resinæ. Si coctio loco digestionis adhibetur (ut in gummi aloes *Pb. Lond. p. 29.*), abripitur simul multum resinæ. Præstat solutionem frigide facere, ut tanto melius a resina liberetur. Ex vulgarissimis aloeticis est, minus longè calidum, quam Aloë cruda, quæ & ingrator longe. Blande purgat ad scrupulum unum supraque usque datum, etsi grana pauca æque bene laxant (*Schulz Pralect. in Pb. Brand. p. 262.*).

Tinctura aloes *Pb. W. p. 222.* Digestione Aloës in spiritu vini rectificato. Cautionem sub usu externo necessariam jam commemoravi. Vix interne usu venit.

Tinctura sacra *Pb. Ed. p. 46. Pb. Lond. p. 57.* Aroma additur Aloï in menstruo vinoso.

Elixiria proprietatis. Magna varietas, quam piget enucleare, ea qua vide e. c. *Pb. W. p. 55.* Omnia autem Aloën, Myrrham, Crocum recipiunt. Sufficere poterunt tria pro menstruo diverso varia, nisi vel hæc nimia sint: elixir propr. cum acido Boerh. *l. c. p. 55.* (cum acido); elixir propr. sine acido Boerh. *p. 56.* (c. sale medio); elixir propr. sine acido s. dulce *p. 57.* (cum alcali). Fausto omine laus & usus horum decrevit nostro tempore, qui olim in chronicis morbis multis fuit nimia, sicut in obstructionibus viscerum, putredine humorum, ventriculi debilitate, rel. -- vinum aloeticum *Pb. Lond. p. 65.* suppar remedium; item elixir aperitivum Clauderi *Pb. W. p. 52.*

Pilulæ aloephanginæ; de ammoniaco; angelicæ; aperientes Stahlî, cacheticæ; Emanuelis; Hieræ; mastichinæ; de succino Cratonis; tartareæ rel. quarum omnium formulae *Pharmacopœa Würt.* præstat.

Pilulæ polychrestæ balsamicæ *Pb. W. pag. 140.* Multæ in pharmacopœis exstant pilulæ polychrestæ, quæ vel pro pilulis Beccheri hujus nominis jactantur, vel ad imitationem earum compositæ sunt. Vera Beccheri, medici Germanici, qui pilulas suas in *Psychosophia* commendat, compositio nos latet. in *Pb. Brand. p. 135.* exstat formula, quæ dicitur communicata cum nonnullis ab auctore. Hæc differt in quibusdam a formula *Pb. W. cit.* Sed eo conveniunt omnes, quod

quod Aloe cum gummi-resinis & extractis amaris juncta. Hinc solvunt alvum & simul obstructions vilcerum referant. Imprimis inclauerunt in menstribus & lochiis pellendis, a scrupulo dimidio ad integrum iusto tempore datæ. --- Pilulis polychrestis Stahliauis supparens censentur. --- Non multum differunt pilulæ ephracticæ Timmermanni, quæ & in officinis pharm. Goettingæ præsto sunt. --- Pilulæ balsamicæ Jo: Junckeri, pariter inclytæ, carent Aloë, quarum formulam publici juris nuper fecit nepos cl. J. Chr. Wilh. Juncker (*Allgem Heilkunde vel. 1. p. 37.*).

Spec. Hieræ Picræ *Pb. W.*

Suppositorium compositum *Pb. W. p. 202.* recipit Aloen in Speciebus Hieræ picræ additis.

Extractum catholicum, panchymagogum Crollii *Pb. W.*

Unguentum arthanitæ *Pb. W.*

CONVALLARIA.

LINN. *Syst. veget. p. 275. Gen. pl. p. 169.*

Pharm. LILII CONVALLII Flores; Bacca.

527. CONVALLARIA MAJALIS; scapo nudo Linn. *Spec. pl. p. 451.* Liliium convallium album c. b. Icon: Regnault *Botan. Le Muguet.* Planta Europæa, perennis in nemoribus & sylvis montosis primo vero florens.

Flores. Odor recentium fragrans, jucundus, reficiens quidem, si libero aere flores naribus subjiciuntur, collecti vero intra conclave clausum præcipue per noctem gravitatem capitis, temulentiam, cephalalgiam, pariunt. Ejusmodi exemplum de medico narrat Senkenberg (*Diss. de Lilio Convall. p. 11.*). Odor hicce flaccescentibus floribus sensim diminuitur, siccatione omnino perit. Amarities omnibus plautæ partibus inest, quæ tamen in recentibus floribus minima. Destillatione odorum istud florum recentium aqua, vino, item spiritu vini, excipi se finit; unde hæc liquida; dum servant odorem, analeptica efficacia non destituuntur. Sed valde fugax volatile hocce est. Oleo æthereo flores instrui, negant quam plurimi (e. c. Lewis *M. m. p. 356.*): sed idem contigit Rosis ac hisce, quod exigua modo quantitate insit: igitur nonnisi ex ingente florum copia eruendum (*Cartheus. M. m. vol. 2. p. 508.*). Odoris partibus dispersis, remanent acres & amaræ. Hinc pulvere florum naribus attracto sternutatio subsequitur. Eundem effectum ex radice & baccis quoque exurgere notatum. Extractum ex floribus paratum & a scrupulo ad drachmam dimidiam

caprum alvum notabiliter movet (Mossdorf *Diff. de Lil. conv. præf.* J. H. Schulze p. 22. in qua descriptione in extracta Lili Conv. varii generis folleter inquistum est.) Siccati quoque flores conducunt extus applicati in epithematibus vel facculis ad dissipandas fugillationes & contusiones (Mossdorf *l. c.* p. 23.).

Baccæ rarius adhuc usu hodie veniunt, quam flores ejusque præparata; sed non carent virtute medica ab antiquioribus quibusdam medicis, ut Carrichtero, Poppio, Jac. Theodoro memorata & a Senckenbergio (*Diff. Lili Convallii ejusque imprimis bacca viribus, Gottingæ 1737.*). Pulpa hisce subdulcis & aliquantum amara est, semina intus latentia majorem amaritatem habent. Deprædicantur in epilepsia idiopathica, stato tempore & nonnunquam ex ordine phasium lunæ recurrente, dum, præmissis purgante, pulveris baccarum scrupulus unus ad drachmam unam cum aqua Lil. Conv. vinosa vel simplici datur (Senckenbergii, pater & filius *l. c.* p. 29.). In intermittentibus febribus quoque valere visæ sunt, præparantibus scilicet præmissis drachma harum dimidia pro dosi exhibita (*l. c.* p. 32.). Qui detrectant uti pulvere, hisce conserva suadetur aliique præparationis modi (*l. c.* p. 35.). Nolo vero alios morbos, quorum curatio conjectura saltim nititur, ex fonte nuper memorato transcribere.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Aqua lili conv. simplex *Pb. W. p. 7.*

Aqua lili conv. vinosa *Pb. W. p. 19.* Utraque odorem florum secum vehit, & in viribus collapsis erigendis olim celebrata impensius, vinosa præcipue (*Conf. Mossdorf Diff. c. p. 26.*). Quod flores Lil. Conv. in variis aquis apoplecticis item antepilepticis officinarum Germanicum compareant, judicium saltim pristinum de virtutibus in memoriam revocat.

Spiritus lili conv. *Pb. W. p. 192.* Destillatione repetita florum cum vino & spiritu vini rectific. fit. Exolevit, qui olim ob Hoffmanno (*Clav. pharm. Schröd. L. 4. sect. 1. §. 103.*), Vedelio (*Com. chem. p. 49.*) aliisque magna in estimatione habitus fuit.

Conserva & oleum infusum desueverunt.

Pharm. SIGILLI SALOMONIS Radix.

528. CONVALLARIA POLYGONATUM; foliis alternis amplexicaulibus, caule ancipiti, pedunculis axillaribus sub-unifloris Linn. *Spec. pl. p. 451.* Polygonatum floribus ex
fin.

121

Convallaria Majalis.

singularibus pedunculis C. B. Icon: *Fl. Dan. tab. 377.* Regnault *Botan. Le Sceau de Salomon. Pl. Europæa*, perennis, in rupium fissuris obvia.

Hallerus (*Hist. stirp. Helv. n. 1243.*) transfert Radicem ad *Convallariam multifloram* Linn.

Radix truncum horizontalem format cylindricum, crassitie apicis digiti minimi, ex quo undique fibræ filiformes remotæ inter se prodeunt. Color ejus albidus. Sapor dulcis, subacris, amaricans, viscosus.

Pani sub annonæ caritate infervire potest (Linn. *Fl. Suec. p. 110.*). Mucilago exinde eruitur infusione vel decoctione. Ad cataplasmata emollientia igitur non male conducit. Ceterum inter tot alia efficaciora oblivioni fere tradita.

O R D O XLVII.

E N S A T Æ.

I R I S.

LINN. *Syst. veg. p. 88. Gen. pl. p. 27.*

Pharm. IREOS, vel IRIDIS (quod præstat), FLORENTIÆ Radix.

529. **I** R I S FLORENTINA; corollis barbatis, caule foliis altiore subbifloro, floribus sessilibus Linn. *Spec. pl. 35.* Iris alba florentina C. B. Icon Mill. *Fig. of plants, tab. 154.* Regnault *Botan. l' Iris de Florence. Pl. perennis, in Italia crescens.*

Apud Dioscoridem (*M. m. lib. 1. cap. 1.*) ¹²¹⁵ quoque occurrit; an vero ejus *ιλιουρινη*, præcise Florentina sit, non dixerim. Variorum colorum floris meminit, sed hi non sufficiunt ad species discernendas.

Colitur radice in Florentia absque multa opera in muris, sepibus ex humo, & ad oras camporum, ubi aliæ stir-

stirpes non succedunt. Radices, quæ m. Augusto & Septembri terræ mandantur, post trium annorum spatium modo in usum effodiuntur. Depurandi & decorticandi illas officium foeminis mandatum est. Ad cuticulam auferendam culter peculiaris adhibetur, qua ablata super strato ex arundine texto solis vi siccantur (*Opuscoli interressanti P. agricolura*, p. 39. sqq.).

Radix ex Italia pro nostris officinis petitur sicca. Hæc repræsentat frustra compacta, ponderosa, alba, compressa, lata vel oblonga, variæ magnitudinis, & superficiæ ex separata epidermide & ex stigmatibus fibrillarum resectorum inæqualis. Quidam, tanquam vulgare esset, indicant, colorem media parte esse obscuriorem, quod tamen in meis exemplis non inveni. Odor ejus violaceus, sapor amaricans & subacris, diutius ore remanens. Facile reducitur in pulverem farinaceum albidum. Brevi & a vermibus consumitur, nisi loco bene tecto seruetur.

Destillatione aqua transiens secum abripit omne odorem; id quod remanet, præbet extractum amarum & leviter acre. Oleum æthereum apparuisse, a quibusdam negatur (a Neumanno in *Chym. vol. 2. P. 3. p. 188.* & Lewis *M. m. p. 327.*). Sed restringi potest effatum ad valde exiguum quantitatem (*Kortum Diss. de vera indole & virtute Irid. radice Florent. præf. Schulze Halo 1739. Cartheus. M. m. vol. 2. p. 75.*). Extractum aquosum pr. $\frac{1}{2}$ circiter radice & extractum spirituosum pr. $\frac{1}{3}$ (*Neum. l. c. p. 187.*), ut tamen memor sis connubium gummi & resinæ esse tam arctum, & utriusque pars semper simul absorbetur. Tinctura spirituoza & extractum quoque spiritu vini factum longe acrius est, quam ea, quæ extractione cum aqua resulant. Tinctura scilicet spirituoza piperis instar linguam & fauces adurit (*Cartheus. l. c.*), item extractum ipsum.

Utique igitur acre inest huic radici, sed resinæ irretitum. Verum longe acrior est recens, nauseam pariens, purgans cum vehementia. Hinc acquiescunt hodie radice sicca, mitiori. Prædita est hæcce exima vi attenuandi & incidendi, quæ sese exerit in pituitæ vitiosa in pulmonibus accumulatione, unde dyspnoea, asthma, tussis. Ad screatus in hisce morbis movendos ideo in pulveres linctusque cum aliis commodis recipitur. Adsunt & fiduciæ documenta in præparatis mox subjiçendis. Nec minus egregie in flatibus dissipandis valet, præcipue apud infantes tenellos, qui tormina ex hac causâ facile concipiunt, quo sine iis aliquot grana pulveris præbentur. Concinne ideo in purgante isto tenellorum egregio, Electuario de Manna, occurrit. Pro dosi adulto scrupulus unus & supra conceditur.

Pulvis naribus exceptus mucæ secretionem auget, easdemque aliquando ad sternutationem usque vellicat. Idem effectus redundat, si ore tenetur in salivæ comæatu augendo; ut igitur in affectionibus variis oris spem aliquam faciat. Ad cariem ossium coercendam aliquando inspergitur, item facculis discutiendi scopo in tumoribus inflammatoriis, erysipelatosis, œdematosis, inditur. Pulveribus & electuariis dentifriciis addi solet, tam odoris causâ, quam ad dentium fordes abstergendas.

Ob gratum odorem etiam additur variis rebus, quas lux potius, quam necessitas in usum deduxit, ut pulveri cyprio capillis inspergi solito, globulis saponaceis, liquoribus quibusdam odoratu commendabilibus, pulvinis odoris, speciebus linteo loto interferendis, pulveribus cosmeticeis rel.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Species diaireos simplices *Pb. W. p. 178.* Additur speciebus diatragacanthæ radix hæc cum saccharo. Pituita asperam arteriam & pulmones gravante præcipiuntur. *Conf. Appar. med. vol. 2. p. 382.*

Bacilli de liquiritia; trochisci becchici. *Cfr. Appar. med. vol. 2. . . . .*

Aqua asthmatica; elixir pectorale Wedelii; globuli moschati albi, pulvis cosmeticus ad manus; pulvis dentifricus; pulveres sternutatorii varii. Hæc & multa alia composita pharmacopoliorum in Germania, inter reliquam farraginem, radicem *Iris Flor.* comprehendunt.

Pharm. IRIDIS NOSTRATIS Radix.

530. *IRIS GERMANICA*; corollis barbatis, caule foliis altiori multifloro, floribus inferioribus pedunculatis *Linn. Spec. pl. p. 55.* *Iris vulgaris Germanica f. sylvestris C. B. Icon: Regnault Botan. l' Iris ou la Flambe. Pl. perennis, sponte in rupestribus, montanis, ad sepes Germaniæ, e. c. in Silesia (Mattuscka), Austria (Jacquin), Carniola (Scopoli), item Galliæ, nominatim circa Montpelium & alibi in inferiori Languedocia crescens. Ob elegantiam florum autem, qui vulgo cœrulei sunt, in hortorum areis creberrime hospnatur.*

Radix recens horizontalis est, cylindrica, subarticulata articulis oblongis, carnosa, extus subcinerea, interne albida, fibris infra pluribus sicca, quæ in officinis servatur, transversim concisa deprehenditur, sed relicta cuticula pallide bruna; hæc odorem pariter violaceum

ceum edit. Dum autem recens est, odore ingrato & sapore acri, nauseoso, instruitur. Alvum tum movet vehementer. Qua via ut evacuetur aqua in hydrope collecta, succus aptissimus visus est; sed & simul in renes vis remedii vertitur. Crebro Platero mox simpliciori forma, mox magis composita, in usu fuit: simplicius sic, ut succi uncias duas addito melle propinaret, qua miscela æger & sæpius minxit & deiecit, repetitione autem bis vel ter facta venter pedesque detumuerunt & æger sanatus fuit (*Observat. p. 634.*). Aiquando adjuncta fuere alia purgantia, Manna, Syrupus Rosarum solutivus cum Rheo, vel Syrupus ex succo Iridis & infuso Rhei paratus; vel macerata cum aliis partim drasticis, unde vis incerta evasit (*Vid. e. c. loc. cit. p. 644. 645.*). Rusticus quinquagenarius, ex febre tertiana hydrope universali affectus, uncias hujus succi tribus cum Mannæ uncia una & dimidia ter infra septem dies captis per alvum & lotium illuviem aquosam excrevit ventre detumescente (*Riverius in Observ. cent. 4. n. 32. Oper. p. 649.*). In muliere hydropica vel unicum cochlear succi largas alvi dejectiones aquosas per sesquialterum diem durantes effecit cum insigni morbi lenimine; sic & alii sceminæ res successit, dosi etfi non determinata (*Miscell. nat. cur. Dec. 2. Ann. 8. p. 160.*). Succum hunc validissime aquas movere hydropicum, non tamen sanguinem simul, ut Russus voluit, etiam expertus est Listerus (*Exercit. med. cap. 1. de hydrope p. 56.*), qui non dubitavit ejus uncias tres vel quatuor præbere. Leguntur quoque efficaciz similis succi hujus exempla in Actis medicorum Berolinensium (*Dec. 1. vol. 10. p. 56. p. 63. Dec. 2. vol. 1. p. 97.*), quorum unum ad hydropem accutum, qui disparuit post usum omnino, spectare videtur. Werlhofio (*de febr. p. 60.*) placuit uti succo, ex radicis Iridis nostratis recentis uncias quatuor rasis & aquæ Fœniculi uncias duabus maceratis, expresso cum paucis saccharo. Frangi optime vehementiam succi cremore tartari vel lapide Prunellæ existimat Chomel (*Plantes usuelles, tom. 1. p. 25.*), hic alterutrigis unciam dimidiam solvit in aquæ ebullientis uncias sex additis succi Iridis depurati uncias duabus. Sed cautionem, quam alibi jam (*Appar. medic. vol. 4. p. 12. 15. vol. 5. p. 64.*) sub drasticorum in hydrope administratione injunxi, nominatim in hocce succo exhibendo non esse superfluum, cl. Baader D Quarin (*Animadvers. pract. p. 185.*) observatione confirmamur. Queritur hic enim proprio & istius nomine, ardorem doloremque cesophagi, ventriculi & intestinorum, sublequutum, tum tormina vomitum & frequentem desidendi conatum absque notabili evacuatione alvi, febre denique & inflammatione accedente plurimos inter cruciatus animam misere exhalasse. Ita jam Fallo-

Fallopium (*De purgant. in Oper. tom. 1. p. 136.*) animadvertit in præceptoris sui Brasavolæ consuetudinem succum ad uncias tres vel quatuor in hydrope exhibendi, quum, licet aquam copiose educeret, insigni tamen dolore id efficeret. Saltim nunquam negligenda additamenta ea, quæ ad avertenda damna valere queant, quorum exempla passim in hæc-ete enucleatione dedi. Scite & Cinnamomi & alius aromaticis tantillum additur. Item majori violentia effectum exlerit succus, si teculentæ partes sub expressione transactæ adhuc superflites sunt, quam iisdem per decantationem vel colationem sejunctis. Mitior & fit succus, si leviter inspissatur, in formam vero extracti densatus omni fere vi exiit.

Radix *sicca* subacris & subamara, acrior mihi visa gustando, quam ista Iridis Florentinæ. Superficiem cultro rescissam scintillare crystallulis observavi, quales aliquando & in Florentina, etsi non tam manifestas, vidi. Odor pariter violaceus.

Odorum non in succo latet, sed in medullari massa, hinc & illa, quæ remanet intra pannum post expressionem, odorem spargit, si cito siccatur. Substitui potest radix hæc, modo rite siccetur, radici Iridis Florentinæ (ut experimentis cl. Montet in *Mém. de l'Ac. R. des Sc. de Paris 1772. P. 1. p. 657.* constitit.), duplo fere pretio vendibili. Et locis, ubi non sponte provenit, facile propagari potest per radicum phalanges, ut in hortis experimur. Colligitur & siccatur optime æstate, qua ipsa tam odore, quam albedine, excellit. Eadem evulsa, præciduntur fibræ omnes, & quicquid adhæreat terræ, linteo abstergitur absque lotionem, quum humiditas evitari debeat. Cuticula & omnis nigredo cultro refecatur, ut nihil nisi alba pars remaneat, quæ in orbiculos duos ad sex lineas longos dividitur, quæ forma siccationi celeri, qua pro odore opus est, multum favet. Siccari potest super cibro setaceo, aulæis, asseribus vel modo aeris liber accessus contingat, unde seorsum quælibet portio collocari debet. Præstat soli ardenti vel vento septentrionali siccationem committere; substitui tamen caldarium, furnus pistorius vel fornax, potest, & quotidie situs mutari debet, & radix versus vespertinam in locum, contra humiditatem aeris probe tectum, transferri. Siccatione peracta ex uncis octo radicis superflites modo deprehenduntur uncie circiter tres cum drachmis duabus. Quo magis alba radix est, eo melius successisse siccatio existimatur. Pulvis temporis mora odoratior fit, & hac forma vase bene clauso, ut ampulla, diu servari potest sine virtutis iactura, prout per decem annos & diutius ipsa radix intra pyxidem. Spiritu vini per duas hebdomades digesta largitur tincturam coloratam & odoram, ac Iris Florentina (Montet).

Effe-

Effectus medicos edit eosdem, ac Iris Florentina (Montet *l. c.* p. 663.). Nec in rebus, quibus ratio odoris habetur, ut pulvere cyprio, ullo modo isti postponenda.

Pharm. ACORI PALUSTRIS, vel ACORI VULGARIS, vel IRIDIS, PALUSTRIS, item GLADIOLI LUTEI Ph. Lond. *Radix.*

531. IRIS PSEUD-ACORUS; corollis imberbibus: petalis interioribus stigmatibus minoribus, foliis ensiformibus Linn. *Spec. pl.* p. 56. Acorus adulterinus C. B. Icon? *Fl. Dan. tab.* 494. *Fl. Lond.* Pl. perennis, ad fossarum & stagnorum oras vulgaris, placens elegantia florum florum.

Desierunt tempora, quibus confusio obtinebat hujus cum Acoro aromatico, ad quam nomina dicta respiciunt, quæ stipes vix aliam similitudinem præterquam foliorum & loci natalis habent; in Pseud-acorum nullum aroma cadit.

Radix recens subcylindrica, horizontalis rugis annularibus, deorsum fibrosa, subcarnosa, intus rubicunda, externe subferruginea. Neque recens, neque sicca odorem habet. Recenti autem sapor inest acris, quem & effectus confirmat. Nempe drastica vi vix cedit præcedenti nisi potior sit. Casu singulari hydropis consummati, febricula, delirio & insultibus epilepticis juncti, in quo & efficacissima cathartica nihil effecerunt, succus eximie profuit: dum primum ejus guttæ octoginta cum tantillo syrupo Rhamni cathartici exhibebantur, omni hora vel bihorio, sensim ascendendo ad drachmas duas omni bihorio vel trihorio, vel ad cochleare unum cum quarta parte syrups dicti, unde ingens copia aquæ secessit; subjunctis dein roborantibus tam topicis, quam per os datis (Ramsay in *Med. Essays and. Obs. of Edimb.* vol. 5. P. 1. p. 93. sqq.). Conf. Blair's *miscellaneous Observations in the practice of Physick &c.* p. 78.). Ad dolorem dentium sedandum confert dentem fricare radice vel ejus tantillum masticare, sed caute (Buchans *Domestic. Medicina*, p. 390.). Succus naribus attractus, etiamsi modica quantitate, excitat mox insignem ardorem in naso, ore, faucibus, & ciet copiosum salivæ & mucis ex ore & naso profluvium, quod aliquando per duas, tres & plures horas perdurat, unde aliquando dolor dentium & capitis periodicus, aliis multis frustra tentatis, sublatus (Armstrong's *Account of the diseases most incident to the children*, p. 146.). Inde occasio capta contra scrophulas infantum huncce succum usurpandi, quas ipsas dissipat bis vel ter de die sollicitè inunctus, modo recentes sint, nec cutis inflammata. Quo crassior & adultior est radix, & quo obscurior succus expressus, eo plus virium præstat (Armstrong *l. c.* p. 99. 146.).

Sicca vero radix austera est, & eo quidem gradu, ut infusum

fusum ejus vel decoctum, ferro coti affricto in eodem. Scorris montanis vulgare atramentum exhibeat (*Phil. Transf. n. 117. p. 397.*), & in quibusdam infulis Scoticis ad pannos nigro colore imbuendos adhibeatur (*Lightfoot Fl. Scot. vol. 1. p. 86.*). --- In diarrhœa & dysenteria adstringendi sua vi conducere, notatum (*Blair l. c.*).

Vim stomachicam inesse, certe ex pulvere stomachico Birkmanni *Pb. W. p. 159.* dijudicari nequit, ut qui efficaciam hanc aliis, quæ continet, manifestius, quam huic, debet.

O R D O XLVIII.

O R C H I D E Æ.

O R C H I S.

LINN. *Syst. veg. p. 673. Gen. pl. p. 461.*

Pharm. Radix SALEP V. SALAP V. SALAB.

532. **O**RCHIS MASCULA; bulbis indivisis, nectarii labio quadrilobo crenulato; cornu obtuso, petalis dorsalibus reflexis Linn. *Sp. pl. p. 1333.* Jacq. *Misc. Austr. vol. 2. p. 375.* Orchis morio mas, foliis non maculatis C. B. etiã foliis maculatis C. B. Orchis radicibus subrotundis petalis lateralibus reflexis, labello trifido, segmento medio longiori bifido Hall. *Hid. stirp. Helv. n. 1283. tab. 33. fig. 1.* Depinxerunt eam quoque *Fl. Dan. tab. 457.* Curtis *Fl. Lond. & Jacquin Icon. pl. rarior. tab. 180.* Pl. perennis, in variis Europæ regionibus, item Asiæ, in sylvis & pratis frequens.

Linneus (*M. m.*) radicem Salep *Orchidi Morioni* suæ, cuius iconem vide in *Fl. Dan. tab. 253.* & Hall. *l. c. tab. 33. fig. 2.* adscribit, inductus forsitan effato Buxbaumii (*Plant. min. cogn. Cent. 3. p. 5.*), in regionibus orientalibus lætius multo quam septentrionalibus crescere. Potiori tamen jure tribui illam mihi videor O masculæ L. quoniam comparatione

tione facta utriusque apud nos hæc ipsa radices manifeste majores fert. Hallerus (*l. c.*) etiam sub ejusdem sectione de radice Salep agit, & cl. Percival (*Essays med. and. experimental, vol. 2. p. 57.*) principatum quoque huic tribuit. Præter utramque dictam aliæ Orchides radicibus subrotundis, ut *O. militaris*, *O. coriophora* (Sam. Gottl. *Gmellin Reise durch Russland, vol. p. 108.*), item species radicibus palmatis, ut *O. latifolia* nominatim (Percival), egregium Salep subministrant. Ipse aliquoties inter radices subrotundas, quæ ex Oriente provenisse putabantur, aliquot palmaras reperi, etsi numero reliquis multo pauciores. Ita radicem Orchidis bifoliæ L. substitui posse Salep Persico pronuntiatur (Pallas *Reise durch Russl. vol. 1. p. 10.*). Sed non dubito, quin & ex reliquis indigenis speciebus Salep parari possit. Unde & consilium datum (Geoffroy *Matiere medicale, vol. 1. p. 265.*), in commodum officinarum Gallicarum radices colligendi ex qualicumque Orchide luberet, modo istæ essent magnæ, firmæ & succosæ. Et omnes quidem plantæ dictæ in Europa indigenæ sunt.

Fuerunt tamen olim, qui non radicem putarunt esse Salep, sed fructum orientalis originis & quidem speciem sicum (Vld. Buiffon in Degner. *Hist. dysent. bil. cont. p. 177.*), quod facile refellitur præterquam aliis argumentis rudimento novæ plantæ in quovis bulbo conspicuo. Æque erroneum est effatum Jesuitæ Serici, esse gummi quoddam (*Journ. de Med. 1759. p. 267.*). Ita dudum magnis sumptibus ex orientalibus regionibus, præcipue Persia, ubi radices magnæ adhuc hodie uno ducato aureo veneant (Gmelin *l. c. p. 109.*), emta ab Europæis hæc radix fuit, donec conjectura, esse ex speciebus Orchidis (Joseph Miller *Botan. offic. 1722. p. 385.* Seba *rev. natur. thes. tom. 2. p. 83.* Heist. *comp. pract. p. 286.*) nasceretur, confirmara scrutinio in loco natali exotici Salep (Buxbaum *l. c.*); tandem tam observationes quam experimenta chemica & practica in Gallia, Suecia, Anglia facta extra dubium ponunt, etiam in nostris terris suppetere radices, neque notis externis neque interna natura nec virtutibus medicis Salep orientali secundas. Nomen Salep Turcis & Persis idem significat, ac apud nos Orchidis (Buxbaum *l. c.*).

Cultura vero adjuvatur in orientalibus regionibus. Requiritque solum siccum, nec nimis fertile. Vulgo difficile succedit transpositio plantarum orchidearum in hortos, ut tamen in horto nostro botanico læte vigerint per plures annos Cypripedium, Orchides & Serapiades variæ, quas caute radicibus effossas reliquis sti pibus, prout ordo ferret, interferui. Germinatio seminum adhuc obstinatio est. Optimum tempus colligendi radicem illud est, dum semina sese tormave-

maverunt & caulis marcescere incipit, tum enim bulbis unus, qui unice in usum trahi potest, ad summam perfectionem pervenit, altero marcescente (Moult in *Phil. Trans.* vol. 59. P. 1. p. 2.).

Salep Perfarum nobis advehitur radicibus multis longa ferre filo albo, quantum apparet, gossypino margaritarum in modum tranfactis, spatio inter sese diremtis, diversæ magnitudinis, quarum quædam amygdalam superant, aliæ vix semine Coffæ majores, coloris straminei, superficiei sublacunofæ & asperæ, semipellucidis, figura semen Cacao vel amygdalam referentibus, ponderosis, duris fere instar cornu, vix odoris, saporis mucilaginosi. Ejus naturæ sunt specimina a perill. L. B. Ab Alsch tanquam vere Persica mihi missa; nec differt descriptio, in libris probè notæ de optimo Salep data. Scrinia autem officinarum perquirens specimina bene multa inveni ab hæcæ descriptione non parum discrepantia; inter semipellucida enim exempla, quæ optima censenda, formæ vel ovato-oblongæ vel palmatæ deprehendi alia multa nigricantia, opaca omnino, varie distorta, quasi ex radicibus marcidis. Quin hisce immixta vidi specimina aliquot juglandis magnitudinis subcompressa subcordata nigricantia, odoris manifeste hircini & facilius longe guttro discerpenda, quam reliqua. Integrum aliquando monile ex radicibus palmatis constans deprehendi. Quum dirumpatur facile filum, non mirum radices sejunctis vulgo in officinis offendi.

De præparationis radicum modo, quo gentes orientales utuntur, nihil hactenus constitit. Sed similes præstare Europæi varii tentarunt, successu non spernendo. Horum e numero primus cl. Geoffroy (*Mém. de l'Ac. R. des sciences de Paris* 1740. p. 99.) commemorandus, qui radices Orchidum variarum indigenarum cuticula privavit, dein easdem in aquam frigidam rejectas, post aliquot horarum spatium in sufficiente copia aquæ coxit, & aqua postquam defluerat, filo transegit, ut aere sicco & calido siccarentur: sic transparentes duræque instar gummi Tragacanthæ evaserunt. Eandem fere encheirisin adhibuit cl. Retzius (*Vet. Acad. Handl.* 1764. p. 245.) in præparandis radicibus Orchidis Morionis, nec ullum discrimen inter hanc & Persicam radicem invenit, præterquam magnitudine (quæ tamen & valde per variat in Persica). Accuratius præparationem persequitur cl. Moult (*Philos. Trans.* vol. 59. a. 1769. P. 1. p. 2.) & brevius rem expedit, usus pro experimento, quantum apparet, Orchide mascula, militari & latifolia L. Harum nimirum radicibus aqua lotis, cuticula externa vel ope verriculi parvi vel postquam calidæ aquæ intinctæ fuerant, ope lintei rudioris detergitur; tum radices in patina stannea dispersæ

in furnum pistorium per sex, octo, vel decem minuta pr. transferuntur, unde pelluciditatem quasi cornu absque decremento magnitudinis adipiscuntur, postea in aliud conclave transferendæ, ut siccescant & indurescant, vel retinendæ intra calorem mitem aliquot horas. Plurimum operæ efficit separatio cuticulæ, unde & ideo tanto majori pretio venditur, ea tamen relicta neque saporì neque salubritati aliquid decedere affirmatur (Percival *l. c. p. 41.*).

Ad modum cl. Geoffroy paratæ radices a cl. Cheureuse in Lotharingia loco Salep Persici venditæ sunt (Ruchoz *Plantes de la Loraine vol. 8. p. 155.*), prout & in Suecia pharmacopola idem fecit, nec absque solito hujus effectu salutari.

In pulverem contrita radix orientalis maximam partem aqua calida in mucilaginem solvitur. Radicis uncia dimidia aquæ libras duas med. tam spissas reddit, ut gelatinam referat. Hac per columa transmissa & exsiccata pondus drachmarum trium & granarum triginta quatuor emergit, & pars non solubilis intra colum remanens post exsiccationem fusca pondere grana viginti sex æquat (Keilhorn *Diff. de radicibus Senega & Salab, Franc. ad Viadr. 1765. p. 31.*). Vapores ex mucilagine surgentes & rite excepti aquam saporis & odoris nonnihil hircini exhibuere (*l. c.*). Salep ex Orchide Morione in Suecia paratum citius solui se passum est, quam Persicum, & tam tenacem mucilaginem exhibuit octo ejus grana in aquæ fervidæ uncia h. e. radicem in 60plo aquæ solvendo, ut per pannum linteum non perfecte transigi posset, sed affundi insuper deberet aquæ fervidæ uncia dimidia, quo auxilio mucilago ista densitate æquavit alteram ex Salep Persico uncia una aquæ elicitam; remansit vero residui ex isto Suecio Salep granum $1\frac{1}{2}$ & Persico gr. j. (*Vet. Acad. Handl. 1764. p. 245. sq.*)

Æmulatur hæc mucilago illam gummi Arabici vi sese cum oleo amygdalarum combinandi (Lund in *Vet. Acad. Handl. 1771. p. 316.*). Si vero additur major copia aquæ, emulsio inde paratur, mora nexu suo decedit oleum, unde ante usum præcedat agitatio necesse est (Bergius *Handl. cit. p. 317.*). Confert etiam hac radice uti pro resina subigenda (*Id. l. c.*). Recondit saporem falsum aquæ marinæ vel salis communis aqua soluti (Percival *l. c. p. 45.*). Retardat quoque lactis fermentationem acidam (*l. c. p. 46.*).

Magna in existimatione Persis & Mahumedanis aliisque gentibus orientalibus hæc radix habetur. Opulentiores Persæ in epulis salialem in morem institutis, radices per noctem in aqua calida maceratas obsoniis miscellaneis suis addunt; item longa itinera acturi easdem secum vehunt, quo languentes vires reficiant (*Aët. nat. cur. vol. 1. App. p. 14.*). Sic eam adhibent ad vires vel longo morbo vel senectute detri-

detritas restaurandas (Serici in *Journ. de Med. vol. 12. p. 269.*). Hæc etiam crebro stimulos venereos fuscitare tentant, quæ vis utrum vere radici competat, an potius ab aditamentis variis calidis, ut Ambra, Moscho, Zingibere, Pipere, Caryophyllis, Cinnamomo rel. derivanda, varie disputatur. Censeatur huic fini pariter esse idoneus potus ex Salep, Melle, & Zingibere calide bibitus (Buxbaum *l. c.*). Recentissima, quam vidi, formula, cui multum fidei in hunc scopum tribuant, hæc est, quod radicis Salep drachma una cum eadem quantitate Cinnamomi, Zingiberis & Caryophyllorum aromaticorum in lactis libris tribus cocta una vice ebibatur (Gmelin *l. c.*). Rarissime nobis occurrunt radices exoticæ, quæ siccatae ingratum istum odorem hircinum servant, quem recens stirps imo & recens radix orchidearum plantarum spirat, aliquando tamen, forsitan a relicta cuticula, prout in exemplo, quod coram habeo, majoris solito bulbi (V. supra p. 129.), qui ipse extus ex cuticula superflite fuscus, interne albidus apparet, sinulque odorem iustum ingratum manifeste spargit. Ab hocce odore posset stimulus quidam aphrodisiacus sperari, nisi coctione aufugeret. Quidni vero, etiamsi avolet, nutriente, qua pollet, Salep insigni efficacia ad venerem sollicitaret, quum secretionem seminis augeat & veneris desiderium excitent quælibet res sub otio copiose ingestæ, nutritiis particulis abundantes, ut pasta ex Cacao, Sagu, carnes succosæ, ova, lac. Non arbitror igitur, Salep hæc laude posse defraudari, augeri vero vim propriam stimulo calidorum & aromatum addito censeo. Nec rejici puto hocce estatum frustraneis aliquot experimentis Europæorum, vitio organismi partium, vel conatu, vel excessibus in venere, affectionibus venereis, item perversa earum curatione, acquisito, aliquando rivi seminalis liquidi plane oblitterentur, sensusque virilis omnino tollatur. Ita intelligendam existimo dissidentiam, quam quidam erga Salep hac in re declarant e. c. Garidel (*Hist. des Plantes aux environs d' Aix, p. 342.*) & Hallerus (*l. c. n. 1283.*), qui principem quandam improlem harum radicum magnam vim saccharo conditarum absumsisse, sed frustra, narrat.

Nutriente facultate Salep plerisque reliquis vegetabilibus antecellit, si voluminis ratio habeatur, illustrantem rem exemplo gummi Arabici (Vid. *Appar. mod. vol. 2. p. . .*). Hanc in longis peregrinationibus maritimis, oppugnationibus urbium diurnis & expeditionibus protractis exercituum, valda commendabile. Et quum hominum valetudo absque animalis escæ & vegetabilis connubio jux subsistere queat: pulvis radicis Salep & gelatina carnei visculi sicca, soluta in aqua, egregium alimentum promittunt (Lind's

Essay on diseases incidental to Europeans in hot Climates, Append. p. 338. *sqq.*) . Uncia utriusque in duabus quartis (quarta = uncias triginta duas) aquæ ferventis soluta gelatinam crassam constituit, & sufficit uni viro per diem nutriendo, & utriusque libris duabus per integrum mensem ille acquiescere potest. Præferendus hic victus aliis vel ideo est, quod nec longa coctione nec multa aqua eget, & vel aquam marinam fert, quum acre salis latentis mucilaginosæ radicis natura obvolvatur; additamento quoque aceti vini palato gravior & siti fallendæ idoneus evadit.

Non multa, si commodum medicum spectetur, commemoratione digna discimus de radicibus Orchidum variarum ex ore Veterum (Vid. Dioscor. *Opus lib. 3. cap. 141. Opus 1. c. 142.*). Nec iudicium Orientalium gentium de virtute radicis Salep in variis morbis, phthisi, arthritide, epilepsia, palpitatione cordis, rel. magni momenti est, quum adeo universale remedium illam jaçitent.

Qui totam mucilaginosam esse secum reputat, involvendo acre, demulcendo & incrassando humores, lubricando, emolliendo solida, nutriendo corpus, reficiendo, roborando, in bene multis morbis prodesse facile conjiciet. Sed præstat nonnisi ad filum veræ experientiæ pedem proferre. Et eo jam eadem duce pervenimus, ut similes virtutes ab indigeno Salep ac Persico expectare queamus. De O. Morione confirmavit id cl. Lund. (*l. c.*).

In dysenteria eximia præstat, quod acrimoniam involvit, odores mitigat & intestina arrosa balsamo quasi investit. In dysenteria biliosa numerosissimis exemplis efficaciam suam comprobavit Degnero (*Hist. dysent. bilioso-contagiose*, p. 170. *sqq.*). Id tamen vitii habet, quod protractiori exhibitione alvum adstringit (*l. c. p. 281.*), ut ad evacuantia iterum recurrere oporteat (Zimmermann *v. d. Rubr.*, p. 518.). Hoc in causa fuit, ut in cholera chronica, utut eandem levaret initio, seponi deberet (Degn. *l. c. p. 181.*). In diarrhœa variæ naturæ, nominatim dentientium, moderanda non minus prodest (Lund *l. c. p. 315.*). Sic & in colica biliosa, calculosa, gravidarum, infantum (Id. p. 317.). --- Non minus subvenit renum & vesicæ variis vitiiis. --- In stranguria & dysuria non cedit aliis ejusdem naturæ medicaminibus (Id.). --- Salubre alimentum est hominibus, calculo vel sabulo renum laborantibus (Percival *l. c. p. 49.*). --- In scorbuto marino acre humorum egregie obrundit blandumque chylum reddit (Percival *l. c. p. 48.*).

Nec defraudanda sua in tabe & phthisi laude, quibus in morbis nutriendi sua efficacia absque virium concoctricium nimio molimine præcipue prospicit, prodest nominatim in phthisi

phthisi spūis stipata, sub tussi sicca & acrimoniz signis præsentibus (Fritze *Med. Annalen*, vol. 1. p. 171.), & diarrhœam colliquativam; quantum in desperato isto morbi gradu fieri potest, coerces; item in tabe ex profluviis variis sanguineis profecta (Lund *l. c.* p. 316.). Non autem modo conducit in resorptione puris ex ulcere pulmonum, sed etiam ex vulneribus, ut amputationibus, dum efficaciter demulcet & resolutioni sanguinis incrassandi vi resistit (Percival *l. c.* p. 48.).

In pulvèrem subtilem conteri sese Salep patitur, sicque subactum aqua vel lacte calido facile solvitur, ut pauillum modo in colo non solutum remaneat (V. supra). Saporis causa saccharum item aqua grate aromatica, ut florum Naphæ, Rosarum, vel syrupus gratus, etiam acidiusculus, modo menstruum id ferat, Berberum, Citri rel. addi potest. Radicis hujus drachmæ uni si aquæ calidæ unciz quatuor infundantur & utrumque leni calore super igne retineatur, post expressionem per linteum gelatina emergit, cujus, singulis duabus, tribus vel quatuor horis cochleare dimidium vel plus minusve pro necessitate ingeritur (Degen *l. c.* p. 169.). Gelatinæ hujus cochleare quoque aqua simplicis vel decocto Oryzæ vel jusculo commode solvitur. Coqui etiam potest uncia ejus dimidia lacte per quadrantem horæ, dein commisceri cum pauillo sacchari & aqua Aurantiorum, unde cibus emergit palato gratus & salubris omnibus iis affectionibus, quæ lac ferunt (Rosenstein *Hus- orb. Rese- Apot.* p. 68.). In quibusdam morbis, ut illius viarum lotii, seite mucilago hujus cum oleo amygdalarum in linctum miscetur.

Pharm. SATYRII Radix.

533. ORCHIS BIFOLIA: bulbis indivisis nectarii labio lanceolato integerrimo; cornu longissimo, petalis patentibus Linn. *Spec. pl.* p. 1331. Orchis alba bifolia minor calcare oblongo C. B. Orchis radicibus oblongis labello lineari Hall. *Hist. stirp. belv.* n. 1285. tab. 35. Depicta etiam bene sistitur in *Fl. Dan.* tab. 235. Pl. perennis, in pascuis apricis crescens.

Linneo (*Mat. med.*) auctore Satyrii officinarum radicem huic stirpi tribuo, non nescius tamen, ab aliis quoque Orchidis speciebus passim pharmacopolas radices sub eodem nomine colligere. Casp. Hoffmannus (*Medic. officinal.* p. 558.) jam plurium meminit, quibus uti pro electuario perinde esset. Et auctores continuationis materiæ medicæ cl. Geoffroy, non solum fatentur legi promiscue radices Orchidum vicinarum præcipue bulbosas (*Suite tom. 1. p. 261.*), sed

ipsi permittunt id, nec excludunt palmatas, modo integræ & satis succosæ sint. Ita radix Satyrii vulgo obvia modo ab Orchide bifolia, modo ex Morione, maculata, latifolia, sumi fertur (Lund *Vet. Acad. Handl.* 1771. p. 311.), & nominatum quæ prostat in pharmacopoliis Stockolmiæ venalis, ab Orchide maculata, bifolia & sambucina, quum non aliæ species in vicinia metropolis spontaneæ sint (Bergius *l. cit.* p. 329.). In *Pharmacopœa Edinburg.* 1783. p. 55. adscribitur Orchidi masculæ.

Quas coram habeo radices ex binis diversis pharmacopoliis petitas, valde numerosas, vel bulbi fusiformes sunt in exile acumen desinentes, vel ovati pariter acuminati, quibus immixtæ sunt paucissimæ radices majores apice vel bi- vel quadripartitæ ceterum reliquis similes, ita ut si cum hisce egregiam iconem ac descriptionem radice, quam ill. Jacquin (*Fl. Austr. tab.* 108. p. 5.) de Orchide *sambucina* L. præstitit, comparem, vix ex hacce petitas esse dubitem. Deficere palmatam figuram in bulbo plantæ junioris, imo adultæ, in seniori autem adesse, notavit oculatissimus Jacquin. Ceterum longe minus compacti, quam in Salep, nec pellucidi sunt hi ipsi bulbi officinarum, albidum quidem plerumque in superficie, sed ut videtur ex derasa minus solerter cuticula, hinc & striæ conspiciuntur in rugis transversales luteobrunæ, vel per ampliorem superficiem manifeste residuæ cuticulæ particulae; imo specimina vidi tecta adhuc integra epidermide luteo-bruna. Gustatæ radices mucilaginem emittunt, sed parciorem longe, quam Salep, & adhæret postea linguæ sapor subacris. --- Inter reliquas quoque aliquando inveni radices palmis latis ut ex *O. maculata* L. vel *latifolia* L. sed cuticula sua bruna amictas. Minor igitur longe sollertia adhibita in cuticulæ hujus radice separatione & in siccanda ea videtur. Addi & hoc debet, radices plerumque nonnisi vermibus arrosas in officinis servari.

Valet de hac radice, ac de reliquis Orchidearum duplici bulbo instructarum, nonnisi punderosum & succosum bulbum legendum esse, alterum, utpote effœtum, rejiciendum.

Non satis tuto in ista specierum, quæ eliguntur, diversitate ab aliis de notis radice Satyrii & effectibus tradita huc trahi possunt. Gelatina radice in pharmacopoliis Sueciæ reperiunda ingratiorem odorem & saporem & colorem griseum habet, quod a relicta cuticula derivatur (Lund *l. c.* p. 311.).

Tanto difficilior erit determinare, qualis planta *Saturion* Veterum fuerit (Vid. Diosc. *lib.* 3. *cap.* 143.). Hujus radix inde ab istorum ætate credita fuit in stimulis venereis exci-

excitandis singulari prærogativa pollere, ut vel in dispensatoriis pharmaceuticis formulæ adhuc nomen ejusdem in fronte gerentes suppetant. Quanta olim laude ornata fuerit hocce respectu ab auctoribus bene multis, malò Zornii (*Botanolog. med. p. 611.*), sollertia, quam mea, intelligi. Memoratu dignum est, quod inter tot dubia, quæ ferioribus temporibus contra aphrodisiacam vim radicis Satyrii mota fuerunt, Linneus (*Fl. Suec. pag. 309.*) tamen notaverit, tauros tardos a Dalis in venerem radicibus Orchidis bifoliæ provocari. De eadem quoque observat, (*l. c.*) tormina dysentericorum compescere.

Si quid sua sponte instar aphrodisiaci efficiat, dubito, an alia virtute, quam ea, de radice Salep a me supra (*p. 131.*) tradita. In compositis variis alia origo stimuli facile cognoscitur.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Electuarium diasatyrium Nicolai *Pb. W. p. 45.* Præter radicem, aromata, semina oleosa, stincum marinum cum saccharo, continet, unde analepticam quidem vim exferre potest: sterilitatem vero tollere posse viis obliteratedis, quis judicio sanior credet?

Conditum Satyrii *Parm. Edinb. ed. Berm. a. 1758. p. 69.*

Conserva Satyrii *Cod. med. Paris. pag. 57.* --- Utrumque, ut tot alia præparata hujus radicis, sicuti *Extractum simplex & compositum, Essentia*, in oblivionem hodie damnatum.

EPIDENDRUM.

LINN. *Syst. veget. p. 680. Gen. plant. p. 464.*

Pharm. VANILLÆ Siliqua vel VANILLA.

534. EPIDENDRUM VANILLA; scandens, foliis ovato oblongis nervosis sessilibus caulinis, cirrhis spirabilibus Linn. *Spec. pl. p. 1347.* Volubilis siliquosa, plantaginis folio Catesb. *nat. hist. of Carolina vol. 3. tab. 7.* Banille Merian. *Surin. 25. tab. 25.* sed absque flore. Conf. P. Epidendrum-Vanille in Aublet *Hist. des plantes de la Guiane Francoise, vol. 2. App. p. 78. sqq.* Præter dictas icon: Regnault *Botan. La Vanille. Pr. fructicola, scandens, parasitica, arboribus in America australi & insulis Indiæ occidentalis adhærens, locis montosis & umbrosis in Jamaica* (*Browne's nat. hist.*

of *Jam* p. 326.) crescens, vel ad littora sylvatica maris, ubi exundationes sæpe fiunt, in Guiana Gallica (Aublet). Ob lucrum ex siliquis autem copiose colitur.

Primum radicem agit in terra, sed sensim ascendendo radiculis ex caule protrulis adhæret truncis vicinis, & ex hisce dein nutrimentum haurit, etiam si sarmenti inferior pars destructa fuerit. Propagatio igitur facilis per sarmenta in partes dissecta, probe curando, ut quælibet pars duobus ad minimum nodis instruatur, quarum binæ vel ternæ terræ immerguntur ad basin arboris, ita ut unus nodus supra solum prominat. Cayennæ tres varietates stirpis existant, quarum una fructum crassiorem & carnosum, altera fructum longum gracilem siccum, tertia fructum brevem inodorum gerit. Singularum fructus præparatione acquirunt eundem odorem, & gracilescunt (Aublet). Bene maturi colliguntur, tumque suspensi ad extremum in umbra siccantur, siccati oleo obliniuntur (Browne); vel, ut Cayennæ fit (Aublet), filo ad posterius extremum prope pedunculum affixi aheno aqua limpida fervida pleno immerguntur uno momento, ut albescant, dein aeri libero folique radianti exponuntur per aliquot horas & subsequente die oleo inunguntur. Dum suspensi hærent, copia liquidi viscosi per extremum oppositum effluit, quod effluviu præfione digitorum ter de die digitis oleo oblitis promovetur. Sic bruni evadunt, rugosi & semisicci & minores fiunt, oleoque iterum peruncti servantur. Olei administratio non unum finem habet; ejus enim ope lente siccantur, contra insecta muniuntur, impeditur, ne siccando dehiscant, ne cuticula siccescat, & ne aer externus penetret. Transferuntur ad nos in fasciculos colligati & lamina plumbea tenui obvoluti, cistisque ligneis inditi.

Fructus siliqua est, quæ, prout in officinis deprehenditur, recta, compressa, fusco bruna, dodrantalis, sesquilineam circiter lata, utroque extremo angustior, obtusa, & nonnihil incurvata præcipue versus basin, fragilis, longitudinalis rugas extrinsecus agit & superficiem pinguem habet, aliquando crystallulis exiguis salinis scintillans, & intra parenchyma subcoriaceum continet copiam innumeram *seminum* minutissimorum rotundorum nigrorum splendentium. Odor ejus fragrans, referens illum balsami Peruviani vel Styracis vel Ambræ s. Fabæ Tonca, & diu digitis, quibus contractata fuit, siliquæ inhærens. Sapor unctuosus, subacidus, blande aromaticus. Semina commanfa inter dentes stridorem edunt. Præferuntur siliquæ longæ & angustæ. In seminibus præcipuam vim latere innuit Linneus (*Amoen. acad. vol. 7. p. 258.*). Aqua destillatæ siliquæ illam odore fragrante imbuunt, spiritu vini autem nihil abstrahitur; dige-

digestione tamen hic & lapidum & olidum omnino extrahit
(*Geoffroy Traité de Matière medic. tom. 3. p. 183.*).

Rarissime instar medicaminis adhibetur, licet multa spondeat in systemate nervoso refocillando. Ad venerem stimulare efficaciter, omnes uno fere ore de ea deprædicant, & Linneus reliquis omnibus, hacce laude ornatis, palmam præripere pronunciat. Anglos ea uti ad melancholiam dispellendam, nescio qua fide perhibetur (*Geoffroy loc. c.*). Decocto ejus disparuit in moniali dolor gravativus pertinax ventriculi, per vices infestans, in primis autem sub prandium, usu per triginta dies continuato (*Zanetti in Nov. act. nat. cur. vol. 5. p. 149.*). Succolatæ frequentissime gratiæ causa additur. Fraudolenti vero homines illi in hunc finem Styracem substituunt (*Demachy l'art du distillateur liquoriste p. 120.*), vel & tantillum balsami Peruviani. In Succolata Vanilla mixta, stimulans cum nutriente efficaci jungitur, unde facile credas venereos stimulos in largiori usu concitari. Cavendum, ne additamento modum excedas, quum calidæ naturæ istæ siliquæ sint. Taceo liquoribus conglaciatis subinde ob fragrantiam & gratum saporem indi.

O R D O XLIX.

T R I P E T A L O I D E Æ.

C A L A M U S.

LINN. *Syst. veget. pag. 279. Gen. pl. pag. 173.*

Pharm. SANGUIS DRACONIS.

§35. **C**ALAMUS ROTANG; Linn. *Spec. pl. p. 463.* & *Syst. veg. pag. 279.* Palmi juncus Draco Rumph. *Herb. Amb. tom. 5. p. 114. tab. 58. ffg. 1.* Dsierenang Kämpf. *Amoen. exot. p. 552.* Arbor Indiæ orientalis, in sylvis prope fluenta crescens.

Præter significatam arborem sunt aliæ, quarum truncus
vel

vel rami vulnerati succum rubrum resinofum fundunt, nomine sanguinis draconis venientem, scilicet:

Pterocarpus Draco; foliis pinnatis Linn. *Syst. veg.* p. 533. Löffling's *Spanfska Resu* p. 266. 273. Pterocarpus officinalis Jacq. *stirp. Amer. Hist.* pag. 283. tab. 183. fig. 92. ubi folium modo depingitur; nam nec florem nec fructum vidit; Lignum Rumph. *l. c.* tom. 2. p. 205. tab. 70. Ipse Linneus *l. c.* jam fatetur, se fere credere orientalem & occidentalem arborem specie discrepare. Arbor alta in America australi crescens; item (modo Rumphii arbor sit eadem) in saxosis & præruptis littoribus & locis sylvaticis Indiæ orientalis, in insulis præcipue Asiæ subjectis, Java, Sumatra.

Hanc ipsam arborem vere sanguinem sic dictum draconis stillare, testes auptotes ill. Jacquin (*l. c.*) confirmat. Nempe subferrugineus cortex transversim si scinditur, brevi punctis plurimis sanguineis variegatur in lacrymam abituris, quæ post aliquot minuta temporis pr. præcipue fervente sole indurescunt & colliguntur. Olim frequenter hic succus Carthagena in Hispaniam missus fuit, sed jam negligitur ejusdem collectio ob senescentem ejusdem in Europa famam. Cortex, lignum & folia saporem adstringentem habent. Cortex trunci & radicis in bacillos palmaris scissus ab incolis ad mundandos dentes adhibetur (Jacquin).

Dracæna Draco, arborea, foliis subcarnosis apice spinoso Linn. *Syst. nat. ed. 12.* ^a 1767. tom. 2. p. 246. *Ed. 13.* p. 265. Draco arbor Clusii *Rar. plant.* p. 1. cum icone ramoræ arboris. Vandelli *Monographia c. ic.* 1767. Störkia & Cædera Cranzii *de duabus draconis arboribus* 1768. *c. ic. fig. 1. 2.* Behrends *Diss. de dracone arbore Clusii* 1770. *c. ic. fig. 1. 2.* 3. Insulæ Canariæ a pluribus patria hujus arboris assignantur.

Paucissima tantum de modo succum illum rubrum ex hac eruendi traduntur. Certe profluere caniculæ æstu, testis Clusius (*l. c.*). Ferro fauciato arborem statim tempore emittere succum, qui aheno decoctus & defecatus sanguinis draconis nomen adipiscatur, Aloysius (apud *Eundem*) narrat. Id fieri perforata arbore prope radicem lato & profundo hiatu Thevetus (apud *Clus. l. c.*).

Dalbergia monetaria Linn. *Suppl. plant.* p. 317. pariter instruitur succo, justum, de quo hic agitur, æmulante; nec non

Pterocarpus santolinus Linn. *Suppl.* p. 318.

Quin plurima ligna Indica rubra per rimas corticis trunci succum sanguineum exfundant, indurescentem in resinam rubram. Sunt & species variæ Crotonis, similem succum fundentes (Linn. *Suppl.* p. 319.). Omitto alias stirpes,

ex quibus progigni hinc inde legitur, non satis definitas, quarum recensum præstat eel. Cranz (*l. c.* inde a p. 13.). Harum numero accensenda arbor ista in Botany bay in littore orientali novi Belgii a viris cll. Banks & Solander a 1770. re-
 perta (V. Hawkesworth's *collection*, vol. 3. p. 498. & 505.). Quercum referens, & lignum valde durum graveque coloris profundi habens, quæ speciem sanguinis draconis exhibet. Eiusdem arboris meminerunt etiam alii Abel Janfan Tasman (1642. in Dalrymple's *collect.* vol. 2. p. 68.) Wilhelmus De Vlaming (1696. in Nic. Witsen *Noord en Oost Tartarye*, vol. 1. p. 180. ed. 2.), in novo Belgio sed diversis locis visæ. In hac ipsa arbore peregrinatores animadvertunt gradus quosdam, distantia trium vel quinque pedum incisus, quorum ratio detegi non potuit.

Sed, quantum capio, *Calamus Rotang* illa arbor est, ex qua maxime vulgaris collectio succi fit. An sit eadem species calami ac illa, de qua sanguinem draconis copiose in peninsula Malacca colligi cl. König (in Retz. *Obs. botan. fasc.* 5. p. 5.) refert, non dixerim. Ad Chinam fere omnis hic transmittitur, ubi cum lucro maximo venditur. Dubitat ille, sanguinem draconis Soccotrinensem ab eadem stirpe legi. Malaccensis sæpe gummi Damar, quod Animes species est, corrumpitur.

C. Rotang fructum fert in racemo ex ovato rotundum, magnitudinis nuce avellana majoris, squamulis tenuibus phœniceis tectum, sub quibus membrana carnosa globulum pulposum valde adstringentem involvit (Kämpf. *l. cit.* pag. 556.). Scatet hic ipse fructus succo isto rubro, de quo hic sermo est, quem ut eliciant nigritæ Orientis, Malayi Javanique, supra vas amplum fictile, quod aquam ad sui dimidium continet, collocant; quo facto vas leviter operculatum prunis imponunt, ut vapores aquæ bullientis assurgentes emolliant fructus & succum illum evolvant. Hic tum bacillo abraditur & in folliculos reconditur ex folio arundinaceo complicatos, filo mox in moniliformem seriem ligandos, & tam diu libera aura suspendendos, donec indita resina exaruerit. Alii simplici collisione cum aqua eam eruunt, & ulterius dein rejecto fructu eam coquendo inspissantes folliculis pariter includunt (Kämpf. *l. c.* 553.). Imo superficies externa maturi fructus in Palimbana plerumque obtecta resina ista cernitur. Fructus hocce colligunt ibidem eosque in sacco quodam commovent & agitant, donec exterior rubra crusta decidat, quæ ad solem calefacta liquefcit, & manibus in globulos parvos formata, foliis siccis dicto modo reconditur. Hæc sanguinis draconis species purissima est, & in ipsa India caro pretio venit. Reliqui dein fructus succo isto turgidi contunduntur, & vel ad solem
 vel

vel super igne parum coquantur. Ex supernatante substantia placentulæ formantur tres quatuorve digitos latæ, quæ species probitate proxime venit ad priorem. Vilior est ista, quæ ex reliqua crassiori substantia commixta emergit, dum in magnas & rotundas glebas spithamam vel pedem latas, & ultra pollicem crassas redigitur, quæ ipsa vulgarem sanguinem draconis, in Europam tranivehi solitum, constituit. In hisce placentis sæpe fructuum laminæ conspiciuntur. Imo nonnunquam aliquid pedunculorum vel ipsius stipitis admiscetur, qui pariter aliquid rubri succi continet, simulque una cum fructu excoquitur. Fraus quoque edocuit aliena varia ponderis augendi causa admiscere, ut Oryzæ surfures, lignorum ramenta aliaque (Rumph *l. c. p.* 115. *sq.* Conf. cum hisce *vol. 2. p. 252.*).

Jam satis intelligitur, quam in re differat sanguis draconis *in guttis* sive *lacrymis*, h. e. involucris foliaceis inclusa ab isto *in placentis*; qua duplici forma & in Europæis officinis occurrit, in quas plerumque ex India orientali per Notalam transfertur. Adfunt in officinis glebæ magnitudinis nucis Juglandis, mox magis mox minus oblongæ, solitario tegmine ex folio palmæ vel arundinis indutæ; aliæ, Avellanam mediocrem æquantes, inter sese descripto modo junctæ. Non videntur hæc differre probitatis nota. Homogeneam massam & vesiculis notatam intus constituunt, colorem obscure rubram præ se ferunt, qui vero, si teritur succus, in cinnabarinum mutatur. Fragiles sunt, ut inter digitos conteri sese patientur, odoris & saporis expertes. Flammæ admotæ flagrant & inflantur, relicta cinerum terreorum portione, sparguntque odorem styracinum. Massas præter hæc servant officinæ grandes palmaris supraque crassitie, coloris rubicundioris, asperæ superficie, & dum franguntur, albas particulas peregrinæ miscelæ repræsentantes; pretio itaque inferiores esse constat. Probus sanguis draconis vix aqua afficitur, sed spiritu vini rectificato in integram fere solvitur. Hujus magnam quantitatem imbuunt rubedine saturata. Pari modo ab oleis expressis subigitur. Aqua calida eundem emollit. Sic igitur licet plurimam partem resinofus sit, tantillum tamen gummi simul continere videtur. Multiplex adulterandi illum ratio est per gummi Arabicum, Sorbos contusos, bolum, sanguinem animantium aliaque (Conf. Jo: Bauh. *Hist. pl. tom. 1. p. 402. sq.*). In factitium modo cadit, solutum in aqua, admotum candelæ non ardere, sed cum strepitu deflagrare. An Cinnabaris Dioscoridis sit, quod quidam (V. Clusii *Hist. pl. rar. p. 2. Jo: Bauh. l. c.*) existimarunt, vix dirimi unquam poterit: memorabile tamen, quosdam ejus tempore duplici hocce nomine (*Κινναβαρι, αλλα δρακοντος*) eandem rem designa-

signasse. Quoad vires, comparat Cinnabarin suam cum hæmatite, magisque eo adstringere & sanguinem cohibere refert (*Diosc. lib. 5. cap. 109.*). Hæc quidem in veram Cinnabarin mineralem non quadrant. Sed non tutius ad sanguinem ipsum draconis applicantur, licet auctores tantum non omnes, Veterum sine dubio effatis adducti, stipticum & ad profluvia sanguinea & alvina sistenda commodum pronunciant, idque ad drachmam dimidiam majusque pondus datum, & præterea ulceribus siccandis & vulneribus consolidandis consecrent. Potuit id aliquando adulterato adstringentibus succo contigisse. Species corruptelæ quoque est, quæ resina communi fit (*Ferber's neue Beyträge zur Mineralgesch. vol. 1. p. 366.*), Ad gingivas firmandas in pulvere vel electuario subinde adhuc a medicis in aliorum miscela præcipitur. Pristinæ autem laudes formulæ quædam dispensatoriorum etiamnum servant.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Pulvis stipticus *Ph. Ed. pag. 74.* Ex alumine & sanguine Draconis.

Balsamum Locatelli *Ph. Ed. p. 95.* emplastrum sticticum *Ph. Würt. pag. 72.* empl. pro herniis *l. c. p. 65.* empl. roborans *Ph. Lond. p. 110.*

O R D O L.

C A L A M A R I Æ.

C A R E X.

LINN. *Syst. veget.* p. 703. *Gen. pl.* p. 482.

Pharm. Sarsaparillæ Germanicæ Radix.

536. **C**AREX ARENARIA; spica composita spiculis androgynis: inferioribus remotioribus foliolo longiori instructis, culmo triquetro Linn. *Spec. pl.* p. 1381. *Fl. Svec.* p. 325. excluso synonymo Scheuchzeri. Carex maritima humilis radice repente &c. Micheli *N. gen. plant.* p. 67. *tab.* 33. *fig.* 4. Stirps perennis in arena mobili sterilissima, quam egregie firmat, crescens, & quidem in Svecia, Dania, Anglia, Belgio, Marchia Brandenburgica, Holfatia aliisque Germaniæ regionibus.

Ubi ista deest, jubentur substitui.

Carex disticha; spica composita subdisticha, spiculis ovatis subimbricatis androgynis, foliolo longiori instructis, culmo triquetro Hudf. *Fl. Angl.* p. 403. Icon: Leers *Fl. Herbörn.* *tab.* 14. *fig.* 2. sub falso Caricis arenariæ L. nomine p. 195. cum qua & Hallerus (*Hist. st. Helv. n.* 1362.) perperam eam confundit. Etenim Carex arenaria L. vera Gotingæ non crescit, sed C. disticha Hudf. In pratis humidis frequens, nunquam in arena sicca, perennis.

Carex hirta; spicis remotis: masculis pluribus, fœmineis subpedunculatis erectis, capsulis hirtis Linn. *Spec. pl.* pag. 1389. Icon: *Fl. Dan.* *tab.* 379. Leers *Fl. Herbörn.* *tab.* 16. *fig.* 3. p. 206. Perennat in arenosis, item ad fossas, aggeres, sepes.

Quoniam radix Sarsaparillæ officinarum tam ex variis speciebus Smilacis, quam ex Aralia nudicauli L. desumitur, præterea sæpe vetustate vel alio vitio corrupta existat, pretio etiam eminent; in Marchia Brandenburgica anno circiter quinquagesimo hujus sæculi Caricis arenariæ radix, quæ
vifa

vifa fuit illi analoga, substituta est (Gleditsch *Verzeichniss d. gewöhnl. Arzneypflanzl. p. 55.*); dein pharmacopolia aliarum quadrandam provinciarum Germaniæ intravit; item in exercitu Regis Borussiae loco exoticæ istius radicis recepta est (Reufs in *Nov. act. nat. curios. tom. 7. p. 10.*). Ne vero vel radicis *C. arenariæ* locis, ubi arena mobilis deest, penuria fieret, binæ posterius dictæ Carices instar succedanei commendatæ sunt (Merz *Diss. de Caricibus quibusdam medicinalibus Sarsaparilla succedaneis, Erlang. 1784. p. 9. sqq.*), quarum similis virtus ex odoris, saporis, formæ & analyseos chemicæ convenientia probabili argumento colligitur. In Franconia tamen vere *Carex disticha* Hudf. In Franconia tamun vere *Carex disticha* Hudf. vices *C. Arenariæ*, dum hæc deficit, optimo successu agit.

Multum ad commendationem Caricis arenariæ in re medica contulit b. Gleditsch, qui variis scriptis suis (præter librum cit. v, Ejusd. *Einleit. in d. Wissensch. d. roben. v. eins. Arzneym. tom. 2. sect. 2. p. 405. sqq.* item *Mem. de l'acad. R. des sc. de Berlin. 1768. p. 29. sq.*) honorificam ejus mentionem fecit. Substitutam jam unice in hujus Caricis commemoratione.

Radix ejus longa est, recta, vix ramosa, articulata, extrinsecus bruna, interne alba, crassitie pennæ columbinæ. Odor ejus recentis non fortis, sed grata & subtili acrimonia nares vellicans, quem Gleditschius comparat cum odore Pini (*Verzeichn. d. gewöhnl. Arzneypfl. l. c.*). Sapore instruitur farinaceo dulcescente, simul balsamico. Quo profundius solo natali radix delitescit, eo efficacior censenda (Gleditsch). Saporis odorisque eadem in *C. disticha* est ratio, uterque tantum paullo debilior. Radix vero *C. hirtæ* inodora & insipida (Merz *l. c. p. 12.*). Unde equidem non adeo commode reliquis virtute æquiparari arbitror.

In analysi chemica radicis Caricis arenariæ desudarunt cl. Hartmann (*Diss. de Carice arenaria officin. s. Sarsaparilla Germanica, Trajecti ad Viadrum*, quam scriptio nem non vidi), Gleditsch (*Wissensch. d. Arzneym. l. c.*) Reuff (*l. c.*) & Merz (*l. c.*). Substitutam tamen potissimum in novissima proxime dicti cl. viri.

Contusione & maceratione ejus cum aqua frigida obtinetur amyli s. fæculæ albicantis $\frac{1}{10}$. Materia saccharina, nisi omnino desit huic radici, ægre tamen separatur (Merz §. 3. 4. 6. *Exp. 3.*). Est qui aquam balsamaci odoris & saporis non ingrati destillando eam cum aqua simplici eruit (Hartmann *l. c.* apud Gleditsch), alius nihil odori vel sapidi in aqua sensit (Merz §. 5.). Uncia radicis una extracti aquosi, dulcis, levissime adstringentis, drachmam unam femis & grana quindecim erogat (Reufs *l. c. p. 9.*); alio

experimento paulo minus elicatum, scilicet ex unciis radicis quatuor, extracti hujus drachmæ sex cum dimidia (Merz *l. c. p. 16.*). Extracti vero spirituosi primi drachma dimidia cum granis septendecim ex uncia radicis evocata (Reufs *l. c. p. 9.*), vel paulo minus, scilicet extracti hujus drachmæ duæ & scrupulus unus ex unciis radicis quatuor (Merz *l. c. p. 18.*). Extracta hæcce dulcedinem cum miti adstrictionis sensu linguæ imprimunt, spirituosum insuper amaritiam levem, utrumque autem odorem guajacinum spirat. In comparatione cum reliquis binis Caricis speciebus, quoad extracta, non magna diverfitas (Vid. *tab. in Merz Diss. cit. §. 9.*). Non urgeo multum Caricis arenariæ convenientiam cum Sarsaparillæ radice, analysi chemicæ superstructam, in qua omnino disparitas (Conf. Reufs *l. c.*). Manifeste Sarsaparilla plus mucilaginis ac terrearum partium continet hæc Caricibus. Nec si hæ ipsæ natura proxime ad Guajacum (Gleditsch, Reufs, Merz.) accedere dicendæ sint, cujus convenientiæ hætenus nullum aliud argumentum, quam a sapore (Reufs.) vel odore (Merz.) guajacino extractorum petitum deprehendo, apte satis Sarsaparillæ æquiparari possunt.

Magis favent virtutum cum Sarsaparilla conspirationi saponacæ indolis radicis Caricis arenariæ indicia, cujus scilicet decoctum pariter maculas pinguedinosas sub spuma multa eluit (Merz *§. 10.*). Reliqua nonnisi experimentis in ægro corpore repetitis certo evinci possunt, quorum per partes enucleata parciora hætenus existant quam in votis est. Laudatur nominatim C. arenariæ explorata vis in pituita asperam arteriam gravante, in affectionibus rheumaticis & arthriticis (Merz *l. c. §. 15.*), in purpura chronica (Gleditsch *Wiss. d. rob. Arzn. vol. 2. p. 409.*), ut inde quidem involvendo, resolvendo, demulcendo non infimum locum tueri probabile. Accedit largior sudoris & lotii excretio, quæ usum comitari solet (Gleditsch *l. c.*).

Commodissime in decocto ingeritur. Nec tamen extracta spernenda sunt.

C Y P E R U S .

LINN. *Syst. veg. p. 82. Gen. pl. p. 29.**Pharm. CYPERI LONGI Radix.*

537. *CYPERUS LONGUS*; culmo triquetro, umbella fo-
liola supradecomposita, pedunculis nudis, spicis alternis Linn.
Spec. pl. p. 67. Cyperus odoratus radice longa f. Cyperus of-
ficinarum C. B. Icon.: Regnault *Botan. Le Stonchet.* Stirps
perennis, crescens in locis paludosis Angliæ, Scotiæ (Conf.
Hudson. *Fl. Angl. p. 17.*), item Galliæ, Italiæ, ex qui-
bus duabus regionibus radices pro pharmacopoliis vulgo pe-
tuntur.

Radix sicca est ramosa, geniculata, teres, calamum an-
serinum erasa, annulis inæqualis distantiæ transversum cin-
cta, tenax cortice profunde bruno, fragili, parenchymate
ligneo in fila discerpendo ex flavo rufo. Odor subfragrans
non ingratus, sapor amaricans & subadstringens, aromati-
cus, calore modico os imbuens. Destillationis ope odoræ
partes aqua excipiuntur, nihil vero olei ætherei, nisi radi-
cis magna copia adhibeatur, elicitor. Infusa tam aquosum
quam spirituosum imprægnantur dotibus jam dictis, prout
& extracta inde parata eo modo discrimine, quod spiri-
tuosum alteri antistat amaritie & caloris sensu. Propor-
tionem utriusque non attinet de radice jam exoleti usus
indicare.

Virtute cum subsequente Cypero in plerisque convenit.

Pharm. CYPERI ROTUNDI Radix.

538. *CYPERUS ROTUNDUS*; culmo triquetro subnudo,
umbella decomposita: spicis alternis linearibus Linn. *Spec.*
pl. p. 67. Fl. zeyl. p. 15. Cyperus Hodveg Alpin. *pl. Aegy-*
pti p. 112. & 113. Perennis, in aquosis Nili, Indiæ, Japo-
niæ.

Κυπερος Dioscoridis (*M. m. lib. 1. cap. 4.*), ut vulgo
putatur.

Radicis nomine servantur tubera ovata, olivæ circi-
ter magnitudinis, annulis cincta undique parallelis, trans-
versalibus, cortice pallidius bruno, tenui, parenchyma-
te albedo, friabili. Adhæret subinde extremis tuberaum fi-

bra calami frumenti crassitie, iners, qua tubera olim juncta fuerant. Odor subfragrans, sapor amarior & calidior, quam in præcedente & sub prima gustatione camphoraceus. Non igitur dubito, quin efficacior hæcce radix sit præcedente.

Extracti aquosi majus pondus huic radici inest, quam isti; ceterum nec hoc nec spirituosum differt ad judicium sensuum multo ab extractis Cyperi longi (Conf. Cartheuf. *M. m. vol. 2. p. 68.*).

Usitator Cyperus rotundus olim in praxi medica fuit longo. Pauca valde a Dioscoride & Alpino de virtutibus C. rotundi in medium prolata scrutinio castæ scientiæ medicæ minus respondent, vixque aliud docent, quam quod in Græcia & Aegypto magna in existimatione fuerit. Rectius tribuuntur utrique Cypero virtutes, quas amara cum aromate juncta præstare solent, ut tamen agnoscas neutram vim esse tantam, quin superentur a multis aliis. Stomachicis jure annumerantur. Corroborandi Cyperi longi efficacia videtur adstrictionis vi augeri.

Nomino modo adhuc duo composita, quorum inter multam aliam farraginem radix C. rotundi continetur. Sunt hæc

Emplastrum de baccis lauri *Pb. W. p. 60.*

Species cephalicæ pro cucuphis *l. c. p. 182.*

O R D O L I.

G R A M M I N A .

T R I T I C U M .

LINN. *Syst. veg.* p. 108. *Gen. pl.* p. 40.

Pharm. TRITICUM vel TRITICI Semen.

539. **T**RITICUM HYBERNUM; calycibus quadrifloris ventricosus lævibus imbricatis submuticis Linn. *Sp. pl.* p. 126. Triticum hybernum, aristis carens C. B. Triticum β . locustis quadrifloris glabris, basi subhirsutis submuticis Hall. in *Comm. soc. sc. Gotting.* 1774. p. 7. Icon: Tourn. *Inst. rei herb. tab.* 292. Hall. *l. c. tab.* 1. *fig.* 2. ubi spica modo partialis depingitur. Annum. Procerius, perfectius. Pluribus culmis emergit floribus plerisque fertilibus.

Triticum æstivum; calycibus quadrifloris ventricosis glabris imbricatis Linn. *Spec. pl.* p. 126. Triticum æstivum C. B. Triticum α . locustis quadrifloris basi subhirsutis, glumis exterioribus floralibus aristatis Hall *Comm. soc. sc. Gotting.* 1774. p. 5. Icon: Tourn. *Inst. rei herb. tab.* 293. *loc. cit. fig.* 1. ubi modo spicula. Annum. Macilentum & debilius præcedente est. Culmos fert pauciores & flores pauciores perficit.

Ad Halleri judicium varietate modo, non specie, differt inter se utrumque, ut ex dictis intelligitur. Nempe aristæ non omni tempore, nec omni loco in spica adsunt & longitudine vario gradu discrepant. Solum macrius, negligentior cultus, & satio seminum valde recentium proventui aristarum favere solet. Præter culmorum & aristarum dictum respectum, magnitudo spicularum & granorum, color culmorum, glumarum & granorum, hirsuties spicularum rel. in Triticis varietates efformant multiplices; unde ingens diversorum nominum vis, a loco culturæ præprimis desumpta. Ratio horum discriminum in solo & climate quærenda videtur. De varietatum Tritici discrimine multiplici cum fru-

Atu leguntur observationes Manetti (*Delle Specie diverse di Frumento & di Pane* p. 34. sqq.) & Halleri (*l. c.*). Omitto alias Linneanas species, utique hinc inde œconomis acceptas, nec rejiciendas, dum suppetunt, ex foro medico, ut Triticum turgidum, monococcum, Speltam, quæ proxime dicta una cum T. hyberno & æstivo præ reliquis cultu & usu frequentatur.

Accidit Triticum, quod aliis jamjam fuetissimis cerealibus, imo bene multis plantis culinaribus, quod inter quotidiana, quæ indulgent hominibus commoda, & propagandi, perficiendi & in ampliores usus illa transferendi molimina, originis primæ sive patriæ memoria interciderit. Ervare istam ex Veterum monumentis sub ista nominum, quibus frumenta insignivere, inconstantia & a nostris dissimilitudine & characterum neglectu vix certe vacat. Triticum ^{Deus} Græcorum esse creditur. In Babylonia sive terra inter Tigridem & Euphratem sita Triticum & Hordeum sponte provenire Beroli fragmentum (ex Alexandro Polyhistoro descriptum a Syncello *Chronograph.* p. 28.) memoriæ prodidit, quod effatum ill. Heyne (*Progr. de frugum & panificii initiis* in *Opusc.* vol. 1. p. 341. 347.) multis speciosis argumentis ornavit. Diodorus (*l. 14.*) utrumque cereale tanquam spontaneum ad Aegyptum longe minus probabili fulcro innixum refert. Nostro demum tempore omnium mentes mirifice perculit, quod Linneus (*Amoen. acad.* vol. 7. p. 453.) ex Heinzelmanni, tam historici quam botanici, pugillaribus Floræ Samariensis narraret, istum in Sibiria australi sive campis Baschkirorum Triticum æstivum & Hordeum distichum inter sponte crescentes stirpes reperisse, & quod ipse Linneus huic narrationi robur variis argumentis addere tentaret. Nuperrime adeo Triticum & Hordeum spontaneum in Tauria variis locis montosis præcipue inter Carassubazare & Allmetschet, item ad originem fluvii Burytsch inventum fertur (*Description physique de la Contrée de la Tauride*, p. 190.). Nihil vero prohibet, quin suspicemur, utraque in terra provenisse frumenta ista ex semine post culturam vel breviori vel longiori intervallo antea ibidem administratam, dein vero neglectam, superstite & sponte sua postliminio sese propagante (*Conf. Pallas n. nord. Beytr. zur - Naturg.* vol. 2. p. 357.). Nam cerealia, qualia jam comparent, sub vilioris & vulgaris graminis larvâ delituisse, formam autem cultus. sensim per ætates magis perfecti, adjumento mutasse verisimilitudine omni caret. Id quod de speciebus diversis valet, tum vel maxime cadit ridicula hypothesis ante triginta & quod excedit annos recocta, fertilitate soli & cœli beneficio vilius frumentum in nobilius posse transmutari, e. c. Secale in Triticum, Avenam in

Secale macriori autem solo & inclementiori cœlo præstantius frumentum in vilius degenerascere e. c. Secale in Hordeum, Hordeum in Lolium vel Bromum, quod si verum esset, unum genus plantarum transmutaretur in alterum necesse foret, quæ tamen quantum forma præcipue floris fructusque partim modo quo flores inseruntur, differant, quilibet attentior perspicit (Cf. Linn. *Diss. de transm. frument.* in *Amœn. acad.* vol. 5. p. 106.). Ratio contra ea alienæ segetis ea est, quod vel agro antea inhæserit vel admixta frumento jam serendos extiterit.

Triticum ex Sicilia in reliquas terras occidentales primo translatum esse, iusta suspicio est (Heyne *l. c.* p. 355.). Colitur jam in omni Europa tam calidiori, ut Luitania, quam frigidiori, ut Svecia, Russia. Viget quoque in Persia, terra Yemen, aliisque regionibus fertilibus, in Aegypto in Tingitanam terram usque, Græcia, item America septentrionali & in Chili & Peruvia. Molliora grana sunt frigidiorum regionum, duriora & lapidea fere calidiorum, quæ & optimum Triticum exhibent.

Sæpe Triticum morbis quibusdam corrumpitur, in quorum natura expiscanda & præsiidiis eisdem præcavendi & tollendi eruendis recentiores egregie desudarunt, præcipue cl. Tillet (*Diss. sur la cause qui corrompe les grains de bled. dans les epis*) & Tessier (*Traité des maladies des grains*, p. 199. seqq. Conf. & Idem in *Hist. de la Soc. R. de Med. de Paris*, vol. 4. p. 364. sqq. ubi enucleatos morbos cerealium enumerat). Et horum quidem unus pulvere rubiginoso foliis, culmo & glumis infestus est, sensim in granum ipsum sæviente, Rubigo dici solet, (Gallis la Rouille, cujus effigies conspicitur in Tessier *Traité l. c. tab.* ad pag. 215.). Reliqui, scilicet Caries, quæ dignoscitur granis griseis pulvere nigro repletis (la Carie, *l. c. tab.* ad pag. 294.), & Ustilago, quæ loco granorum glebas fuliginosas cum paucis glumarum albidis reliquiis in spicis gerit (Le Charbon *l. c. tab.* ad p. 299. Conf. egregias de hac observationes cl. Bierkander in *K. Vet. Ac. Handl.* 1775. p. 317. sqq.), quibus & a cl. Tillet Rachitis addita, granum ipsum præcipue perdit. Hinc non solum insigne decrementum lucrum ex granis & culmis Tritici patitur, sed farina panisque in valetudinis damnum vitiatur, ita ut hæc mala fermentationi panis adversa sint, & ustilago cephalæas, diarrhœam, convulsiones creaverit.

Sunt & varia insecta, quæ Tritico cladem, dum in agris versatur, larvarum forma afferunt. Etenim quædam depascunt virentem ejus herbam, ut Tipula oleacea (Bierkander *Vet. Acad. Handl.* 1779. p. 161.), Elater segetis (*Id. l. c.* p. 285.), quæ & alia frumenta eodem modo destruant;

alia excavant grana Tritici, ut Ichneumon culpatorius & Phalæna Tritici (Id. l. c. 1778. p. 335.). Collecta vero segetum grana sæpe bonam partem Curculioni granario & Phalænae granellæ (*Faun. Svec.* p. 363.) in prædam cedunt (Linn. in *Vet. Acad. Handl.* 1750. p. 108. Wilcke *loc. cit.* 1776. p. 274. *sqq.*). Farina tandem consumitur Acaro farina (Modeer in *Vet. Acad. Handl.* 1774. p. 68. *sqq.*), Tenebrione Molitore, Phalæna farinali. Quin ne panis quidem ab hisce infestis hospitibus tutus est, quippe cui idem Tenebrio, Prinus Fur, & hinc inde Blatta orientalis insidias fruit. Hisce si addidimus morbos frumentorum; errores agriculturæ, qui multis locis obtinent; injurias frumentis in agris allatas tempestatis inclementia, quadrupedum variorum, ut glirium, talparum, circetorum, cuniculis vel voracitate, item avium, limacum, gryllorum subinde deprædatione; damna porro, quæ ex luxurie stirpium adventitiarum exsurgunt, quorsum pertinent Agrostema Githago, Chrysanthemum segetum, Sinapis arvensis, Papaver Rhœas, Convolvulus arvensis, Melampyrum arvense, Farfara, Vicia Cracca, Lolium temulentum, Triticum repens, Bromus arvensis, Avena fatua, Equisetum arvense, rel.; jacturam granorum sub ipsa messe contingentem; rapinas glirium in granariis; communionem lucri, quam ipsi pagani, molitores, pistores fraude sibi vindicant; facilem granorum & farinæ corruptelam a situ; tributum denique principi solvendum: næ aditupendum est miræ naturæ fertilitati, quæ sub tam insigni tamque multiplicis generis jactura tamen hominibus tantum erogat, ut frumenta omnium reliquorum alimentorum valore censeantur vilissimum, eorumque ad pretium reliquarum rerum pretia plerumque sese accommodent.

Semen ovato oblongum est, longitudine sesquilineæ, fursum gibbosum, deorsum sulco longitudinali exaratum, antice cicatrice obliqua, postice villo exiguo distinctum, cortice flavescente, intra quem medulla s. farina albissima. — Colligitur ut quodlibet aliud cereale; scilicet sectis falce culmis & in fasces colligatis hi in horreum transferuntur, ubi, quod sœpissimum, per flagella, vel & calcando per jumenta, vel molendini ope excutiuntur grana ex suis spicis, dein agitantur vel molis ventosis vibrantur, ut a glutinis & peregrinis seminibus, vel justo levioribus granis liberentur.

Duplicis est naturæ farina triticea, una ejus pars accedit ad indolem animale, glutinosa dicenda; altera ad vegetabilem, amylaceæ. Glutinosa pars collam glutinandi vi refert, aqua non solvitur, putredine correpta foetet instar cæci antiqui vel cadaveris, multum alcali volatilil continet.

Quod

Quod cl. Beccarii inventum jam a. 1728. factum (Vid. *Instit. Bonon. Comment. tom. 2. P. 1. p. 122. sq.*), confirmatum serius a multis aliis, cl. Model (*Forst. sein. chym. Nebenfund. p. 62.*) Kesselmeyer (*Quorundam veget. princip. nutriens, Argent. 1759.*), Parmentier (*Experiences & reflexions relatives à l'analyse du Bled, p. 59. sqq.*) aliisque. Hujus unciaë duæ cum quinque drachmis in libris duabus farinaë triticeæ continentur, & obtinetur lavando farinam ope aquæ tepidæ, affusæ per vices, donec non amplius lactescat; reliquum est gluten subelastico pallide brunum (Model *l.c.*). Altera pars sive amylacea post fermentationem acescit, cum alcali effervesceat & rufat tincturam Violarum, aquam modo lacteam reddit nisi cum ea coquatur, quò ipso in pulvrem viscidam abit. Facile hæc a priori segregatur maceratione granorum integrorum vel rudius comminutorum in aqua ad emolliationem usque. Qua facta sacco linteo massa includitur & calcatione pedum intra lacum ligneum aqua repletum & infra epistomii suis instructum & defusa affusaque per vices aqua exprimitur amyllum, donec aqua defluens non amplius lactescat. Aqua amylo foeta & alio vase excepta intra nycthemerum subsidere sinit amyllum & postquam clara evaserit, per laterales canaliculos demittitur, amyllum autem ter vel quater iterum eluitur nova aqua affusa, ut odor ingratum pereat. Tandem separata superiori amyli parte, quæ grisea est, reliqua vel expressione repetita linteï rudioris pluries conduplicati vel super cribri specie paulum exsiccat, ut in portiones quadratas dissecari queat, dein ulterius solis vel aeris perslantibus vel conclavis calefacti vi, siccandas, tum diffringitur (Conf. *Fabrique de l'amidon par Duhamel De Monceau 1772.*). Fœcula similis ex Spelta eruitur; quam Hordeum largitur flavida est; obtinere & ex seminibus Fagopyri, Hippocastani, stirpium leguminosarum rel. item radicibus variis, ut Ari, Bryoniæ, Tritici repentis, Filipendulæ, Lathyri tuberosi, Colchici, Solani tuberosi rel.

Amylum œconomicis potius usibus, quam medicis, inservit. Ad lintea enim post lotionem, item texta varia ex gossypio vel lino teneriori parata, firmanda, ad conglutinandos libros & chartas luforias, ad fercula varia culinarum & panes pistorum dulciorum, adhibetur. Contritum in tenuissimum pulverem capillis pessimo luxu inspergitur, nec sine omni valetudinis offensa, tum præcipue si variis additamentis coloris vel odoris causa factis, ut cerussa, calce, oleis odoris, corrupta fuerit (Reuß *Untersuch. der Eigenschaften und Wirkungen eines ächten und verfälschten Puders, 1781.*). Nominatim nocet iis, qui achoribus capitis laborant, ut qui intempestive inde exsiccantur. Vulgo & contra

tra intertriginem pusionum inguinibus vel axillis applicatur; sed consuetudine haud laudanda, quum inde sæpe scabies exorta fuerit (Linn. *Amoen. vel. 5. p. 95.*). Clymate exceptum involvendo diarrhœas & dysenterias lenit. Recipiunt illud species diatragacanthæ frigidæ & inspergitur pastis in officinis ne modulis agglutinentur, exemplo pastæ Glycyrrhizæ, Althææ. Nebulæ (Oblaten) quoque inde parantur, quarum utilitas ad obfignandas litteras hujus quidem non loco est, sed ista omnino, qua pulveres palato displicentes obvolvunt, quo sine non sufficit eas emollire aqua, sed ut tanto facilius bolus deglutiatur, nec crepans stimulo ingratisimo offendat, gelatina vel Robe grato eam oblinire antea convenit. — Furfures & aqua acidiuscula post præparationem amyli residua saginandis suis & bobus valet.

In polline, in quem molendini ope grana rediguntur, reiectis furfuribus utraque modo dicta & glutinosa & amylacea pars jungitur. Hujus farinæ pro pane summa dignitas est. Quo autem glutinosa viscidaque pars attenuetur, hæc cum altera intime sese commisceat, & utraque facile tam a ventriculo digeratur, quam humoribus nostris recipiatur & melius nutriat, nec flatulentia generetur: fermentatione prævia farinæ aqua humectatæ beneque subactæ opus est. Hinc qui Triticum crudum avidius comedunt infarcto & tumido abdomine languent & hydropem contrahunt (Van Swieten *Comment. vol. 4. p. 108.*). Panis azymus, h. e. sine fermentatione paratus, alvum adstringit. Fermentationem adjuvat fermentum, quo sine heic sex cerevisiæ commoda. Succedat tempestive, ne ultra limitem justum resolvatur farina, coctio, sub qua panis prorsus evadit. In australioribus regionibus panis triticeus vulgatissimus, in frigidioribus secalinus. Nec rara farinæ triticeæ & secalinæ pro pane parando sub varia proportione miscela, pro cuius diversitate color vel albidior vel magis griseus, qui in mere triticeo omnino albus est. Magis nutrit triticeus, quam ullus alius; ob lentorem vero, qui inest, alvum in debilioribus stipat, & acres in primis viis vel profundius hærentes stimulos blande obvolvitur; hinc in profluviis alvinis magis, quam reliquæ species panis, conduit. Acidum quoque ob alcalinam naturam frangendo hypochondriacis & hystericis salubrior est pane secalino. Panis bis coctus omni humiditate privatus est, hinc diutius servari absque corruptela potest, & quoniam in arctius volumen nutrientem partem contractam continet, reliquis panis speciebus nutriendi potentia antistat. Tam vero facile concoquitur a ventriculo, ut & infantibus recens natis nutrimentum salutare loco lactis nutriticis præstet, modo bene aqua coctus per cribrum vel lineum subtile transigatur; liquidum, quod transit, frigere
in

in gelatinam densatur, tepore autem deliquescit, hujusque cochlearia duo vel tria cum cochleari uno lactis & tantillo sacchari mixta infanti per portiones cochleari parvo ingeritur (*Zürch. med. Magaz. ann. 2. p. 569.*). Maxime vero nocent hęc pultes istę ex farina coctę acore, in quem degenerant, glutinosa natura sua, quibus vitiiis gravant ventriculum, glandulas mesenterii obstruunt, sub intumescencia abdomini flatulenta maciem reliqui corporis cient, & rachitidi opportunitatem præbent. Ex panebiscocto juscula quoque parantur in febribus commoda, acore & saccharo graviora, &, dum vires refocillandę, vini tantillo permiscenda.

Pane ex frumentis etiamsi quotidie utamur, fastidium tamen non parit. Et vix aliud alimenti genus existat, quod hocce salubritate æquet, sive animalis sive vegetabilis census sit; quicquid cl. Linguet (in *Annales politiques & littéraires du dixhuitième Siecle, tom. 5. n. 39. p. 429.* cum qua disputatione confer responsonem cl. Tissot, *Lettre à Mr. Hirzel sur le bled & le pain 1779.*) ingenii potius ludibrio, quam veri filo ductus contradixerit. Facillime bene coctus digeritur, egregie & cum stabilitate nutrit, nec nisi vitio frumenti ipsius vel panificii vel copia nimia vel calide ingestus nocet. Nec conducit ejus unice usu acquiescere; nam solo pane vesci in connubio aquę per plures dies pœnæ loco esse constat. Studio deditaque opera cum pane vel solo cum aqua ingesto, vel cum parca alius cibi quantitate in semet ipse instituit multa experimenta cl. Stark (*Works consisting of clinical and anatomical Observations, Lond. 1788.* cujus libri versio German. modo coram est, *Klin. v. anatom. Bemerkungen nebst diätetischen Versuchen 1789.*), ut ejusdem in valetudinem vis patesceret, horumque singulis plures continuos dies intumfit. Pane solo largius cum aqua capto (*l. c. p. 136. sqq.*), opus fuit integram diei destinatam quantitatem unciarum viginti, triginta vel triginta octo, in plures portiones divisam edere, quum alias ructus subinde, flatus, nausea, appetitus defectus incideret, opus quoque fuit copioso potu, ne sitis molesta esset. Pejus res cessit juncto sacchari largiori connubio, quod ipsum neque cibi cupiditatem sedavit, sed famem potius insignem excitavit, ulcuscula oris generavit, gingivas inflammavit & intumescere fecit, variaque resoluti sanguinis indicia produxit (*l. c. pag. 141.*). Similia varia ex melle contigerunt (*l. c. p. 203. sqq. p. 216.*). Inter prandia utiliter jungitur panis vel interferitur ferculis pinguibus, ut cujus ope ob mucilaginosam naturam pinguedinis cum aquosis miscela adjuvatur; aromatum quoque vim frangit, & corruptelam ex visu animali nimis copioso oriundam temperat. In regionibus, quibus

bus nostra frumenta defunt, indigentiaē providit benefica natura aliis proventibus vegetabilibus, Oryza, Zea, Milio, Sorgho, Artocarpus, Sagu, radicibus esculentis, Solani tuberosi, Dioscoreæ, Jatrophae Manihot, Lichene Islandico &c. Quibus dirius fatum contigit vel situ regionum nimis septentrionali vel annonæ caritate, hos confugere coegit dura necessitas ad cerealium partes minus nutritias, ut id, quod post cerevisiæ coctionem residuum, vel spicas granis maturis cassas vel culmos, quibus contritis admiscetur pauxillum probæ farinæ frumentaceæ, item ad magis adhuc a nostra natura aliena, uti medullam Scirpi lacustris, semina Elymi arenarii, radices Menyanthis trifoliatae, Callæ palustris, cortices varias arborum, Pini sylvestris, Betulae albæ &c. Saltim Fennones subinde hisce alere vitam coguntur (Vid. Hellenii *Diff. om. Finska Allmogens Nödröd. Abo 1782.*).

Non hujus luci est percensere omnia panis ex Tritico vel aliis cerealibus cocti nomina ex forma, farinæ subtilitate diversa, additamento vel tractatione varia petita. Taceo quoque Italarum artificia varia, quæ & in Germania nominatim Norimbergenfes probe imitati sunt, tractandi farinam triticeam cum aqua subactam, ut inde pastas varias, quas Vermicelli (Nudeln), Macaroni, Taglioni, Festuciæ, Andarini &c. vocant, condant; quæ ipsa post exsiccationem diu servari possunt, & ad varia ferula extemporanea comoda sunt (De hisce cf. cl. Malovin *Description & details des arts du Meunier du Vermicellier & du Boulanger.*).

Farinæ triticeæ insuper usum multiplicem in culinis proplacentis, jusculis &c. quis ignorat? Farina rudius molæ ope comminuta Alica (Germ. Gries) vocatur. Sunt & hujus plures species teneriores & rudiores, optima ista, quæ ex parte corculo proxima elicitur. In specie, quam coram habeo, quasdam particulas undique albisimas, deprehendo, in aliis vestigia corticis conspiciuntur. Farina eximia inde parari potest, item in culinis puls, juscula, placentæ. --- Supra speciei Sagu, quam Mauri ex farina Tritici parant, memini (*Appar. med. vol. 5. p. 15.*).

Ut aliæ farinæ hæc ipsa siccata probe extus scopo discutendi tumoribus œdematosis & erysipelatosi applicatur. Cocta in cataplasma emollit & suppurationem ciet. Domesticum quoque est ad maturationem abscessuum accelerandam, sicut in emplastro ex farina cum melle subacta,

Mica panis triticei sive pulpa mollis, ex crusta enucleata, scite acria quædam medicamina excipiuntur, quorum vis lente modo evolvi debet. Exemplum præbent pilulæ sic dictæ magnæ Hoffmanni, quæ mercurium sublimatum corrosivum aqua solutum comprehendunt, quod vehiculum aver-

tit multa incommoda a solutione liquida per os capta alias emergentia; item cataplasma a cl. Duncan (*Medical Cases*, ed. 3. p. 198.) in tinea capitis tentatum, cui pariter inest acre istud mercuriale præparatum. Usitatus est, micam panis lacte in cataplasma coctam maturandis abscessibus tepide applicare; quod ipsum longe præferendum emplastris ad hunc finem alias commendatis. Si stimulo opus est, addi isti potest Crocus, Mel, Gummi Ammoniacum, Cæpa & familia. --- *Decoctum album* Sydenhami, quod auctori in dysenteria (nam aliud etiam usurpabat) placebat, una cum cornu cervi micam panis albissimi recipiebat.

Furfures calide applicati œdemata pedum dissipant. Addi solent pediluvii calidis emolliendi scopo. Cocti cum aqua emolliendo in clymate laxant.

Supereft, ut de Tritici ad cerevisiam usu moneam, cui multis locis indulgent. Quum vero cerevisia hordeacea longe vulgatiore sit; aptius, quæ ad cerevisiæ generalia pro instituti ratione spectant, capite Hordei commemorabuntur. Coquitur ex Tritico vel solo vel in connubio Hordei cerevisia, vel addito Lupulo vel eo omisso. Bene quidem triticea cerevisia nutrit, sed facile flatu generat magisque, quam cerevisia ex Hordeo, in acidum inclinat, lotium pellicit efficacius minusque calida est, quam hordeacea saltim lupulata. In Germania inter triticeas cerevisias clarent ista Breyhan dicta, Gusa Goslariensium, Duckstein Brunsvicensium aliæque; Angli quoque cerevisiam Ale inde parant.

Pharm. GRAMINIS Radix.

540. *TRITICUM REPENS*; calycibus quadrifloris subulatis acuminatis, foliis planis Linn. *Syst. veg.* p. 109. *Triticum repens*, glumis mucronatis aristatisve, aristis spicula brevioribus Schreb. *Beschr. u. Abbild. d. Cräser*, p. 24. *Gramen caninum arvense* s. *Gramen Dioscoridis* C. B. *Gramen loliaceum radice repente*, s. *gramen officinarum* Monti *Catal. stirp. Bonon. prodr.* p. 41. Mox ^α, *muticum*: Monti *icon* 25. ubi sistitur modo spicula solitaria; mox ^β, *aristatum*, cujus icon in *Fl. Dan. tab.* 748. Utrumque cum aliis multis varietatibus intermediis describit & depingit Schreber *l. c. tab.* 26. *Gramen perenne ad sepes crebrum*, pestis quoque vulgaris agrorum & hortorum, utpote quum vicinas plantas radicum luxurie suffocet, ut fieri a stirpibus radice repente solet.

Incaute confundunt illud, nominatim muticum, cum Lolio perenni L. sed in hoc proxime dicto calyx monophyllus nec diphyllus est, & spiculæ latus, non superficiem, rachi intermediæ obvortunt. Non ubivis radix Graminis officinarum

rum a dicto Tritico colligitur, certe hoc fit multis Germaniæ locis, item in Suecia. Alibi Panicum dactylon L. f. Panicum dactylon radice repente s. officinarum Scheuchz. loco prioris in usum vertitur; ut in Italia (teste Seguiero apud Linn. *Diff. Obs. mat. med.* p. 6.), in Gallia, si fides iconi cl. Regnault in *Botanique*, item Marchia Brandenburgica (Löfbecke *auserl. Arzn. ed.* 4. p. 50.). Crassior adeo & dulcior est hæc radix, quam altera (*l. c.*). Sed nec defraudanda altera suo pretio est.

Radix subramosa, undique sese horizontaliter dispergens, filiformis, culmum frumenti, dum recens est, crassitie æquans, longissima, glabra, geniculata, geniculis fibrosis, ex flavo alba. Sapor tam recentis quam siccæ subdulcis.

Libra una harum radicum circiter uncias quinque succi expressi erogat, qui facile fermentationem subit, qua finita liquor vinosus dulcis, non tamen palato placens emergit. Continuata fermentatione & fermento addito acefcit (Hoffmann in *Crells Beytr. zu den chym. Ann.* vol. 3. p. 124.). Concisa & contusa radix cocta & fermento mista spiritum vini exhibet, spiritui vini non cedens. Cerevisiæ pariter species inde redundat (Idem). -- Fœcula inde emergens solvitur aqua bulliente, quæ dum refrixerit gelatinosam substantiam exhibet (Parmentier *sur les vegetaux à suppleer eu temps de disette*). Succus elicited dulcem quidem saporem præ se fert, sed in solidum saccharum non concrefcit (Marcgraf *chym. Schrift.* vol. 2. p. 85.). Acido nitri tractatus acidum sacchari suppeditat (Hoffm. *l. c.* p. 126.). Saccharinis pariter ac nutrientibus particulis instrui hancce radicem dicta declarant.

Ad alenda pecora, boves præcipue, radicem aptam esse experientia constitit, quum contra ea œconomi incurii non nisi comburere ex agris evulsam sciant. Abluenda scilicet radix, siccanda, dein concisa postquam fuerit, aqua calida humectanda, vel cum stramine conciso vel fursibus vel aliis commiscenda est. Pro pane quoque hominibus sub annonæ caritate commendata radix siccata, mola contrita & farinæ pauxillo combinata (Linn. *Skänfka resa* p. 35. Bergius *Rön om Spanmåls briflens arsättning medelt Quickrot, Stockh.* 1757. 4.). Hinc utut infestum gramen hoc locis alienis crescens, tam fœni causa, quod bis ficcari per annum potest, quam radicis, solo molliori & fertilliori ut cultura adjuvetur, etiam atque etiam suadendum (Bengt Bergius *Tal om Svenska Angskötseln*, p. 65.). Et hæc concisa recente radice facile succedit (*l. c.* item Blom in *Vet. Acad. Handl.* 1782. p. 244.

Sed vi blande resolvente, aperiente & demulcente jam dudum in re medica inclaruit. Hinc ptisana inde parata pro

pro potu ordinario in febribus acutis familiaris, imprimis apud Gallos est. In obstructionibus viscerum referendis haud mediocre remedium est, & nominatim in ea hepatis magni eam fecit Boerhaavius (Hall. in *Hist. stirp. Helv. n. 1426.*). Nec desunt recentiorum de efficacia hocce in morbo præconia (Kniphof *Diss. de Gramine levidensi & præcellentissimo*, p. 16). In ictero periodico a calculis felleis profuit decoctum, etsi non sine aliorum commodorum connubio, secedentibus dejectionibus viridescentibus & lapillis quasi comminutis (Seip. *Diss. Sylloge Obsf. in Tod. Bibl. vol. 9. p. 478.*). Eundem effectum in solvendo calculo biliario expertus est Lösecke (*l. c. p. 251.*). Intermittentibus febribus Hafniæ vigentibus egregie decoctum subvenit vi sua digestiva (Tode *Bibl. rom. 5. p. 186.*). Ita sanavit decoctum sale polychresto & foliis Sennæ stimulatam virum habitus mali & alvi torpidæ, jam per annum quartana contra corticem Peruvianum rebellem laborantem (Id. in *Bibl. sed excidit locus*). Nec minus in pituita, pulmones gravante & tussim & asthma excitante, prodest. Præter decocti saturati formam, hodie quam maxime placet.

Extractum s. melligo graminis. Paratur inspissatione succi expressi. In hunc finem non conducunt vasa cuprea vel ferrea, quum inde semper aliquid solvatur, sed inspissatio fieri debet in vase vitreo. Si hæc continuatur ad crassitiam mellis, mel magnopere refert, & extractum in ampullis vitreis servatum deponit post aliquot hebdomades materiem grumofam saccharinam aqua facile solubilem (Hermbstädt in *cl. Selle Beitr. 2. Natur. u. Arznewiss. vol. 3. p. 30. sq.*).

Recipiunt porro hanc radicem radices quinque aperientes minores, item inter tot alia syrupus althææ Fernellii.

S E C A L E.

LINN. *Syst. veget. p. 107. Gen. pl. p. 39.*

Pharm. SECALE V. SECALIS Semen.

541. SECALE CEREALE; glumarum ciliis scabris Linn. *Spec. pl. p. 124. α.* Secale hybernum vel majus C. B. β. Secale verum s. minus Id. Discrimen utriusque varietatis in statura diversa constitit, posterius quoque strigosius est. Icon: Regnault *Boian. Le Seigle.* Gramen annuum. Altissimum & firmissimum inter cerealia, ut sex ad decem pedes aliquando attingat.

Conjecturas de patria Secalis, agens de Tritico, jam in medium protuli. In Creta spontaneum esse, uno verbo in

Sylle-

Systemate veg. (l. c.) Linneus adjecit. Passim, sed rarius in deserto Cumanico solo pingui nec non inter fluvios Don & Wolga, ubi nunquam aratro usi sunt, subinde Secale offenditur; sed ex raritate & situ probabile fit, emeruisse illud ex granis casu delapsis (*Pallas N. nord. Beytrüg. 2. Naturgesch. u. Oekon. vol. 2. p. 359.*).

Cultura hujus exercetur abundantissime regionibus præcipue Europæ frigidioribus, parcius in calidioribus. Subinde mixtum cum Tritico seritur, unde imbecilliores Tritici culmi sustinentur, & panis materies tanto præstantior messe colligitur.

Secale, cujus Plinius (*Hist. nat. lib. 18. cap. 16.*) meminit, videtur frumentum a nostro diversum esse; etenim describit illud nigrum amarum, ad arcendam modo famem utile &, etiamsi farre mixtum, ventri ingrattissimum.

Præter Rubiginem (Roville; Tessier *Traité des maladies des graines*, p. 19.), quam cum aliis frumentis communem habet, Secale pernicioso valde alio morbo tentatur, Clavo secalino, Secali corniculato s. cornuto, Secali luxuriante, (Gall. Ergot, Blè cornu, Germ. Mutterkorn, Kornzapfen; Blekingis in Suecia Mjöldrufvor, aliis ibidem Mjöldryor, item Mjöldrygor, Mjölökor v. Bochkorn). In hoc excrescentia una, sæpe plures ad sex vel duodecim supraque usque, in eadem spica conspicitur; subteres medio nonnihil crassior, aliquantum recurvata apice mox obtuso mox acuto, solidioris frumento compagis, sæpe interne cavis exiguis pertusa, extus profunde violacea, intrinsecus alba, magnitudinis subinde minoris, quam in grano secalino ipso, subinde vero longitudinis pollicis unius ad sesquialterum, latitudinis unius vel duarum linearum. Facile dignoscitur effigie (in Tessier *l. c. tab. ad p. 188.* & alia ab eo præstita in *Mem. de la Soc. med. de Paris., tom. 1. tab. 4.*). Nonnunquam & alia gramina eodem infestantur, ut Phalaris Canariensis, Avena elatior, Festuca fuitans, Lolium temulentum, Triticum repens, Phleum pratense & alia plura, imo Hordeum & Avena, quin Triticum (Tessier *l. c. p. 29.*), sed præcipue huic labi Secale obnoxium est. Quo humidior tempestas, eo uberior ejus proventus. De ejus origine insignne sententiarum divortium. Moneta (in Tissoti *Epistolis medico-pract. edit. 2. p. 486.*) iudice nihil est, quam luxurians granum s. giganteum. Ottoni A Münchhausen verosimile visum, fungi speciem seu Clavariam esse. Sunt alii, qui ex punctura insecti congestionem humorum ibidem contigisse arbitratur, e. c. Dan. Gottfr. Schreber (*Sammh. ökonomischer Schriften P. 12. p. 481. P. 14. p. 354.*) Tillet, Read, ut taceam alias explicationes. Hactenus vera originis ratio nondum evicta. Numero majori collecti hi clavi, præ-

præcipue recentes, spirant odorem virosū, imo ipse pulvis. Sapor modice linguam pungit. Panis coloris saturate violacei est, odoris saporisque ingrati, nec tam avidè absorbet aquam farina hocce vitio inquinata, quam alia, quæ eo destituitur (Tessier). Infusione horum clavorum cum aqua superficies eius tegitur cuticula pingui odoris fœtidi (Tessier p. 56.). Pulvis aqua humectatus nihil glutinosi prodit in pasta, qua in re cl. Tessier cum cl. Model (*Fortis. der chym. Nebenstund. p. 56.*) in multiplici circa alia analyseos momenta dissenſu convenit. Tingens eorum pars partim aqua partim alcali fixo caustico extrahitur. Ut paucis discrimen inter clavorum secalinorum & secalis naturam pateat: sic habeto. Clavi isti nuper descripti (non alii infra dicendi) continent principium odorum valde fœtidum, aerem fixum, aerem inflammabilem, magnam quantitatem olei dulcis, exiguam vortionem materiæ extractivæ gummosæ, quæ mutationi valde obnoxia est, & facile in alcali volatili degenerat, exiguum terræ; Secale autem multum mucilaginis sub analysi exhibet, pauxillum modo olei, spiritum acidum, & ad finem destillationis aperto igne factæ, exiguum alcali volatilis, sed longe plus alcali fixi ex cineribus eruendi (Tessier p. 58.).

Vitio huic Secalis multi medici miseris istum plenum morbum, spasmodicum epidemicum, adscripserunt, quin sphacelosam labem artuum, imo nasi, epidemicam, quæ posterior aliquando nullum cum priori morbo nexum habuit. Hujus malignitatis clavos secalinos reos fecere Scrinci, morbum spasmodicum in Bohemia grassantem describens (*Med. Siles. Satyr. spec. 4. Obs. 5. p. 54.*), Salerne (*Mem. pres. à P. ac. R. d. sc. vol. 2. p. 155.*) de sphacelo illo unice agens, Tissotius (*Epist. medico-pract. pag. 490.*), qui utrumque morbum ad clavos istos refert, aliique. Nolo ad vetustiores judices regredi: sed memorandum quicquid dubii serius sententiarum divortium excitare potuerit, ex eodem fonte morbum convulsivum epidemicum nuper adhuc derivasse cl. Lindvall. & Bergium (*Veckoskrift för Läkare och Naturforskare, vol. 7. p. 61. 65.*). Ad dirimendam litem, quum difficilior experimenta in hominibus ex instituto capi possint: crederet aliquis, alia in brutis facta substituo horum in locum non male posse. Sed ambiguos nos reddit diversitas insignis eventus notati, quum sint, qui ab utraque parte militent. Liberat ab hacce accusatione clavos secalinos cl. Model (*l. c. p. 54. sqq.*), quum illos cum alio frumento commistos impune columbis projecerit, nec sub hoc connubio in panem subacti & cocti nocuerint. Cl. Schleger (*Progr. clavos secalinos perperam a nonnullis venenum morbi que rigidi causam nominari, Cassellis 1772.*), experimentis in muscis,

cani-

canibus, gallinis, in sue, ove & carpionibus factis, item ex applicatione ad vulnus recens in digito hominis facta, innocuos declarat, etsi non negat ex masticatione sensum punctiōnis percipi, & pulverem naribus attractum eandem instar Tabaci fortis vellicare, & monet, si quid noxæ haberet, exiguam istam futuram, quum tam parva quantitate cum frumento mixta esset, plurimam enim partem vel in agro decidere vel horreo. Cl. Parmentier (*Observations & additions aux Recreations chimiques de. Mr. Model p. 425. sqq.*) experimenta in brutis quibusdam instituit, scilicet in columba, gallina, cane, quæ omnia nihil mali passa sunt ex connubio clavorum fecalinorum cum aliis alimentis, vel dum contriti cum farina in panem versi fuerant. Alii nullum aliud malum accessisse animalibus ex usu experti sunt, quam constipationem alvi, & inde exortam inflationem ventris. Hancce molestiam observavit in duobus canibus cl. Schleger (*l. c.*). Quod unicum incommodum quoque in Svecia notavit cl. Wahlin (*Vet. Acad. Handl. 1771. p. 39.*) --- Propius ad dijudicandam vim clavorum omnino accedit exploratio ejusdem in ipso humano corpore. Memorabile igitur, quod cl. Parmentier (*l. c. p. 427.*) narrat, se ipsum per hebdomadem mane jejunum dimidiam drachmam eorum, item carnem columbæ & gallinæ supra dictarum impune ingessisse. Memini quoque me legisse (locus excidit), duos mendicos per octo dies pane clavis hisce imprægnato ea quantitate usos esse, ut quotidie uncia una cum tribus drachmis clavorum caperentur, idque sine damno, non excluso tamen alio cibo. Ita cl. Schreber *Samml. öcon. Schriften, P. 14. p. 362.*) sine noxa pluries vitiosa hæcce grana per agros inambulando deglutivit.

Sed quam contrarii hæctenus dictis ii eventus, qui aliis sub experimentis apud bruta obviam venerunt. Cl. Scrinici (*l. c. p. 55.*) narrante, canis pane devorato ex Secali cornicularo cocto inter horrendos spasmos periit, quod idem accidit porcis, asferibus, gallinis ex eadem dape. Sus, quam cl. Salerne (*l. c. p. 156.*) Hordeo cum parte tertia clavorum fecalinorum mixto faginandam curaverat, sub inflationis ventris & gangrænæ variis partium internarum vestigiis, mutato etsi postea pabulo ob defectum clavorum, interiit. Ita ex peregrina communicatione pulli gallinacei duo necati & sus, prævia jactura pedum & aurium, simili pabulo. Eadem de alia sue a cl. Read. (apud Tessier *l. c. p. 91.*) memoriæ prodita, qui decoctum saturatum melle mixtum illico muscis necem attulisse exponit. Sine dubio longe majorem accuratationem adhibuit sub experimentis suis, quæ & reliqua numero superant & momentorum varietate, subjuncta anatome cl. Tessier (*l. c. p. 105. sqq. Cir. & Mem.*)

Mem. de la Soc. de Medec. de Paris, tom. 2. p. 587. ubi re-
 cula extant experimenta ejus, quæ spectant ad damnum
 animalibus allatum aliaque, quæ eorum tædium adversus
 esum Secalis corniculati demonstrant). Cum alio frumento
 commisti hi clavi auates duas, meleagridem & duas suæ
 juniores, gangræna prævia exstinxerunt. Alia animalia pa-
 nem inde cum farina paratum omnino repudiarunt, nec
 fame quidem ad illum devorandum cogi potuerunt. Ut ne
 vero exstimatorum eam nocendi vim unice recenti Secali
 corniculato competere, aliis experimentis in anatis &
 gallinis ab eo captis conficit.

Difficile valde est conciliare duos tam diversa de clavis
 secalinis potestate effata, & errores ex alterutra parte in
 experimentis commissos detegere. Si qua conclusio ad simi-
 lem apud homines labem inde deducenda sit, fateor sym-
 ptomata maligna apud animalia percepta potius aliquam de
 origine epidemiæ istius gangrænosæ lucem accendere, quam
 de origine morbi convulsivi epidemici, qui sua natura dif-
 ferre videtur. Sed quidni credamus ipsos illos clavos alio
 tempore esse funestos, alio innocuos? Nempe in ditione
 Cellensi iis in locis, ubi morbus viguit, clavi isti interne
 cæruleo grisei, tenaces cum odore nauseoso mucido & sa-
 pore caustico exstiterunt; alibi vero præcedentibus annis
 collecti albi, farinosi, inspidi fuerunt (*Taube Geschichte d.
 Kriebel-Krankheit*, p. 163.). Et cur ne suspicemur, ean-
 dem deletariam causam quæ ipsa grana Secalis cerealis vi-
 tiat, & farinam iis impertit cæruleo-griseum tenacem,
 odorem mucidum, saporemque acrem, eadem germinandi
 potentia privat (*Vid. loc. cit.*), etiam Secali cornuto la-
 bem adspargere? Virus clavorum corruptorum additamento
 sani frumenti omnino infringitur, prout aqua nequitiam
 ipsius Mercurii sublimati, & Arsenici minuit: attamen
 protractiori usu lenti veneni instar considerandum arbitror.
 Nec paganorum dispendium nullum hoc est, etiam si liberes
 clavos hosce a veneni acris, convulsiones excitantis, infan-
 tia, quod in spicis locum granorum secalinorum occupent,
 nempe in Solonia (Sologne) Galliæ aliquando quartam
 vel tertiam partem messis effecerunt (*Tessier l. c. p. 179.*).
 Et, quum in horum miscela panis nec porofus evadat, nec
 ob defectum mucilaginis in Secali cornuto rite nutriat: in-
 telligitur omnis generis clavos secalinos cibro vel vanno
 esse sedulo separandos, ne valetudini vis inferatur. ---
 Præter clavos secalinos, impalescentiam spicarum (*Svecis
 Huitax*) ex defectu nutrimenti, quod intercipiunt quædam
 insecta in herba, & pumilam staturam culmorum ex eodem
 vitio, tanquam morbos Secalis, nomino.

Insignis enim insectorum varietas Secale sub varia ejus

ætate devastat, dum adhuc larvæ formâ utuntur. Quædam raditem ipsam consumunt, ut larva Scarabæi solstitialis, aliaque insecti adhuc ignoti (Osbeck in *Vet. Acad. Handl.* 1776. p. 303. *sq.*). --- Aliæ præcidunt culmum prope radicem, vel nidulantur ipso culmo eumque erodunt, ut Elater segetis (Bierkander in *Vet. Ac. Handl.* 1779. p. 284.), Musca fecalis & calamitosa aliæquæ muscæ (*Id. loc. cit.* 1777. p. 29. *sq.*), Phalæna turca, Tipula oleracea & Tipula fecalis (*Id. l. c.* 1779. p. 161.). Phalæna fecalis (Rolander *l. c.* 1752. p. 62. Bierkander *l. c.* 1778. p. 289.), item Ichneumon extensor (*l. c.* p. 293.). Musca pumilionis si ova deponit in culmos, hi pumilam modo staturam assequuntur, idque tanta interdum frequentia, ut culmi hujus indolis octo ad quatuordecim spatio duorum pedum quadratorum reperiantur (Bierkander *l. c.* 1778. p. 240.). Noctu larva Phalænae conspicillaris autumnò præmordet tenellum fecale (Bierkand. *l. c.* 1783. p. 152. *sq.*). --- Grana vero Secalis, dum adhuc spicis inlunt, in agris excavat Ichneumon culpatorius, quin sensim consumit (Bierkander *l. c.* 1778. p. 334.); & Thrips Physapus (De Geer *Vet. Acad. Handl.* 1744. p. 6.) in causa est, ut Secalis spicæ plane sæpe abortiant. --- Phalæna granella (De Geer *Vet. Acad. Handl.* 1746. p. 49. *sqq.*) & Curculio granarius autem in promptuariis ipsis strages suas exercent (Wilcke *l. c.* pag. 283.). --- Nocivis istis animalculis addi debet Limax agrestis, qui sæpe Secalis herbam emergentem consumit.

Semen ipsum Secalis est subcylindricum, uno extremo obtusum, altero, cui corculum oblique insidet, acutum, sulco uno longitudinali, cinerascens, semipellucidum.

Farina secalina magis nigra est, quam ista Tritici & subdulcis. Facile aqua calida macerata fermentatione acescit. Sic laminas ferreas, quæ illi immerguntur, arrodit, ut stannum facilius sese adfigat (*Riman Järnets Historia vol. 1. p. 40.*). Farina sicca calefacta inflammationes resolvit in superficie corporis obvias; in cataplasmate emollit & maturat. Plus, ex farina hacce aqua & butyro insulso cocta, vel sola vel lacte caprino comesta mane per plures hebdomades vel menses in phthiferos initio juvat, in inveterata malum mitigat (Lange *misc. verit. med.* p. 34.). Jusculum secalinum pariter profuit pluries, scilicet paratum ex farinæ secalis subtilioris uncia dimidia cocta cum aquæ libra una, & omni mane bibitum; subinde conduxit, mane pulve ex Mulco Islandico uti, & vesperi jusculo secalino (*Bang Prax. med.* p. 539.).

Primarius autem usus Secalis pro pane est. Panis præcipue in regionibus septentrioni propioribus placet, ut Germa-

mania, & adhuc frigidioribus. Glutinoso isto Tritici detritur, probe tamen alit gratique saporis est. In iis, qui ad acidum primarum viarum inclinant, panis secalinus molestam sodam & ructus acidos ciere solet, quod ipse comperi, magis autem triticeo convenit iis, qui alvum tardam experiuntur. Non tam facile exarescit, ut panis ex alio frumento coctus. Supra jam dixi, varia proportione misceri hinc inde Secale cum Tritico pro pane, unde albidior fit. Si furfures pastam reliquam intrant, rudior omnino evadit; nomenque panis militaris obtinet. De panificio generalius supra sub Tritico (p. 152. sq.) præcipua expolui. Sed nec hic attinet indicasse nomina panis secalini singula, a forma, coquendi artificio, miscela, duritie varia &c. petita. Durior ut iste, quo rustici & famulitium in Suecia utuntur, forma disci & foramine medio instructus, quo per series perticis appendi possit, bonam partem rationem in se continet albedinis dentium, qua hocce hominum genus fruïtur, licet non distitear acorem ipsum panis aliquid adhuc ad id conferre posse. Panis segmentum leviter tostum si quæ immergitur, potulentum in acutis resciciens & salubre ob acorem subministrat, quod longe sarius tædium parit, quam reliqua fere omnia potulenta; potest illi quoque succus Citri & saccharum pro arbitrio addi. Durior, quin in molliori pane secalino, crusta externa solet esse quam in alio. Calidus autem, dissectus, & aqua Hungarica vel spiritu vini camphorato humectatus & abdomini impositus, sudore excitato aliquando febrem intermittentem sanat (Rosenstein *om Barns Sjukd.* p. 315.). Spargit quoque panis calidus præcipue secalinus halitus analepticos, naribus subjectus, exemplo notissimo Democriti, qui senex decrepitus & morti proximus vitam per aliquot dies ad celebrandas nuptias dilectæ sororis sustentavit, olfaciendo continuo panem calidum vino humectatum. Idem tamen halitus panis, intra conclave arctum abundantius noctu præcipue retenti, instar fermentescentis multi vel vini in cella clausa necem afferunt. Mica panis nigri recentis, digitis tractata & applicata, dolores in clavis pedum tollit, & eosdem extirpat, experimento monachorum Franciscanorum & Capucinatorum (Singeisen *Diff. de ophthalmia*, Erlang. 1786. p. 25.). Mica contrita in connubio falis vesci & seminum Carvi contusorum cephalalgiam capiti per linteum applicata levat. Furfures tosti, donec colorem Coffeæ contritæ adscissent & linteo involuti sponte ignem concipiunt (Zürch. *med. Magaz.* 1773. p. 233.).

Secale quoque ad spiritum frumenti obtinendum impenditur. Quin in Germania & septentrionalibus regionibus præcipuum ejus fontem constituit. Sæpe tamen illi aliud

frumentum, ut Hordeum vel Triticum, vel utrumque varia proportione admiscetur. Et in hunc finem vel germinatione prægressa, vel ea omissa, rudius contulum frumentum maceratur rite aqua calida, dein fece cerevisiæ adjecta fermentatio fuscitur, qua ad finem tendente massa in vasa destillationi accomodata transfertur & destillatio post aliquam moram incipitur, & continuatur quam diu liquor spirituosam naturam & saporem servat. Quoniam autem transiens liquidum nimis debile est & ingratum, iterata destillatione fortius redditur. Alcohol adeo, pulverem pyrium accedens, inde parari potest (quomodo declarat cl. Lichtenstein in *Crells Annal.* 1786. P. 2. p. 306.). Non hujus loci est omnes encheireses exponere, ad spiritum frumenti eliciendum idoneas (Practica momenta bene persequutus est Christ in *Regeln vom Fruchtbrennweien - Breuen*, 1785. 8.). Studio quoque prætereo artificia varia, quibus empyreumatico odore, turbido habitu aliisque vitiis, priveretur. A spiritu vini probæ notæ requiritur, ut pellucidus omnino sit, nec odore nec sapore adventitio displiceat, accensus paucum modo aquæ relinquat, bullulas agitatus generat, oleum expressum, si infunditur, ad fundum vasis transmittat. Exploratur quoque virtus experimentis hydrostaticis (V. Faggot in *Vet. Acad. Handl.* 1766. p. 249. Comparata instrumentum a cl. Paulin propositum in *Hist. de la Soc. à Montpellier*, vol. 2. p. 485. sq.). Gravior & fortior est spiritus vini frumentaceo. Ingratus sapor spiritus frumenti dependet ab oleo, quod destillatione simul elicitur. Nam si hoc, hiemali frigore instar sedimenti albi fundum in spiritu isto petens, in cochleari liquatur, pinguedinem refert, & spiritu vini gallico solutum, istum eodem ingrato sapore impertit (Scheele in *Crells Annal.* 1785. P. 1. p. 61.). Crebro tamen pro extractionibus, essentiis, tincturis &c. adhibetur. Quæ de usu diætetico inflammabilium spirituum sectione de spiritu vini egi (*Appar. med.* vol. 1.), transferri ad hunc quoque possunt. Quod remanet post destillationem faginandis & pinguefaciendis pecoribus conducit.

Nec silentio plane præterire hic licet Secalis tostii, loco Coffeæ, usum (Vid. *Appar. med.* vol. 1.). Non proximis modo hisce annis huic fini par visum est, sed jam a. 1714. Dillenius (*Ephem. nat. curios. cent.* 3. 4. *Obs.* 150. p. 345.) istum potum commendavit, &, ne oleosum Coffeæ deficeret, addidit pro tostione amygdalarum portionem. Secale tostium vero eam spem injecit, ut ne, sicut a Coffea vera, æstus, pervigilium, tremor subsequerentur, tum demum pecuniæ pro merce exotica parcendum esse crederent. Sed præstaret omnino abstinere a potu, qui inter multa bona

bona veræ Coffeæ, quæ isti defunt, id mali semper secum vehit, quod calide potetur, & ob vile pretium ad potandum tanto avidius pauperiores invitet.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Ad huncce articulum refero aquam panis *Ph. W. pag. 21.* cujus vis analeptica potius a vino & aromaticibus additis repetenda; item & emplastrum de crusta panis *Ph. W. p. 61.* ad cujus stomachicam vim panis vix aliquid confert, sed gummi resinæ & aromatica, quæ intrant. Hinc nec panis genus, ex quo crusta desumpta in formulis memoratur. Utrumque hodie exolevit.

H O R D E U M.

LINN. *Syst. veget. p. 107. Gen. pl. p. 39.*

Pharm. HORDEUM s. HORDEI Semen.

542. *HORDEUM VULGARE*; flosculis omnibus hermaproditis aristatis, ordinibus duobus erectioribus Linn. *Spec. pl. p. 125.* Hordeum polystichon hybernum C. B. Hordeum (polystichon) flosculis omnibus fertilibus, ordinibus indistinctis Haller in *Comm. soc. sc. Gotting. 1775. p. 5. tab. 2. fig. 18.* Wintergerste Germanis. Icon Regnault *Botan. L'Orge.* Gramen annuum ignoratæ patriæ. Varietas ejus exstat β , Hordeum cœleste, seminibus decorticatis, h. e. gluma florali exteriori, quæ in altera varietate firmiter adhæret, denudatis; unde nackte Gerste a Germanis vocatur; ipsa maturitate aristas perdit. --- Hæc species vulgo versus hiemem seritur, rarius vere; unde nomen Germanicum dictum.

Hordeum distichon; flosculis lateralibus masculis muticis, seminibus angularibus imbricatis Linn. *Spec. pl. p. 125.* Hordeum distichon C. B. Hordeum (æstivum) spicis explanatis, flosculorum duobus ordinibus fertilibus, intermediis quaternis sterilibus Hall. in *Comm. soc. sc. Gotting. 1775. p. 6. tab. 3. fig. 24.* Gramen annuum, de cujus patria Linnæus in *Syst. veg. ed. 13. p. 107.* scripsit, habitare ad Samaram Tartariæ fluvium; circa quod argumentum ponderanda ea, quæ alibi (supra p. 148.) dicta sunt. Et hujus varietas exstat β , Hordeum nudum, seminibus decorticatis. --- Hæc species tempore verno seritur & exeunte æstate maturefcit, unde Sommergerste Germanis.

Hisce duabus speciebus Hordei vulgo acquiesci solet, etfi

hinc inde & Hordeum hexastichon L. quæ ditissimæ messis spem excitat, item Hordeum zeocriton L. quoque seritur. Prærogativa tamen tribuitur Hordeo vulgari L. quod H. hexasticho simillimum est. Granum minus tenerum præbet disticho.

Hordeum, *Κεῖδον* antiquissimum omnium frumentorum habetur & Atticum solum tanquam patria conceditur, licet ars colendi illud aliunde accessisse videatur (Heyne *Opusc. vol. 1. p. 353.*). Spontaneum una cum Avena in Sicilia crescere & copiosissime quidem circa Marzamemi sibi cum fiducia persuadet ill. Riedesel (*Reise durch Sicilien u. Grossgriechenland, p. 79.*). In regionibus orientalibus quoque colitur. Per totam Europam ad Laponiam usque familiaris, septentrionalibus gentibus præcipue placet, quum intra breve tempus maturescat. Hordeum æstivum adeo intra 55. vel 58. dies, & minus reliquis cerealibus frigris impatiens sit messemque uberiorem suppediret. Sæpe junctum cum alio frumento, Avena adeo, seritur sub spe majoris lucri.

Ustilagine (Orge charbonné, Vid. Tessier *Traité des maladies des grains, tab. ad p. 305. fig. 2. 3. 4.*) sæpe infestatur, quæ gluma abdi solet, superstitibus aristis, unde non tam facile vento & pluvia dispergitur. Causa videtur in ipsa radice quærenda, nempe nunquam culmi ex eadem radice emergentes spicas sanas aliasque utilagine vitiatas producant, & vix nisi duæ modo spicæ emergunt. Profundior justo satio accusari solet.

Inter insecta, quæ vim Hordeo inferunt, præcipue memoranda sunt Tipula oleracea, quæ præcidit culmum prope terræ superficiem, & Musca Frit Linn. in *Vet. Acad. Handl. 1750. p. 184. Faun. Suec. p. 456.*), quæ, licet modo pulicis magnitudine, granum decimum quodvis destruit & ejus atrophiam facit (Svecis Slökorn). Aliquando & accedit Chrysomela Polygoni instar infesti hospitis.

Semen Hordei (cortice instructi) oblongum, medio crassius, utrinque attenuatum, glabrum, coloris straminei, apice terminatum arista lineari sæpe diffracta, ventre longitudinaliter per medium sulcato, dorso & lateribus angulatis, medulla farinacea fæctum.

Semen integrum, prout ex horreo colligitur, Hordeum *crudum* vocari solet; quod cortice autem per molendinam exutum est, *mundatum* (Gallis Orge grüe); & quod mola in formam sphericam redactum est, *perlatum* (Svec. Perlgryn, Germ. Perlengraupen) dicitur.

Hordeum antiquis tam cibi varia genera, quam potulentia varia suppeditabat accepta. Polentam (*Ἀλοιπὸν*) nominabant Hordeum aqua per noctem perfusum, siccatum fruxum,

xum, dein commolitur. Ex hac aqua, lacte, vino, vel melle subacta panis speciem parabant, Maza ab iis nuncupatam. Cortice privato Hordeo Ptifanæ nomen indiderunt, quod tamen & tribuebant decocto ex hocce parato, vulgari in morbis acutis Hippocratis tempore potulento; unde & ptifanæ nomen ad alia decocta medicata tranſiit. Cremor (Πτρεαννις χυλος, Gerſtenschleim Germ.) aqua ex Hordeo viſcida dictus.

Noſmet, imitantes Veteres in potu per febres acutas eligendo, hordeacea ptifana eaque tenuiori & tepida pariter creberrime utimur. Pro pauperioribus ſufficit coquere Hordei crudi e. c. uncias octo cum aqua pura, donec crepet, ut menſuræ quatuor ſuperſint; menſuræ cuiuslibet mellis una vel duæ adduntur, & ægris valde æſtuantibus ſub ſiccitate vel tarditate alvi cremoris tartari vel nitri drachma una vel duæ, huius potus menſura una ad tres ſupraque per diem ingeritur (De Haen *Rat. med. P. 1. p. 6.*). Ditiſſimis conſert decoctum ex Hordeo perlato tam tenue, ut lacteſcentem modo colorem præ ſe ferat, cui quidem ſucco Citri & ſaccharo, vel Robis variis ſpeciebus aciduſculis, ut Berberum, Rubi idæi, Ceraſorum, gratia & refrigerans vis impertitur. Ita mucilagine abdita longior mora conceditur aquæ in corpore noſtro, colluvies primarum viarum emollitur & mobilis fit, acre, quod ibidem ad nauſeam vomitum vel diarrhoeam vellicat, involvitur & diluitur, ipſe ſanguis attenuatur & demulcetur, vaſa flexilia evadunt, ſecretiones & excretiones quælibet melius ſuccedunt, ſitis levatur, æſtus temperatur.

Loco Avenæ in Hiſpania aliſque calidis regionibus Hordeum equis projicitur.

Hordeum aqua frigida in tabulatis, vel quod præſtat receptaculis commodis emollitur, dein per ſtrata loco, quem aer bene perflat, diſtributum, ſpeciem fermentationis ſubit & germina utrinque protrudit; quod ne ultra juſtum limitem fiat, mox ſiccatur aere (Luſtmalz Germ.), vel torretur (Darrmalz Germ.) ſuper furnis commodis. Aëtius Βωβω appellavit; Maltum (Malz Germ.) hoc recentiores vocant, *Hordeum toſtum* non omnino recte dicitur. Scopus huius germinationis eſt, ut lentor farinæ vincatur, & oleoſum cum acido in perfectam dulcedinem combinetur, quo aqua illam cum attenuata farinoſa parte recipere queat. Proximum eſt, ut in rudiores partes mola fragantur (Malzſchrot Germ.). Et hæc quidem prima cereviſiæ initia ſunt, qui potiſſimum parandæ hæcce encheiſis deſtinabatur. — Sed noſtra ætate inuſum ſ. muſtum Malti Hordei (Wort, vel Infuſion of Malt Anglis) medicina magni nominis evaſit, quod ipſum extemporaneo labore, mox

exponendo, paratur. Cl. Davidis Macbride (*Experimental Essays*, p. 172. *sq.*) meritum est, quod illud primus attentioni & experientiae medicorum commendaverit. Etenim perpendens curationem scorbuti marini plurimam partem a fermentescente vi plantarum recentium dependere, ingeniose coniecit, ad eundem scopum posse pervenire alio vegetabili licet non recenti, huic tamen mutationi opportuno; & jam optio Malti facta est. Hæc dum scriberet, neque ex propria experientia nec aliena virtutem confirmare potuit. Quam vere autem rem conieciverit, satis postea fida & pluries instituta ejus in scorbuto dicto & putridis febribus administratione constat. Consilium vero ejus hoc fuit, ut Malti libræ duæ civiles ruditer comminutæ triplo aquæ ferventis perfundantur, & post sollicitam motitationem per tres vel quatuor horas vase probe clauso digerantur, subsequa decantatione. Renovare autem convenit hocce potulentum quotidie. Renovare autem convenit hocce potulentum quotidie. Quam prædixerat antiscorbuticam efficaciam ille, hujus paucos annos post capto in duplici navi experimento tam ejus frater quam chirurgi ex longis itineribus maritimis reducens fidem fecerunt, datis infusi Malti duabus vel tribus imo sex libris per diem; quibusdam tamen diarrhoeam creavit, ut sedare illam aliis commodis oporteret (Macbride's *Historical account of a new method of treating the Scurvy at Sea*, 1767. 8. item *Appendix ad auctoris Introduction to the theory and practice of Physic*, 1772. p. 639. *sqq.*). Sed justo lentius in re nova maximi ponderis experimentis trutinanda processerunt ii, quibus in profectioibus maritimis longis maxima opportunitas suppetabat, chirurgi nimirum in regibus classibus merentes, etiamsi collegium rei navali regis præfectum (Lords of the Admiralty) id fieri juberet. Quin Huxhami adversum judicium initio obsticit, classiariorum in portu quærelis inanibus aberrans. Desuit in breviori itinere occasio justa, & in longiori verum investigandi studium. Tandem plures chirurgi Anglici in Indiam orientalem diversis navibus profecti optimo successu hocce infusum tentarunt, horumque observata publici juris facta (a cl. Badenoch in *Med. Observations and Inquir.* vol. 5. p. 61. *sqq.*). Vix vero evidentius ullum documentum præclare ejus in scorbuto præcavendo & curando efficacis desiderari potest, quam hoc, quod in itinere celeberrimi navigatoris Cook circa orbem terrarum in comitatu centum & novendecim hominum factò præstiterit, quorum unus modo ante itineris initium vita decessit, reliqui omnes hujus infusi potissimum auxilio, quod pro medicina fuit, servati; ut tamen & reliquorum præsidiorum sagacissimi viri sua stet dignitas (*Cfr. Appar. med.* vol. 2. p. . . .). Adeo vero efficax in arcendo

morbo in hoc itinere fuit, ut rarior occasio adesset tentandi, quid sanando jam præsentè valeret. Sed nec præsentibus manifestis symptomatibus scorbuti iners fuit (Vid. de hisce Pringle's *Discourse upon some late improvements of the means for preserving the health of mariners*, recus. in opere posthumo: *Six Discourses*, p. 163. *Sqq.*). Infusum vero in hoc itinere paratum est ex Malti comminuti pinta una & aquæ ferventis pintis duabus vel tribus, cujus qui sibi de scorbuto nutuebant, quotidie pintam unam ad duas calide duabus vel tribus horis ante & post pastum biberunt, magis infestati quartas tres pluresve (Forster's *Observations made in a voyage round the world*, p. 633.). Aliud simile maxime memorabile exemplum virtutis exstitit in expeditione nuperrima ad Botany bay, in qua ex ducentis & duodecim hominibus stipendiâ merentibus unus modo, ex septingentis septuaginta quinque anutem, delicti causa ex Anghlia illuc translatis, viginti quatuor modo, in itinere a Portu magno (Porsmouth) per triginta sex hebdomades, perierunt, reliquis contra scorbutum nonnisi infuso isto, etsi parcius subministrato, servatis (Tench's *Narrative of expedition to Botany bay*, pag. 46.). Si per linteum colatur liquidum, colorem pallidum dulcescentem & gratum obtinet, per viginti quatuor horas sub calore gr. 74. Fahrenheit. servat suam integritatem; sed intra horas triginta sex vappidum fit, accescit & spumam emittit in superficiem. Maltum coctum liquorem præbet saturatiorem, graviorem, viscosum, nec tam cito fermentescens (Badenoch in Macbride's *Append. l. c.* p. 651.). Coqui etiam potest infusum hocce cum pane bis cocto, & saccharo edulcari, quod pariter cl. Macbride commendavit. Scite conjungitur externa infusi & granorum calidorum post infusionem remanentium applicatio ad loca affecta (*Med. Obs. and. Inquir. vol. pag. 67.* Forster *loc. cit.*). Epithemata ex infuso Malti etiam deprædicat cl. Lind (in Hunczousky *Beob. pag. 58.*). Ratio virtutis facile cognoscitur ex simili effectu, quem alia frumenta præstant, fermentationem dum subeunt, ut placentæ ex comminuto Malto Hordei & farina secalina coctæ & aqua calida perfusæ, unde fermentatione intra 24. horas potus, Russis usitatus, *Quas* emergit; ex usu salutari pomacei, cerevisiæ aliorumque liquorum vinoso acidulorum, fructuum horæorum & recentium vegetabilium cujuscunque generis, quæ omnia aeris fixi evolutione putridam diathesin, quæ causa scorbuti est, corrigunt. Ne quis vero credat in avertendo scorbuto modo valere, memorandi sunt ægri, quorum gingivæ spongiosæ, tumidæ, dolorosæ sanguinem fundentes, halitus oris fetidus, femora vel crura tumida, cutis maculis exanthematis

bus vel ulceribus fœdata, respiratio difficilis, artus dolentes, habitus corporis leucophlegmaticus, diarrhœa continua, lotium fœtidum (Conf. casus in Macbride's *Appendix in Method. introduction & Med. Obs. and. Inquir. l. c.* Forster's *Observ. cit.*). Effectus insuper mirifice celer est, ut sint qui intra triduum vel quadriduum doloribus scorbuticis & eruptionibus cutaneis liberantur. Solutio alvina sub usu adjuvat efficaciam (Conf. Macbride *l. c. p.* 650. 659. Gairdner *In Med. Obs. & Inquir. l. c. p.* 64.).

Non facile sub tanta testium varietate convelli hæcce infusi Malti laus adverso cl. Clark (*Observations on the Diseases in long voyages to hot countries, p.* 182. *sq.*) effato potest, qui eo neque tollere malum, neque incrementum ejus cohibere valuit. Perdere Maltum queritur post aliquot hebdomadam moram in mari saporem suum saccharinum, licet facile fermentescat, & addito saccharo æmuletur multum Hordei recens. Sed aliorum observatione per duodecim menses (*Med. Observ. & Inquir. l. c. p.* 65.) Maltum suam integritatem servavit, imo per duos annos (Cook apud Pringle *Discourse l. c. p.* 173.); tertio quidem licet manifeste labem contraxisset, infusum tamen virtute sua non cassum exstitit, modo plus solito Malti fumeretur (Chir. Pätten apud Pringle *l. c.*). Limitat quoque cel. Aasrow (in *Soc. med. Havn. collectan. vol. 1. p.* 60.) præstantiam ejus in scorbuto, sub initium morbi quidem juvisse narrans præsertim accedente diarrhœa, & augmentum coercuisse, in consummato autem scorbuto alvinum profluvium auxisse, solo infuso nullum convaluisset; cerevisiæ autem probe manifestius auxilium tribuit: ast dolendum non facile suppetere illam in navigiis per longius iter. — Mota & alibi querela est, quod in quibusdam nautis scorbuticis inde vehementes alvi dejectiones subsequutæ fuerint (Desbout in *Hist. de la Société R. de Médecine, tom. 6. p.* 273.).

Dicta hæcenus ad vim antiscorbuticam infusi Malti spectant, quam vero confirmans novis exemplis cl. Collin, eandem (*Observ. circa morbos, P. 4. p.* 133.) simul ad febrem putridam biliosam variisque biliosis affectiones, vomitione vel diarrhœa stipatas, item exulcerationes extendit, & ex centenis casibus, quorum viginti nobiscum communicavit, colligit, ut propria ejus verba ferunt, infusum hocce esse egregium antemeticum, antiputredinosum, antiscorbuticum, digestionem ciborum juvare & corrigere, sitim cito sedare & bonum nutrimentum asserre. Iste verò Malti Hordei uncias sex cum aquæ mensura una per quadrantem horæ coctas commiscuit cum seminum Fœniculi scrupulis quatuor, Glycyrrhiæ drachmis duabus vel tribus, & post digestionem per quatuor horas, liquidum colandum curavit, hujusque li-
bræ

bræ duæ vel tres quotidie per diem exhibitæ sunt (*loc. cit.* p. 173.) --- In ulceribus obstinatis aliis, præterquam scorbuticis, quoque in Anglia suppetias sub interno usu tulit, quorsum spectat casus fœminæ, quæ infectione venerea ejusmodi contraxerat Mercurium eludentia, aliisque fœminæ, post puerperium ulcere super osse ileo rebelli afflictae (Rush in *Med. Observ. and. Inquir. vol. 4. p. 367.*) --- Et clari nominis vir (Percival in suis *Essays med. and. experim. vol. 2. p. 79.*) in scrophulosis affectionibus aliisque malis, in quibus acrimonia universalis obtinet & morbosa sanguinis tenuitas, ab eo præstans auxilium expectat, ipseque vices intra paucos dies eo disparuisse expertus est.

Idem Hordeum post germinationem leviozem tostum vel ficcatum demum pinfitum, s. Maltum ruditer comminutum, *Cerevisia* materies est maxime vulgaris. Inter multa alia nomina huic potulento antiquitus tributa, quorsum Ζυθος, Β-υτον & Κομμι, Ηλιος, eminet ob scitam rei dijudicationem Οσιως Ηλιωος (vinum hordeaceum) Athenæi (*Dei-pnesopb. lib. 10. cap. 13. ad fin.*). Potus ex hoc aliisve frumentis pro siti fallenda paratus nec Græcos nec Ægyptios olim latuit, antiquis quoque Germanis notus satis fuit (docente Tacito *de morib. German. ed. Gronov. p. 407.*), et si omnino confitendum, variare hodie artem cerevisiam coquendi, granorum præparatione, fermentatione, additamento vario. Maltum hodie in hunc finem sub variis valorum mutationibus & infusionibus aquæ coquitur, & coctio tam diu continuatur, donec decoctum saturate dulce & clarum obtineatur (Mustum Hordei, Wört Svec, Würze Germ.). Additur tum Lupulus, vel, quod præstat, aqua antea decoctus, vel cum inulto decoquendus, idque fit tam ad mitigandam dulcedinem quam ad avertendum acorem. Quibus tactis fermentationi liquidum committitur, accelerandæ fermento adjecto sive fece cerevisiæ, & ante fermentationem omnino cessantem in dolia transfertur, quo ibidem absolvi omnino possit. Inter innumera scripta, quæ de arte cerevisiaria prodierunt, notanda Hagens *Abhandl. chem. u. phys. Inhalts, n. 3. 1778. Königsb.* Simons *Kunst d. Bierbravens nach richtigen Grundsätzen d. Chymie u. Oeconomie, Dresd. 1781.* Richardson's *Hints on an improved practice of brewing malt liquors 1781.* Ad hydrostatica autem experimenta, quæ virtutem cerevisiæ determinant, spectant Richardson's *statical estimate of the materials of brewing 1784.* & Bayerstock's *hydro-metrical Observations and Experiments in the brewery, Lond. 1786.* Sunt & cerevisiæ vel pauxillo modo Lupili imprægnatæ, vel illo omnino destitutæ *albæ* hæ posteriores vocantur, licet tamen & albedo a Malto, aere tantum siccato vel leniter tosto, vel Tritico ad partem vel omnino adhibi-

to derivanda, prout & *bruna* colorem vel tostioni majori vel Lupulo colorem debent.

Ita evolvuntur partim coctione, partim fermentatione duplici, spiritus & mucilaginosæ partes, quæ Hordeo insunt, & quum hæc multis aquosis diluta in cerevisia existant, facile per corporis humani vasa distribuuntur. Difficile quatuor ista bonæ cerevisiæ requisita, Maltum, Lupulus, fermentum & aqua, in summa sua integritate combinantur, nec ars coquendi illam & tractandi, postquam domum translata fuerit, ubi vis æquali notitia exercetur. Non mirum igitur cerevisiam pluribus vitis multis in locis laborare. Secundaria cerevisia (Cosent) tenuis ista est, quæ obtinetur nova portione aquæ Malto jam excocto superfusa, & cum residuo Lupuli cocta. Quicquid vel hocce liquido effuso remanet, faginandis pecoribus ob nutritias particulas superstites inservit. Præter Triticum & Hordeum, quibusdam in locis ex Avena item ex Secale, cerevisia coquitur, in Indiis ex Oryza, in America ex Zea Mays. Imprægnatur & subinde ista variis aromaticis sub ipsa fermentatione vel coctione admittis vel in sacculo suspensis. Quæ in America septentrionali ex ramulis folliiferis concisis Pini Canadensis Linn. (White Spruce Fir) & alius speciei Pini, quæ Abies Mariana, foliis linearibus acutis, conis minimis Mill. (Black Spruce Fir) paratur cerevisia, vix hocce nomen meretur, quum modo ex decocto ramulorum cum aqua fermentatione opè fecis suscitata paratur, addito ad bituminosum saporem vincendum saccharo, licet & subinde tantillum frumenti in nigredinem tosti, vel & placentulæ ex frumento, ut & nutriendi vim habeat, addantur. Eiusdem naturæ est cerevisia e baccis Juniperi in Svecia parata (Vidd. *Appar. med. vol. 1.*). De cerevisia Gill-ale Anglorum alibi dixi (*Appar. med. vol. 2.*). Vituperanda quælibet additamenta, quæ inebriant & caput obnubilant, ut amata olim varia, sub defectu Lupuli usitata, aliaque, Absynthium, Gale, Millefolium. Cerevisia hordeacea iis præcipue locis in quibus vinum deficit, in deliciis est. Bonæ notæ cerevisia esse debet non acida, sed amarescens, spumam modice agens dum effunditur, sine qua aerem fixum aufugisse judicatur. Nocet vero ista, cujus fermentatio suppressa, quæ non solum ampullas displodit, sed colicam flatulentam, stranguriam, inflammationes ventriculi & intestinorum creat, nocet & male cocta, vel nimis recens, vel fece inquinata, flatus torminaque excitando. Displicet, quæ ex defectu necessarii fermentationis gradus vel accessu aeris ad vasa, quibus servatur, Gas suo destituitur, & inde vappidum saporem contrahit. Salubrem ceteroquin cerevisia potum constituit, ut qui sanguinem diluit, probe nutrit, præcipue fortior (Doppelbier),

bier), amaritie ventriculum roborat, nervos refocillat, sitim sedat, aere fixo, quem continet, nifum ad putredinem humorum infringit (V. supra p. 155.), lotio præsertim fabulum eliminat. Cerevisia probæ notæ ob fixum aerem, quem continet, calculi urinarii præservativum habetur, imo levare eos, qui vere calculi molestias sentiunt, creditur. Inter 1400. homines, in quibus Cyprianus, vir olim clarus, lithotomiam exercuit, plures vino delectati fuerant, verum ne unus quidem cerevisiæ deditus (Allen *Synops. med. pract. Ed. Francos. p. 270.*). Limitat tamen cl. Dobson (*Med. Comment. on fixed air, p. 136.*) hanc a cerevisia sperandam immunitatem a calculo. Prout ipsa cerevisia scorbuti haud mediocre remedium est: ita & in hunc morbum tanto magis valet, si stirpes aliquot antischorbuticæ eodem dolio excipiuntur (V. *Appar. med. vol. 2.*).

Cerevisia bruna ex libra una in uncias duas coctione concentrata, ita ut syrupum referat, corpora resinosa gummosa efficaciter trituratione solvit (Buchholz in *Nov. act. not. curios. tom. 5. p. 46.*), ut Gummi ammoniacum (*Exper. 7.*), Bdellium (*Exp. 13.*), Myrrham quoad partem (*Exp. 34.*), Opopanacem (*Exp. 38.*).

Extrinsicus pudendis muliebribus, post partum difficiliorum inflammatis & tumidis, commode cerevisia cum Salvia cocta & butyro non salito mixta applicatur; nec minus cerevisia, in qua butyrum liquarum, egregie dissipat tumores mammarum ex lacte coagulato (Plenck *Mat. Chir. p. 541.*

Inscula culinari arte varia parantur ex cerevisia, quæ exponere hujus loci non est. Sed serum lactis ex lacte, cui sub coctionem cerevisia additur (öhloftvasla Svecis), memorari hic debet, quum vulgarem gratum & salubrem in febribus acutis potum in Svecia suppeditet, qui tædium non tam facile parit ac alia potulenta. Dilui postea potest aqua calida addita, ut sitim tanto melius fallat. Sanis in Suecia caseosæ lactis parte, Cinnamomo conspersæ, una cum sero isto saturatori gratum ferculum existunt.

Ex insigni isto numero cerevisiarum hordeacearum ob medicatam vim speciatim *Mumma* Brunsvicensis dicenda est. Hæc clara est, spissitudinem syrupi habet, coloris saturatius bruni & saporis grate dulcis. Transfertur in Indiam orientalem usque illæsa, quin vectioe per mare præstantior fit. Medicamenti vero potius loco est, quam potui vulgari idonea; imbecilli enim ventriculo subvenit, nervos refocillat, & eximie nutrit. Rachiticis unciam unam *Mumma* cum pane bis cocto ter de die propinare confert (Swieten *Comment. vol. 5. p. 618.*). --- Ad fœtorem ulcerum cancroforum tollendum valet præcipue *Mumma* in spissitudinem unguenti den-

denſata, nimirum linteo illita & applicata; ſuppuratione inde promovetur vixque cuti adhæret, nec dolorem relinquit (*Bemerk. üb. Gegenſtände der Wundarzn. P. 2. p. 97.*).

Acetum cereviſiæ obtinetur ſi, omiſſo Lupulo, liquidum cereviſiæ deſtinatum limitem ſpirituofæ fermentationis tranſgreditur, & in alteram ſive acidam tranſit. Promovetur hæc calore conclavis & addito fermento, cujus magna varietas artificibus placet. Rarius ex cereviſia jam parata acetum produci ſolet (*Conf. Wallerii Chem. phyſ. vol. 1. p. 273. ſqq.*). Generaliora momenta circa acetorum originem alibi dicta ſunt, quum ſermo de aceto vini incidereſ (*Appar. med. vol. 1.*). Pellucidum eſſe decet, & acore inſigni, quem & olfactus percipit, diſtingui. Debilius longe eſt aceto vini, attamen non ſpernendum uſu culinari & medico, quo ipſo pauperioribus in febribus ad ſitim extinguen- dam, febrem moderandam, putredinem refrænandam, ſub- venimus (*Conf. Appar. med. l. c.*).

Fex cereviſiæ in pilulas redacta alvum movet (*Rofenſtein om Barns ſjund. p. 68.*).

Hordeum amyllum exhibet albedo cinerascens, quod aqua coctum in gelatinam tranſit ejuſdem coloris, tenacem. Ex unciiſ tribus Hordei eruitur Amyli uncia una cum drachmiſ ſex (*Scheele in Berg. Mat. med. p. 57.*). Nihil vero glutinoſi alcaliſcentis ineſt. --- Cataplaſma aqua coctum inde paratur, ad ſuppurationem movendam commodum.

Panis hordeaceus ſubniger & grati ſaporis eſt, brevi vero ſiccificat. Pœnæ loco Romani militibus delinquentibus in officio illum præbebant. Attamen ruſtici in Suecia eodem crebro veſcuntur, prout olim alpicolis in Helvetia familiaris fuit (*Hall. l. c. p. 9.*).

Ex *Ariſtis* in faſciculum colligatiſ xyſtra ſua fecit de Woolhouſen, quibus in ophthalmia interiorem palpebrarum tunicam radebat, ſanguiniſ ex ſauciatiſ valis effluviuſ tepida aqua & vaporibuſ aquæ calidæ alens (*Platneri Chirurg. ſ. 298.*, qui quidem ex glumiſ Secaliſ xyſtra iſta facta indicat). Sed hæcce ophthalmoxyſis id vitii habet, quod ſpinæ lateraleſ ariſtæ divuſſæ facile palpebriſ inſigantur.

Hordeum viride pluriſ deſecari ſe patitur, ut pabulum pecori gratum ſuppetat.

F R Æ P A R A T A.

Saccharum hordeatum *Pb. Brunſv. p. 312.* Ex ſaccharo albo ſoluto in decocto Hordei & in juſtam denſitatem inſpiſſato, addito Croci tantillo; maſſa tandem, dum adhuc calet, diſciſſa in bacilloſ contorqueatur vel in tabulaſ formatur. In *Pb. Dan. p. 224.* & *Spielm. Pharm. gener. p. 285.* omittitur
Cro-

Crocus. Additur pulveribus salinis ad saporem corrigendum; item pro mitiganda tussi adhibetur.

Syrupus hordeatus *Cod. med. Paris.* p. 35. Ex Amygdalis utriusque generis contusis cum decocto Hordei, addito saccharo & post inspissationem aqua Naphæ. Vi non multum differt a syrupo amygdalino *Pb. Dan.* p. 251. vel, ut vulgo vocatur, emulsivo, sed menstruum diversum. Gratum additamentum mixturarum, ex quibus acidum exulat, ceteroquin a natura Amygdalarum dijudicanda.

Aqua hordeata *Pharm. Lond.* 1761. p. 60. decoctum hordei *Pb. Lond. Specim.* 2. p. 64. Ex Hordeo perlato cum aqua cocto, post abjectam primam aquam additur nova & iteratur coctio. Ptisana in morhis acutis eximia.

A V E N A.

LINN. *Syst. veget.* p. 104. *Gen. pl.* p. 37.

Pharm. AVENA s. AVENÆ Semen.

543. AVENA SATIVA; paniculata, calycibus dispermis, feminibus lævibus, altero aristato *Linn. Syst. veg. l. c. α.* Avena nigra; β. Avena alba C. B. Avena panicula undequaque sparsa, calycibus flore majoribus, gluma majori cartilaginea *Haller in Comm. Soc. Scient. tom. 6. p. 16.* ^{Βρωμιας} Græcis. Icon: *Mill. Illust. Syst. sex. Regnault Botan.* L' Avoine. Gramen annuum. In insula Juan Fernandez sponte proficere Anson innuit, item in Sicilia idque in Marzame mi ill. De Riedesfel (*Reise durch Sicilien*, p. 79.); an a feminibus casu delapsis.

Varietatibus & hæcce ludit pluribus, spiculis unifloris, bifloris, trifloris, floribus mox omnino, mox ad partem modo aristatis, mox muticis &c. Color quoque seminum pallide luteus vel niger vel albus vel fusco fulvus est (*Vid. Hall. l. c.*). Tamquam peculiarem speciem merito proponit Hallerus Avenam panicula heteromalla, calyce flore majori locutis bifloris, gluma majori cartilaginea (*l. c. p. 181. tab. 4.*), quæ est Avena orientalis *Schreb. Spicileg. flor. Lips.* p. 52., cujus duplicem varietatem hortus botanicus alit, proceriorem & humiliorum, proportionem reliquarum partium eadem. Quæ species quibusdam lucrosior censetur & sola Rupe, dum Hallerus ibidem degebat, lata, item in Germania (*Schreb.*). Etiam Avena nuda *Linn.* cujus femina decorticata decidunt, hinc inde feritur e. c. in Suecia in montosis. Præfertur ex Avena sativa Var. alba vel pallide lutea nigra. Omnibus vero præstantissimum est Avena alba Anglicana dicta, quum gra-

num maximum & farina repletissimum item ponderosissimum contineat. Hæc & autumnò feri potest & hiemem fert, unde & Winterhaber Germanis dicitur, licet non diffidendum, Avenam fativam sem. nigro, sero autumnò & paullo profundius fatam, hiemem quoque tolerare, culmis præterea instruitur majoribus & crassioribus & numerosioribus. Ut igitur ruricolis lucrosissimum sit. Seritur Avena copiose per totam Europam ob insigne commodum & œconomicum & medicum, locisque montosis & macilentioribus bene viget.

Ustilagine (Charbon. Vid. Fig. in Tessier *Traité des maladies des grains*, ad p. 336.) Avena præ omnibus frumentis maxime infestatur. Non in sola panicula latere causam, sed profundius, ex lento culmorum incremento & gracilitate & paucò eorum numero, item culmorum maculis nigro brunis, perspicitur. Pulvis iste nigricans non aufugit ante messem, sed adhærens paniculis ad partem in horreum transfertur. Animalium valetudini vim tamen inferre non videtur, ast non parum adversus est lucro uberiori Avenæ, & ipsum stramen sic vitiatæ Avenæ pecori displicet (Tessier, Bajerlander in *Ver. Acad. Handl.* 1775. p. 319.).

Quas Triticis & Secalis grana in agris exedere larvas Ichneumonis culpatorii dixi, hæ Avenæ grana etiam consumunt misere (Bajerlander in *Ver. Acad. Handl.* 1778. p. 334.). Musca Avenæ autem culmos ejus præcidit, unde paniculæ marcescunt, & albedinem contrahunt (Bajerlander *l. c.* 1781. p. 171.) Taceo reliqua insecta Avenæ insidiantia.

Ingrata Avenæ fativæ hospes Avena fatua L. (Vid. Schreb. *v. d. Gräsern.*, tab. 15.) est, agrum enervans, majorem adhuc noxam allatura connubio granorum, nisi ista citius grana maturans, quam A. fativa, eadem plerumque in ipsum agrum dimitteret.

Semen oblongum, utrinque extenuatum, altero extremo latiori, sulco uno medio longitudinali distinctum, cortice subangulato, nucleo villosò.

Amylum, quod Avenæ inest, dimidiam ejus partem constituit Scheele (in *Berg Mat. Med.* p. 58.), cinerascens coloris. Aqua coctum in gelatinam commutatur cineream bene compingentem. Gluten nullum in ea detegitur (Kesselmeyer *Dissert. quorundam vegetabilium principium nutriens*, pag. 23.).

Avenæ usus jam antiquiori tempore cognitus. Nam Plinius (*Hist. natur. lib. 18. cap. 17.*) notat Germaniæ populos eam serere, neque alia pulve vivere. Præmittit, vitium frumenti esse & Hordeum in eam degenerare. Non deest igitur errori nostro tempore de frumentorum transmutatione

tione inonanti auctoritas, modo error adeo exueretur sua labe, quod multi & majores adeo nostri eum colant.

Multis in locis equorum unice caula colitur. Stramen vero concisum Avenæ addere convenit, quo eam dentibus comminuant, quum alias indigesta plurimam partem alvo exoneretur. Eundem finem assequimur Avena ruditer commolita, vel ejusdem farina cum secalina mixta & in panem cocta, quod parsimonix quoque valde gratificatur. Anserum & suum quoque faginam Avena constituit.

Sed hominibus ipsis quoque in multa emolumenta cedit. Grana integra, cum aqua ad crepaturam usque cocta, potum in acutis idoneum, prout de Hordeo supra dictum est, suggerunt. Et hæc quidem etiam intrant celebratissimum olim potum avenaceum Loweri, de quo paullo post uberius.

Quibusdam in locis cerevisia ex Avena coquitur, quo sine confert præprimis Avena alba Anglicana uti. Amara est hæcce cerevisia sponte, ut parci possit Lupuli quantitati (Willemot in *Ver. Handl.* 1751. p. 233.).

Avena excorticata s. *Grutum*, pro cibo sanorum vulgaris est ad juscula spissiora, aqua vel lacte, additis passulis paneque cum butyro assato, parata, item ad pultes lacte vel vino comedendas. Bene & salubriter nutrit. Hinc & febrientibus pro cibo conceditur. Cocta cum copiosiori aqua potus consueti loco in febribus esse potest, conjungens ea beneficia, quæ supra de ptisana (*Appar. med. vol. 5. pag. 167.*) exposui. Ob multum mucilaginis clysmatis instar domesticum est sub vulgari olei unguinoli & salis communis conubio. Puls aqua facta & tepide applicata ad emolliendos & maturandos tumores egregie valet, e. c. in tumoribus mammarum a lacte coagulato, quæ ipsa efficacius & tutius secretionem lactis apud puerperas promovet, quam solitæ istæ antiæ.

Farina vasi ligneo indita & aqua calida perfusa, donec acescat, h. e. fermentationem subeat, potum suppeditat in scorbuto coercendo proficuum. Nempe aqua decantatur & ad spissitatem gelatinæ densatur, quæ saccharo & vino gratior fit (*Conf. Pringle's Discourses p. 170.*). Ratio efficacix ex dictis supra de Malto Hordei explicari potest. -- Farina tosta in erysipelatosi aliisque mitioribus tumoribus aliquando discutiendi sine applicatur.

Panis avenaceus nigricantem colorem habet & amaricantem saporem. A pauperioribus ruricolis in iis provinciis Sveciæ, in quibus non bene succedunt alia frumenta, editur, item in Norvegia. Ita quoque fit in montanis Freyburgi & Annæbergi a fodinarum operariis (*Schreber Sammlung, P. 5. p. 138.*).

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Species pro decocto avenæ s. bromio *Pb. W. p. 182.* continet Avenam, Lignum Santalum rubrum & radicem Cichorei, quibus rite cum aqua coctis post colationem Nitrum antimoniatum & Saccharum additur. Inventum Richardi Lower, qui singulari libro *Bromographia Amstel. 1669.* illud commendavit. Serius inclaruit Franci, qui librum Germanice vertit, præconio; præcipue autem Friederici Hoffmanni (*Diss. de cura avenacea; item Med. rat. Syst. tom. 4. P. 1. sect. 2. cap. 13. p. 568.* variaque alia loca, item passim in *Ejusd. Medic. consultatoria*) applausu. In febribus lentis & hæcticis præcipue placuit. Quum præterea arthritidem, nephritidem, malum hypochondriacum, scorbutum multasque alias labeles sanare perhiberetur, expertus est hic potus fatum, quod tot alia, ultra modum laudata, ut contemptui & oblivioni traderetur. Libra vero ejus dimidia ad integram quotidie per aliquot hebdomades bis ingerenda erat.

SACCHARUM.

LINN. *Syst. veget. p. 88. Gen. pl. p. 32.*

Pharm. SACCHARUM; TAFFIA.

544. SACCHARUM OFFICINARUM; floribus paniculatis, foliis planis Linn. *Syst. veg. l. c. Conf. Sloane's Nat. Hist. of Jam. tom. 1. p. 108. tab. 66.*, quæ vero paniculam modo sistit; Rumph. *Herb. Amb. tom. 5. p. 186. tab. 74. fig. 1.* Hughes's *Nat. Hist. of Barbados, p. 244. tab. 23. fig. 1.* Saccharum geniculatum & succulentum panicula spatiosa Browne's *Nat. Hist. of Jam. p. 129.* Depingitur quoque in Regnault *Botan. Le Sucre & a cl. Cazaud. in Philos. Transf. vol. 69. P. 1. tab. 3.* ubi præter integram stirpem furculi variæ ætatis representantur. Gramen perenne, sponte in Africa & Asiæ inferiori parte, ut India orientali & Arabia felici, crescens. Quod ad Americam attinet, fuit, qui ante Europæorum adventum negant ibi fuisse spontaneum. Ast hodie majoris lucri causa plantationes sedulo ibidem præcipue fiunt inter circulos tropicos, ut in nova Hispania, Brasilia, Guadelupa, Martinica, Domingo & omnibus fere terris situs commodi, quæ in possessione Europæorum sunt. Pro cultu solum plerumque aquosum & fertile & calida sa-

tis

tis statio eligitur, sed subinde in ficcis quoque, imo arena, læte crescit (Aublet). Europæorum clima non fert: in Gallia frustranea experimenta pro eo sub dio alendo facta sunt, feliciora in Hispania, & Lusitania, sed non in usum œconomicum continuata.

Non probabile est, Saccharum nostrum in Græcorum & Latinorum cognitionem venisse. Nomine *Σακχαρον, σακχαρο, σακχαρι* (Diolc. lib. 2. cap. 104. Galen. de simpl. med. facult. lib. 7. cap. 9. ed. Chart. vol. 13. p. 207.), vel Saccaron (Plin. Hist. nat. lib. 12. cap. 3. p. 565. ed. Dalech.), utuntur, sed eo intelligebant concrementum quoddam, ob dulcedinem cum melle ab istis comparatum, sili quoad aspectum simile, item fragile, in arundine quadam vel circa ejus culmos sponte collectum, non ejusmodi, quod nos arte varia elicimus, nec nisi ad scopum medicum suum Saccharum adhibebant. Melle autem cibis suis dulcedinem imperterierunt, imo & medicamentis, quibus nosmet saccharum destinamus. Recentiorum nemo est fide dignior, qui Saccharum in Arundine saccharifera notissima dicto modo concrevisse animadverterit, quod tamen sub climate calidiori vel ætate majori fieri forsitan potest. De Arundine Bambo L. autem constat, succum stolonum juniorum dulcem esse, adultiorem vero stirpem liquorem exsudare, qui juxta internodia vi solis concresecit & instar pumicis albi indurescit, quod dum fit, nativa sua suavitate exui fertur; quo levius, albidius & glabius hoc concrementum est, eo præstantius censetur, quo magis inæquale atque cinereum, eo vilius; Sacchar Mambu indigenæ vocant, apud scriptores Arabes Tabaxir, quæ vox Persicæ originis, Tabar zad nomine venit (Cfr. Pison Mant. aromat. p. 186. & Garcie Ab Horto aromat. Hist. in Clus. Exot. p. 164.). Memorabile, Gale-num suum Saccharum mellis quidem speciem vocare, sed minus certe dulce vulgari vel, ut ejus voce utar, "nostrate.", Eo refelli poterit dubitatio, ne ex Arundine Bambo provenerit, quod concrementum hocce dulcedine esset inferius. Attamen lubens dabo pluribus adhuc argumentis opus esse ad evincendam hanc Sacchari Veterum originem.

Iisdem tenebris obnubilamur, in Arundinis saccharifera veræ prima initia inquisituri. Sunt, qui primum in insulis Canariis procrevisse existimant, sed diu Europæis ignotum fuisse, donec Hispani & Lusitani circa littora Africæ commercia alere inciperent, & ad hæcè imprimis insulas appellerent. Unde stirpem primum in Hispaniam & Lusitaniam reportarunt, & ibidem non minus quam peregrinis suis regionibus coluerunt. Parcus tamen ex hisce aliisque locis, ut insula Madera, Scti Thomæ, proventus in usum Euro-

pærorum fuit, donec America detegeretur, ubi studiosissime inde ab isto tempore locis supra jam a me significatis stirps culta fuit. Parem quoque sollertiam in littoribus Indiæ & Africæ adhibuisse creduntur (Browne *l. c. p.* 130.). Alii ex Asia ad Cyprum indeque ad Siciliam, tum denique ad insulas Canarias & Maderam transmigrasse arbitrantur.

Ex radice nodosa culmus nascitur indivisus, sed foliatus, octo, decem, duodecim pedum, rarius octodecim supraque; ad binos pollices crassus, articulatus, articulis ad summum 46. diversæ longitudinis (Cazaud in *Philos. Transf. l. c. p.* 252.), terminans sese in apicem longum enodem, attenuatum, panicula coronatum.

Propagatio stirpis fit ope culmorum foliis denudatorum, qui ipsi in partes quindecim vel octodecim pollices longas, dissecti terræ molli levi, postquam sulci sex vel septem pollices profundi in ea facti fuerint, distantia aliquot pedum immittuntur. Singulis vero sulcis duo culmorum segmenta prout descripsi, oblique infiguntur, ut pars ad extrema sulci promineat. Ex gemmis articulorum tum erumpunt stolones, qui quatuordecim, sexdecim vel octodecim, mensium spatium pro maturatione, ipsa cognoscitur colore luteo, requirunt. Non ultra hocce tempus differri messis debet, ne culmus siccescat & indurescat, & succum deterioris notæ, qui concretionem respuit, exhibeat. In colendi stirpem modo explicando evagari latius hic non vacat: curatius eundem persequuti sunt Piso (*Ind. utriusque res natur. & med. p.* 108. *sqq.*), Labat (*Nouv. Voyage aux Isles de l'Amérique, tom. 1. p.* 224. *sqq.*), Browne (*l. c.*), Hughes, Cazaud (*loc. citt.*).

Magnas strages in plantationibus excitat Formica saccharivora (Linn. *Syst. veg. p.* 963.), nidos suos in culmis ipsis parans. Consumit succum & marcorem in culmis efficit. Migrationibus longis ex una terra in aliam sese transferunt hæ formicæ; in Martinica autem triste nequitie humanæ exemplum existit, quum in vindictam aliquis mercaturæ prohibitæ convictus in plantationem judicis sui, Galli, transferret formicas hæce intra ampullam collectas, hic vero hospites hosce nocivos detegens fundum astute mercatoribus duobus Londinensibus venderet (Mac Intosch's *Travels in Europa Asia and Africa, vol. 1. p.* 286.). Aliud insecti genus quoque memoratur, nondum satis determinatum, morbum excitans, quem Angli Yellow Blast vocant, destruens folia tenella, unde stirps marcescit peritque. Generantur & in morbosæ stirpis foliis tubercula vermiculis albis repleta & maculæ subbruni coloris (Hughes *l. c. pag.* 245.). Ipsæ vulgatissimæ formicæ appetitu mirabili in saccharum quo utimur, feruntur (De quo leg. narratio cl.

Gen-

Gentil in *Voyage dans les mers de l'Inde*, tom. 1. pag. 679. sqq. ingeniose ornata in *Götting. Tafelencal.* 1786. p. 180.)

Culmis Arundinis sacchariferæ justam maturitatem assequitis, hi ipsi prope superficiem præciduntur, trunci cum radice adnatæ parte auferuntur, ut ex reliquiis radice nova post annum circiter culmorum messis fieri queat. Perennat vero stirps per viginti pluresque annos. Folia tum una cum panicula separantur & culmi in fasciculos vinciuntur. Hi ipsi mox in molendinum transferuntur, ut circumactis per equos, boves, ventum vel vi illabentis aquæ, cylindris ferreis, per quorum interstitia transiguntur, conquassentur, & succum effundant (Le vessou Gall.), qui cisterna colligitur, vel, quod frequentius, mox per canallem in ahenum derivatur. Coquitur hic addita calce viva vel ejus aqua vel lixivio saponariorum vel cineribus puris & despumatur. Horum aliquo opus est, ut superfluum acidum eo combinetur & saccharum in solidam compagem redigi possit. Transfertur postea succus in alia ahena, unum post alterum, numero quatuor, sensim minora pro varia spissitudine & claritate, subjuncta in quolibet nova despumatione & additamento novo dictorum, donec inter digitos receptus illos quasi conglutinet, tumque refrigerat in vasis magnis (Canots) ligneis non admodum profundis. Una hujus pars siccescit, altera liquida manet. Hinc opus inde utramque una vasis (Bariques) infra duabus vel tribus aperturis perforatis, primum infra stupa clausis, dein aperiendis, ut per foramina in cisternas suppositas defluere syrupus possit, qui *Melassus* dicitur. Altera pars sicca arenam refert, magnisque doctis nominatim ex insulis Americanis transfertur in Europam sub nomine *Sacchari crudi, thomai, rubri* (Pb. Lond.), vel *Moscovade* (Course Sugar Anglis, Sucre brut Gallis). Optimum hoc est, quod constat ex majoribus granis usque claris & albidis, & siccum beneque a syrupo liberatum est; destitui & debet acore & empyreumatico odore. Ex ejusmodi Saccharo crudo Sacchari albi $\frac{2}{3}$ parari possunt (Du Hamel). Hinc cognoscitur crudum istud, quod transfertur, mox pejoris mox melioris notæ esse pro depurationis vario labore; sæpe arenam rubram refert, qui color vilioris naturæ esse indicat.

Depurandi illud in varios gradus artificium s. Rafinationem ample discutere hic non licet, ne prolixitate nimia peccetur, tanto minus, quum defectu terminorum aptorum, quo laborat Latinum idioma, obscuritatem remansuram prævideam. Ad ulteriorem cognitionem suppetias præprimis attulit cl. Du Hamel (*Art. de rafiner le Sucre, Paris 1764. fol.*) Libram vero pro determinando inspissationis gradu commodam cl. De Morveau descripsit in *Nouv. Mem. de l'*

acad. de Dijon; sec. sem. 1783. p. 52. sqq. Depuratum hocce Saccharum varias formas habet, quarum vero usitatissima conica est, unde *Saccharum pyramidale* dicitur; in hac primum perfequenda commorabor. Coquitur nimirum Saccharum crudum aheni cupreo in connubio aquæ calcis, quo acidum nudum Sacchari absorbeatur, vel in connubio sanguinis bovilli vel albuminis ovorum, quo oleosis & mucilaginosi partibus exuatur, sub continua motitatione & despumatione. Transmittitur tum per pannum laneum intra corbem & post novam coctionem transfertur in refrigeratorium vas, & ex hoc post refrigerationem in modulus argillaceos non vitreatos conicos apice perforato deorsum verso, primum linteis convolutis & aqua humectatis obturando, dein, ut syrupo exitus paretur, aperiendo. Jactura per syrupi effluxum refarcitur Saccharo contuso. Quo vero omni colore alieno Saccharum privetur, oportet operire illud ad basin conici argilla macra pura aqua humectata, quod iteratur ad albedinem Sacchari justam. Invertitur tandem conus, separantur sordes caltris & verriculo, & siccatur ope calor omnino in hypocausto probe calefacto, quibus factis obvolvitur charta crassiori alba vel cœrulea & funiculis obligatur. Multa nomina sortiuntur panes isti conici inter commercia pro gradu depurationis vario, quorum vulgatissima secundum puritatis ordinem hæc sunt: Cassonade, quod Saccharum impurum adhuc manifeste est, Melis, Refinade, Saccharum Canariense, quod fere idem est, ac finissimum (Sucre Royal). In medicum usum Canariense præcipimus. Quo durius compactius magisque album est Saccharum, eo purius; solvi quoque probæ notæ Saccharum omnino in aqua debet, nec mutare colorem & pelluciditatem solutionis aquosæ mercurii sublimati, nec tritum sale ammoniaco odorem volatilem spargere.

Alia depurati Sacchari species est *tabulatum*, quod incrustat ahenis, quibus saccharum coquitur. -- Alia *Saccharum candum* vel canti. -- *Saccharum farinaceum* (Puderzucker) venale vel est crudum illud sollertius loco natali depuratum, vel saccharum antea solidum rudius contusum.

Saccharum candum obtinetur, dum saccharum depuratum sed non nimis inspissatum vasis cupureis ad latera perforatis, ut fila tensa transigi possint, dein papyro extus ad claudenda foramina vestitis, inditur. Hæc dum hypocausto primum frigido dein valde calefacto retinentur, circa fila crystalli generantur, quarum color variat pro diversa puritate, ita ut Saccharum candum album & vario gradu brunum profert. Pistorum dulciarii loco filorum subinde bacillis ex Cinnamomo aliisque utuntur & Saccharum ornatus causa variis coloribus imbuunt.

Syrupus, qui sub varia depuratione Sacchari ex modulis defluxit, gradu pariter puritatis differt, & nominibus diversis distinguitur.

Saccharina materie insigni liberalitate natura hominibus prospexit, ut quæ per regnum vegetabile ample distribuitur. Eam ex Borasso flabelliformi colligunt Javani, ex Cocco nucifera Indostani. Magno cum lucro in hunc finem succus Aceris Saccharini elicitor terebrando in America septentrionali, nempe libræ hujus viginti libram unam Sacchari bonæ notæ suggerunt (Vid. præter cl. Kalm in *Kongl. Vet. Acad. Handl.* 1751. p. 147. A Wangenheim *Beyrage zur Forstwissenschaft*, p. 26. *Mem. d'agriculture de Paris* 1787. *Primens* p. 49. Schöff *Reise durch N. Amerika*, vol. 1. p. 417. Loskiel *Geschichte d. Mission der evangel. Brüder unter d. Indianern in Nordamerika*, p. 92.) prout & aliæ Aceris species Saccharum etiam altero pejus suppeditant. Clarent vel hoc nomine quædam Juglandes & Betulæ. Novæ Hispaniæ incolæ ex Aloës cujusdam specie, sine dubio Agave americana, Saccharum parant. Eidem scopo inservit succus florum Asclepiadis Syriacæ Canadensibus; item Zeæ Mays. Imo nec boreales gentes destitui hocce oblectamento voluit benefica natura; docet id Heracleum Sphondylium, Kamschadalensibus gratum, & Fucus saccharinus, Islandorum delictum. Passim jam in hoc ipso libro commemoratæ sunt radices Saccharo foetæ, ut Betæ rubræ, Ciclæ, Sitaris; item fructus multi, ut Caricæ, Passulæ, Pruna, Jujubæ, Siliqua dulcis, Dactyli; nec non Manna, ut taceam alia exempla vegetabilium, quæ alibi (*Opusc. med.* vol. 1. p. 160. *sqq.*) cum ampliori recensitorum expositione proposui, & hic describendi negotium fugiens repetere dubito. Sacchari præsentia in regno animali in melle & lacte sese manifestat, nisi & hic vegetabilem originem arguas, ut morbosas opportunitates non attingam, prout in diabete. Addo, olea unguinosa, butyrum, axungiam porcinam adeo, Sacchari speciem continere, sed variis notis a Saccharo Arundinis nostræ & melle diversam (Scheele in *Vet. Acad. Handl.* 1783. p. 324. *sqq.*).

At maximum lucro Saccharum ex Arundine saccharifera elicitor illudque præstantissimum. Eo quoque invento mellis, qui antea increbuerat, usus, mirifice tam in œconomia quam in medicina decrevit. Reliquis stirpibus vel multo parcius inest Saccharum, vel aliis partibus nimis irretitum.

Saccharum illud purum, quod panis conici forma venditur, sal essentialis est, alibi coloris durum, sed friabile, dulcissimi saporis. Particulæ micantes, in fragmentis comparantes, crystalli sunt; apertius harum figura conspicitur

in Saccharo cando, ut quæ tetraedræ lateribus parallelis duobus oppositis latioribus, utroque extremo cuneatis. Solvitur cito aqua, præcipue tepida vel calida; difficiliter autem & tardius spiritu vini, & sponte post aliquot dies in eo in crystallos iterum frigore coit. Igne liquatur; accensum carbone candente autem ardet flamma cærulea, fumum haud ingratum spargente, intumescit, spumam agit relictis carbonibus. Jungit quædam corpora alias non miscibilia, ut oleum destillatum cum aqua, & coagulum lactis impedit. Fermentationem vinosam item acidam aqua solutum calore adjuvante vel fermento facile subit.

Per se in vase retorto vitreo capaci destillatum leni sub initium igne, dein aucto, primo phlegma pallide flavescens odoris imbecillis & nullius fere saporis, parum aut nihil aciduli, edit; quod excipit spiritus flavus ex oleo admixto, dein flavo rubicundus, acidus mobilissimus, qui olfactus instar Armoraciæ nares pungit & lacrymas proritat; sequitur pauxillum olei bruno nigricantis; remanente in vase retorto massa nigra inerte (Neumanns *Chymie ed. Kessel vol. 2. P. 4. p. 143. sq. Carteus. Mat. med. tom. 1. p. 413. Schrickel Diss. cit. §. 19. - 25.*). Hæc calcareæ terræ pauxillum includit (V. Schrickel *de salibus saccharinis, p. 30. & præcipue Hielm in Vet. Acad. Handl. 1783. pag. 227.*). Quo impurius Saccharum, eo plus calcareæ terræ continet (Hielm).

Acidi præsentia non obscure ex pluribus hætenus recentis indicis elucescit, ast combinatum adeo ante est cum aliis partibus, præcipue oleoso s. pingui, ut vera ejus natura inde cognosci nequeat. Divellendi acidum a reliquis compedibus artem edocuit ill. Bergman (*Diss. de acido sacchari 1776. recul. in Opusc. phys. & chem. vol. 1. p. 251. sqq. Act. nov. Vpsal. vol. 2. p. 211.*). Ad pingue, quo copulatur, destruendum, acido nitri opus est. Coquantur nimium leniter acidi nitri fortis sex ad octo partes cum Sacchari albi in pulverem redacti parte una in vase retorto vitreo. Dum acidum nitri aggreditur phlogiston Sacchari, erumpunt vapores rubri, quibus evanescentibus liquidum superstes in vas aliud amplum transfusum crystallos prismaticas quadrilateras graciles acidissimas refrigeratione format. Lixivio si iterum duæ ad quatuor partes acidi nitrosi adfunduntur, novæ crystalli generantur. Et hoc iterum artificium repeti potest ad novum acidi Sacchari proventum. Crystalli hæc iterata solutione & crystallifatione depurantur, quod præcipue in crystallis senioris collectionis fieri necesse est. Valde vero parca quantitate eliciuntur, ita ut, ad comparandam unam partem salis hujus, requirantur Sacchari tres & acidi nitri fortis triginta partes. Inest hisce sapor acer-

acerrimus, adeo ut earum grana viginti integrum aquæ congium notabili acore instruant, grato tamen linguæ, modo diluatur. Habet hoc acidum multa cum aliis acidis communia, multa tamen etiam diversa, quæ hujus loci non est exponere. Addo modo illud calcem præ omnibus aliis corporibus appetere, unde necessitas aquæ calcis in depurando Saccharo cognoscitur. Hinc & nihil efficacius est ad detegendam calcem aquis solutam acido sacchari, nam soluti ejus vel minima portiuncula mox in calcem reconditam fertur, & hæc pulverem album indissolubilem cum eo efficiens fundum petit (Bergman *Diss. de analysi aquarum in Opusc. chem. & phys. tom. 1. p. 98.*).

Sacchari acidum, quod cl. Schrickel sicca destillatione provocat, subjuncta rectificatione per argillam & concentratione per frigus, ut tenuior pars in glaciem vertatur (V. Schrickel *Diss. cit.*), multis notis differt a priori, nam hoc posterius, quod fluidum est, syrupum Violarum non rufat, cum alcali volatili in crystallos non redigitur, præter alia. Dubitari nequit hoc longe plus olei superstitis continere. Eo tamen aurum solvere ope caloris valuit (*l. c. §. 31.*). Phlogisto magis depuratur, si digeritur hocce acidum carbonibus antea bene ignitis per aliquot temporis minuta pr. (Piepenbring in *Crells Chem. Ann. 1787. vol. 1. p. 157.*). Objectioni acidum Sacchari Bergmanianum nihil esse, nisi acidum nitri phlogisto mutatum, jam obviam ivit cl. Bergman (*Opusc. cit. p. 274.*). Argumenta, quibus nihilominus tamen eandem defendit cl. Wiegleb (in *Crells chem. Annal. 1784. B. 2. pag. 12. sqq. pag. 100. sqq.*) obtudit cl. Westrumb (*Kleine physikal. chem. Abhandl. vol. 1. pag. 1. sqq.*).

Idem acidum præterquam saccharo multis aliis vegetabilibus partibus inest, ut succo citri, ribesiorum, berberum, ceraforum, aceto, tamarindis, acido tartari, oleis unguinis, item variis æthereis, spiritui vini, radici Salep, Taraxaci, amylo, gummi variis &c. quin ex multis animalibus elici potest, ut serico, lana, pilis, cute, tendinibus, albumine ovorum, sanguine coagulato, item etfi minori quantitate ex fibris muscularibus, glutine, sero coagulato, vitello ovi, ichthyocolla, pinguedine, saccharo lactis rel. (Berthollet in *Mem. de l'acad. R. des sc. de Paris 1780. p. 120. sqq.* Scheele in *Vet. Acad. Handl. 1785. p. 23. sqq. item pag. 26. sqq.*). Occurrit & in calculo urinario (Bergman *Opusc. vol. 1. p. 254.* Scopoli in *Crells Beytråg. zu d. Annal. vol. 2. p. 261.*). Ex acido aceti, aere puro & phlogisto confari probabile visum est (Westrumb *l. c. p. 48.*). Nec differt acidum Sacchari ab acido Acetosellæ (Scheele in *Vet. Acad. Handl. 1784. p. 186. item Westrumb. l. c. pag. 51.*).

51.). Quin conjectura enascitur, hocce acidum quasi fundamentale totius regni vegetabilis esse, a quo reliqua majori tantum quantitate phlogisti admixti differrent (*Westrumb in Chem. Annal. 1785. vol. 2. p. 520. sqq.*).

Præter acidum dictum Saccharo haud parum olei inest. Destillatione & separatione a reliquis partibus ex Sacchari uncis sexdecim olei drachmas decem cum aliquot granis obtinuit cl. Schrickel (*l. c. §. 24.*), ut tamen agnoscendum, aliquam olei partem spiritui adhuc inhærere. Ad ejus præsentiam demonstrandam hoc quoque facit, quod Saccharum igne ardet, item igne funditur, & spumescit sub strepitu, multis erumpentibus halitibus empyreumaticis & relicto carbone, & quod detonationem cum nitro super igne liquefacto subit.

Hiscæ oleosis partibus una cum mucilaginosæ quæ combustæ terram insipidam relinquunt, acidum ita obvolvitur, ut dignosci gustatu nequeat, sed in hocce connubio dulcedinis sensum linguæ imprimat, prout acidissimum vitrioli oleum spiritu vini junctum dulcescit.

Dulcedini subinde mucilago vel oleum crassius, gummi, resina, item multum aquæ vel terræ in corporibus istis, quæ illa instructa sunt, supraque recensui, admistum est. Hinc effectus subinde sub eorum usu emergunt, quorum ratio non a solo, quod inest, saccharo, derivari potest, Non itaque perinde est, utrum Caricis, Glycyrrhiza, Melle, Saccharo lactis, an Saccharo ex Arundine saccharifera utaris. Quoniam tamen in hisce sapor dulcis per omnem reliquam miscellam dominatur & acidum Sacchari oleumque, quæ in dulcibus primaria sunt, ubivis præsto sunt, utique communitio quædam virium obtinet. Hic vero instituti ratio in Sacchari vulgaris unice virtutibus considerandis subsistere me jubet. Cujus non illud modo præteritum est, quod vel solum efficax medicina existat, vel multis medicaminibus conservationis, gratiæ, virtutis, causâ adiciatur, sed vulgare ciborum & potulentorum bene multorum condimentum constituat.

Quod ad ad diæticum usum attinet, vix opus est, illud instar gulæ irritamenti, dum solum capitur, vel cibis potulentisque cupediisque additur, commendare. Placet dulcedo infantili ætati præcipue, item senili plerumque. Forminæ vulgo magis ea delectantur viris. Ceterum consuetudo cum aliis linguam fortius afficientibus, ut Tabaco, spirituosis, tædium quoddam adversus Saccharum parere solet, prout Saccharo facile affuescitur, Suecorum exemplo, qui vel optimo vino Rhenano Saccharum addunt. Saccharum sicut in mortario cum oleo tritum illud cum aqua combinat: ita & istud cibos pinguiore subigit; hinc non saporis unice

unice causa, sed & in prælidium sanitatis placentis pinguioribus inspergitur, & vel acore, quem secum vehit, bilis corruptelam, quam pinguja facili excitant, avertit. Mitigat quoque in mensis acrimoniam quorundam condimentorum, ut Armoraciæ, vel Sinapi. --- Nutriendi potentiam, quam multi Saccharo adscribere, fateor me non expectare a Saccharo, quo utimur, depurato. Facile quidem persuasum, in insulis Americanis mancipiis reliquias, quæ a secunda Sacchari succi ebullitione remansere, in victum cedere, eaque inde & pecora, quæ crassioribus Sacchari foecibus saginantur, pinguescere; sed hisce rejectaneis multum adhuc nutritiæ materiæ inhæret, quod ulteriori depuratione consumitur. Pugnat cum hac facultate Sacchari vis relaxans, resolvens, saponacea, & quæ acida continent, corpus potius emaciant, quam replent. Hinc & Boerhaavius (*Elem. chem. vol. 2. p. 138.*) inter multas laudes, quas jure Saccharo tribuit, maciem illud inducere excessu, & ut ille quidem putat, olea nimis solvendo, innuit. Miror ideo, quod adhuc nuper cl. Jo: Hunter (*Treatise on the venereal Disease, p. 354. sq.*) Saccharum tanquam optimum restaurans in hominibus diuturno jejunio debilitatis vel mercurii usu emaciatissimis proposuerit, & illud vel mel omnibus cibis potibusque tum addere injunxerit.

Sunt, qui ex quotidiano isto Sacchari usu detrimentum redundare in valetudinem insigne sustinuerunt, partim argumentis speciosis, partim experimentis incautius ad corpus humanum applicatis suffulti. Ad horum numerum refero Helmontium (*Ort. med. p. 463.*), Rajum (*Hist. plant. tom. 2. p. 1279.*), Dolæum (*Encycl. med. theor. pract. p. 271.*), Leonardum De Capoa (*Ragionamenti sopra l'incertezza della medicina, pag. 500.*), auctorem quendam anonymum (*in Raccolta d'opuscoli scientifici e filologici, tom. 6. p. 441. sqq.*). Pars culpæ conjecta in calcem, cujus vestigia, sive ab Arundine ipsa repetenda, sive a præparationis modo, inesse, negari quidem nequit. Sed tam exigua quantitate, nisi casu fortuito vel arte male docta accesserit, ut nocere nullo modo queat. Obstat & timori salubritas, quam in variis morbis a calce extincta vel aqua calcis experimur. Id agnoscendum, tanto plus calcis inesse saccharo, quo ruidius est. --- Alii acidum acre & erodens accularunt, quod quidem quam difficile ex Saccharo evolvatur, ex superioribus patet. Non igitur huic potestati sufficiunt primarum viarum vires. Ridiculum vero plane est, fermentationem arguere, spirituosum extricantem, unde sanguis commoveretur & incalesceret, ventriculi inflammationes enascerentur &c. (*V. de hac accusatione Raccolta d'opuscoli scientifici l. c. p. 459.*) --- Experimenta vermium varii generis, sc.

fc. Lumbricorum terrestrium Scolopendrarum marinarum, Sanguifugarum (Redi *Obsf. de animalcul. vivis in corp. viv.* p. 166. *sqq.*), necatorum Saccharo inperfo vel immersione in aquam saccharatam, qui in ignominiam Sacchari citant, non meminerunt, quam diversa hisce a nostra natura competat. Experimenta similis eventus cum ranis Saccharo confpersis, columba & duabus anatribus, quibus frustum Sacchari intrusum, suspecta ore anonymi (*Raccolta p. 467.*) essent, nisi repetitione haud ita pridem publici juris facta a viro gravissimo, cl. Carminati *Opusc. therapeut. vol. 1.*), & adjectis novis experimentis robur obtinerent. Ita ranæ ex pulvere drachmæ unius Sacchari, quo conspergebantur, stupore correptæ ex universo corpore humorem limpidum emisserunt, crura protruserunt & in soporem delapsæ quadraginta horarum circiter spatio occubuerunt, ponderis quinta parte amissa (*l. c. p. 111.*). Ex viginti granis Sacchari frustulatum ranæ per os intrusis continuo sopor, irritabilitas deleta, & intra horam mors (*l. c. p. 113.*). Lacertis vulgaribus Saccharum adhuc nocentius sese exhibuit, ex paucis enim granis interne datis post soporem convulsiones, intra quadrantem horæ mors (*p. 114.*). Deleterium utriusque animalium generi existit Saccharum intra cutem intrusum (*l. c.*). Columbibus Saccharum vel siccum vel aqua solutum per os ad quinque scrupulos inditum, tumorem ingluviei & post ejus compressionem effluvium subflavi humoris per os, stuporem, contractionem crurum, convulsiones & intra horam necem attulit. Gallinis autem ad unciam aut sesquiunciam datum pepercit, nec nisi alvum liquidam reddidit, excepta una, quæ novem drachmis devoratis rejecto mucos ex ore & convulsionibus accedentibus periit. Passeribus nullam vim intrulit. Inter quadrupedia selectus factus est ovis, cui sex uncias Sacchari per os datæ nonnisi alvi fluxum excitarunt, & canum, qui semilibram jejuno stomacho sine ulla noxa deglutierunt. --- Sic itaque quo magis accederent animalia, quæ experimenta subierunt, ad nostram naturam, eo minus vel nihil noxæ ex Saccharo redundavit.

Nolo tamen ex hisce eam fiduciam concipi, quæ metum omnis ex abusu pœnæ sufflaminaret. Nocet copia, vel mala opportunitate, ob insignem qua pollet, attenuandi & solvendi liquida & fibras relaxandi potentiam, item ob acidi evoluti, etsi ad partem modo, irritandi nervos & musculos vim, quam debilitas insignis subsequitur. Fidem rei faciunt, inter alia documenta, experimenta novissima cl. Stark (*Clinical and anatomical Observations with Experiments dietetical and statical. Vers. Germ. p. 141. sqq.*) in illo ipso facta, qui per plures dies Saccharum ab uncis quatuor ad octo, decem, sexdecim, quin viginti cum aqua & pane ingestis,

gessit, unde qualibet vice paullo post fames, nausea, flatus, ulcuscula oris interni, gingivæ rubræ & tumidæ, pressione sanguinem fundentes, alvus liquida, dolor & rubedo naris dextræ, stillæ aliquot sanguinis ex nare eadem, striæ saturate rubræ in scapula dextra. Fuit puer decem annorum, natura mobilissimus & infirmitate stomachi & acido primarum viarum laborans, qui ex pyxide plura Sacchari albilissimi frustula furtim ablata intra exiguum temporis spatium avide devoravit, sed eo effectu, ut paullo post ægre se habens, dormitum quum sese contulisset, sequenti die mortuus in lecto reperiretur: corde maculis ruberrimis distincto & sanguine soluto (Rezia in Carminati *l. c. p. 129. not.*). Probabilis saltim mortis causa, sub ista corporis conditione existit. In gelatinosam sanguinis partem hæc ipsa resolutio sese præcipue exserere videtur, nam sub experimentis cum carne varia, cui Saccharum inspersum, defluxit serum in notabile ponderis carnis residuæ dispendium, ita ut sicca inde & dura evaderet (*Raccolta l. c. p. 471.*). Huc & spectat jactura ponderis quorundam minorum animalium, cum crassioris liquidi excretionem (V. supra p. 182.). Et quum sanguini vena effuso adderetur Saccharum, seri multum ex cruore secessit, & liquidior ille apparuit alio sanguine qui istud additamentum non expertus fuerat (Carminati *loc. cit. p. 130.*). Nutritionem adeo turbari & emaciationem corporis succedere excessu observatur, qui effectus tamen quoad partem haud immerito quæritur in vi Sacchari tonum ventriculi pulmonum & reliqui corporis relaxandi. Etenim abusus dulcium jam dudum inter causas phthiseos pulmonalis locum obtinuit, nec minus evictum, male consuli ægris tussi convulsiva vel alia obstinata correptis, ob debilitandi noxam, dulcium sicuti & oleosorum & mucilaginosorum, protracta nimis exhibitione. Saccharo Theæ vel Coffeæ largius addito, nova debilitandi corpus causa hisce potulentis accedit. Alias molestias fermentatione in primis viis enata, quæ flatu excitantur, creat; alias acore suo, qui licet non in acido puro Sacchari partibus laxius sociato, consistat, sensum tamen ingratum & ructus acidus, dentium adeo stuporem inducentes ciet, bilis vim in chylo præparando enervat, & sanguinem ipsum inquinat. Inestum igitur est virginibus chloroticis, infantibus rachiticis, hominibus hysteriis & hypochondriacis, in quibus acidum jam antea dominatur & Saccharo novum pabulum adipiscitur. Cariosi quoque inde fiunt dentes nigrique, præcipue si rimas egit tegmen eorum vitreum calidis ingestis vel Saccharo duro inter dentes comminuto.

Noxæ tamen, quas suscitât Saccharum abundantius ingestum,

stum, a corporum præprimis habitu & natura derivandæ sunt. Documenta enim exstant varia hominum, qui etiam liberius Saccharo indulgentes grandævam tamen eamque vegetam senectutem attigerunt. Qui libram fere Sacchari quotidie per quadraginta circiter annos ingesserat Dux De Beaufort, septuagenarius tamen mortuus sine ulla vel viscerum vel dentium labe (Slare's *Observations upon Bezoar Stones with a vindication of Sugars*, p. 59.). Ultra nonagesimi anni limitem pervenit Costerus, jurisconsultus Batavus celebris, licet tantum Sacchari consumeret, ut quinque vel sex aliis hominibus sufficeret. Similia exempla suis nominibus reliquerunt Frider. Hoffmannus, Bergerus, Prof. Witeb, Leyserus (Trill. *Thef. medic. tom. 1. p. 204.*), largiter & cibos & potus quosvis Saccharo edulcantes.

Jam vero pedem ad morbos transfero, quibus Saccharum haud mediocrem inter medicamina locum tueri patet. Saponacea ejus natura in resolvendis spissis humoribus & coagulibus quibusdam liquandis sese manifestat. Illustrat eandem impedimentum, quod lacti coagulum subito ponit, item facilis cum oleosis, viscidis, miscela, nec non efficacia in fero dissolvendo nuper (p. 259.) proposita. In acutis febribus, & nominatim inflammatoriis, tenacem & stagnantem in minimis vasis sanguinem attenuat & liquat, quo scopo Saccharum in substantiam, vel robis, syrupi, trochiscorum, varique alia forma, mixturis, ptisanis, pulveribus admisceri solet. Sicque vices mellis, alias in hisce morbis frequentioris, agit apud hos, quibus ejus sapor displicet, vel illud flatibus & torminibus molestum est. Acor vero, quem Saccharum recondit, tanto aptius illud febribus reddit, ut quo ipso calorem mitigat. Eadem solvendi præstantia pituitam, in tussi & asthmae vias aereas gravantem, subigit & ad screatus disponit. Ratio tamen simul tam in inflammatoriis morbis, quam in hisce proxime dictis chronicis pectoris, habenda relaxantis Sacchari virtutis, qua impacta tenacius ipsa vasorum aucta flexilitate liberantur.

Ad causas diminuendas & removendas, ex quibus calculus & podagra originem trahunt, par Saccharum judicat Lobbius (*de dissolv. calc. p. 275.*). Nec errare mihi videor, si in hac re mellis vires in illud transferam. Calculus urinaris aquæ mellitæ immixtus bullas ejaculatur, mollescit & ponderis jacturam patitur. Ita calculis vel renum sabulo affectos libra circiter una cum quadrante quavis hebdomade sub longa continuatione sumpta egregie solatur (Pringle in Percival's *Phil. medical and experimental Essays*, Lond. 1776. pag. 232.). An acescente sua natura, an fermentescibili, quæ aerem fixum evolvit, Saccharum vel mel calculum vincit?

cit? Posterius suadet successus experimentorum cll. Priestley, Percyval, Hulme, aliorum, felix cum aqua aere imprægnata, & eidem malo opposita.

Mirifice etiam Saccharum valet in putredine & arcenda & superanda. De hacce ejus potentia experimenta extra corpus humanum capta egregie cum iis in morbis conspiciant. Integræ nefrendes cum Saccharo liquido sub coctione intinctæ & quasi in momento extractæ ita penetrari observatum, ut nunquam amplius putrescerent; & carnem cervinam Saccharo ita condiri, ut summa ætate putredini resistat (Beccheri *Phys. subterr. lib. 1. sect. 4. cap. 1. p. 143.*). Ita caro vitulina & alia vice cor vervecinum pulvere Sacchari conspersum sub insigni ponderis dispendio immune a putredine mansit & exsiccatum (Anon. in *Raccolta d' Opuscoli scient. tom. 6. p. 471. seqq.*). Eadem immunitas contingit vitello ovi (Mesny in cl. Targioni *Raccolta d' Opuscoli medico-pratici, vol. 3. p. 32.*) item sanguini recenti solutioni Sacchari indito (*l. c. p. 36.*). Exigua quidem Sacchari quantitas carni bubulæ addita non sufficit avertendæ putredini, fermentatione autem orta vincitur (Pringle *on the Diseases of the army, App. p. XL.* Auct. anon. libri *Essay pour servir à l'histoire de la putrefaction, p. 98.*). Jam mente facile concipitur, cur Babylonii, Herodoto teste, cadavera sua humana melle sepeliverint. --- Scite jam dudum notatum, Indos, quibus copia Sacchari suppetit, nunquam scorbuto corripi (Beccher *l. c.*). Istius beneficio & tribuit cl. Pringle (*l. c. Append. item p. 334.*), quod hodie longe rarius lepræ species ut ista Arabum, scorbutus putridus, dysenteria, febres pestilenciales & similes putridæ indolis morbi compareant, quam olim, dum modum in victu animali, præcipue salito, excedebant. Suasum ideo sagaci consilio ad scorbutum in peregrinationibus maritimis avertendum, ut nautis quotidie aliquid Sacchari exhibetur (Macbride's *experimental Essays, p. 181.*). Vere postea explorata præclara ejus vis antiscorbutica sub interno usu est, prout gingivis hoc morbo correptis externa ejus applicatio medellam attulit (De Lonnes in *Biblioteca fisica d' Europa, tom. 1. n. 7.*). Lucem accendit aliorum quorundam celebrationum nostro tempore contra hoc malum vis, ut Malti infusi, Brassicæ acescentis rel. quæ singula persuadent antiputredinosam Sacchari potentiam præcipue subtilissimo illo liquido acidulo deberi, quod sub fermentatione Sacchari extrahitur.

In Ulceribus internis detergendis & consolidandis prætereà valet. Egregium ejus exemplum præbet vis Conservæ Rosarum in phtisi pulmonum exulcerata, de qua, quum alibi jam dixerim abundanter (*Appar. med. vol. 3.*), nolo

hec plura subijcere. Illustrant rem quæ similibus in vitiis externis comperimus.

Populari fere errore reprehenditur Saccharum, tamquam res vermium intestinalium generationi apud infantes favens, unde admoneri solent, ut ab eo abstineant. Alia docent experimenta cum lumbricis terrestribus instituta, qui ipsi aquæ saccharo imprægnatæ immersi, ad experimenta cl. Redi (*Obs. de animalculis viv. in animal. viv. p. 166. 168.*), intra unam vel duas horas interierunt, teste cl. Carminati (*l. c. p. 122.*) autem, qui videtur adhibuisse lumbricos humanos, modo intra sex vel septem horas; quum tamen lumbrici terrestres in decocto Absynthii a 20. ad 30. horas, & in solutione Aloës 24. horas vivere pergerent (Redi). Suppar fuit mellis aqua diluti efficacia. Idem deleterius effectus in lumbricis ex humano corpore dejectis sese exferuit intra pauca minuta pr. ex Saccharo insperso (Carminati *l. c. p. 121.*). In applicatione tamen horum eventuum ad similes in corpore humano reminiscendum est, humoribus primarum viarum, qui sese admiscunt, non posse pulverem Sacchari, qui aqua saccharata potentior est, ad sedes remotas, ubi vermes hærent, pertingere, item Saccharum, si ea copia assumeretur, ut ipsos vermes brevi necaret, ipsi hominis verminosi valetudini vim inferre. Confirmatur id eo, quod nec uncia una Sacchari ægro ingesti vermes egeret, nec molestias eorum manifeste levaret. Quicquid sit, ne defraudetur Saccharum virtute anthelmintica vel in corpore humano sese manifestante, en exemplum pueri qui confectioe saccharata abundanter ingesta copiam vermium alvo deiecit (*Andry Generation des vers, p. 164.*); & aliud similis eventus ex Saccharo rosato, copiosius sumpto, consequuti. Apte igitur & Saccharum vel mel commiscetur cum alia quavis medicina necandis vel expellendis vermibus dicata, quod, dum palato infantili gratificatur, simul vermibus exitum parat.

Externa Sacchari applicatio variis quoque in viris eximiæ efficaciz est, quippe quum sub ista abstergendi, discutiendi, consolidandi, item leviter stimulandi vim exerceat.

In aphthis dulcia quævis penicillo adstricta, vel linctus sive collutionis instar adhibita, profunt ad easdem separandas, mundandas & consolidandas. Vulgo hocce sine mellita, præcipue mel Rosarum, usurpantur. Abstergit & aqua saccharata, syringa auribus injecta, fetidum earum profluvium mucosum & subpurulentum. Fissuræ papillarum mammarum sæpe vel Saccharo cando unice insperso sanantur. Idem præstat applicatio Sacchari candelæ flammæ liquati & in cella deliquium passi (*Lange Misc. verit. med. p. 24.*). Conducit quoque & papillas Saccharo in spiritu vini soluto

luto humectare (Fielitz *Erinner. Wundärzte zu bilden*, p. 63.).

Tentatur & in cicatriculis vel maculis corneæ delendis Saccharum candum, per calamum scriptorium exiguis portiunculis inflatum. Ejus ope disparuit macula in sinistro oculo post variolas superstes (Fr. Hoffm. *Diff. Sacchari historia*, p. 39.). Vi ejus blande cathæreticæ, quæ duris & asperis Sacchari candi particulis debetur, sub applicatione exiguæ durationis, quum a confluentibus lacrymis paullo post deliquescat, associat sese solvens & dissipans efficacia, quæ pluris me judice in hisce visus obstaculis facienda. Utrumque scopum sibi præfixum habent, qui pulverem quædam terreum cum Saccharo miscent. Aufert & aliquando carnem ulcerum fungosam inspersus & antiseptica vi eadem emendat. Coryzam infantum discutere quoque solet pulvis ejus naribus inflatus.

Rarius alvi stimulantæ causa Saccharum clysmatibus adjicitur, crebrius longe mel. Placet tamen quibusdam additamentum Sacchari thomæi ad unam vel alteram unciam. In globulis saccharinis ad mechanicam per pondus pressionem simul respiciendum est.

Corrigit aerem corruptum Saccharum carbonibus candentibus inspersum, hic & pulveres fumales ruditer conquassatum ingredi solet.

Nec omittenda hinc sunt commoda ista insignia, quæ Saccharum in subingendis vel excipiendis quibusdam medicamentis, item in gratia iis concilianda præstat. Ita radicis Jalappæ pulvis solerti tritura cum Saccharo indiget, quo resinose partes rite subigantur, quod nisi fiat, molesta sæpe tormina suscitatur. Item camphora, quæ sola in pulverem sese conterere non patitur, Saccharo adjuvanti facile obsequitur. — Sunt Remedia, quæ nonnisi uno vel altero grano subministrare opportunum est, ut Kermes minerale, flores Zicci, Vitriolum martis, Ipecacuanha; additamento igitur innoxio opus est, ne jactura fiat tam exigui ponderis, dum sicca forma exhibentur, quo quidem sine Saccharum commode eligitur. Imo casus incidit, ut medicamenta quædam sicca, e. c. Opium, Tartarus emeticus, Ipecacuanha, minori quantitate ingerantur, quam cui definiendæ vulgaris pondera sufficiunt, ut ad $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$ vel $\frac{1}{16}$ vel minorem adhuc grani partem: pro partitione æquali igitur Saccharo utimur, quod connubium præstantius omnino est illo cum conchis præparatis vel alio quodam absorbente. — Admixto Saccharo omnino quædam remedia a delicatulis facilius feruntur, quæ sola ob saporem repudiant; sed cavendum, ne gustui blandientes liberaliori dulcium usu medicinam enervemus vel vitium ex abusu enasci soli-

tis, debilitatione, acore &c. (V. supra) novas noxas afferamus.

Insignis insuper cohors in pharmacopoliis præsto est præparatorum & compositorum, quæ Saccharum; vel gratiæ, vel virtutis, vel conservationis causa recipiunt, quorum Conservæ, Rotulæ, Trochisci, Bacilli, Confectiones, Conditæ, Morfuli, Rob, Syrupi &c. quorum nomina dispensatoria pharmaceutica designant. Heic modo subsistendum est in recensione aliquot præparatorum, quæ Sacchari nomen in fronte gerunt, quæ antequam enucleantur, de Tassia primum dicendum est.

Consilium quidem datum est, ex Arundine saccharifera, octo vel decem diebus servata, expressione succi prævia, fermentationis ope speciem vini parandi (V. Dutrone La Couture in *Kozier Journ. de physique*, vol 31. *Septemb.* p. 179.). Sed vix ultra consilium hæcenus res processit. Quidni vero fieret cum lucro, quum fermentationem spirituofam facile hic succus intret? In insula Owaihi cerevisiæ sapidæ speciem ex Arundine hæc infusione paravit inclytus iste navigator Cook, item Lupulo dividit: sed nautæ bibere illam recusarunt (V. iter EJ. tertium, vers. Germ. *Forsteri vol. 2. p. 195.*). Ast serius longe commodum redundat ex liquido spirituosis partibus longe magis sæcto, ab Anglis *Rum*, a Gallis *Tassia* dicto: tanto magis æstimando, quum ex rejectaneis variis Arundinis Sacchari partibus elici queat. Vulgo spuma sub coctione ascendens, aqua, qua athena abluta fuerunt, & fermentum clarum fermentationi committuntur, quæ si initium ceperit syrupi melassi quantitas per partes additur, & fermentatione intra quatuor vel quinque dies continuata destillatio instituitur. Alii præferunt syrupum melassum cum duplo aquæ dilutum & fermenti eadem quantitate, qua syrupus, mixtum, unde lentior quidem fermentatio sed destillatione plus virium imperiunt (*Browne's nat. Hist. of Jam. p. 132.*). Plurima hujus spiritus pars in insulis Indiæ occidentalis paratur. Prout spiritus frumenti, item uvarum, multis modis discrepare potest: ita & hicce ex Arundine saccharifera, colore, sapore, odore, virtute. Quæ diversitas multas inanes disceptiones proximis hisce annis, dum Gi. Guajaci Tassia solum commendabatur, suscitavit (Vid. *Appar. med. vol. 3.*). Hinc Spielmannus (*Pharm. gener. P. 1. p. 203.*) adeo discrimen facit inter *Rum* & *Tassiam*. Multo plus sollicitiæ in eo rite conficiendo Angli adhibent, quam Galli. Gallis obicitur, eos negligere sollicitam valis destillatorii post encheiresin purgationem, aquam non satis puram & limpida eligere, instrumenta eorum variis vitiis laborare, e. c. alembicum ejusque orificia non satis ampla esse, ductus quoque an-

angustos nimis esse, nec satis circumvolvi (*Essai sur les Rumeries par Michel Soleirol. Conf. Nouvelles de la Republique des lettres & des arts 1787. n. 37. & 40.*). In insulis Canariis licet proventus Sacchari largus sit, spiritus tamen ibi paratus nonnisi ingratum saporem odoremque præ se fert (*Tench's Narrative of the expedit. to Botany bay, p. 25.*). Spielmanno (*l. c.*) ejus unciaë viginti sex spiritus rectificati uncias septendecim, & hæ Alcoholis octo dederunt. Spiritus hicce omnes colligit probi spiritus vinosi vires, & in itineribus præcipue marinis nautis ad scorbuti insidias arcendas & nervos refocillandos proponitur. Quod pro menstruo Gummi Guajaci electus fuerit, opportunitate loci primum videtur esse factum, nihil enim in eo reperio, quod symbolam ad curationem arthritidis afferre posset. Præstare menstruum aquosum alibi montui (*V. Appar. med. l. c.*).

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Saccharum hordeatum *Pb. Brunsv. p. 312.* Supra de eo jam egi (sub Hord.).

Saccharum penidium *Pb. Brand. p. 156. Pb. Brunsv. p. 313.* Ex Saccharo ad justam densitatem cocto, dein in tabulam marmoream oleo Amygdalarum perunctam effuso. Hoc tum, postquam induruit nonnihil, una suspenditur & repetitis vicibus manibus amylo conspersis in longitudinem extenditur. Dein in bacillos contortos crassitie fere apicis digiti minimi redigitur, hinc inde convolvendos Amylum, quod sub ejus tractatione Saccharo impingitur, nutritionem aliquam facultatem illi impertit. Infantibus recens natis aqua emollicum intra linteum tenue fugendum præbetur.

Saccharum rosatum tabulatum *Pb. Würt. p. 165.* Saccharum aqua Rosarum solutum & ad spissitudinem crassiorem coctum miscetur cum pulvere Rosarum rubrarum. Saporis causa pulveribus salinis adjicitur. Commendatur & in pthisi a Montano, Valeriola, Foresto, Riverio (*Oper. med. cap. 7. de pthisi p. 317.*), quæ laus vero justius conserva Rosarum sibi vindicat.

Saccharum perlatum s. rotulæ manus christi *Pb. Würt. p. 164.* Mater perlarum excipitur Saccharo in aqua Rosarum soluto. Superfluum & obsoletum.

Saccharum violatum candifatum *Pb. Brand. p. 156.* Succus Violarum Saccharo exceptus. Idem valet iudicium.

Globuli moschati albi *Pharm. Würt. p. 99.* Parantur Saccharum, Amylum & radicem Ireos Florent. ope Gummi Tragacanthæ in rotundam figuram compingendo. Odoris causa, Moschi & Zibethi tantillum additur, qua de causa,

ignoro; etenim suppositorio tantum destinantur, unde pro diversitate ætatis globulus vel major vel minor desideratur oleo oblinendus. Pondere potius quam stimulo peculiari receptorum alvum movere existimo.

Globuli moschati rubri *Ph. W. l. c.* Dicta tinguntur lacca pictoria addita. Sic ridiculum, quod globulis albis odoris gratia allitum fuit, in rubris coloris studio augetur.

P A N I C U M.

LINN. *Syst. veget. p. 89. Gen. plant. p. 32.*

Pharm. MILII Semen.

545. *PANICUM MILIACEUM*; panicula laxa flaccida, foliorum vaginis hirtis, glumis mucronatis nervosis Linn. *Syst. veg. l. c.* Milium semine luteo & albo C. B. Icon: Regnault *Botan. Le Millet. Annuum, Indicæ originis.*

Panicum Italicum; spica composita, spiculis glomeratis fetis immixtis, pedunculis hirsutis Linn. *Spec. pl. p. 83.* *Panicum italicum f. panicula majore* C. B. Icon: Rumph. *Herb. Amb. p. 202. tab. 75. fig. 2.* Annuum, crescens in Indiis.

Utraque stirps in Germania quoque in agris bene sterco-ratis crebro colitur, e. c. in vicinia urbis nostræ, nec, nisi frigidior æstas incidat, maturationem seminum respuit. Cultura fit seminum causa, quæ hodie rarissime instar medicamenti præcipiuntur.

Milium creditur Græcorum (Theophrasti & Dioscoridis) *Κερακος* fuisse.

Semen *P. miliaci* ovatum, subcompressum nitidum, lineam dimidiam circiter longum, corticis vel nigricantis bruni vel albi vel flavescents, intra quem farina alba subdulcis. Eligitur semen pallidius, alterum enim durius est. Semen *P. italici* subrotundum & minus est, extus flavescens. — Antequam ingeratur, molæ ope decorticatur tumque granula refert rotunda subpellucida. Omitto studio mentionem usus cibarii apud prisca & a nobis remotiores gentes, utpote non satis certi. Apud Italos, Gallos, Hispanos, item hinc inde in Germania non infrequens est, forma præcipue pultis aqua vel lacte coctæ. Nam bene nutrit, nec saporis ingrati, infantibus adeo placentis. Butyrum superfusum vel liquatum, item additamentum vini gratius hoc ferculum reddit. Sylvani, qui carbones parant & arbores secant in agro Tridentino sola pulte se aluerunt cum lacte illa vescentes, nec alio alimento se posse per-du-

durare edixerunt (Mathiol in Dioscor. ed. C. B. p. 328.). Panis quoque in Italia inde coquitur, qui vero unius die ætatem habens aridus, ingratus, difficilis digestu, pauci alimenti, describitur, Lombardis usitatus (Cranz *Mat. med. & chirurg. vol. 1. p. 5.*). Calidus magis arridet: ita per plateas in Italia circumfertur, exclamando: Pan di miglio, caldo, caldo (Matthiol.).

Olim frequentius ptisanæ materiem medicis præbuit aqua coctum, quando demulcendum fuit præsertim, si quod urinæ vitium vel alvi fluxus adfuit. In dysenteria ideo tepide & copiose potum prodest (*Cosm. Nor. 1733. p. 43.*). Nec caruit applausu Werlhopii (*l. c. p. 133.*), qui sibi & aliis medicis Hannoveranis familiare decoctum pro ptisana fuisse indicat. Dubito, an prærogativam quandam præ Hordeo vel Avena habeat. Mucilaginosum, quod inest, blande simul alvum constipat.

O R Y Z A.

LINN. *Syst. veget. pag. 283. Gen. pl. p. 177.*

Pharm. ORIZÆ Semen

946. ORYZA SATIVA; Linn. *Spec. pl. p. 475.* Catesby's *nat. Hist. of Carol. vol. 1. p. 14. tab. 14.* Melius depictam eam sistunt Jo: Mill. in *Illustr. Syst. sex. & Regnault Botan.* Le Riz. Stirps annua; cujus patriam subdubitanter Linneus. Aethiopiā assignat. Colitur in India orientali, in primis circa Cantonum & in Japonia copiosissime; nec minus in Americis Carolina australi. Ibi a. 1696. exigua ejus portio, ex itinere ex Madagascar residua, lata lucrum summi momenti incolis attulit Pennant's *arctic. Zoology, vol. 2. p. 361.*). Succedit quoque cultura egregie in Hispania, item per multas ætates circa Veronam in ducatu Mantuano (*Lettres ecrites de Suisse d'Italie &c. vol. 1. p. 306.*), ditione Abruzzo regni Neapolitani (*Dellico memoria sulla coltivazione del riso nella provincia di Terano, p. 14.*) nec non in Hungaria (*Bruz Diss. di Gramine Manna p. 10.*).

Delectatur locis inundatis, unde feri vulgo solo depresso paludoso, vel, quando aquæ spontaneus comæatus deficit, hæc arte illuc aliunde derivari solet. Quam necessitatem quidam principes in lucrum suum verterunt, adeo ut sumtus pro aqua sibi instar redditus publici Oryzæ erogandos cultoribus injunxerint, exemplo Ducis Mantuani & Regis Neapolitani. Ita & documentum exstat, quod solum Oryzæ destinatum majori pretio censeatur, quam aliud (c. c. in Mantua).

tua). Attamen jam dudum compertum, bene quoque vigere Oryzam in campis, qui in altis & montosis locis siti sunt. In Java aliisque locis, ubi flumina commodum inundationis non præbent, ejusmodi stationes eligi jam edocuit Rumphius (*Gerb. Amboin. vol. 5. p. 198.*). Idem in Japonia fit (*Thunb. Fl. Jap. p. 147.*). In Conchinchina quoque Oryza in montibus crescit, nec irrigatione eget, quæ ipsa in insulam Franciæ (Isle de France) translata & simili modo tractata optime ibidem viguit, donec ex oscitantia instar alius, quæ aquosa loca desiderat, coleretur, indeque omnino periret (*Notice. sur la vie de Mr. Poivre; item Aublet Hist. des plant. de la Guaine Franc. tom. 1. p. 320.*). Posslet inde concludi duas diversas Oryzæ varietates primarias obtinere, alteram humido solo, alteram sicco destinata, nisi & exemplis aliis constaret, quasdam stirpes amphibiam quasi vitam degere, v. c. Valerianam officinalem, Sisymbrium amphibium rel. Utique Oryzæ, ut reliquorum cerealium, plures exstant varietates, quæ ipsæ vero neglectæ a tantum non omnibus, qui in regionibus, ubi culturam ejus exercere clima permittit, peregrinati sunt. Uberimus in iis recensendis Rumphius (*l. c.*) est, adeo conspicuis, ut & indigenis nominibus diversis distinguantur. Alia præcox est, alia serotina. Est quæ culmum gerit humana statura majorem, nec ante nonum vel decimum mensem maturefcit. Differunt & magnitudine aristarum, colore aristarum & glumarum, qui in quibusdam fuscus vel nigricans cum granis duris & gracilibus est. Granum quoque mox majus, mox minus est.

Maxime autem vulgare, Oryzam locis inundatis colere. Solet primum feri locis elevatioribus, dein, postquam ad magnitudinem circiter pedis creverit, effoditur, & in series solo bene stercoreato disponitur iis in locis, quæ fluxui & refluxui maris obnoxia sunt. Agris a mari remotioribus vel elevatioribus aqua prospicitur vel fossis illam illuc deducuntibus cum aggeribus, qui aquam stagnantem retinent, vel machinis peculiaribus, quæ eam attollunt, vel amphoris, quarum agitatione aqua contenta diffunditur. Solent & fossæ circa agrorum oras fieri, quas cymbis suis transmeant, & in quas Oryzam justo tempore relectam trauserunt. Ita contingit, ut idem solum, quod cereale egregium fert, simul commodum piscium domicilium evadat, quibus messorum, tempore messis, degunt. Maturatione feminum facta culmi præcinduntur, & in exiguos fasciculos colliguntur. Quo autem grana a suis paniculis separentur, calcantur fasciculi ab hominibus, vel, ubi occasio fert, uris, & ut glumis suis grana exuantur, ea ligneis tignis imposita contunduntur (*Conf. de hisce Rumph. l. c. item Osbecks*

Osbecks *Ostindiska Resa*, p. 218. & Toren's *Resa* in libro eod. p. 352.) . Sunt qui recens collecta femina aqua fervida perfundunt & iterum ad solem exsiccant, unde Oryza indurescit, & diutius servari potest, sed fulca simul evadit at saporem ingratiorem adsciscit, prout in Coromandeliana fit. Omnibus præfertur Japonica quæ altissimæ staturæ magna & rotunda grana complectitur, pingua contactu, dum coquantur.

Tentatur Oryza aliquando morbo, ab Italis *Carolo* dicto, qui aliquando stirpem tenellam corripit, & in hac foliis julto grandioribus & obscuris sensim flavescens & arefcensibus distinguitur, in adulta autem paniculam ipsam afficit, ita ut glumæ vel vacue vel exigua modo substantiæ parte instructæ conspiciantur. Ratio conjecturis modo hactenus nititur (Conf. *Nuovo Giornale d'Italia* tom. 3. p. 73. sqq.). -- Alius Oryzæ cultoribus hostis est *Emberiza oryzivora* L., quæ in insula Cuba devastat grana, quum adhuc lactescunt, indeque ita pinguescunt, ut vix volatus exercere possint, & sclopeto tactæ sæpe crepent sub ipso lapsu. Hacce strage facta avis ista in Carolinam per tres hebdomades transmigrat, sed scæmina unice (Vid. *Pennant's arctic Zoology*, vol. 2. p. 360.).

Nobis in usum cibarium afferuntur Oryzæ nomine *Semina*, gluma sua flavescente exuta, oblonga, compresso convexa, utrinque obtusa, duas circiter lineas longa, alba, semipellucida, corculo ad latus baseos instructa, subfulcata. Sapore & odore omni destituuntur. Masticata subdura quidem initio, sed facile dentibus confringuntur. Coctione cum aqua mollescunt in pulvem, & aqua lactescit & mucilaginosâ evadit.

Per totam Indiam orientalem, præcipue regnum *Sinense*, *Persiam*, *Japoniam*, cibum sistit maxime usitatum. *Pani* inde pinfendo Oryza non apta est, nam vix intumescit pasta etiam si fermento addito, & cocta panem modo duriusculum, ore difficulter solubilem, præbet. Vicibus tamen panis fungitur locis, ubi colitur, dum nimirum exigua aquæ parte, circiter dupla, coquitur in pulvem, quæ tam tenax evadit, ut digitis, vel, ut *Sinenses* faciunt, bacillis teretibus arripi possit; quæ ipsa inter reliquos cibos loco panis editur. In *Carolina* similiter in pulvem tenacem cocta instar panis est (*Schöpf Reise durch einige Nordamer. Staaten*, vol. 2. p. 246.). *Nigritæ*, qui colendæ Oryzæ operam dant, ea fere tanquam unico alimento utuntur, & ruricolis anterioris *Carolinæ* præcipuum est. Parant ibidem quoque vel ex Oryza sola vel eadem cum *Zea* commixta placentas tenues (*l. c.*). Et sponte intelligitur, addita-

mento vel præparatione varia gratiora inde & vel varietate sua placentia fercula a gentibus, quibus *Oryza* in deliciis, excogitari. Credi inde posset, nutrimentum esse maxime commodum. Attamen compertum illam nonnisi debilem subire fermentationem, si modico calore cum aqua retinetur (Percival's *Essays medical and experim.* vol. 2. p. 42. *sqq.* nec non *Philos. med. and experimental Essays*, p. 180. *sqq.*), item non arcere putredinem carni admistam, imo ipsam *Oryzam* diuturniori mora putrescere, ut ex fœtore declaratur. Accusatur & difficilioris in stomacho concoctionis, & nigritæ, qui in insulis Indiæ occidentalis ejusdem plantatione occupantur, sub ejusdem esu extenuari & minus habiles operæ evadere feruntur (Percival *l. c.*). In comparatione ejusdem cum radice *Selep* vel dupla quantitate minus ista nutrit, quam hæc, & in itineribus maritimis postponenda huic ideo, quod pabulis ignis plus requirit, diuturniorem coctionem & aquam dulcem (Lindon *Diseases in hot Climates*, p. 338. *sqq.*). Cœcitatibus adeo causam *Oryzæ* ejusque calide etiam arguerunt frequentiore in India (Bont. *Hist. nat. & med. India orient.* p. *Resa*, p. 7. 31.), a qua vero culpa jure liberatur. Vapores ex pulve *Oryzæ* surgentes, si alluerent oculos constantius & repetito, accusari omnino possent: sed quidni ejusdem vitii rea faceremus quævis fercula calida, quæ quotidie tamen inter prandia mensis impune imponuntur? Nocentiores visui reputandi vapores ex vernice acri, qua Sineses utuntur, ex fimo humano, ex suffragamento lignorum in honorem deorum accensorum, excessus demum in venere. Plerisque tamen in regno Sinesi cœcis malum hocce connatum est, unde vel alia causa, nos hactenus latens, sectanda est (Vid. Osbeck's *Resa*, p. 200. 359.).

Ex *Oryza* quoque cerevisiæ species parari potest, caput pariter inebrians (Bont. *l. c.* p. 8.). Japonenses illam *Sacki* vocant, & eam inter prandia calide bibunt. Recens alba est, sed cadis servata bruna evadit. Temulentia, quam excitat, brevi disparet, ast non absque cephalagia relicta (Thunb. *Tal om Japanska nationen*, p. 27. *sq.*). --- Spiritum inflammabilem, *Arrack* dictum, ex *Oryza* destillari, vulgo quidem existimatur, verum falli eos, hoc vel haud exigue argumento est, quod Sineses, qui hocce cereali abundant, illum non præparant. Transfertur contra ad illos vel ex Goa vel Batavia Javæ metropoli. Quomodo ibidem fiat, hactenus latet. Nec extra dubium omne positum est, ex *Oryza*, *Arundine* saccharifera & nucibus *Cocos* parari. Ita quidem cl. Osbeck (*l. c.* p. 98.) ex incolæ Bataviensis narratione. *Arrack* Goense albidius est & debilius,

Bata-

Bataviense saturatius, sed mox fortius, mox debilius, unde valor valde variat. Inclaudit imprimis potulento notissimo Punch, de quo jam alibi iudicium tuli (Vid. *Appar. med. vol. 3.*)

Etsi non quotidianum apud Europæos, ut apud Indos, ferculum Oryza efficiat, nec nos, ut in China fit, mendicantibus loco oboli vel frusti panis cochleare coctæ Oryzæ præbemus; ad vulgatiora tamen alimenta in Europa pertinet. Juscula enim multiplicis generis inde fiunt, dum aqua vel lacte coquitur, item carnis aliorumve additamentum recipit, vel in pulvem emollitur, vel placentæ, farcina rel. varia arte inde emergunt. In farina contrita novam concedit ferculorum varietatem, forma vel solidiori vel fluidiori instructam, in qua eminent species pulpæ (Creme), ex hacce farina, succo Cerasorum, Cinnamomo & Saccharo coctæ (Vid. si placet exempla horum omnium in *Hielpredda i bushallvingen*). Adeo vero de salubritate Oryzæ pro usu cibario convicti sunt plerique, ut non dubitent, ipsi ægris istam pro vulgari cibo offerre, A in nosocomiis tantum non omnibus in tabula receptorum ciborum existet. Scrupulos tamen contra hanc prærogativam movent incommoda varia, quorum supra memini. A mucilaginosâ ejus natura jure expectes, ptisanæ vel alia forma conducere obvolvendo & alvum nonnihil constipando in diarrhœa & dysenteria, demulcere acres humores, resarcire dispendium glutinis naturalis in cavis, defectum nutritionis adjuvare in tabidis. Diffido fateor vi antiscorbuticæ, quam illi enucleatius tribuit cl. Bisset (*Treatise on the Scurvy, p. 82. 544.*). Quum Sacchari nautis quotidie exhibiti, vini Malagensis, aquæ dulcis elixitio vitrioli acidulatæ, simul mentio fiat, de quibus omnibus vis in scorbutico subigendo evicta est.

ANDROPOGON.

Linn. *Syst. veg. p. 758. Gen. pl. p. 540.*

Pharm. SCHOENANTHI s. SQUINANTHI s. JUNCII ODORATI
Pharm. Lond. Herba.

547. *ANDROPOGON SCHOENANTHUS*; paniculæ spicis conjugatis ovato oblongis rachi pubescente flosculis sessilibus arista tortuosa Linn. *Spec. pl. p. 1481. Juncus odoratus aromaticus C. B. Comachee pillee Browne in Phil. Transact. vol. 23. p. 1251. Kodipulla Rheed. Hort. Malab. vol. 12. p. 107. tab. 27. Plukenet Almag. tab. 119. fig. 2. & tab. 190. fig. 1.*

fig. 1. Schoenanthum amboinicum Rumph. *Herb. Amb. vol. 3.*
p. 181. tab. 72. fig. 2. Perenne. Incola Indiæ orientalis Ara-
biæ, Zeylonæ, insularum Moluccanarum. Copiose crescit in
desertis utriusque Arabiæ; circa Limbo Arabiæ petreæ por-
tum pro translatione in Ægyptum colligitur.

Nolo disquirere, an sit ΖΧοιῖος Dioscoridis & Galeni, ΖΧοιῖον
αὐτοῦ Hippocratis, Juncus odoratus Plinii, Adhar & Adhir
Arabum, Squinanthum Varronis; tanto minus, quum exo-
leverit ejus existimatio feriori praxi.

Herbæ nomine servantur in officinis fasciculi circiter pe-
dales diametri duorum pollicum ex culmis teretibus sub-
striatis, flavi, quibus folia aliquot vaginantia canaliculata
alternatim adherent, medulla fungosa farctis & subinde pa-
niculas una ferentibus, vinculo junctis. Sapor illi inest ama-
ricans aromaticus, odor fragrans. Ex Natolia Massiliam
transferri solet. Aqua destillata pauxillum olei essentialis
flavescentis, fragrantis & valde acris, suggerit; quod re-
manet acerbum amaricans & subacre decoctum præbet
Lewis *Mat. med.* p. 329.). Extractum spirituosum gratæ aro-
maticum & amaricans est. Sic quidem plura indicia suppe-
runt, efficacia sua non destitui: ast in oblivionem incidit
apud nos ob copiam multorum virtute similium. Arabibus
ob gratiam odoris hodie magni fit, & existimatur inter
herbas pretiosas aromaticas & suaveolentes a regina Ara-
biæ Salomoni dono datas hæc una fuisse (Hasselquist's *Re-
sa* p. 535.). In insulis Amboina & adjacentibus magis aro-
matis instar pro condiendis cibus quam medico scopo adhi-
betur, & inferior quidem herbæ pars ventricosa & radici
vicina. Piscibus ea coctis gratum odorem impertit ab ea vis
stomachica expectatur (Rumph.). Lotium sudorem & men-
strua pellere in non assuetis, in aliis nonnisi majori copia
legitur (*l. c.*). Decocta cum radice gargarisma utile præ-
stat in odontalgia & tumore tonsillarum ex refrigerio con-
cepto (*Ibid.*). Ad coercendum & delendum fungum cere-
bri & vulneratione inspersus pulvis commendatur (Mar-
chettis in *Obs. & Act. Berolin. Decas 2. vol. 1. p. 103.*).
Hodie vix nisi pro additamento Theriacæ & Mithridatii in
officinis præsto est.

Pharm. SPICÆ INDICÆ s. NARDI Radix vel NARDUS
INDICA s. SPICA NARDI.

548. *ANDROPOGON NARDUS*; paniculæ ramis supra-
decompositis proliferis Linn. *Spec. pl.* p. 1482. Cf. Eju'd.
Flor. Zeyl. sub Laguro p. 18. Calamus odoratus Matthioli
C. B. Stirps, crescens in India orientali, nominatim
Zeylona.

Sub

Sub nomine præfixo coram est fasciculus digitum circiter longus, constans partim ex filis tenuissimis, pallide brunis sursumque versis, quorum quædam varie irretita, ut pristina functio vix cognosci possit, alia tamen ita disposita, ut culmorum & baseos foliorum vel vaginarum reliquias esse appareat; partim ex fibris variis radicalibus, multipliciter flexis, ferrugineis. Provenisse hæc ex capite trunci radicalis crassioris probabile est, cujus situm fovea filamentosæ massæ impressa indicat, digiti crassitiem huic trunco adscribit, post Pometum (*Hist. generale des Drogues*, p. 187. Cfr. *Fig.*), Bergius (*M. m. veg.* p. 324.). Rarissime autem relinquitr. Subinde plures ejusmodi fasciculi f. capita juncta sunt.

Odor hujus graveolens, vix meo judicio gratus, sapor amaricans subausterus. Gravior est odor herbæ adnascens, quam fibrarum radicalium. Deservit omnino hodiernam præxin, dum olim (V. e. c. Galenus *de compos. medic. per loca lib.* 8.) bene multis præparatis addita existit, & in magna varietate morborum diversæ plane naturæ adhibita fuit instar stomachici, nephritici, emmenagogi rel. de quibus nihil certi constat. Plus quam duæ tertiæ Spicæ Indicæ ex indissolubilibus partibus constat, reliquum tam resinosæ quam gummosæ naturæ est cum pauxillo olei ætherei, a quo odor depeudet. Antiquitus & oleis & unguentis ob gratum odorem admixta Spica Indica fuit, quorum tam sacra historia quam profana mentionem facit. Saltem ad multorum sententiam oleum sive unguentum nardinum nomen petiisse ab hacce stirpe creditur. Spectant huc loca Horatii "cur non --- Afsyria Nardo potamus uncti" ? Horat *Carm.* l. 2. n. 11. ed. Bentl. p. 115.). "Perfundi Nardo juvat & fide Cyllenen levare duris pectora sollicitudinibus" (Id. *ibid.* 13. p. 326.); "Nardo perunctum, quale non perfectius meæ laborarint manus" (Id. *Epodon* 5. p. 307.). --- Tibullus autem ita canit "Illius puro destillent tempora Nardo" (*Lib.* 2. *Eleg.* 2. p. 230. edit. Wertstein.); "Jam dudum Syrio madefactus tempora Nardo" (*l. c.* p. 348.). Sed vereor, ne a quibusdam reprehendar, si diutius in hisce virētis commorer. Fuit unguentum hocce consentiæ fere fluidæ (Diosc. *M. m. lib.* 1. cap. 75.); idque apud Veteres duplex, unum incompletum, paratum ex oleo omphacino (h. e. oleo expresso ex olivis junioribus), Junco odorato, Calamo, costo atque Nardo; alterum completum cum vel sine foliis Malabathri, ex oleo omphacino, Junco odorato, Nardo, Amomo, Myrrha, Opobalsamo (Conf. Diosc. *l. c.* & Plinius *lib.* 13. cap. 1.), quod igitur ob additamentum Opobalsami non potuit non valde charum esse, & vix nisi magnatum reficere nares. Apud orientales populos pariter

Nar-

Nardus summa in exillimatione fuit (Vid. Salomouis *Cantic. cap. 4. vers. 13. 14.*). Fuitque unguentum nardinum, quo vel se ipsos vel hospites & convivas perungebant. Hunc imitata morem Maria, Marthæ & Lazari soror, pedes Christi (e. c. Joannis *Evang. cap. 12. vers. 13.*) unguento pretioso perunxit (Conf. Luc. *cap. 7. v. 38.*). Subfuit in hocce unguento sapius fraus, ita ut viliora unguenta ejus nomine vendita fuerint, prout Gallenus queritur Neapoli paratum nomine modo convenire cum eo, quod in Asia suo tempore confectum (Vid. Galen. *method. med. lib. 11. cap. 16. p. 418.*, & Ricci, item Diosc. *l. c.*).

C. ACOTYLEDONES * S.
 CRYPTANTHERÆ.

O R D O LII.
 F I L I C E S.

P O L Y P O D I U M.

LINN. *Syst. veg.* p. 785. *Gen. pl.* p. 560.

Pharm. POLIPODII Radix.

549. **P**OLYPODIUM VULGARE : frondibus pinnatifidis, pinnis oblongis subserratis obtusis, radice squamata Linn. *Spec. pl.* p. 1544. Bolton *Filic. Brit.* p. 32. tab. 18. Polypodium vulgare C. B. Πολυποδιον Diosc. Ob icones cito Reguault *Bot. Le Polypode & Curtis Fl. Lond.* Perenne, in fissuris petrarum & muris vetustis crescens, item in arborum annosorum e. c. Quercuum rimis.

Radix cylindrica, calamus scriptorium crassa, distincta tuber-

---

* Quibus displicet hocce nomen, iis alterum adjunctum magis satisfaciet. Olim synonyma habita: sed quum serius in muscis cotyledon una, duz vel tres, item in variis filicibus, nominatim Polypodio cristato, Filice Mare & Fœmina, cotyledon vera una in singulis exemplis detecta fuerit, præstat auctoritatem, quam verum deterere. Servat tamen adhuc Acotyledonum nomen vel Ant. Laurent. De Jussieu (*Genera plant. secundum ordines naturales*, Paris 1789. p. 1. Conf. *præf.* p. 45.

berculis remotis truncatis, item prominentiis spinulosis, & vestita epidermide bruno nigricante, intra quam parenchyma flavo rubescens. Fibræ numerosæ abscinduntur ante exsiccationem. Sapor ejus initio dulcis, dein nauseose amarus & subadstringens. Aqua plus extrahit spiritu vini, fere dimidium (Conf. Neum. *Chym. vol. 2. P. 4. p. 48.* & Cartheus. *M. m. vol. 1. p. 419.* item Car. Christ. Gmelin. *Dissert. Consideratio generalis filicum, Erlang. 1784. p. 38.*), ubi pariter proportio utriusque differt. Extractum aqua factum dulce & parum adstringens & amaricans est, spirituosum insuper subacre, sed parum modo dulce, quum tamen infusum spirituosum dulce valde & dulcius aquoso. (E viridescente luteum saporis amari subdulcis describit Gmelin *l. c.*) Nihil dicam de destillatione sicca (quam instituit Wedelius vel ejus resp. Lov. in *Diss. de Polypodio 1721. p. 18.*), quæ nihil veræ lucis accendit. Nullum verum Saccharum inde educi potuit; nam infusum spiritu vini rectificatissimo factum per moram aliquot hebdomadum crystallos genuit, sed harum loco in fundo vitri materia tremula mucilaginoso virescens reperta est (Gmelin *l. c. p. 39.*).

Istis radicibus, quæ in Quercubus crescunt, quidam prærogativam adscriperunt, ut Mesue &, ut apparet, recentius Pontedera (*Compend. tab. bot. p. 18.*), unde *Polypodium quercinum* requisitum, sed perperam. Hodie vero, quacunque loco provenerit radix, plurimum existimationis perdidit, certe eam, qua olim præcipue celebrata fuit. Nempe veteres, Hippocrates, Theophrastus, Dioscorides, Celsus, Paullus Ægineta aliique crebro illam alvi subducendæ causâ exhibuerunt, bilem præcipue & pituitam expellere arbitrati: sed cognitum est, non nisi dosi majori id efficere, nisi stimulus accedat. Pro decocto ejus in hunc scopum adeo uncia una vel duæ requiruntur. Melancholico homini ne uncia quidem quatuor in infuso (nam de infuso ipso fermo esse nequit, ut quod mox debilius, mox fortius est) alvum moverunt (Scopoli *Fl. Carn. ed. 1. p. 167.*). Verior ejus vis est leniter resolvens & demulcens. In affectionibus pectoris, quibus tollendis succus Liquiritiæ alias par est, illi non cedere Polypodii succum (existimo extractum aquosum) recentius exploratum est (*Væckoskrift for Lakare, vol. 8. p. 115.*). In arthritide vaga olim pariter claruit (V. Dodonæi *Pempt. p. 465.*). Contra maniam in Gallia profecit. Suadente cl. Poissonier hoc sine decoctum ex radicis Polypodii querni unciis duabus, coctis in tribus pintis Gallicis aquæ (h. e. libris sex civil.), donec superessent duæ, propinatum est, quod ipsum nisi intra duas hebdomades rite purgaverit alvum, quovis die ante primum præbium pulveris radicis drachma una cum nitri depurati granis viginti

ti quatuor data. Cl. Malovin vero maniacis radicem coctam in jusculo gallinaceo cum foliis Betæ & Malvæ (sine dubio ad imitationem Dioscoridis *l. c.*) per longum tempus egregio successu exhibuit, non neglecto tamen emetico, clymate & decocto Boraginis Buglossique (*Mem. de l'acad. R. des sciences de Paris 1751. p. 160.*). Liquida plerumque forma adhibetur. Cavendum vero, ne nimis protrahatur coctio, ut ne displiceat amaritie: hinc multi infuso acquieverunt.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Electuarium catholicum *Pb. Würt. p. 45.* Inter multa alia purgantia Polypodium comparet.

Electuarium lenitivum Florenzolæ *l. c. p. 47.* Concinnior formula in Pharmacopœis Anglicanis, in quibus hoc ipsum exulat.

Syrupus de manua solutivus *l. 4. p. 213.* Terret farrago.

Pharm. FILICIS MARIS Radix; Herba.

550. *POLYPODIUM FILIX MAS*; frondibus bipinnatis, pinnis obtusis crenulatis; stipite paleaceo Linn. *Spec. plant. p. 1551.* Bolton *Filic. Brit. p. 44. tab. 24.* Filix mas non ramosa; dentata C. B. Creditur esse Πτερίς Diosc. & Theophr. Fougere male in *Traité contre le Tenia tab. 3. fig. A.* --- *P.* Stirps perennis, copiosa in sylvis Europæis, etiam maxime septentrionalibus.

Radix oblonga est, digitum circiter crassa, obfessa undique bulbis oblongo ovatis incurvatis, approximatis, nigricantibus, item squamis emarcidis ferrugineis. Quicquid fibrosi est rescinditur ante usum. Color pallide viridis recentis radicis siccatione mutatur in albidum subrubescentem. Sapor siccæ radicis adstringens subamarus dulcescens cum acrimoniæ debilibus vestigiis, odor nauseosus nonnihil.

Ex radicis siccæ unciis sex decoctione extracti aquosi primi, saporis subdulcis leniter adstringentis tandem amaricantis, obtinentur uncia duæ, & drachmæ sex cum scrupulis duobus; & ex eadem quantitate radicis extracti resinosi primi uncia una, & drachmæ septem cum scrupulo uno, magis adstringentis & amari (*Car. Crist. Gmelin Dissert. confid. general. filicum, p. 34.*).

Præcipue ob vim vermes, nominatim tæniam, necandi celebratur. Quæ ipsa efficacia non noviter detecta, sed modo Veteres vere nostram stirpem intellexerint, per multa retro sæcula jam cognita fuit. In Veterum effatus trutinandis primum cavendum, ne confusio inter duas diversas
spe-

species hat, scil. Polypodium Filicem marem & aliam, de qua subsequente articulo dicendum, quam Filicem sceminam vocantur. Theophrastus Eresius (*Hist. plant. lib. 9. cap. 22.*) lumbricum latum, ut olim dici solebat, Pteride sua expelli paucis verbis notat. Tæniam excuti radice Filicis maris drachmis quatuor ex aqua mulsa (melicrato) sumtis, efficacius autem in connubio Scammonii & Hellebori nigri, & Allii esu præmissio innuit Dioscorides (*M. m. lib. 4. cap. 186.*). Galenus de *simpl. med. lib. 8. ed. Ricci*) pariter in eundem finem radice drachmas quatuor eodem mellis vehiculo ebibendas suadet. Plinius (*Lib. 28. cap. 9.*) præconio pari utramque filicem complectitur, & tæniarum radice cum melle pelli, ceteros vermes intestinales eadem ex vino dulci triduum potata affirmat. Potuit ex hisce fontibus prima persuasio virtutis anthelminticæ Filicis maris enata fuisse. Sed quæ sequentes auctores de ea narrant, si recentissimos quosdam excipiam, tam breviter dicta sunt, tam parum ad usum practicum accommodata, ut non multum referat horum nomina hic recensuisse: id ad minimum docent, non intercidisse tum temporis rumorem de hac stirpis efficacia. Illuc refero derivationem vocis Germanicæ Farenkraut (Filicis) a lumbricis latis intestinalibus, Faren olim dictis, quam Valerius Cordus (in *Dioscor. lib. 4. c. 156. edit. Paris. p. 344.*) facit cum specificæ hujus facultatis commemoratione. Præsentissimam pestem tæniarum & lumbricorum vocat Simon Paulli (*Quadripart. bot. ed. Fick p. 333.*). Filicis maris radicem & ab ægyptiis inter secretissima arcana adversus hosce hospites offerri, & sufficere dosin drachmæ unius edocet. Sennertus (*Præf. med. lib. 3. pag. 214.*) non videtur ex proprio experimento pondus rei addere, radice autem Filicis (qualem non dicit) drachmas tres adulto, infantibus minorem quantitatem ex aqua Galegæ, concedit. Sine dubio, ut de vera hujus radice virtute constet, oportet eam solam dare, nec subungere ea, quæ vel ipsa necandi vermes vim possident, vel hacce radicem Filicis superant. Istius simplicitatis plura hæcenus exempla propofui, sed plura jam subsequantur. Sufficit nempe ad experimentum cel. Wendt (*Gmelin Diss. cit. p. 50. Wendt Nachrichten vom. clin. Institut. zu Erlangen, Pens. 5. & 6. p. 44. 46.*) pluries radicem solam ad drachmas duas s. tres in vehiculo congruo, optime in aqua sola, dare. Juveni septendecim annorum tribus drachmis radice mane captis hora elapsa pars tæniæ quatuordecim ulnas longa, capitulo prædita secessit (*Diss. cit. p. 51.*) *Cas. 1. Wendt l. c. p. 46.*). Ex unico præbio radice ad tres drachmas simul viginti & tres cubiti Tæniæ in scemina expulsi (*Diss. cit. p. 52. Cas. 2.*). Infanti autem sesquienni decoctum ex drachmis dua-

bus radicis & quatuor uncis aquæ percolatum & edulcatum, ad dimidium cochleare ante meridiem quolibet bihorio datum, post quatuor dies plura tæniæ frusta perlonga excussit (*l. c. p. 53. Cas. 3. Wendt l. c. p. 45.*). Est qui inertem pronunciat, si diu ante usum radix in pulverem redacta fuerit, hinc efficacissimam declarat in recenti pulvere (*Veckoskrift for Lakare, vol. 6. p. 172.*): vix vero ab odoribus partibus, quæ nares non valde afficiunt, vis dependet, quum & in decocto valeat.

At non omnibus arrisit hæcce simplicitas, sed multi contra Tæniam eam tentantes vel purgantia cum illa commiscuerunt vel illi subjunxerunt, vel & præmiserunt varia corpus præparandi causa. Exemplum ejus supra ex Dioscoride adfuit. Passim drastica resinosa, ut Scammonium, Gummi guttæ, passim mercurialia placuerunt, vel alia, similia.

Ejus quobuscumque ratio est in specifico cel. Herrenschwand, ut vel cognoscitur medendi norma, quam ipse tandem, post tot antea conceptas conjecturas vel diversas narrationes ab ipso aliis factas, haud ita pridem publici juris fecit. Differt ista mirifice ab exemplis istis, quæ alibi (*Appar. med. vol. 4.*) recensui, & conjungit remedia, quæ nostris præcipue temporibus celebritatem insignem contra vermes nacta sunt. Ex quibus omnibus inter sese comparatis colligere pronum est, modo excipiantur Gummi guttæ, quod in omnibus præceptionibus præsto est, mataisse eum sua consilia pro temporum serie, donec tandem lumina seriora aliorum petita conjungere in ægrorum salutem disceret. Ipse vero in experimentis (*Traité des principales & des plus fréquentes maladies externes & internes 1788. p. 444. & Ordonances p. 105.*) subsequentes regulas subministrat. Per biduum, si ventriculo justum robur competit, mane jejuno stomacho & bihorium post modicam cœnam, aqua, vel intra nebulam, capitur drachma una pulveris radicis Filicis maris, vel sub ejus defectu Filicis sceminæ. Tertio die mane pulvis ingeritur hicce: $\mathcal{R}$. Gummi guttæ gr. xi. Sal. Absynth neutr. gr. xxx. Sapon. Starckey gr. ii. Misce intime D. ad chartam; siant doses tales seorsum numero requisito. Hic pulvis spatium duarum vel trium horarum plerumque vomitionem unam vel alteram blandam, totidemque dejectiones alvinas ciet. Evacuationes hæc levantur bibendo post quamlibet poculum (gobelet) aquæ tepidæ vel duos cyathos infusi Theæ; tres horas post capitur in cyatho jusculi carni uncia una olei Ricini. Hora post hauritus olei iteratur, & nisi vermis non secedat, terrius hauritus bihorio post secundum capitur. Hunc excipit mitis alvi dejectio, & paulo post vermis in fellam perforatam deponitur. Si vero iter detrectat, applicatur vesperam versus clyisma ex partibus

æqualibus aquæ & lactis additis olei Ricini unciis tribus , & plerumque hoc vermem integrum cum suo filamento excutere solet. Hæc ille , aliis licet verbis. Addo eum hancce medendi normam duplici tæniarum speciei parem reperisse & Solio & T. latæ L. , & quum una subinde lumbrici secesserint , elucet , vel hocce eadem subigi posse.

Proximum est de Specifico sic dicto Nufferiano contra Tæniam dicere , quod cum Herrenschwandiano saltim ex descriptione , quæ de hoc novissime vulgus prodiit , multum similitudinis habet . Vidua scilicet Chirurghi Nuffer (vel ut Galli scribere malunt Nouffer) , degens in oppido Murten (Morat Gallis) pagi Bernensis , per viginti pluresque retro annos ex præceptis & exemplo mariti vita fundi administraverat arcanum remedium contra tæniam , quo non solum Helvetos multos , sed & peregrinos profapriæ excelsioris & remotissimæ patriæ ad suas ædes allegerat . Fuit inter hocce Princeps Barantinski ex Russia oriundus , qui die post suum adventum ad fœminam illam integram Tæniam evacuavit . Redux autem Parisios novam postquam tæniam dimidium annum post senserat , eam ad se proficisci curaverat ; nec iteratum experimentum inane tum fuit , sed intra quindecim horas tænia expulsa fuit , aliisque ægris , qui ibidem ejus opem desideraverant , idem successus contigit . Rumor efficaciam quum ad ipsas Regis Galliarum aures perveniret , ecce post plura fausta in tænia laborantibus experimenta dedito studio instituta , & testimonio favente ab experientissimis viris Lassone , Macquer , De La Motte , De Jussieu , Caruri & Cadet lato , 1800. libris Gallicis solutis Rex sibi arcanum vindicavit , & evulgari permisit , unde enata scriptio , quæ rem totam declarat (*Precis du Traitement contre les Ténias , ou Vers solitaires pratiqués à Morat en Suisse , examinés & approuvés à Paris . Publié par ordre du Roi ; à Paris 1775.* Recusa exstat hæc commentatio in *Journ. de Medecine , tom. 44. p. 222. seqq.* ex quo fonte nominatim subsequenter hausi . Versio ejus Anglicana prodiit in *Simmons's Account of the Tenia and method of treating it. Ed. 2. Lond. 1778.* ; Germanica Erlangæ ; item conf. *Beschreibung d. Baudwurms nebst den Mitteln wid. denselben , Kempten 1776.*). Initium curationis totius fit jusculo ex pane & multo butyro vesperi sorbillato , & , si alvo strictiori tentetur , subjungitur clyσμα ex foliis Malvæ aut Althææ mixtum pauçillo salis & oleo Olivarum . Postridie summo mane specificus sic dictus pulvis capitur , nimirum radicis Filicis maris drachmæ tres in aquæ destillatæ Filicis vel florum Tiliæ vel aquæ communis unciis quatuor vel sex . Ad avertendam nauseam exinde nascituram , e re est corticem Citri conditum vel simile gratum masticare vel os elue-

elutere grato quodam liquore, vel olfacere acetum. Quodsi autem vere pulverem vomitu rejiceret, post sedatum fastidium novam dosin sumere oportet. Exactis postea duabus horis bolus purgans requiritur, cujus formula sequens: $\mathcal{R}$. Panaceæ mercurialis Resinæ Scammonii $\overline{aa}$ gr. xij. Gummi guttæ gr. v. M. F. pulvis subtiliss. & cum Confectionis de Hyacintho q. s. in bolum mediæ consistentiæ redigendus. In hominibus robustioribus & strictioris alvi augetur quantitas singulorum medicaminum, in debilioribus & sensilioribus diminuitur illa vel omittitur Gummi guttæ; vel bolus dividitur in minores portiones partitim capiendas. Huic bolo mox superbitur vasculum unum vel duo infusi Theæ viridis tenuis; dum vero bolus vim suam exserit, sorbillat æger per vices vasculum unum vel alterum, donec vermis exclusus fuerit, quo facto jusculum carneum exhibere convenit. Quodsi autem bolus alvum non sufficeret moveat, post quadrihorium drachmas duas ad octo salis Sedlicensis vel cathartici amari aqua calida solutas capere opus est. Vermis vel coacervatim vel in longitudinem extensus secedit: posterius si fit, mora protracta in sella perforata & copiosus potus Theæ debilis calidæ commendandus, vel, nisi hoc sufficiat, iterata dosis salis purgantis absque variato sito, donec vermis omnino aliquando excutiat, sed rarius modo post prandium dejicitur. Imo contingit subinde, ut abitum suum differat in subsequenter usque diem, quod si fit, primum iteratur pulvis & horas duas post salis purgantis drachmæ sex vel octo. Subinde pulvis specificus solus, ante captum bolum purgantem, vermem everrit, quod si fit, duabus tertiis modo boli vel ejus loco sale unice acquiescit. --- Contra tæniam latam L. præcipue valere compertum Nufferia (Pallas in *neven nord. Beyr.* vol. 1. P. 1. p. 55.). Waglerus (in Gotze *Naturgesch. d. Eingeweidwürm.* p. 276.) adeo ex inertia Nufferiani remedii conjecit Tæniam Solium subesse. Anne ideo minus potestatis exserit in Tæniam Solium Linnei s. cucurbitinam Pallasii h. e. eam longis & angustioribus articulis sponte sese disjunctibus instructam, quod hæc proboscide armata fruitur, ista autem proboscidem inermem gerit. Nufferia tamen suadet, ut tentamina in Solio L. iterentur; & hanc quoque ipsam vere expulsam experimentis constitit (*Precis du traitement Sc. Cas.* 2. 3. Simmons *l. c. Append. Cas.* 2. p. 61. *Cas.* 4. pag. 69.). --- Negari nequit præter successum felicem, qua Nufferia & Murtoni & Parisiis gavisa est, alios quoque medentes spe sua non excidisse. Favent huic medelæ experimenta Parisiis pro exploratione remedii facta (V. *Precis cit.*), casus duo a cl. Espiaud descripti (in *Journ. de médecine, tom. 47. p. 130.*), casus alius in Analia

cl. Simmons (*l. c. pref. pag. 17.*) obvius, aliique quatuor cum isto a cl. Blackburne communicati (*l. c. p. 57. sqq.*), casus a cl. Seip (*Diss. Sylloge observat. pref. Kratzenstein, Hasn. 1782. in Tod. Bibl. vol. 9. p. 479.*) commemoratus, alius recensitus a cl. Schmalz (*Chir. u. med. Vorfälle, p. 200.*). In Suecia non minus voto satisfecit pluries (*Vid. Veckoskrift for Läkare, vol. 4. pag. 253. Berg. Mat. m. pag. 849.*). Quod quidam ibidem (*Veckoskrift, vol. 5. p. 297. & vol. 7. p. 177.*), prout quoque cl. Weikard (*Verm. med. Schrift. P. 1. p. 71. sqq.*), qui tamen aliquando præstantiam ejus expertus est, aliique de inertia querantur, tanto minus mirum est, quum ipsa Nufferia illam subinde admittat. Utinam medici semper addiderint contra quamnam speciem tæniæ valuerit, nec ne. Verendum quoque, ne subinde ob cognationem malorum ex Tænia cum aliis morbis ejus præsentiam suspicati fuerint, quando culpa caruit.

Trutinando tranquilla mente singula conamina & remedia in hoc curationis genere adhibita virtutis meritum inter plura divisim deprehendo. Sunt, e. c. cl. Simmons (*l. c. Preface p. 7.*), qui bolo purganti totam vim adscribunt, ut qui plura comprehendit junctim, quæ singula alias vermes necare didicimus. Ast non sua laude esse exuendam ipsam radicem Filicis, constat ex efficacia, quam vel solam exercere supra indicavi, & experimentis, quod aliquando jam ante bolum datum tænia secesserit. Credi posset, mechanico modo radicem hanc vermibus infestam esse, intercipiendo adhæssionem siccitate sua ad latera intestinorum sub magna ista ejus quantitate, qua Veteres usi sunt, item Nufferia: ast in decocto quoque valuit (*V. supra p. 209.*). Sufficit scire, quid efficiat, etiam si modus nos lateat.

Non tæniam modo expellit Nufferiana curatio, sed & lumbricos intestinales. Ita puella decennis rustica, hisce hospitibus unice tentata (*Vid. De Man in Nor. Act. nat. curios. vol. 7. p. 143.*), expulsis ad sexaginta sex usque vermibus sanitatem absque conspicuis turbis recuperavit; ab eo tempore non dubitavit medicus in pertinaciori casu ad horum potissimum medelam confugere: tam parum sibi a ferocia effectus, quem alii reformidant, metuit. Difficilius tamen eliminari lumbricum tænia hac curatione, est qui innuit (*Rosenblad Diss. de tænia, resp. Achario, Lund. p. 34. not. o.*). --- In larvis muicæ meteoricæ expellendis, unde multa incommoda exorta, casu viri singulari profecit (*Sparrman in Vet. Acad. Handl. 1778. p. 65.*); contra hæc autem videtur plus potestatis inesse bolo purganti quam radici Filicis, nam pulvere ejus licet larvæ obteclæ supra horam fuissent, servarunt tamen pristinam alacritatem. ---

Majori simplicitate vero ipsa radix lumbricos puellæ quin-
quennis excussit, scilicet in electuario cum melle, data
mane & vesperi radicis drachma una (*Gmelin Diss. cit. p.*
54.).

Tam ante detectam Nufferianam medelam, quam postea
a variis medicis similia remedia variato ordine & delectu
tentata sunt, quorum commemorationem addere operæ pre-
tium duco Cl. Renaud (in *Hist. de la Societè R. de Me-
dec. 1776. p. 279.*), antequam ista innotescerent, præci-
pere solitus fuit vesperi clystma ex sapone aqua soluto, &
sequentibus quinque diebus jejuno stomacho radicis Filicis
maris drachmam unam ex aqua Portulacæ, subjunctis tum
bolis ex Aquila alba, Jalapa, Rheo & Melle; pro potu
fuit decoctum radicis Mori. Hisce auxiliis/expulsa a juve-
ne tænia Solium; & successit res casibus, quibus non susse-
cerunt Nufferiana. Ex mente cl. Rud. Aug. Vogel (*Præ-
lect. de cogn. & curand. præc. C. H. affect. pag. 652.*) nihil
valentius tæniæ eliminat, quam pulvis ex radicis Filicis
scrupulo dimidio & Gummi guttæ granis tribus circiter,
mane & vesperi per aliquot dies adhibitus. Hoc eodem cl.
Alix (*Obs. chirurg. fasc. 2. p. 127.*) tæniam Solium cum
ducentis vermibus cucurbitinis excussit. Cl. Duncan (*Med.
Cases and Observ. p. 409.*), præmissa mane radicis Filicis
drachma una, aliquot horas post electuarium ex Calomela-
no, Gummi Guttæ & Cremore tartari cum syrupo simpli-
ci dedit repetitis eodem die vicibus, & casu singulari ean-
dem tæniam emolitus est. Successus idem contingit in tæ-
nia cl. Ogilvy Of Torfar datis Filicis drachmis duabus ma-
ne & aliquot horas post Jalappæ una drachma cum Calo-
melanos granis decem, dum medela secunda vice exhibe-
retur (*Simmons l. c. p. 76.*).

Ista a præceptis Nufferiæ deviatio partim pro scopo ha-
buit turbas insignes varias, quæ passim a stimulo boli pur-
gantis enatæ fuerant, evitare; quidam enim eum mox evo-
munt, alii tormina postea atrocia cum tenesmo sentiunt,
æaque diuturna, dejectionem virium experiuntur, sudorem
in facie erumpentem, subinde sanguinis tantillum per al-
vum excernitur, vel symptomata febrilia sese associant;
nec ætati & temperiei singulorum congruus est, ita ut ali-
quando remedium ipso morbo pejus exstiterit. Nihilominus
tamen ad reliquias enervatæ per Filicem tæniæ emolien-
das, vel ad adjuvandum effectum, purgante vix carere pos-
sumus: quidni vero eligatur mitius, quod repetita dosi eun-
dem effectum præstet, ac alterum fortius uno præbio cap-
tum. Ejus generis est non cum simplici purgante compa-
randum oleum Ricini. Itaque ingestio pulvere radicis Fili-
cis dosi a Nufferia præscripta, duas horas post olei hujus

uncia dimidia sorbetur cum cyatho infusi Theæ vel jusculi carnei debilis, & hic hauustus iteratur omni semihora, donec æger uncias duas & dimidiam vel tres uncias olei ingererit. Ipsum hocce oleum solum tæniam subigere aliquando, alibi jam dixi (*Appar. medic. vol. 4.*). Quam utile autem connubium ejusdem cum radice sit, quod cl. Durnant (*Journ. de M. t. 49. pag. 47. sq.*) injunxit fretus sua experientia, ulterius confirmat cl. Blackburne (in *Simmos l. c. p. 71.*), qui hocce oleum vitello ovi subactum cum aqua Hordei dedit. Aliquando sufficit duas horas post captum pulverem radice Jalapæ grana viginti quatuor exhibere (*Wendt l. c. p. 45.*).

Reliquæ virtutes medicæ commemoratæ de hac radice saltim hodie non multum mirationis faciunt. Laudata quidem passim instar roborantis, emmenagogi, vulnerarii, sed ubivis dubia hætenus fide. Tam huic quam subsequenti speciei sterilitatem foeminis inducendi & abortum vivi foetus & expulsionem mortui ciendi vis tributa a veteribus, Theophrasto, Dioscoride, Galeno, Plinio aliisque. Recentius cum Filicis maris radice experimentum fecit, quod mirum cl. Oliver (*V. Journ. de Medec. tom. 12. p. 129.*) in foemina foetum mortuum utero gerente decocto Filicis, eumque excussit mense sexto. Liberat eam ab hocce opprobrio Spigelius (*Oper. tom. 2. p. 106.*) argumentis haud infirmis, & sane male ageretur cum iis gentibus, quæ panem inde conficiunt. In cerevisia coctam incolæ insulæ Feroe eam contra calculum adhibent (*Sim. Pauli Quadripart. p. 334.*). Qui in Britannia Gallica, item Normandia, ex radice Pteridis aquilinæ sub annonæ caritate panis paratur, sed malæ indolis ad judicium Tournefortii (*Hist. de plant. des environs de Paris, vol. 2. p. 351.*), hunc justius parari ex radice Filicis maris, utpote frequentioris, arbitratur Gunnerus (*Fl. Novorg. vol. 1. p. 5.*) non sine præviis aliquot exemplis. Radix & frons tam hujus quam aliarum quarundam filicum densandis coriis ovillis & caprinis inservit (*Gleditsch verm. Abhandl. tom. 1. p. 24.*). Molestum ceteroquin, ut aliæ proceriores filices, pascuis & sylvis virium ob radices late diffusas, quibus suffocantur aliæ stirpes & disseminati arborum & fruticum impedimentum ponitur, vix arte extirpandum.

Herba. Longe minori in pretio in re medica est. Ex libris tribus recentis linteo immixtis prælo eruuntur succi viscosi e luteo fusci amaricantis adstringentis uncie sexdecim. Aqua destillata fragrantem odorem habet. Herbæ siccatæ libra dimidia erogat extracti aquosi primi uncias duas drachmas sex & scrupulos duos, ejusque subdulcis leniter adstringentis tandem amaricantis. Eadem quantitas autem her-

herbæ offert extracti resinosi primi unciam unam & drachmas septem cum scrupulo uno (Gmelin *Diff. cit. p. 34.*). Multum salis alcali fixi contineri in ea, jam dudum cognitum. Sed curatius determinanda proportio: libræ novem cum dimidia siccæ herbæ combustione dederunt cinerum uncias decem cum dimidia. Inde erutzæ salis alcali fixi uncia duæ cum drachmis duabus, sed simul cinerum dictæ quantitati inesse compertum tartari vitriolati tantillum & sal digestivum Sylvii ultra quadruplum, reliquum est terra calcarea & silicea item exiguum terræ metallicæ ferreæ (Gmelin *Diff. cit. p. 37.*). In Anglia hujus & subsequentis filicis cineres lotricibus loco saponis vel lixivii accepti sunt (Raii *Hist. pl. T. 1. p. 149.*). --- Herba pecoribus prostrata in Novergia penuriæ fœni subvenit (Gædner *Flo-ra Noverg. P. 1. p. 5.*).

Anglis conserva turionum hujus speciei, vel aliarum quarundam filicum olim in rachitide placuit (Bowles apud Raium *l. c. p. 151.*). Ipse Glissonius non spernit gemmas hujus stirpis contra rachitidem, in formulis vel magis vel minus compositis (Vid. Ejusd. *liber de rachitide e. c. pag. 380. sq.*). Conducunt & folia sicca hujus aliarumque filicum ad pulvinaria & culcitra, quibus rachitici incumbunt, quo plumarum loco levi pressione laxam cutem corroborent (V. Swieten *Comment. vol. 5. p. 619.*).

P T E R I S.

LINN. *Syst. veget. pag. 782. Gen. pl. pag. 559.*

Pharm. FILICIS FEMINÆ Radix.

551. *PTERIS AQUILINA*; frondibus supradecompositis, foliolis pinnatis pinnis lanceolatis, infimis pinnatifidis, superioribus minoribus Linn. *Spec. plant. p. 1533.* item Bolton *Filic. Brit. p. 16. tab. 10.* Filix ramosa major pinnulis obtusis non dentata C. B. Filix fœmina Fuchs. *Hist. stirp. p. 569.* Depicta quoque in Blackwull's *Herbal. tab. 325.* Perennat. Crescit in sylvis sterilibus & dumetis asperis.

Existimatur esse *Θελυπτερις* Theophr. & Diosc.

Et hæc quidem est Filix fœmina, cujus practici libri crebro meminerunt, non Polypodium Filix fœmina Linn.

Radix longa, digitum crassa, solitaria, extus nigra, interne maculata, saporis viscosi amaricantis & magis nauseosi, quam Filice mare. Libræ ejus tres erogant succi expressi uncias sex tenacitate mellis instructi (Car Christ. Gmelin *Diff. de Filicibus, p. 28.*). Ex radice siccæ aqua

decoctæ libra una pond. med. obtinetur extracti aquosi primi magna quantitas, scilicet uncia novem saporis amaricantis subadstringentis; extracti spirituosi primi autem emergunt ex eodem pondere radicis modo drachmæ quatuordecim cum scrupulis duobus.

In laude contra tæniam apud multos pari passu cum Filice mare ambulat, quin quidam hanc Pteridem seorsum memorant, vel alteri præferunt. Ita Hallerus (*Hist. stirp. Helvet. n. 1688.*) virtutem anthelminticam ad hanc restringit; Alston's (*Lectures on the Mat. m. vol. i. p. 446.*) potiore huic inesse significat. Est hæc (*Fougere femelle*) præcise, quam Andry (*Generation des vers dans le corps de l'homme, p. 170. sqq.*) tantopere celebrat: nolo formulam largæ farraginis citare, sed potius probò præbium simplex istud ex radicis hujus drachmis duabus cum melle vel radicis drachmis tribus cum vino albo; cujus vero remedii repetendi ter vel quater per intervallum unius diei, quo laxans præbetur, incidit necessitas. Ipsi infantibus, qui mammis inhiant, conducit mane data ad drachmam dimidiam in duas portiones divisam cum pauxillo lactis, subjuncto purgante postero die (*loc. cit. pag. 172.*). An hæc radix intraverit arcanum illud olim celebratum Eau de Fougères cl. Andry, non dixerim: numerosa alia recipere post mortem ejus gener Dionis, qui in lucri communionem transferat, edixit (*Conf. Van Swieten Comment. tom. 4. p. 729.*).

Lumbricis hæc quoque radix adversa est. Puer triennis quum pulveris ejus drachma dimidia cum melle in electuarium redacta mane & vesperî uteretur, post secundam jam dosin lumbricos ejecit, aliosque post tertiam, unde symptomata febrilia aliaque mala ex vermibus cessarunt (*Gmelin Diss. cit. p. 55.*).

Nolo ornare hanc stirpem aliis virtutibus illi adscriptis, quum non multa, sed certa pro scopo habeam.

ADIANTUM.

LINN. *Syst. veg.* p. 790. *Gen. pl.* p. 560.*Pharm.* CAPILLORUM VENERIS vulgo, ADIANTI Ph. Paris.

Herba.

552. ADIANTUM CAPILLUS VENERIS; frondibus decompositis, foliolis alternis pinnis cuneiformibus lobatis pedicellatis Linn. *Spec. pl.* p. 1558. Jacq. *Misc. Austr.* vol. 2. p. 77. tab. 7. Bolton *Filic. Brit.* p. 54. tab. 29. Adiantum foliis Coriandri C. B. Perennat locis udis, in muris, petris, ad oram puteorum Europæ calidioris, ut Galliæ australis, Italiæ. Repertum & in Helvetia transalpina (Hall.), in insula Scotica Arron (Lightfoot), Vergeſti (Scopoli), Goritiæ (Jacqu.).

Substituuntur huic passim aliæ species. Nimirum *Adiantum pedatum* L. depictum in Cornuti *Canadens. pl.* tab. 6., quod nomine Adianti Canadensis vel capilli veneris canadensis in *Ph. Paris.* venit, & ob odoris fragrantiam a quibusdam præfertur (Geoffroy *Mat. medicale*, tom. 5. p. 54. Lewis *M. m.* p. 19. Witt. *Wer. Diff. idea dispensatorii nostris temporibus accommodati*, p. 20.), tam in Galliæ, quam seriori tempore in Angliæ officinis usitatum. Ex barbaris Americæ septentrionalis urbici in malis variis pectoris illud adhibere didicerunt; indeque factum est, ut quotannis in Galliam magna copia transmittatur (Kalm. *N. amer. Resa*, vol. 3. p. 338.). Ab aliis (Beaume *Elem. de Pharmacie*, tom. 2. p. 197.) præfixo æquiparatur. Porro *Adiantum athiopicum* L. in Capite bonæ spei (Thunb. *Diff. de medicina Africanor.* p. 4.) eligitur. In Regnault *Botanique* sub nomine Le Capilaire commun depingitur *Asplenium Adiantum nigrum* L. (Cfr. *Fl. Dan.* tab. 250. Bolton *Filic. Brit.* p. 30. tab. 17.), ut vera stirps, quam & pro syrupo Capillorum veneris adhiberi nec carere virtutibus medicis, Tournefortius declaravit (*Hist. des Pl. des envir. de Paris*, vol. 2. p. 346.).

Herbæ præfixæ speciei sapor subdulcis subausterus, odor fragrans etsi debilis, qui ipse infusa aqua fervida præcipue percipitur. Infusio vel decoctio cum aqua vestigia mucilaginis prodit. Plus ejus extrahit aqua, quam spiritus vini. Dudum in morbis pectoris, ut tussi, repletionem pulmonum pituitosa, raucitate, apud multos in existimatione fuit, reddentibus aliis credulitatem. Nemo prudentior efficacioribus

bus illam medicaminibus annumerabit. Inertem vero omnino pronunciare eam dicta non sinunt. Optimum esset in infuso thæformi illam capere, ope sacchari edulcando, qua forma etiam parceretur jacturæ partium odorarum. Sed præprimis virtutem syrupo excipere placet.

Hic in Gallo - provincia abunde paratur, indeque in alias regiones transmittitur. Ad fragrantiam herbæ servandam e re est, post coctionem syrui illum adhuc calidum superinfundere herbæ ruditer confisæ, & moram illi concedere, donec refrixerit, dein colare. Odor gratior illi impertitur, si post colaturam, antequam omnino refrixerit, aquæ florum Naphæ tantillo imprægnatur. Venalis sæpe a fraudulentis hominibus male esingitur, omittendo herbam & contra ea solvendo mucilaginem Gummi Arabici vel aliam aqua saccharata; quin quidam merum saccharum aqua solum ejus nomine vendunt. In levioribus pectoris affectionibus ex dictorum numero ferendus, dum vel ad exigua cochlearia ingeritur, vel loco sacchari infuso Theæ admiscetur vel in linctibus mixturisque cum aliis capitur.

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Syrupus capillorum veneris simplex *Pb. Würst. pag. 205.* Consueto in syrui more paratur, addita aqua Rolarum vel florum Naphæ. De virtute jam dictum. Sæpe vices syrui sacchari simplicis in formulis agit.

Syrupus capillorum veneris compositus *l. c.* Ultra rem additamentis variis pectoralibus auctus. Inusitatus.

ASPLENIUM.

LINN. *Syst. veget. p. 784. Gen. pl. p. 560.*

Pharm. LINGUÆ CERVINÆ s. SCOLOPENDRII Herba.

553. *ASPLENIUM SCOLOPENDRIUM*; frondibus simplicibus cordato lingulatis integerrimis, stipitibus hirsutis Linn. *Spec. pl. p. 1537.* Bolton *Filic. Brit. p. 18. tab. 11.* Var α . *Lingua cervina officinarum G. B. Icon; Curtis Flot. Lon. Regnault Botanig. La Langue de Cerf. Perenne in rupibus & umbrosis locis Europæ australioris.*

Hæc & subsequentes tres species una cum Adjanto aureo offic. olim herbarum quinque capillarum in pharmacopoliis venerunt, singulisque suppres vires tributæ. Hodie neque sigillatim neque junctim magno in pretio sunt. Astringere omnes leniter & sapore & colore fusco nigricante, quem

quem solutioni vitrioli martis conciliant, cognoscitur. In roborandis visceribus, profluviis alvinis & hæmorrhagiis coercendis, fabulo pellendo, obstructionibus lenioribus præcipue lienis referendis, valere olim justo majori fiducia creditum. Non superstit hætenus, vera & enucleata experientia privas herbarum harum vires excutere. Differre in quibusdam, & odoris & saporis præter dictum diversitas jam significat.

Herba Scolopendrii, dum recens, fricta odorem subnauseosum spargit, qui autem siccando eam perit. Intrat species vulnerarias Helvetis nomine Falltrank notas. Infusum theæforme aptissimum.

Pharm. CETERACH Herba.

354. *ASPLENIUM CETERACH*, frondibus pinnatifidis, lobis alternis confluentibus obtusis Linn. *Syst. veg. pag. 784.* Bolton *Filic. Brit. p. 20.* Ceterach officinarum C. B. Icon; Regnault *Botanique Le Ceterac.* Perenne in rupibus & muris Europæ australioris.

Herbæ huic præter subausterum saporem mucilaginosum competit. Hinc forsitan pectoralis habita. Sabulum renum movisse in infuso data illustri exemplo legitur, quo prægresso avide in Gallia eam tentarunt (Lewis *Mat. med. p. 203.*).

Pharm. TRICHOMANES Herba.

355. *ASPLENIUM TRICHOMANOIDES*; pinnis subrotundis crenatis Linn. *Syst. veg. ed. 12. p. 690.* *Asplen. Trichomanes* Bolton *Filic. Brit. p. 22. tab. 15.* In isto libro Linneus primo epitheton *Trichomanes* antea (*Spec. plant. p. 1540.*) usitatum, mutavit in alterum, confusionis cum aliis quibusdam speciebus congeneribus evitandi causa. Var. α . *Trichomanes* s. *Polytrichum officinarum* C. B. Icon: *Fl. Dan. tab. 119.* Regnault *Botan. Le Politric.* Perennat in muris & rupium fissuris.

Herba saporis mucilaginosi, aliquantum dulcis cum austeritate. Hinc in raucitate & tussi ex pituita collecta olim non supreta, & Capillo Veneris suppar judicata. Etiamnum in tam rigoroso selesu recipit herbam *Pharmacopœa Edinb. a. 1783. p. 63.* & *Pharm. Lond. Spec. 2. p. 15.* Et diu intravit syrupum de althæa *Pb. Ed. 1758. p. 59.*

Pharm. RUTÆ MURARIÆ Herba.

556. *ASPLENIUM RUTA MURARIA*; frondibus alternatim decompositis, foliis cuneiformibus crenulatis Linn. *Spec. pl.* p. 1541. Bolton *Filic. Brit.* p. 28. tab. 16. Ruta muraria C. B. Var. I. Haller. *Hist. stirp. Helv. n.* 1691. Icon: *Fl. Dan. tab.* 190. Regnault *Botan. Rue de Murailles.* Perenne, in muris vulgare.

Desuevit herba, ut ceteræ capillares dictæ. Becchica præcipue prædicatur, Chomelius putat, se ptisana ex eadem, saccharo edulcata, ulcus pulmonum ex pleuritide prægressa enatum evacuasse & sanasse (*Usuall. tom. i. p.* 116.). Rara felicitas ex remediis, nisi vires, ætas, integritas humorum & sedes commoda, obsecudent.

EQUISETUM.

LINN. *Syst. veg.* p. 778. *Gen. pl.* p. 559.

Pharm. EQUISETI Herba.

557. *EQUISETUM ARVENSE*; scapo fructificante nudo; sterili frondoso Linn. *Spec. pl.* p. 1516. Equisetum arvense, longioribus setis C. B. Icon: Curtis *Fl. Lond.* Perenne, vulgare agrorum vitium. Floret vere, scapo florifero autem evanido frons emergit, tota æstate vigens.

Præfixi hanc speciem auctore Linneo in *Materia medica.* Hallerus autem (*Hist. stirp. Helv. n.* 1677.) ad *Equisetum palustre & limosum*, quæ in unam speciem conjungit, virtutes medicas refert. Allstonus (*Lectures on the Mat. med.* p. 133.) & *Equisetum fluviatile & arvense* admittit; cl. Bergius (*Nat. med.* p. 841.) iterum *Equif. byemala* sub *Equiseti majoris* offic. nomine, tribuens *Equiseti minoris* offic. nomen *Equifeto arvensi* L.

Itaque hæc stirpes prout genere junguntur, ita & viribus conveniunt, saltem in plerisque. Aliqua tamen dissidentia exoritur in recensu virium vel nocentium vel proficuarum dum unice sæpe *Equiseti* nomini inhiandum est. Parce valde in universum usurpatur.

Herba adstringens omnium fere judicio est. Negatur id ad minimum de *Equifeto arvensi*, ut ejus infusum non nigrescit per vitriolum martis. A bobus *Equif. arvense* intantum relinquitur, præterquam peregrinis vel fame coactis, qui ex hocce pabulo tabescunt (*Linn. Flor. Suec. p.* 367.). Ex *Equifeto* copioso inter pauca gramina crescente demel-

fo & in horreum illato, quo vaccæ & oves per hiemem saginatae, paucissimæ absque abortu evaserunt (Jo. Heinr. Schulze in *Act. nat. curios. vol. 1. p. 521.*). Similia de E. hyemali narrantur, vaccas præterea inde jacturam dentium pati (Gottsched *Fl. Pruss. p. 66.*). Diarrhœa in vaccis enascitur, quin immedicabilis, ut Hallerus (*l.c.*) casu singulari observavit. In armentis mictum cruentum quoque creat (*Holl. Maatschapp. tom. 8. p. 159.*).

Inde jam ad vim lotii pellendi, quæ hinc inde notatur (*Linn. Mat. med. Hall.*) concludi quodammodo potest. Sed & profuit Equisetum aqua decoctum ac calide extrinsecus pubis regioni impositum, ejusque fomentum in conubio decocti pro potu (Riedlinus in *Heuch. Oper. pag. 253.*). Cum quibus haud facile comparari potest aliorum laus in mictu cruento sedando (*Comm. Nor. 1733. p. 286.*). In nephritide calculosa decoctum herbæ Equiseti ex cerevisia alba adjecto butyro & melle tanquam domesticum, sed non spernendum remedium proponitur (*Hoffm. Med. syst. tom. 4. P. 2. p. 386.*). Dum dissuadet in calculo Hoyerus (*Ac. nat. curios. Cent. 1. 2. p. 127.*) ex casu uniceo Equisetum, non de eo solo, sed combinato cum baccis Juniperi in pulvere loquitur. Dissensus hi tanto nocentiores esse possent, nisi in hodierna praxi medica rarissimum esset Equiseti nomen.

O R D O LIII.
M U S C I.

LYCOPODIUM.

LINN. *Syst. veg.* p. 793. *Gen. pl.* p. 561.

Pharm. LYCOPODII s. MUSCI CLAVATI *Semen; Herba.*

553. **L**YCOPODIUM CLAVATUM; foliis sparsis filamentosis, spicis teretibus pedunculatis geminis Linn. *Spec. plant.* pag. 1564. Muscus terrestris clavatus C. B. Lycopodium vulgare pilosum amfragosum & repens Dillen. *Hist. musc.* p. 441. *tab.* 58. *fig.* 1. Depictum quoque sunt *Flor. Dan.* *tab.* 126. & Regnault *Botan.* Le Pie de Loup. Perennat in sylvis abiegnis item in torfaceis, ericetis, inviis arenosis.

Semen s. pulvis, pollen, sulphur s. farina (ut hodie Svecis) Lycopodii laret forma pulveris pallide flavi in spicæ bivalvibus & reniformibus capsulis, ut Dillenius Hallerumque illa vocant, vel antheris, ut Linneus nominat. Hic ipse prout vero antherarum polline, non semine, istum pulverem habet, ita & Hallerus (*Hist. stirp. Helv.* P. 3. pag. 19.). Erumpit sponte capsulis dehiscentibus; pro usu autem muscus resecatur, antequam squamæ spicarum pateant & siccato eo dein domi conqassatione spicarum pulvis excutitur. Maturatio contingit Augusto mense vel Septembri. Cribratione facta servatur vasis probe clausis.

Pulvis hic omni odore & sapore destituitur. Aquæ injectus superficiem servat, diuturna tamen agitatione pars fundum petit. Constat ex globulis minutissimis. Contrectatus digitis mollitiei sensum excitat & potius pinguedinis quam siccitatis, & adhæret digitis. Insuperus flammæ candelæ vel alius ardentis corporis accenditur cum fulguratione & strepitu, non autem candenti carboni impositus, super quo ipso fumans lente consumitur.

Aqua valde exiguum extrahit, scilicet ex pulveris uncia una grana modo octo; spiritus vini autem octavam totius par-

partem, quæ ipsa vel extractum resinofum vel oleum est, utrumque nauseosi saporis (Neuman. *Chym. vol. 2. P. 3. p. 263. sq.*). Plures quoque igne aperto naturam ejus rimati sunt (Wedel. *Diss. de musco terrestri clavato, p. 19.* Neum. *l. c. p. 262.* Berg. *Mat. med. p. 852.*), omnesque copiam olei empyreumatici obtinuerunt, e. g. Neummanus, qui ex quatuor unciiis pulveris hujus supra duas cum dimidia uncias ejus elicuit. Paulo minus cel. Bergius, qui & curatius in diversam transgressorum naturam inquisivit; etenim eadem quantitas pulveris erogavit phlegmaris aciduli lutei drachmas sex, olei liquidi nigricantis totidem & olei butyracei collo vasis retorti adherentis fulco lutei drachmas duas, remanente in fundo carbone atro fragili. Sic igitur eadem redundant ex hoc pulvere, ac ex cera, quam apes ex polline antherarum effingunt. Pulvis quoque Lycopodii proxime dicto pollini e. c. ex Abiete, Thypha, Eupulo rel. specie & colore similimus est.

Sane omni attentione dignus iste in medicina est, si vel unice contra intertriginem infantum tenellorum valeret. In hac vero & efficacissimus est, & tutior longe cerussa, quæ sæpe eclampsiam fuscitat, & pulvere cyprio insperso, qui scabiei sæpe causa existit. In omnibus familiis, certe in Suecia hoc sine notissimus (Conf. Rosenstein *om Barns Sjukd. p. 25.*). Simplex inspersio per flocculum Gossypii sufficit ad excoriationem ferendam &, ut ipse vidi, amplam profundamque superandam. Casu difficiliori, quo jam pus contrahi cœpit, fidum reperi Unguentum, a Rosensteinio (*loc. cit.*) commendatum ex Unguenti rosati (non cerati, ut iste innuit, quoniam hoc justo durius est) uncia dimidia, Florum Zinci, Farinæ Lycopodii drachma una. Extensa etiam pulveris Lycopodii applicatio ad ulcera manantia serpigiosa ulcera crurum (Helwich in *Ephem. nat. cur. Cent. 9. & 10. p. 316.*). -- Vulgaris est pro pilulis conspergendis ne cohæreant mutuo, & quo sapor ingratus paullisper celetur.

Non æque certa sunt, quæ de usu interno sequuntur, quibus tamen fides olim habita haud mediocris. Urinæ difficultati subvenire perhibetur, cujus retentio in infante quum causa existeret epilepsiæ, utrumque malum pulvere sublato fertur (Wedel. in *Misc. nat. curios. Dec. 1. Ann. 3. Obs. 15.*). Nominatim in difficultate urinæ infantum laudatur (Wedel. *Diss. cit. p. 26.* Lentil. in *Miscell. nat. cur. Dec. 3. App. ad ann. 5. & 6. pag. 98.*). Nephriticis (Wedel. *Dissert. l. c.*), imo calculosis (Conr. Gesn. *Epist. p. 92. b.*), prodesse pariter creditur. Infantibus laborantibus cardialgia & torminibus ventris flatulentis a mulierculis Misnensibus, certe non conspicua auctoritate, olim pro-

pinatus (Garmann. in *Miscell. nat. curios. Dec. 1. Ann. 1. Obs. 17. p. 198.*). Ut taceam alia, vix credibilia a Wedelio (*Diff. cis.*) ubertim proposita

Fulguratio, quam dixi pulvere flammæ insperso conspici, ignibus artificialibus idoneum eundem reddidit. Quo sine & Persæ illum in Russia copiose, coemptum item Russi adhibent (Olearii *Reisebeschreibung nach Muskau und Persien, lib. 4. cap. 24. p. 342.*). Serius innotuit substitui huic eodem scopo posse pollen Typhæ latifoliæ L. quod commodius colligitur (Nitschmann in *Beschäffig. Berl. naturf. Freunde, vol. 3. p. 437.*).

Herba. Rarius longe præcipitur. Vomitum in quibusdam decoctum ciet (Welsch in *Miscell. infert. Miscell. nat. curios. Dec. 1. Ann. 4. 5. p. 31. Vicat Memoire sur la Plique Polonoise, p. 58.*). In plica Polonica testimonio non uno eximia præstat, indeque stirps hæc Plicaria dicta. Eo sine decoctum tam interne, quam ad lotionem capitis adhibere visum est, item linimento herbam excipere; in comparatione cum aliis medicaminibus adeo omnem paginam absolvere expertus quidam affirmat (*Breslauer Samml. 1720. p. 403.*). Quibusdam placet herba Lycopodii & Brancæurfinæ junctim coquere & fermento addito acidiusculum potum parare, sicque pro consueto potu & ad juscula sumere; non neglecta tamen lotionem ope decocti saturati (A Berniz in *Miscell. nat. tur. Dec. 1. Ann. 2. p. 94. sqq.*). Suffecit subinde sola decocti cum aqua vel cerevisia parati fomentatio calida vel tepida per lintea bis vel ter de die, unde dolores ac spasmi sopiti, cutis rigida & arida emollita, pori ac meatus obstructi & contracti reserati sunt (Erndtel *Warsavia physico illustr. cap. 6. p. 210.*). Magni quoque facienda est hac in re experientia cl. Vicat (*l. c. p. 58.*), qui semper salutarem effectum sibi attulisse in ægris hujus generis asseverat, continuans usum decocti, quamdiu absque vomitionibus illud ferre valuerunt.

Integritatem restituere vino pendulo seu fluctuanti, quod jam lentorem contraxit, Lycopodium in dolio suspensum legitur (Schwenckfeld *Catal. stirp. & fossil. Silas p. 141.*). Imitatione dignum est, storeas (Matten) palmaris circiter crassitie parare ex recenti hujus vel Lycopodii annotini herba apte contexta, pro calceis ante introitum per januas conclavium detergendis, prout vulgare in Svecia; ita & munditie conclavium consulitur & oculi grata viredine pascuntur.

Pharm. MUSCI ERECTI Herba.

559. *LYCOPEDIUM SELAGO*; foliis sparsis octofariis, caule dichotomo erecto fastigiato, floribus sparsis Linn. *Spec. pl.* p. 1565. Selago vulgaris Abjetis rubræ facie Dillen. *Hist. musc.* p. 435. *tab.* 56. *fig.* 1. Muscus erectus ramolus saturate viridis C. B. Selago tertia Thalii Jac. Breyn. in *Miscell. nat. cur. Dec.* 1. *Ann.* 4. 5. p. 183. *c. fig.* Depictum porro vide in *Flor. Dan. tab.* 104. Perenne in rimis faxorum, sylvis acerofis, juniperetis sterilissimis Europæ borealis; nobis in Bruçtero.

Rusticis loco natali hinc inde domesticum; in reliqua praxi medica desuevit.

Herbæ sapor non amarus nec acris, attamen gustui adversus. Vomitus ciet vehementem (Breyn. *l. c.* p. 184.); item alvum fortiter purgat. Decocto in hunc finem utuntur in Ingria (Gorter *Fl. Ingr.* p. 66.); infuso in Smolandia (Linn. *Amoen. vol.* 7. p. 305.), ubi in dosi sæpe peccant, quæ hactenus non satis definita est. Meretrices foetum ea pellere aliquando tentarunt, unde olim ex officinis suspectis hominibus non vendita (Breyn. *l. c.*). Rustici Suecici narratur exemplum, qui se ipse conjugem & familiam siphilitide laborante decocto sanavit (Linn. *l. c.* p. 382.). Lotione decocto facta rustici in Suecia equos, vaccas, sues aliaque pecora a pediculis liberant (*l. c.*). Anceps vero est periculum in hominibus contra hæcce Infecta, caput enim inde turbari maxime, cognitum (Breyn. *l. c.*). Suggillationes ex lapsu in fomentatione discutit plurimum consensu.

POLYTRICHUM.

LINN. *Syst. veg.* p. 795. *Gen. pl.* p. 563.

Pharm. ADIANTHI AUREI Herba.

560. *POLYTRICHUM COMMUNE*; caule simplici anthera parallelepipedo. Var. α . Linn. *Spec. pl.* p. 1573. Polytrichum aureum majus C. B. Polytrichum quadrangulare vulgare, Jaceæ foliis ferratis Dill. *Hist. musc.* p. 420. *tab.* 54. *fig.* 1. Imaginem quoque sistit *Fl. Dan. tab.* 295. item *Regnault Botan.* La Percemouffe. In locis uliginosis & humidis crebrum.

Herbæ usus eviluit, & quæ passim de ea recensetur, vires fidem fere superant & superstitionem redolent. Capillarium

una, sicque communi cum reliquis laude screatui pituitæ in pulmonibus collectæ promovendo apta iudicata, æque ambigua auctoritate. Decoctum capillorum radices firmare, & calvitiam tollere creditur. Adstringit certe aliquantum, hinc sine dubio salus in calculosis & obstructione viscerum percepta (*Conf. Fuchs Hist. p. 629.*).

Sunt & œconomica quædam commoda, quæ ruri inde petuntur. Ita aspergilli, loco est hæc stirps ad panes vel alias res eodem rigandas. Ob bibulam naturam spongiæ vicibus fungitur pro absorbenda aqua. Scopas quoque inde Westrogothi conficiunt, quibus furnos everrunt. Huic usui accommodatior mihi videtur, quam pro verriculis vestium pulvere conspurcatarum, quæ inde Belgæ parare feruntur (*Jo. Bauh. Hist. stirp. tom. 3. p. 753.*). Urli lectum inde sibi parant hiemationi intenti (*Conf. Linn. Amoen. acad. vol. 7. p. 379. 380.*). Ea Lappones sese obtegunt sub die pernoctantes frigida nocte (*l. c.*). Hisce usibus tanto magis idonea est, quum aliquando ad longitudinem cubitalem perveniat. Et pro stragulis excinditur cespes quadrangularis trium ulnarum latitudine & longitudine, nimirum ex Polytricho pro sceminino habito, & quatitur nonnihil, ut folia acetosa, si qua immerfa, & terra adhærens separentur. Corpori autem contigua est modo pars a solo averfa; sic sanus mollisque lectus obtinet. Lectu digna sunt, quæ disertis verbis flore ætatis de hac re memoriæ prodidit Linnæus (*Fl. Lapp. p. 312.*).

O R D O LIV.

A L G Æ.

L I C H E N.

LINN. *Syst. veget.* p. 805. *Gen. pl.* p. 566.

Pharm. USNEÆ s. MUSCI CRANII HUMANI *Herba.*

561. **L**ICHEN SAXATILIS ; imbricatus foliis sinuatis scabris lacunosis, scutellis folio concoloribus Linn. *Spec. plant.* p. 1609. — — scutellis badii *Syst. veg. ed.* 13. p. 806. Hoffm. *Enumer. lichen.* p. 84. *tab.* 16. *fig.* 1. Lichenoides vulgatissimum cinereo glaucum lacunatum & cirrosum Dill. *Hist. musc.* pag. 183. *tab.* 24. *fib.* 83. Lichen opere phrygio ornatus Vaill. *Botan. Paris.* *tab.* 21. *fig.* 1. Lichen laciniatus, β . arboreus Weiss. *Pl. crypt. Gott.* pag. 56. Sermo hic est præunte Linneo in *Mat. med.* non de illa Varietate, quæ rupibus adhæret, sed de arborea, in arborum corticibus vulgari, nec in sepibus & aliis lignis vetustis rara.

Triste monumentum struit credulitatis & superstitionis, quum olim præstantiam singularem a lichenibus vel muscis expectarent, qui craniis humanis innascerentur, cujus humanæ imbecillitatis memoriam fervant multi vetustiores libri practici & de materia medica conscripti (Exempla vide, si placet, in Zorn. *Botan. med.* p. 447.). Aritus aeris liber ad harum stirpium generationem quum requiratur, in craniis hominum violenta morte abreptorum & sub dio jacentium quoque procrefcere posse palam est. Non una autem nomine Usneæ selecta: sed quædam villosa dictæ ex Hypni genere (Conf. Dillen. *l. c.* p. 190. Vogler *Diff. de muscis & algis valetud. servientibus*, p. 15.); aliæ autem crustaceæ, scilicet Lichen pulverulentus Schreb., saxatilis & omphalodes L. Eminent præjudicio Lichen saxatilis. Si quid vere in hæmorrhagiis, dysenteria & vulneribus valuerit, id soli licheni, non cranio humano, deberi hodie quilibet agnoscat. Nec ab hocce quispiam derivabit amplius vim

antepilepticam, quæ in ipso lichene magis quam dubia est.

Longe dignior hinc lichen est, qui notetur ob utilitatem in arte tinctoria, in qua serioribus temporibus lichenum pretium curatius stabilitum est, Linneo, ni fallor, facem præferente; (qua de re consuli possunt cll. Geo. Franc. Hoffmann *Diss. de vario lichenum usu*, Sect. 1. Erlang. 1786. & *Commentario* Ej. ab acad. Lugdunensi Gall. *præmio distincta*; Amoreux *Recherches & experiences sur le divers Lichens* 1787.; item Willemet *Lichenographie economique* 1787.). Nec rustici modo in Oelandia & Gothlandia colore bruno s. purpurascente fila lanæ eo tingunt (Linn. *Oländaska och Gotbländska resa*, p. 30. 101. 209.), sed & præstantioris ordinis homines in Novergia eo lanam pro suis vestibus imbuunt. Et Leithæ in Scotia officina prostat, in qua ducenti homines occupantur hocce lichene colligendo, qui in pulvere redactus & aqua maceratus colorem pulchrum & constantem chermelinum erogat (Ferber *N. Beyträge zur Mineralgeschichte*, vol. 1. p. 45.). Pro additamento vario alii quoque inde colores emergunt (V. Hoffm. *l. c.* p. 27.).

Pharm. MUSCI ISLANDICI Herba.

562. LICHEN ISLANDICUS; foliaceus adscendens laciniatus, marginibus elevatis ciliatis Linn. *Spec. pl.* p. 1611. 1611. Var. *a.* Cramer *Diss. de Lichene Islandico*, Erlang. 1780. Lichenoides rigidum, erygii folia ferens Dill. *Hist. musc.* p. 209. tab. 28. fig. 111. Lichenoides islandicum Hoffm. *Pl. lichenos.* vol. 1. fasc. 2. tab. 9. fig. 1. p. 41. Conf. icon in *Flor. Dan.* tab. 155. Crescit in septentrionalium regionum sylvis acerosis sterilibus super terra, item locis alpinis & montanis. Nec fugit australiores regiones, ut Italiam superiorem, Galliam meridionalem, Helvetiam, Austriam. Copiosius in Islandia proventus & usus nomen dedit. Nobis creberrimus in sylvis Hercynicis & monte Bruclero.

Princeps lichenum, quin totius algarum familiæ est, si usum spectes, ut qui tam corpori salubriter alendo sufficit, quam morbis variis alias devictu difficilibus arcendis, averruncandis. Inter præstantissima igitur hodie medicamina splendet, qui ante aliquot annos in enumeratione horum vel omissus exstitit e. c. in cll. Lewis, Allton, Spielmann. libris de *Mat. med.*, vel brevi modo disquisitione distinctus.

In colligendi eum tempore Islandorum morem merito imitatur, qui illum pro usu cibario nonnisi aere humido invalescente vel pluvia incidente congerunt, quoniam sicca tempestate vel sole splendente a muscis vel taxis, quibus inhæret, ægrius devellitur, facile frangitur & manus cuspidibus

ribus marginis lacerat. Arbitrantes triennium requiri ad perfectionem acquirendam, tertio tantum anno eundem locum petunt (Olafsen *Reise durch Island*, vol. i. p. 85.).

Nihil in odore memorabile hic lichen habet, præter algarum & fungorum solitum; decoctum vero ejus aqua factum nonnihil fragrans sentitur, lacteum vix ita. Masticatione amarus sapor mox evolvitur, qui tamen nihil ingrati admixtum habet, licet satis intensus. Aqua coctione recipit eum, sed adeo tamen tenax inhæret licheni, ut decoctum vigesimum adhuc manifesta amaritiei vestigia prodat (Ebeling *Diss. de Quassa & Lichene Islandico*, p. 40.). Lac si substituitur, ob oleosas suas partes amaritiam aliquantisper temperat. Penetrat amarities stirpis in ipsum lac nutricis, ita ut illud fugere infans detrectet (Kölpin casu singulari in Pallas *N. nord. Beytrag*, vol. 2. p. 343.). Decoctum aqua factum colorem lateum præ se fert, affusa autem solutione vitrioli martis colorem induit rubrum (Ebeling *l. c.* p. 40.); & alio experimento infusum aquosum induit hocce additamento colorem e rubro badium, magis tamen rubrum, quam badium (Cræmer *l. c.* p. 21.). Lacte coctus hoc per triduum & ultra contra coagulum tueritur (Mygind in Scopoli *Ann. hist. nat.* 2. p. 113.).

Complures existant, qui chemicis experimentis in naturam ejus abditam inquirere tentarunt, & horum quidam a vehementiori ignis gradu adhibito lucem quoque expectarunt, prouti Hiærne in *Vet Acad. Handl.* 1744. p. 176. sqq.) & cl. Fuchs (in Crells *chemisch. Annal.* 1787. vol. 1. p. 144.). Equidem præcipue subsistam in his experimentis recensendis, ex quibus aliquod in re medica commodum peti potest. Ex lichenis unciis quatuor, cum aqua repetito affusa coctis, mucilaginis e rubicundo cinereæ albicantis subamaræ uncie sexdecim cuidam rem exploranti emerferunt (Tromsdorff *Diss. de lich. Island.* p. 12.). Alius (Ebeling *l. c.* p. 42.) fere duplo plus, quam iste, mucilaginis amare rubicundæ obtinuit ejusdem fere consistentiæ, ac Gummi Arabicum triplo aquæ solutum. Lichenis uncie quatuor cum libris circiter viginti quatuor aquæ per sex fere horas, donec libræ circiter duæ supersint, costæ post colationem & refrigerium gelatinam erogant amaricantem, quæ in extractum densata pendet uncias duas & drachnam unam, & hoc quidem omni fere amaritie destituitur (Cræmer *l. c.* p. 15.). Est (Ebeling *l. c.* p. 44.), qui paullo plus elicit (Conf. Herz. *Briefe an Aerzte*, 2. *Samml.* p. 91. Paulizky *medic. pract. Beob.* 1. *Samml.* p. 30.). Extracti spirituosus autem primi ex tinctura olivacea nonnisi drachmas duas & scrupulos duos ex lichenis unciis quatuor lucratur, quod tamen cedit amaritie extracto spirituoso se-

cundo, utquod ipsum amaricans subadstringens & nauseosum est (Cramer *Diff. cit.* p. 17. Conf. Ebeling p. 44., qui paullo minus elicit Herz *l. c.* Paulizky *l. c.*). Longe plus itaque extracti aquosi, quam spirituosi, licheni huic inest. Mucilago eam tenacitatem habet, ut chartam leniter conglutinet (Ebeling *loc. cit.* p. 42.). Uncia istius dimidia cum olei amygdalarum æquali quantitate trita illud aquæ unciis sex miscibile reddit; item oleum Ricini & Terebinthinæ cum aqua combinat, ita tamen, ut hæc olea post aliquot horas superficiem aquæ petant, concussionem subsequente iterum conjungenda. Subigit quoque camphoram, ejusque prout olei Terebinthinæ saporem urentem & olei Ricini amarum mitigat (Ebeling *l. c.* p. 42.). Nullæ vero partes amylicæ nec glutinosæ evolvi possunt, quæ in farina seminum variorum tamen latent (Cramer *l. c.* pag. 14.). Destillatione cum aqua prodit liquidum debilissime acidulum & subacre (Ebeling *l. c.* p. 43. Cramer *l. c.* p. 22.). Ex iis, quæ vehementiori igne eruta, hic nominatim terra martialis, quæ exigua quantitate combustionem comparat, commemoranda (Cramer *l. c.* p. 25.); paucillum modo salis alcalini fixi inest; taceo indissolubiles partes (Cramer *loc. cit.*).

Ex hisce igitur colligitur, lichenem Islandicum fere ad dimidium pondus mucilaginosas & pauciores partes resinosas continere, quæ ipsæ una cum mucilagine aqua suspensæ hærent, admixtas quoque esse amaras & blande adstringentes. Unde tam nutriendi vi, quam roborandi & antiseptica excellere jam hariolando patet, id quod ulterius experientia confirmat.

Carnem bubulam infusum lichenis hujus ut alia adstringentia contra putredinem per tempus tuetur (Ebeling *loc. cit.* p. 41.) ad 70. horas usque (Cramer *l. c.* p. 26.), itaque paullo debilius quam cortex Peruvianus. Alia experientia cum sanguine & bile putrida docent ejusdem vim antisepticam, quin intra bihorium bilis putrida omnino integritatem suam recuperavit (Hery *Briefe an Aerzte*, 2. *Samm.* p. 94.).

Alimenti nomine dignum esse, usu apud Islandos quotidiano abunde condocemur. Paucis modo verbis eundem significavit Borrichius (in *Act. med. & phil. Hafn.* 1673. *vol.* 1. p. 126.). Jam vero novimus, eam gentem catervatim cum equis tentoriis & reliquis ad vitam necessariis per unam vel duas hebdomades sese conferre ad loca, ubi crescit, lichenem hunc colligendi causa, quem in saccis equorum dorso impositis reportant. Servatur plerumque pro usu intra sacculum confusus, dein ulterius in farinam conterendus; alii vero eundem aqua prius ablutum in particulis

las tenues concidunt (Troils *Resa til Island*, p. 79.). Ejus tonnæ duæ æquiparantur tonnæ uni farinæ frumentaceæ vi nutriente. Plutem Islandi plerumque inde parant prægressa emollitione in aqua per diem, qua ipse exiit amaritie, quæ inest. Hæc plus coquitur in sero lactis, donec in gelatinam transeat, deinque vel calide cum lacte vel frigide cum sero lactis editur; alii post emollitionem in aqua lichenem concidunt, vel siccant illum igne vel sole, quo indurescat & fragilis fiat, tumque intra sacchum contusum lacte coquunt: ita ferculum gratum & facilis digestionis beneque nutriens emergit (Olafsen *Reise durch Island*, vol. 1. p. 86. Conf. de sapore & salubritate judicium cl. Horrebrow *tilforladelige Esterretninger om Island*, p. 88. & Hiärne in *Vet. Acad. Handl. l. c.* p. 172.). Norrlandi (teste Henr. Benzelio in Harmens *Diff. de med. Lapponum* inserta *Haller. Coll. præct. dissert. vol. 6.* p. 723.) pulmenta sic inde parant, quod lichenem bene purgatum aquæ calidæ injiciant, quam post unam alteramve ebullitionem abijciunt, superinfusa dein frigida aliquoties lavent, tum minutissime concisum lacte decoquant, addito sub finem pauxillo salis & si placet, Cinnamomi. Farinæ tantillo addito cum fermento in panem converti potest, quo tamen Islandi non utuntur (Olafsen *l. c.*), & ob amaritiem, sive simplex maceratio in aqua præcedat nec ne, ingratus est & nigredine quoque displicet (Cramer *l. c.* p. 54.). Ferri tamen potest, si lichen quater antea coctus parva farinæ triticeæ quantitate miscetur, sed tum ultra dimidium ponderis lichenis coctione perit (Ebeling *l. c.* p. 47.). Tam bene autem lichen more solito paratus nutrit, ut & operariis satisfaciatur (Olafsen *l. c.* p. 86.). Memorabile nutriendi ejus virtutis exemptum exstitit in novissimo itinere aliquot botanicorum Suecicorum, qui per æstatem a. 1788. Lapponiam adjerant. Hi annonæ calamitate per Angermanniam septentrionalem & Bothniam occidentalem fere oppressi, famem per quatuordecim dies hoc fere unice lichene, abundanter ibidem crescente, fatiarunt, ita nimirum, ut per noctem aqua præcipue calida maceraretur, & aqua defusa lacte in peltem tenuem coqueretur (*Allmänna tidningar* 1789. P. 2. n. 43.). In Carniola saginantur eodem sues, ut vix alio cibo magis pinguescant; & equi bovesque macri in ea loca aguntur, ubi solus ille copiose provenit, unde intra tres vel quatuor hebdomades pingues evadunt & amissas vires denuo recuperant (Scopoli *Ann. hist. natur.* 2. p. III.).

Habent cum hoc lichene alii quidam hoc commune, quod nutritiis particulis scatent, & vel vere hominibus vel brutis in escam cedunt. Vescuntur scilicet Islandi deficiente

prima Varietate haftenus dicta *α.*) etiam Varietate *β.*) Linn. Lichenis Islandici --- foliis tenuioribus & crispioribus Dill. *Hist. musc.* p. 212. *tab.* 28. *fig.* 112 ; & Var. *γ.* Ejusd. tenuissimo Linn. f. Lichene aculeato Schreb. *Spicil.* p. 125. Coralloide tenuissimo nigricante Dill. *l. c.* p. 113. *tab.* 17. *fig.* 32. ; porro Lichene nivali L. Lichene proboscideo L. In campis Russiæ Asiaticæ australis populi vitam nomadicam degentes Lichene esculento (Pallas *Reise d. Russl.* t. 3. p. 760. *tab.* 11. *fig.* 4.) vitam aliis deficientibus sustentant. Et cui non in mentem veniet, Tarandis per longam hiemem primarium pabulum esse Lichenem tangiferinum L., quem, exsuccum licet, ut ingerunt tam salubriter, ut inde pinguescant? Loco tot aliorum, quæ annuæ caritate infestante egestati subvenire creduntur, major, quam vulgo fieri solet, lichenum ratio merito haberetur.

Videtur cum salubritate cibaria lichenis Islandici pugnare, quod quidam alvi dejectiones inde cieri contendunt. Hujus effati Borrichius (*l. c.*), quantum sentio, auctor est, qui narrat incolas Islandiæ primo vere eundem adhibere ad humores corporis noxios everrendos, vim autem hanc exspirare sensim eo tempore, quo in victum adhibeatur s. æstivo. De recente videtur loquutus fuisse, adeo de purgante vi convictus, ut lichenem hunc *Muscum catharticum* vocaverit. Ita collocavit Th. Bartholinus decoctum aqua factum inter purgantia (*Med. Dan. domest.* Locum in libro non in serie dicendorum rigoroso non inveni, sed Hallerus bis id citat in *Bibl. bot.* vol. 1. p. 506. & *Bibl. pract.* vol. 2. p. 658.). Linneus (*Fl. Suec.* p. 413.) primum aquam, qua infunditur, rejici jubet, ne alvum moveat. Solent amara in universum eam blande solvere, ut non mirum, si id quoque a lichene hoc contingeret. Quod id vero sub esu vulgari apud Islandos non observetur, vel a prægressa decoctione & decantatione aquæ usurpatæ derivari potest, vel ab additamento lactis, vel etiam a consuetudine, sub qua corpus facile contra vires medicamentosas obduratur. Non unice, quantum apparet, tenello & verno licheni hæc cathartica vis competit, an fortior sit in hoc, experimentis nondum constitit; nec Islandi eo sine unquam lichene hoc hodie utuntur. Blandam alvi laxationem in se expertus est cel. Hlärne (*l. c.*), quam experimenti causa pulstem tenuem ingereret. Nec nisi æqualem alvum & facilem sub usu quotidiano Islandi sentiunt (Olafsen *l. c.* p. 36.). Sub usu medico a se præcepto in quibusdam alvum duxisse monet cl. Mygind (Scopoli *Ann. med. hist. nat.* 2. p. 112.); id quod ipsemet cognovi. Quod cl. Schonheyder (*Collect. Havn.* vol. 1. p. 129.) apud infantes quosdam, qui antea morbillis laboraverant, post haustum decoctum diarrhœam

rhœam observaverit, potest syrupo scillitico forsitan tribui. Contra ea in compescendis adeo alvi profluviis hic lichen valet, ut postea pluribus indicabitur. Sane non minimum argumentum commendandi eum in morbis hoc est, quod alvum non sistit, sed apertam mollemque servat, qua in re aliis mucilaginosi, ut Gumm- Arabico, radici Salep, quæ multis eam obstipant, haud parum præferendus.

Ab Islandis primam virtutis medicæ notitiam profectam esse probabile est, qui ipsi in phthisi aliisque quibusdam pectoris morbis lichenem magni faciunt (Olafsen *l. c.* p. 86.); sicuti in Grönlandia lichen Grönlandicus (*Flor. Dau. fasc. 8. p. 8. tab' 466*) edulis multis in hæmoptysi opem fert. Borrichius (*l. c.*) jam suo tempore pharmacopoli Danicis notum fuisse fateatur. Aliquot annos post scilicet circa a. 1683. cel. Hjärne (in *Act. Laborat. chym. tentam. b.* quod abbreviatum sistitur in *K. Vet. Acad. Handl. 1744. p. 170. (qq.)*) in hæmoptysi & phthisi ulcerosa pulmonum, addidit & scorbutum, optimo successu tentavit, aliosque ad idem beneficium arripiendum excitavit. Jamque a. 1737. (quo edebatur *Flora Lappon. vid. p. 340.*) notavit optimus Linneus, qui tantis nitibus applicationi rei herbariæ in vitam communem operam dabat, plures phthysicos jusculo ex hoc lichene cocto se per longum tempus sustentasse absque incommodo & fere absque manifesto laxationis alvi effectu. Sed nescio, quæ oblivio vel torpor practicorum mentes tanta annorum intercapedine obfederit, ut medelam morbi, in quo nihil probabilis usus intentatum relinqui debet, non curarent, forsitan vana purgantis fortioris ignominia absteriti. Resuscitavit tandem memoriam ejus meritissimus multiplici nomine Scopoli (*Ann. hist. nat. 1. 1769. p. 112. & Ann. 2. p. 141.*), evulgato tam a cl. Mygind, quam a se ipso, in morbis quibusdam successu notato. Jam vero nemo facile medicorum in nostra Europa existit, cui non præstantiam ejus explorandi occasio suppetiisset.

Celebrem potissimum eum reddidit præconium in phthisi æque pulmonum, nec modo efficaciam suam prodit sub minis variis phthysicos subsequituræ, sed & vera exscreatione vel pituitæ uberioris vel puris contingente. Phthysicos quidem origo non ab omnibus medicis, qui casus peculiare memoriaræ prodiderunt, declarata existit; uttamen a non paucis. Aliquando sputa purulenta hæmoptysicos prægressæ fuerunt sequela, attamen omnino sanata (Scopoli *Ann. 1. p. 115. 116. Paulizky 2. Samml. p. 104.*). Hinc devicta hæmoptysi ad roborandos pulmones egregie lichen confert, ut vel ipse aliquoties expertus sum; imo eadem phthysin comitante (Herz *Briefe an Aertze, vol. 2. p. 98.*). Quin in hæmoptysi magis ab atonia pulmonum, quam diathesi magis

ab atonia pulmonum, quam diathesi inflammatoria (quæ si præsto est, plethora & febris antiphlogisticis prius minui debet) dependente, egregius (Herz *l. c.* Cramer p. 38. *Obs.* 4. 5.). Aliquando fomes venereus in phthisi subest, quo casu connubium lichenis Islandici cum mercurio dulci obicem malo ponit (Tode in *Collect. soc. Havn. vol. 1. p.* 174.); saltem solatium hujus generis phthificis lichen affert vitamque prolongat (Tromsdorff *Diss. cit. p.* 14.). Quidni vero in qualibet alia acrimonia metastatice ad peccus conversa & ad phthisin vellicante, ut arthritica, scorbutica, obtundendo acre & corroborando pulmonum per ruffim relaxatas fibras, prodesset. Ita quæ morbillis absque prævia pulmonum inflammatione successit tussis cum exsiccatione purulenta & reliquo phthificorum symptomatum satellitio hocce auxilio apud plures infantes devicta (Schonheider *l. c. p.* 128.). Notissima sunt subdola & specie lenitatis fallentia phthiseos initia, quibus tamen tempestive obviam ire omni cura sagacior quilibet enititur. Prodromorum signorum consuetissimum, tussis pertinacior, & haud raro causa antecedens erupturi mali, felici aulu sæpe lichene hocce tollitur, etiamsi inveterata (Scopoli p. 116. *sp. Obs.* 10. 11. 12. Cramer *Diss. p.* 35. *Cas. tres*). Consensuali aliquando ex ventriculi vitio enascitur inquilinum pulmonum; quodsi prius infestari arguitur, nonnisi repurgato antea ventriculo ad lichenem cum successu proceditur (Stoll *Rat. med. P. 2. p.* 324.). Sputa aliquando comitantur tussim foetida, viridia & subpurulenta, attamen inde conticuit (Herz *loc. cit. p.* 73. *sq. Cas.* 7. 8. 9.). Sic & tussim post morbillos superstitem consopivit (Herz *l. cit. p.* 79.). Non minus catarrhus inveteratus, qui sæpe in phthisin transit, eo discutitur (Tromsdorff *loc. cit. p.* 16. Ebeling *l. c. p.* 52.). Phthisi ulcerosa affectos plures longe lenimen inde & tolerabiliorem vitam lucrari, quam perfectam sanationem quis mirabitur? in incipiente plus ab eo auxilii sperari potest (Cramer *l. c. p.* 39. 42. Vendt *Nachricht v. Erlang. Instit. clin. 5. 6. p.* 56.). Subinde ægri oscitantia vel virium curationem ambiguam reddidit (Cramer p. 47. 49. *Obs.* 10. Paulizky *l. c. p.* 26.). Sed æque verum est, aliquos suppuratos liberaliori & protractiori ejus usu omnino sanari (Cramer *l. c. p.* 49. *sq. Obs.* 11. 12. Paulizky *l. c. p.* 26. *sq.* 28.).

Ast considerandum jam pretium ejus singulare in phthisi pituitosa conspicuum. Progignitur illa subinde ex prægressa febre bilioso pituitosa, quo casu lichen hic egregiam opem fert (Stoll *Rat. med. P. 2. p.* 301. Paulizky 2. *Samml. Cas.* p. 98.). In universum laxitati & imbecillitati pulmonum egregie medetur, & inundationi eorum ex serosa colluvie (Stoll.

(Stoll *l. c. P. 1. p. 209.* Paulizky *2. Samml. p. 94.* & casus adjecti *p. 95.*). Idem in spuria phthisi, quam sanat equitatio, vires exercet non mediocres, prout sæpe pleuritidem aut peripneumoniam spuriam serolam & pituitosam (Stoll *l. c.*) sanat, nunquam veram. Culpatur etiam in pleuritide inflammatoria chronica, in qua sputa cocta non purulenta sed puriformia rejiciuntur, qualia in catarrho concocto, nempe ex lichene materia in hoc morbo seratu rejicienda supprimitur & pectoris molestiæ augentur (Id. *l. c. p. 117.*). --- Deprædicandus præterea in phthisi a suppressione fluxus menstrui emergente & in scorbutica (Herz *l. c. p. 98.*).

In hiis dictis morbis mitigat tussim, respirationem liberiores reddit, lenit febrem, sputa corrigit, cibi appetitum auget, digestionis præsidia restaurat & vires totius corporis erigit, sudores & diarrhœam colligativam coercet, & nutritiis particulis ita corpus replet, ut loco maciei pristinae pinguem habitum induat. Qui non sanatur mali vehementia, horum tamen conditionem tolerabiliorem reddit, & vitam protrahit. Tubercula tenacia si pulmones obsident, nulla spes auxilii a lichene capi potest, attamen non nocet (Paulizky *l. c. p. 32.* item *2. Samml. p. 108.*).

Fuit quoque hic lichen in aliis viscerum exulcerationibus tentatus, nimirum in ulcere renum (Quarin *Method. med. inflammat. p. 209.*), item in ulcere uteri (Mohrenheim *Brob. chir. Vorf. vol. 2. p. 132.*); sed hæcenus casibus singularibus, nec sine aliorum juncto auxilio.

Peculiarem commendationem in diarrhœa meretur. Virtus lichenis hoc in profluvio nec in Islandia ignota est, nam mulier ibidem diarrhœæ obnoxia quotannis, quum eadem assiceretur, eandem cum euphoria instar cibi ingessit (Olafsen *l. c. p. 87.*). Successit in diarrhœa epidemica, qua infantes corripiebantur, præmissa alvi purgatione (Tromsdorf *loc. cit. p. 17.*). Juvat in diarrhœa diuturna, quæ ex relaxatione intestinorum proficiscitur (Paulizky *Beobacht. 2. Samml. pag. 94.*): etiam aliis frustra adhibitis (Hoffm. *Dissert. de lichen. usu, Sect. 1. p. 33.*).

Dysenterias quoque compescit. Ejus rei experimenta capta in dysenteria epidemica post prævium evacuantium usum, longeque plus præstitit, quam gummi Arabicum (Tromsdorf *l. c. p. 17.*). Conducit autem in hoc malo, si ve dejectiones alvinæ cruentæ si ve mucosæ tantum existant, ut susceperit evacuatis prius sordibus lichenem hunc adhibere, mistum aliquando pro rei conditione mox cum opio, mox cum tinctura Rhei (Herz *l. c. a p. 81. ad 91.*). Adsunt quoque exempla, in dysenteriis purulentis eum valuisse, sed

sed absterunt tum febris hectica & signa metastaseos ad pectus (Paulizky 2. *Samml.* p. 94.).

Devictis febribus ad roborandum & refarciendum corpus jejunio, evacuantiis & ipsa febris consumente vi emaciatum, vix aptior, praecipue si pulmones laboraverint, videtur alia medela lichene Islandico. --- Ita in tabe qualicumque sine febre vel atrophiiis plurimum potest nutriente & tonica sua vi (Herz *l. c.* p. 99.). Veneris igniculos eo ingesto accensos in torpidis, bina exempla memorantur (Cramer *Diff.* p. 52.).

Efficacia ejus in scorbuto (Hjärne), rachitide (Mygind apud Scopoli *Ann.* 1. p. 113.), diabete (Herz *l. c.* p. 100. Paulizky *l. c.* 2. *Samml.* p. 98.), fracturis (Breyn in *Misc. nat. cur. Dec.* 1. *Ann.* 3. p. 439.), nondum satis confirmata.

Duplici modo aëgris vulgo solet praecipi lichen Islandicus, scilicet in decocto, parato vel aqua vel lacte. Lac praeterendum quidam duxerunt, ut amarities nonnihil reconderetur; forsitan & ipso menstruo lichenem morbo consentaneum tanto magis arbitrati sunt. Cll. Mygind, Scopoli (*Ann.* 2. *Casus varii* & p. 118.), Fritze (*Med. Annal. rom.* 1. p. 210.) pluresque alii lacte usi sunt. Tenacitate vero sua molestum evadit decoctam lacteam, & gravat ventriculum, nec tam facile videtur vasa lactea transire (Sagar *Syst. morb. symptom.* p. 135.), nisi longior coctio vitetur (Paulizky 1. p. 33.) vel dilutius praebetur. Placet uncia una lichenis cum tanta copia lactis cocta, ut in colatura supersint unciae sexdecim. Aptius decocto aquoso pauxillum lactis pro corrigendo sapore adjicitur (Wendt *instit. clin.* 5. 6. p. 552), licet & sit, qui connubium ingratus decocto solo aquoso patet (Paulizky 1. p. 33.). Non diu tamen decoctio cum aqua protrahenda, nam eo perit amarities & vappidum decoctum evadit, & ob abundantiosem, quæ tum contingit, mucilaginis evolutionem difficilium in minora vasa transmeat (Quarin *Animadvers. pract.* p. 82.). Facilius fertur decoctum tenuius e. c. ex lichenis Island. uncia una & aquæ unciis sexdecim, donec remanserint duodecim, coctis, addita post colationem absque violenta expressione dulcedine quadam, ut melle, vel saccharo, vel syrupo quodam, e. c. amygdalino. Si non tam amaritiei, quam mucilaginis ratio habeatur, posset dimidia quantitas lichenis sufficere, modo expressio fortior accedat. Alia formula est hæc, ex lichenis Islandici uncia una per dimidiam horam cocta in aqua communi, radicis Liquiritiæ drachmis tribus per $\frac{1}{2}$ horæ partem infusus, quorum colatura unciarum quatuordecim exhibetur (Quarin *loc. cit.* p. 332.). Sapidus quoque redditur decoctum tantillo Succolatæ addi-

to (Hoffm. *Dissert. l. c. p. 33.*) . Facile aduescunt ægri amaritiei primis diebus ingratae, tanto magis, quum robur ventriculi & totius corporis inde restaurari sentiant; quin placari brevi palatum pauxillo sacchari capto deprehendi. Etiam decoctio lichenis in sero lactis dulci, in jusculo pulli gallinacei vel vitulino, non valde ingrata est (Paulizky 2. p. 111.) . Sæpe per diem unciam unam vel sesquialteram lichenis consumere opus est. Omni bihorio cyathus unus vel dimidius decocti lactei vel aquosi ingeratur. Et continuatio per plures hebdomades vel in inveterato malo mensures requiritur. Sed plerumque brevi post lenimen sentitur. Sunt qui pulsus instar, cum lacte coctæ, illum capiunt, & vel sic, etiamsi alia vomitu rejicerentur, eum probe tulerunt (Berg *M. m. p. 353.*) . In pulvere captus tædium parit. Raro extractum ejus aquosum aqua solutum datur (Vid. Cramer *l. c. p. 41.*) , quod ventriculo molestum pronunciatur (Paulizky 2. p. 111.) , vel & extractum spirituosum (Cramer *l. c.*) . Infusum non magnam vim possidet.

Nimum desideraretur ab hocce remedio, si quolibet casu ab eodem uno salus expectaretur. Interpolanda contra ea vel miscenda subinde alia efficacia. Commoda resolventia sæpe una requiruntur. Sæpe connubium cum radice Polygalæ in phthisi opportunum (Collin *Obs. circa morbos, P. 2. p. 169.* Stoll *Rat. med. P. 2. p. 324.*) . Item multis miscela lichenis cum cortice Peruviano proficit (Quarin *Animadu. pract. p. 81.*) . Profuit aliquando jungere illum cum herba Hyperici & tussilaginis in decocto aquoso (Fritze *l. c.*) . In morbo diuturno sæpe opus est, mutare formulas ad tædium ex longo medicaminis usu fallendum.

Ad historiam hujus lichenis completiorem reddendam addo paucis illo pannum laneum colore profunde luteo tingi, si hic fragmentis lichenis conspersus in cortina ferrea coquitur; Islandorum experimento (Olafsen *l. c. p. 87.*) . Color ruber inde hactenus non potuit parari (Cramer *p. 56.*) ; attamen addita solutione stanni armeniaco cervinus (Hoffm. *Diss. cit. p. 35.*) . Extractum aquosum pigmenti bruni non spernendi loco ad colorandam chartam rudiorem esse potest.

*Pharm. PULMONARIÆ ARBOREÆ S. MUSCI PULMONARIÏ
QUERCINI Herba.*

563. *LICHEN PULMONARIUS*; foliaceus laciniatus obtusus glaber, supra lacunosus subtus tomentosus Linn. *Syst. veget. p. 1612.* Lichenoides pulmoneum reticulatum vulgare Dill. *Hist. musc. p. 212. tab. 29. fig. 113.* Pulmonaria reticulata Hoffm. *pl. lichenos. vol. 1. fasc. 1. tab. 1. p. 4.* Depicta etiam existat in Regnault *Botan. La Pulmonaire de Ghe-*

Chene. Innascitur truncis arborum ætate provecterum in primis Quercuum & Fagorum. In Sibiria & in Abietibus provenit (Gmelin *Reise durch Sibirien*, tom. 3. p. 426.). Qui vulgaris in pharmacopoliis est. Quercui inhærescere consuevit, unde forsitan pars virtutis derivanda.

Integer lichen usurpatur. Sapor mucidus subadstringens, & nonnihil acris, masticatione mollescens. Sibiricus amarus. Ex lichenis hujus unciiis quatuor extractum aquosum primum evolvitur quantitate drachmarum sex cum scrupulis duobus, subamarum & subacre. Ex eodem lichenis pondere autem obtinetur extracti resinosi primi, altero paulo magis amari, uncia dimidia (Cramer *Diss. de lichene Island.* p. 10. Conf. & Georgi in *Act. acad. sc. Petropol.* 1779. P. 22 p. 232. *sqq.* ubi plura experimenta chemica). Coctione emergit jusculum mucilaginosum. Mucilaginis plus inest licheni Islandico, quam huic. Solutio vitrioli martis colore badio vel pallide livido infusum ejus tingit (Cramer *l. c.* p. 21.).

Tanta amarities inest licheni pulmonario Sibirico, ut condiendæ cerevisiæ in patria loco Lupuli inserviat (Gmelin *l. c.*). Jam quæ præter amaritiam simul mucilaginem complectatur, is saltim propius ad Lichenem Islandicum L. virtutibus accedere videtur. Noster omnino tam ob pauciorum mucilaginem quam ob amaritiam minus manifestam efficacia inferior est Islandico dicto. Attamen a multis olim suppres illi vires tributæ, nominatim in pulmonum affectionibus variis, hæmopoë, exulceratione pulmonum, tussi sicca, tabe (Matthioli *Comment. in Diosc.* ed C. Bauh. p. 732. Cæsalp, *de plant.* p. 601.). Contra tussim pecudum vehementiorem rustici sæpe nec sine successu eum adhibent Linn. *Amoen. acad.* vol. 7. p. 383.), præcipue in tussi ovium. Forma commodissima est ista decocti, sed placuit & pulvis, quo ad drachmam unam quater de die capto hæmoptylis post plethoram imminutam conticuit teste Scopoli (*Fl. Carn.* ed. 1. p. 102.), cui sæpius profuit. Idem pulvis, dosi drachmæ unius in forti infusione lichenis saccharo cando edulcata per duas vel tres hebdomades mane & vesperi captus, pluries tussim inveteratam dissipavit recentiori experimento (Willemet *Lichenographie econ. Sect.* 1. p. 18.).

In ictero eximiam vim sæpe exseruit (Linn. *l. c.* Willemet *l. c.*), cujus exemplum notabile existit fœminæ per biennium ictericæ, sed decocto ejus cum cerevisia secundaria facta sanatæ (Breyn. in *Misc. nat. curios.* Dec. 1. ann. 3. p. 441.).

Rarior utique in re medica hodie, quam meretur.

In Angliæ ditione Herefordshire tibialia lanea ejus ope tinguntur colore fusco, idque fit solum decoctione eorum
liche-

lichene factorum in aqua (Dill. *Hist. musc.* p. 213.). Alii addunt decocto in hunc finem vitriolum viride; ope autem lieni Campefciani color brunus, decocto lichenis hujus & vitrioli viridis filis laneis impertitus in nigrum mutatur (Cartheus. *Wahrnehm. u. Nutz. versch. Kunst. u. Fabr.* p. 98.).

Pharm. MUSCI CUMUTILIS Herba.

564. *LICHEN APHTHOSUS*; coriaceus repens lobatus obtusus planus, verrucis sparsis, pelta marginali ascendente Linn. *Spec. pl.* p. 1616. Lichenoides digitatum lacte virens verrucis nigris notatum Dill. *Hist. musc.* p. 207. *tab.* 28. *fig.* 106. Peltigera aphthosa Hoffm. *pl. lich. vol. 1. fasc. 1. tab.* 6. *fig.* 1. p. 28. Cfr. & icon *Fl. Dan.* 767. *fig.* 1. Alga terrestris in sylvis sterilibus acerosis habitans.

Hodie vix ullibi pharmacopolium occupat. Ad Linnei (*Mot. med.*) mentem odor illi tener mephiticus competit. Insigni vehementia alvum purgat (Id. in *Amoen. acad. vol. 7.* p. 384.). Quæ vis nominatim infuso aquoso adscribitur (*Fl. Suec.* p. 418.). Decocto ejus a vetula per aliquot dies oblato expulsi sunt vomitione in ancilla rustica, torminibus, dolore ventriculi, vomitu rel. excruciatâ, aliquot larvæ muscæ tenacis L. (Linn. *Am. acad. vol. 2. p. 62.*). Alibi id cum magna vi larvarum phalænæ pinguinalis L. vomitu cum alvi purgatione juncto contigisse legitur (*Amoen. ac vol. 7. p. 304. Syst. nat. vol. 1. p. 882.*). Novissimis experimentis vis anthelmintica confirmatur, quum pulveris ejus grana duodecim vesperi & mane per sex vel octo dies infansibus exhiberentur, raroque spem hic lichen fefellit (Willemet *Lichenographie econ. Mem. 1. p. 22.*).

Infusum ejus lacte paratum a ruricolis Ulpandiæ infantibus, qui aphthis laborant, præbetur bono eventu (*Fl. Suec. l. c.*).

Pharm. MUSCI CANINI Herba vel LICHEN CINEREUS TERRESTRIS Ph. Edinb. Lond.

565. *LICHEN CANINUS*; coriaceus repens lobatus obtusus planus, subtus venosus villosus, pelta marginali ascendente Linn. *Spec. pl.* p. 1616. Lichenoides digitatum cinereum, lactucæ foliis sinuosis Dill. *Hist. musc.* p. 200. *tab.* 27. *fig.* 102. Depictus præterea in *Fl. Dan. tab.* 767. *fig.* 2. Terrestris inter muscos.

Recens situm redolet, nec exiit hocce odore etiam siccat. Sapor mucidus & lenissime acris. Extractum aquosum octavam modo ponderis partem constituit, odorem fungosum spirat & fere insipidum est, ad explorationem cl.

Lewis (*M. wed. p. 351.*) . Sed cl. Cartheuser (*Diss. de lichene cinereo terrestri, p. 8.*) dimidium ponderis obtinuit, illudque Vulvariam olens, saporis initio dulcis, dein autem amaricantis atque acris, piperis fere in modum. Uterque convenit in eo, quod spirituosum extractum longe parcius infit; alter tamen $\frac{1}{7}$ modo totius ponderis computat, & insipidum fere pronunciat (Lewis), alter $\frac{1}{2}$ cui saporem modice acrem & leniter amaricantem tribuit (Cartheuser). Quæ fortiori igne evocantur, nihil de natura ejus illustrant, a cl. Mead (*Oier. medic. ed. Gott. tom. 2. p. 126.*) tamen proposita.

In rabie canina & hydrophobia arcenda instar specifici in Anglia olim celebratus. Successisse feruntur experimenta in canibus bene multis Ducis Eboracensis ex alio rabido commorsis (Robert Moray in *Birch's Hist. of the R. Society, vol. 2. p. 492. & vol. 3. p. 19.*) . Sed & transit res ad homines. Ad dijudicandum ejus pretium oportuit solo hocce lichene uti, sed alia varia simul in auxilium capta: quæ juncta utinam constanter opem commorsis ferrent! Placuit connubium hujus lichenis cum pipere, pulveris antilyssi nomine, cujus ab avunculo inventi usum cum reliqua curationis ratione Georgius Dampier descripsit primus, prout in hominibus æque ac canibus & pecoribus adhibenda est, prolixius in litteris ad fratrem Guilielmum Dampier, navigationem celebrem a. 1697. exaratis, (quæ infertæ auctoritate cl. Hans Slonæ, tum secretarii Soc., extant in *Phil. Transf. vol. 20. p. 49.*) . Æquale Dampierus pondus utriusque adhibuit teste Sloaneo, dosi integra scrupulorum quatuor (*l. c. p. 52.*) . Meadii suasu locum obtinuit in *Pharmacopœa Lond. a. 1721.* ; quin ipse tantus ejus efficacix tribuit, ut profiteretur publice per plus quam triginta annos millies eo usum fuisse, nec in alio quodam morbo æque certum remedium sibi constare, modo ante hydrophobiam exhiberetur (*l. c. p. 119.*) . An toties ipse malum scrutatus medelam illi attulit? anne potius alii sæpius eventum faustum illi narra-verunt? an contra numerum ægrorum certum pro incerto ad practitorum bene multorum non satis laudabilem morem, significavit? nonne subinde vulnus veneno caruit, quod pro venenato habitum fuit? nonne subinde sociata plurium administratio præstitit, quod pulvis antilyssus solus præstare non valuit? Id saltim concludi ex ejus effato poterit, pluries voto suo illum respondisse. Iste curam aliquando vulneris habuit, illud apertum diu servando mercurio præcipitato rubro cum unguento Basilici mixto, aliquando illam neglexit, non opus esse ejusmodi severitate arbitratus. Vena in brachio secta pulverem administravit ex drachma una lichenis hujus & drachma dimidia piperis nigri
qua-

quatuor continuis diebus mane cum dimidia mensura lactis vaccini. Adjunxit balneum frigidum fontis vel fluvii omai mane per mensem, dein per alios quatuordecim dies ter quavis hebdomade. Pellendo lotium præcipue vim suam exercere judicavit. En ejusdem methodum; de cujus præstantia civium ejusdem sententia valde variat. Jo. Fuller subscribit liberaliter pulveris efficaciam ex propria aliorumque experientia (*Phil. Trans. vol. 4. p. 272.*). Multos frustra eundem ingessisse queritur cl. James (*Treatise on canine madness, p. 227.*), alios tamen sibi obvios recuperasse inde salutem asserit, ita ut inconstantiam tantummodo eum arguat. Multum quoque tribuit illi cl. Layard (*on the Bite of a mad dog, p. 73. sq.*) sed si in historias concinnatas inquiras, alia commoda non fuisse exclusa deprehendes. Favet illi casus, a cl. Bönnecken (in *Fränk. Samml. vol. 1. p. 494.*) de infante in manu commorso recensitus. Item in quinque hominibus se tentasse ex voto exponit pulverem dosi scrupulorum quatuor cl. Willemet (*Lichenogr. p. 24.*). Ast adversatur præconio puer, qui per quadraginta dies mane & vesperi pulveris drachmam ingesserat, & decies maris balneo sese immerferat, sed nihilominus tamen post novendecim menses hydrophobus periit (*Méd. Essays of Edinb. tom. 5. P. 2. p. 984.*) Ita destituit Werlhofium (*Wich Mann Diss. de venenis, p. 33.*) eventus, licet, ut facile a tanto viro præsumi potest, sollertiam nihil abserit. Et in Anglia jam fere omnem fidem hoc remedium amisit (*Chirurg. Pharmacy, p. 86. 165.*).

Omissus igitur pulvis antilyssus ex novissimis Pharmacopœis Britannicis, qui olim *Pb. Lond. p. 86. & Pb. Edinb. p. 71.* locum obtinuerat. Memoriam rei adhuc servat *Pb. Wurt. p. 145.*

Pharm. MUSCI PYXIDATI Herba.

566. **LICHEN COCCIFERUS**; scyphifer simplex integerrimus, stipite cylindrico, tuberculis coccineis Linn. *Spec. pl. p. 1618.* Coralloides scyphiforme tuberculis coccineis Jo. Jac. Dillen. *Hist. musc. p. 82. tab. 14. fig. 7.* Jo. Bapt. Jos. Dillen. *Dissert. de lichene pyxid. fig. 3.* In sylvis sterilibus & in truncis putrescentibus arborum.

Lichen pyxidatus a. *simplex* Weiss *Pl. crypt. Gott. p. 84.* Lichen coralloides caule simplici pyxidato nudo, marginibus integerrimis Scop. *Flor. Carn. p. 86. n. 5.* A Linneo non notatus. Icon: Jo. Bapt. Jos. Dill. *Dissert. de lich. pyxid. fig. 1.* (in aqua tamen margo non integerrimus, sed crenulatus). Sratio eadem.

Lichen pyxidatus: scyphifer simplex crenulatus tuberculis

fulcis Linn. *Spec. pl.* p. 1619. Lichen pyxidatus b. *tuberculatus* Weiff *l. c.* p. 83. Coralloides scyphiforme, tuberculis fulcis Dill. *Hist. musc.* p. 79. *tab.* 14, *fig.* 6. Statio eadem.

Auctore Linneo (*Mat. med.*) priorem speciem præposui. Alii officinis destinant reliquas. Est qui Licheni fibrato L. (Dill. *Hist. musc.* pag. 84. *tab.* 14. *fig.* 8. 9. Jo. Bapt. Jos. Dill. *Dissert. de lich. pyxid.* *fig.* 2.) virtutem medicam præcipue tribui narrat (Vogler *Diss. de musc. & alg.* p. 31.), nescio, qua auctoritate. Tanta inter hosce & reliquos lichenes scyphiferos affinitas obtinet, ut pro varietatibus quidam habuerit, quos Dillenius & Linneus species faciunt, quin in uno eodemque individuo formæ scyphorum observatæ, alias diversis speciebus tribui solitæ (Hagen *Hist. lich.* 115.). Tanto igitur minus vitium committi potest substituendo alterum alteri dictorum lichenum pro usu.

Titubantem Musci pyxidati officinarum in medicina famam sustinent nova aliquot experimenta: unde non dubito ejus in hoc medicaminum recensu mentionem facere. Sub herba præter scyphos, floris vices agentes, intelliguntur foliola suberecta approximata glauco viridia speciem cespitibus formantia.

Sapor initio herbaceus, dein manifeste amarus, aliquantum ingratus. Silentio transiens quæ destillatione sicca elicitæ (Jo. Bapt. Jos. Dill. *Dissert. cit.* p. 24.), commemoro modo, aquam destillatam ingratum odorem instar lichenis ipsius præ se ferre, saporem autem amaricantem; decoctum mucilaginem dejicere saporis amarescentis (*l. c.*), lichenis pyxidati uncias quatuor extracti aquosi primi largiri drachmas tres; tincturam spirituosam esse valde amaram; ex uncis lichenis quatuor extracti spirituosi pr. modo drachmam unam emergere; uncias lichenis quatuor largiri cinerum unciam dimidiam cum drachmis duabus; vitrioli martis solutione infusum ejus fuscari: adstrictionis vim in carnem exserere cortice Salicis efficacior, sed debiliorem Thea bohea (*Diss. cit.*). Mucilage, quæ inest, nutriendi vim, & amaritæ & adstrictione roborandi efficaciam exserere, facile ex dictis cognoscitur.

Est in tussi convulsiva specificam aliquam potestatem exercere, non nisi præcæcis experimentis evinci potest. In Anglia primum hocce nomine inclaruit. Willisii (*de medicamentor. operationibus*, p. 62.) tempore familiare in dicto morbo ibidem remedium fuit. Commendat illum ipse in pulvere, ita ut musci pyxidati drachma una cum sacchari serupulo uno mixta bis de die caperetur, item decoctum ejus vel lacte vel aqua factum ad drachmam unam pro una dosi; syrupum quoque deprædicat ex decocto ejus saturato paratum. Quibusdam cerevisia tenuis pro menstruo sicque vel

vel alio vehiculo catarrhum pertinacem leniri vel sanari legitur (Raii *Hist. pl. tom. 1. p. 113.*) . Huxhamus (*Oper. ed. Reebiel. vol. 1. p. 100.*) vero, si quid valeat, id præstare arbitratur vi adstringente adeoque corroborante, qua in re cum Willisi judicio congruit. Non plane spernit vim specificam in tussi convulsiva cl. Theod. Forbes (*Diss. de tussi convuls. Edinb. 1755. in Gött. Anz. 1756 p. 31.*) . Nostro vero tempore præprimis in experimentis de hac virtute capiendis follers cl. Van Woensel fuit, cujus curæ Petropoli quadraginta pueri quinque vel septem annorum commisi erant, tussi convulsiva dira correpti; iste reliquis frustra tentatis decoctum lichenis hujus syrupo Menthæ mixtum dosi duarum unciarum exhibuit. Mitius affecti intra hebdomadem, gravius nonnisi post duas hebdomades convaluerunt; nec nisi unus tabe periit (*Hist. de la Sec. R. de Medicine, vol. 2. pag. 295.*) . Pari fortuna fœmina honoratior, tussi sicca cum puitoso sreatu diu tentata, lichenem ingessit (*l. c.*) . Moguntia decoctum ejus tam cl. Jo. Bapt. Jos. Tillenius quam ill. Strack in tussi pertinaci phthisique egregio successu exhibuerunt, de quo histeriæ per partes enucleatæ existant (*Dill. Diss. cit. Cas. 1. 4. p. 39. sq.*) . Quindecim ultraque casibus lætatur cl. Willement (*Lichenographie Mem. 1. p. 27.*), se decocto, edulcato Erysimi syrupo, & ad tres uncias dato, tussim inveteratam sedasse, qui & in tussi hysterica laudat. --- En igitur vires istis lichenis Islandici analogas.

Pharm. ROCCELLÆ Herba.

567. LICHEN ROCCELLA: fruticulosus solidus aphyllus subramosus, tuberculis alternis Linn. *Spec. pl. p. 1622.* Fucus marinus Roccella tinctorum C. B. Coralloides corniculatum fasciculare tinctorium fuci teretis facie Dill. *Hist. musc. p. 120. tab. 17. fig. 39.* Alia imago: Regnault. *Botan. Orseille, in eadem tabula, quæ repræsentat La Coralline de Corse, d. e.* Innascitur copiosissime rupibus insularum quarundam Archipelagi (Tourn *Voyage du Levant, vol. 1. p. 89.*), cui dicitur Lichen Græcus Polyoides tinctorius; item insularum Africae nonnullarum occidentalium, præcipue Canariarum & Capitis viridis. Crescit & insula Magdalensæ, Senegalix proxima, in littore Mauritanix, Sicilia, insula Elba.

Ut fidem supra (*Vol. 4.*) datam liberem, quædam de hoc lichene subjungere oportet ob colorem cœruleum; Lacmus, & medicis notatu dignissimo. Πουρτιον φυκος Theophrasti (*Hist. plant. lib. 4. c. 7. ed. Stapel. p. 403.*), φυκος θαλασσιον Dioscoridis (*lib. 4. c. 95.*), Phycos thalassion Plinii (*Lib. 26. c. 10. L. 32. c. 27.*) . Sæpe huic Lichen fuciformis Linn.,

præcipue in Canariis reperiendus admiscetur (Dill. *l. c.* pag. 169.). Non latuit Veteres usus tinctorius, in commune autem commodum in Europa, quantum apparet, modo Florentinorum sollertia ineunte seculo decimo quarto tractus, postquam ejus primam cognitionem una cum lichene ipso ex Oriente hauserant. Dein detectis insulis Canariis commodius visum, ex istis Roccellam petere. In iis, qui potestati regis Hispaniæ subsunt, ad reditus regios pertinet. Item hodie largus ejus com meatus ex insulis Capitis viridis fit. Mercatores tamen nec hodie omnino negligunt alias terras, in quibus provenire supra indicavi. Tinctorum lichenum non integrum coemunt, sed in pastam subactum (Orseille en pate Gallis), quæ si sicca est, terram obscure violaceam refert, sparsim maculis albidis distinctam. Quomodo hæc pasta paretur Imperati (*Hist. nat. lib. 27. cap. 9.*) & Micheli (*Nov. plant. gen. p. 78.*) indicarunt, scilicet maceratione pulveris Roccellæ in lotio, addita Soda. Hac tinctura sericum & lana imbuuntur ad colorem purpureum obtinendum. Sed & alii præparationis modi existant (Conf. Willemet *Lichenograph. econ. p. 3.*).

Quæ de præparatione pigmenti cœrulei Lacmus ope hujus lichenis innotuerunt, supra jam (*Appar. med. vol. 4.*) exposui.

Pharm. MUSCI ARBOREI Herba.

568. *LICHEN PPLICATUS*; filamentosus pendulus ramis implexis, scutellis radiatis Linn. *Spec. pl. p. 1622.* Muscus arboreus, Usnea officinarum C. B. Usnea vulgaris loris longis implexis Dill. *Hist. musc. p. 56. tab. 11. fig. 1.* Dependet ex arboribus sylvarum densiorum, præsertim fagetorum ramis.

Possiet sine magno damno ex recensu hocce abesse, nam exolevit omnino, nec tanti sunt, quæ præstare illum hætenus constitit. Lappones partibus longo itinere pedestri excoriatis eum imponunt (Linn. *Fl. Lapp. p. 348.*). Sic hæmorrhagias externas fisti pulvere insperfo legimus; vix crediderim alias quam leviores, adjuncta compressione. Exsiccante & leviter adstringente vi videtur suppetias hæc ferre. Pulveri cyprio præterea idoneus habitus.

F U C U S.

LINN. *Syst. veg.* p. 811. *Gen. pl.* p. 567.

Pharm. QUERCUS MARINA.

569. FUCUS VESICULOSUS; fronde plana dichotoma costata integerrima, vesiculis axillaribus geminis, terminalibus tuberculatis Linn. *Syst. veg. ed.* 14. p. 966. Gmelin *Hist. fuc.* p. 60. Fucus marinus s. Quercus maritima vesiculas habens C. B. Fucus quercus marina dictus Basteri *Opusc. subsec. tom. 2. tab. 11. fig. 1. 2.* Depictus etiam cernitur in cl. Russell *de tabe glandulari Dissert. tab. 7. fig. 1.* Ad littora Balthici maris & Oceani creberrimus, ubi rupibus adheret, item lapidibus, qui, dum fucum hunc aliosque ibidem reperiundos undæ aluunt, repetitis continuo agitationibus sensimque ad littora appelluntur & fundi maris profunditatem in detrimentum navium & munimentorum imminuunt.

In locis maritimis simum ad stercorendos agros impertit haud spernendum, dum in acervos collectus computruit (Linn. *Olandska och Gotblandska Resa*, p. 59. 201. *Skanska Resa*, p. 320.). Teguntur eo tuguria, ubi loci opportunitas id concedit, & cum argilla compactus isti majorem tenacitatem in parietum usum conciliat, ita cunis in vices straminis immittitur & coacervatim congestus sepimenti instar est (Ejusd. *Sl. och Gotbl. Resa*, p. 69. *Skanska Resa*, p. 211.). Siccatus pro ligno comburitur, sed fœtore valde molestus est (Ejusd. *Sk. Resa*, p. 216.). Adpersa farina suum pabulum constituit (Kalm in Linn. *El. Succ.* p. 430.). Aliud commodum œconomicum alibi jam commemoravi (*Appar. med. vol. 4.*), nempe speciem Sodæ a Gallis Soude de Vatech, ab Anglis Kelp, dictum, inde parari: sed simul monui, non carere illam suis vitiis.

Decocto hujus fuci aqua facto utuntur Kamschadalenses in diarrœa (Steller *Beschreibung von Kainschatka*, p. 95.). Id quod vero illum celebrem in re medica reddit, est confirmata a pluribus, in glandularum obstructione chronica referanda, efficacia. Quam ipsam primum exploravit cl. Richardus Russell (Vid. *Appendix de Quercu marina* in Ejusd. libro *de tabe glandularum*). Circa equinoctium vernum vesiculæ, quibus hic fucus distinguitur, turgescunt humore quodam saponaceo, qui postea pedetentim ad Julium usque mensem spissescit, donec vesiculæ crepent (*l. c.* p. 151.). Liquor iste recens manibus illitus cutem detergit levemque

& mollem reddit. In scetorem vero mora transiens palmam sensu pungente stimulat, digitorum extrema corrugat, tumorem glandularum discutit sub ejusdem declinatione. Volarum colorem tum in viridem convertit. Evaporatione ejus facta sal acre pungens emergit. Facilius colligitur liquor iste vesiculis dictis in aqua marina servatis. Harum liquore suo repletarum libræ duæ cum aquæ marinæ libris duabus per dies decem vel duodecim repositæ, donec liquor mellis spissitudinem induat, post colationem offerunt liquorem, quo bis vel ter quotidie tumores utiliter fricantur, in declinatione præcipue, unde durities discutitur (Russell *l. c. p. 74.*). Ipse fucus recens avulsus prodest morbo decrecente, dum tumores eo perfricantur (Russell *l. c. p. 151. 156.*).

Præcipue autem ad medicam suppellectilem pertinet fucus in cinerem nigerrimum calcinatus, qui nomine æthiopsis vegetabilis ore capitur, & viribus spongiam istam æmulatur, quin huic antecellere longe creditur (Russell *loc. p. 152.*), cujus & extra loca mari vicina adhibendi opportunitas.

Paucis modo partes analysi chemica eruendas declarat cl. Russell nempe hisce verbis: continere stirpem in cineres reductam salem marinum bituminosum ustum, salem alcalinum sulphureum cum nativo suo post quam igne desiccata sapone. Exactius & genio sæculi accommodatius enunclearunt abditas partes alii quidam recentiores (Delius in *Diss. de Aethiops vegetabili* resp. Mejer, *Erlangæ 1774. p. 9. sqq.* Modelius in *Gmelin Hist. fucor. p. 45. sqq.* Macquer & Poulletier De La Salle in *Diction. de chem. tom. 2. p. 534.*). Itaque fuci hujus (Vid. Delius *l. c.*) uncia una Aethiopsis grana nonaginta dedit. Sapor ejus subsalsus & sulphureus ad eum accedens, quem hepar sulphuris edit. Magnes plures particulas attrahit. Ex drachma una æthiopsis grana viginti duo salis elixivatione cum aqua eruuntur. Hoc ipsum plurimam partem constat ex acido salis marini copulato cum terra selenitica (s. alumine muriatico Caubii), cui accedit sal marinum ipsum & parca quantitas salis mirabilis Glauberi. Ut igitur in æthiops vegetabili omnia ea salia delitescant, quæ Gaubius in scrutinio aquæ marinæ detexit. Carbo vero hujus stirpis ope salis præcipue Glauberi & selenitici speciem sulphuris constituit. Ex aqua marina, cui nutrimentum suum hic fucus debet, hæc partes præcipuam originem traxisse hæud ægre cognoscitur. Hinc & aliis fuci suppare efficacia videntur esse. In comparatione tamen Spongiæ ustæ cum æthiops vegetabili varium discrimen obtinet (Delii *Diss. cit. p. 18.*).

Tædet subtilius ex hisce vim hujus fuci in corpus humanum explicare, lucem tamen non obscuram hæc analysis accen-

cendit virtutis resolventis glandularum infarctus, diureticæ, nec ob vestigia ferri latentis tonica virtus deesse omnino potest.

Data hujus æthiopis drachma una in pulvere. Dosi larga nauseam ciet (Russ. l. c. p. 152.). In casibus a cl. Russell per partes expositis crebrius memoratur externa fuci administratio, de qua supra dixi, quam interna. Dum vero in formulis comparet, miror, quod alia multa addiderit, ut flores sulphuris, æthiopem mineralem, os sepiaë ustum, vel subjunxerit nominatim aquam marinam, unde meritum ejus singulare dubium evadit. --- Cl. Baster (*Opusc. subsæciv. tom. 2. p. 121. sqq.*) vero se sæpius profitetur effectum ex hoc fucò salutarem in scrophulosis morbis una cum cl. Gaubio & Van Visuliat expertum esse, & cum in finem miscelam ex aquæ marinæ unciis viginti quinque, salis Quercus marinæ uncia dimidia & syrupi cujusdam (e. c. Violat.) unciis tribus adornasse, cujus unciaë tres vel quatuor ter vel quater de die vacuo stomacho sumtæ; imposito simul Emplastro de Labdano vel simili, cui quarta pars hujus salis admixta fuerat. Sic & in Belgio a celebri medico deglutitio difficilis abintumescencia & induratione glandularum œsophago vicinarum æthiopis vegetabilis ope devicta fuit (Van Geuns in *Verbandel. door. ds Holl. Maatschappye de Weetens. te Harlem. XI. Deel, vol. 11. p. 170.*).

Deprædicatur insuper ut dentifricius ad detergendas dentium fordes & corrigendam gingivarum in scorbuto laxitatem (Russ. l. c. p. 153.).

Pharm. HELMINTHOCHORTON s. CONFERUA HELMINTHORTOS sive CORALINA CORSICANA s. CORALLINA RUBRA s. CORALLINA MELITOCORTON Ph. Genev. item LEMITHOCHORTON sed perperam.

570. FUCUS HELMINTHOCHORTON; De La Tourrette in *Journ. de Physique* 1782. Sept. cum tab. 1. fig. 1. 10. Ob compagem cartilaginofam & cognationem cum reliquis variis fucis, qui vesica destituuntur, fucis potius quam confervis accensendum arbitror. Est Carolina minima bifida s. Mufcus coralloides bifidus Barrel. fig. *Plante per Galliam, Hisp. & Ital. observ.* p. 120. tab. 1276. n. 3. Lemithochorton vel Coralline de Corse *Gazette de Senè* 1777. p. 20. n. 5. tab. 2. (De La Tourrette). Conserva helminthochortos; dichotoma uncialis, rufescens, ramis horizontalibus Schwendimann *Diff. Helminthocherti Historia, natura atque vires, Argent.* 1780. p. 9. Præterquam didis locis depicta quoque hæcce alga existat in Regnault *Botan.* sub nomine La Coralline de Corse a. b. Patria huic hætenus unice Corsica

assignata fuit, ubi rupibus mari inundatis, item aliquando lapidibus & conchyliis in littus coniectis innascitur.

Est alga pollicaris circiter, constans ex fibris multis tenacibus, cespites s. fasciculos formantibus, luteo rufis vel fuscis, intricatis ramosis, ramis basi horizontalibus, superne erectis subulatis, apice bifidis vel trifidis, in divaricatione nodosis. Non facile potest confundi cum Corallina officinali L. s. Musco corallino officin., a qua ut & nomine distingueretur, praesens haecce Corallina rubra dicta fuit, voce Corallinae albae alteri servata. Quae ipsa altior crassior, subbipinnata fragilis, articulata & alba, sub dentibus fridorem excitat, infra in animalium recensu curatius pendenda.

Quod transfertur Helminthochorton modice tenax est, odoris ingrati, ut stirpium marinarum, saporis manifestius salis. Adhaerent illi saepe fragmenta Madreporarum, conchyliia exigua vel ejus particulae, arena & similia heterogenea, quae saepe vix separari possunt, antequam in uium vertatur. Aquae immersum partes implexas explicat & nonnihil intumescit, & sensim colore rufo exiit. Injectum carbonibus candentibus strepitum excitat levem cum odore vegetabili. Infusione cum aqua non solum sal, sed mucilaginis multum eruitur (Schwendimann *l. c. p. 11.* Happ *Diff. verm. intest. hom. historia*, p. 47.). Est, qui nullum aliud sal, quam marinum illi inesse agnoscit (Happ *l. c. p. 47.*). Addit vero alius majori salis communis copiae sal Glauberi, seleniten atque alcali fossile cum non parca terrae inertis portione (Schwendimann *l. c. p. 13.*). Fuci hujus unciae duae exhibent extracti aquosi primi drachmas quatuor cum dimidia, badii coloris inodori salis & extracti resinosi secundarii vix grana sex. Ex eodem fuci pondere nonnisi extracti resinosi pr. grana quindecim elicita (Idem *p. 13. sqq.*). Mirum, quod cl. Happ (*l. c. p. 47.*) nihil resinosi detexerit. Infusa aquosa inspissatione valde mucilaginosa apparent. Destillata inde aqua tam odoris quam saporis expers est, residuum liquidum evaporatum gelatinam flavescens offerit (Happ *l. c. p. 47.*).

Et haec quidem stirps nostro tantum tempore extra Corsicam celebrata fuit, licet pluribus saeculis antea incolis insulae contra vermes intestinales usu venerit. Etenim expugnata armis Gallorum insula in nosocomiis militaribus a. 1775. tentata fuit. Famam dein ejus auxerunt cl. Stefanopoli, natione Graecus, nosocomii militaris, quod Ajacii Corsicae fuit, Chirurgus, atque cl. Fleury, pharmacopola ejusdem nosocomii, scriptio, & venditione ejus per omnem Corsicam facta. Unde in Gallia annis subsequentibus hinc inde experimenta capta, quorum successum persequuntur recens

sus quidam de rebus medicis ibidem edi soliti (*Gazette de Santé* 1777. ad 1779. Vid. loca cit. a cl. Schwendimann, p. 4. sqq. nam ipsi mihi hi non suppetunt. Cfr. De La Tourrette l. c. p. 1.), aliæque scriptiunculæ (quarum mihi copia non facta est, memoratæ a cl. Schwendimann) haud sine testimonio honorifico. Accesserunt dein plura ab Argentoratensibus medicis cl. Lobstein, Jo. Jac. Spielmann, Hermaan, Schwendimann (l. c.) & a cl. Gyser, medico Pforzheimensi (Schwendimann loc. cit. p. 18.), suscepta, Nec alibi in Germania sese subtraxit omnino practicorum attentioni, quemadmodum publice de hac enunciata, quibus unice inhæreo, declarant: prout & in pharmacopoliis lautius instructis hodie præsto est (V. Balding n. *Magaz. für Aerzte*, vol. 6. P. 2. vol. 7. P. 1.).

Præmonendum ante omnia, lumbricis præcipue adversum esse, nec nisi raro in tæniis (De la Tourrette l. c. p. 1.) & ascariides vim exferere. Secessit tamen casu quodam una cum lumbricis copia vermium cucurbitinorum, sed remanente dolore circa præcordia, tæniæ imputato (Schwendimann loc. cit. p. 26. *Obs.* 2.), etiamsi dupla dosi exhiberetur. Item ex puero trienni lego ingentem copiam ascariidum una cum lumbricis expulsam (Gyser in *Diff. cit.* p. 23. *Obs.* 2.). Lumbrici vero magna subinde caterva ejus ope ejecti, celerque ejus vis est, ut jam intra nycthemerum primum post præbia bina vel terna vivi plerumque eliminentur & continuatione ejus facta copia saburræ everratur. Infantili æque ac adultæ ætati accommodata medela est. Et sufficit sub variis morborum larvis, quas induere solet verminosa ista labes; quorsum spectant casus bini pleuritidis (Suneire in *Journ. de Medec.* tom. 52. p. 331. *seq.*), colicæ (l. c. p. 336.) & epilepsiæ verminosæ (Schwendimann 5. ex *Gaz. de Santé*). Septemque adeo eorundem parentum liberi hisce hostibus erepti fuere, materque simul, etiamsi gravida, vim salutarem inde experta est (Schwend. l. c. p. 27.). Nec displicet sapor odorve, ut multorum aliorum anthelminticorum, quæ eo fastidium pariunt, quin varia pro lubitu ægri forma absque jactura virium exhiberi potest. In dosi non facile peccari potest, quoniam etiam solito major non nocet.

Capi potest in pulvere cum aqua, lacte, syrupo quodam, vel misceri melle sive butyro sicque pani illitum ingeri, qui modus ad fallendos infantes non omnino spernendus est, magisque mihi placet, quam ars, qua intra placentulas, bellaria, rotulas, trochiscos absque necessitate (Conf. exempla in *Gazette de Santé* 1777. n. 26.) abditur. Infanti quarto hinc minori assignantur grana duodecim ad triginta sex; ab hoc anno ad decimum scrupuli duo ad drachmam integram

gram exhibentur; majoribus natu drachma dimidia ad duas usque conducit (Schwendimann *loc. cit.* pag. 34.). Commo- dum est in electuarii formam ope mellis redactum. Sed vul- go substituitur infusum vel decoctum, aqua paratum, ita ut istud majorem, hoc minorem Helminthochorti quantitatem sibi vindicet. Nempe coctio plus salis evolvit. Solent quo- que Galli plerumque decocto uti; e. c. sic: Helminthochor- ti unc. β coqu. c. aquæ font. unc. vj Colat. c. expressione unc. iv add. Mell. despum. unc. i., vel Sacchari q. s.; pro dosi esto decocti uncia una. Infusum fieri potest cum aqua fervente, digestionem per aliquod tempus protrahã, post colationem lacte & si placet saccharo miscendum, vel solo melle vel syrupo edulcandum. Delicioribus profuit deco- ctum instar clysmatis adhibere (Martin *Recueil de differens remedes*, p. 5. apud Schwendimann p. 35. *Journ. encyclope- dique*, tom. 8. P. 1. p. 510.). Sufficiunt plerumque præbia tria quantitatis dictæ Helminthochorti, aliquando plura re- quiruntur. Tempus illud capiendi commodissimum matuti- num est, aliquando vespertinum jungitur. Connubium cum purgantibus efficaciam auget, cujus exempla varia quoque proposuit cl. Jadelot (*Pharmacopœe des Peuvres*, p. 47. form. 1. & 2. p. 151. *bol. vermifug.*).

Nolo in conjecturas memet dimittere, quibusnam viribus vermibus infestum sit. Salina, & ipsam aquam marinam, multum in hosce alias valere quidem movimus, sed vix nisi majori copia vel diu continuata ingerantur. An mucilago in hoc fuco admixta efficit, ut salinus stimulus tanto tenacius sese vermium sensili corpori adfigat?

Nimium omnino est, Helminthochorto palmam in fugan- dis lumbricis tribuere. Nempe manifeste subinde in uno eodemque ægro alia efficacia eminuerunt (Behrends in Bal- ding. *n. Magaz.* vol. 7. P. 1.). Sufficit dignum esse, ut in suppellectilem medicam recipiatur, quum vitiis aliorum bene multorum vermifugorum careat.

Syrupus melitocorti *Ph. Genev.* p. 91. adhuc notandus est Helminthochorto, saccharo albo, aqua fontana paratus, qui ad spissitudinem densam coctus & refrigeratus in gela- tinam coagulatur.

C O N F E R V A.

Linn. *Syst. veg.* p. 818. *Gen. pl.* p. 567.*Pharm.* CONFERVA RIVULARIS.

571. CONFERVA RIVULARIS ; filamentis simplicissimis æqualibus longissimis Linn. *Spec. plant.* p. 1633. Conferva fluviatilis sericea vulgaris & fluitans Dill. *Hist. musc.* p. 12. tab. 2. fig. 1. Depicta quoque in *Fl. Dan.* tab. 881. ubi binæ figuræ microscopio auctam eam repræsentant, item in Ingenhousz *verm. Schriften phys. med. Inhalts von Molitor* vol. 2. tab. 2. fig. 12. quæ pariter lente ampliata eam sistit. In rivulis pacatioribus & stagnis.

Quod præter consuetudinem hanc stirpem inter medicamina recipiam, non ideo fit, quod Plinius (*Lib. 27. cap. 9.* ad fin.) eam extus applicatam, & quoties marcesceret, aqua humectatam ultra modum laudat, tanquam remedium ad conferruminanda ossa contracta idoneum : ad plurimorum enim mentem hæc ipsa Conferva Plinii existimatur. Sed recentiori tempore idonea habita ad conclavia aere puro s. dephlogificato replenda.

Articulata sub microscopio comparent filamenta ista, pelucida, cava, & copia exiguorum rotundorum & ovatorum corpusculorum repleta, quæ materie viscosa magis vel minus viridi irretita sunt; fila si dissecantur, corpuscula dicta ex extremis divisim erumpunt, viscosa materie adhuc obvoluta, dein passim libere aquæ innatantia, & hæcce initio licet motus omnis expertia sint, post sex vel septem dies motum exercent progressivum, unde ad vitæ usuram concluditur. Sed horum naturam originem effectus ulterius persequi, ab hoc loco alienum est, Ingenhouszii (*l. c. p. 218. seq.*) autem indagine dignissimum argumentum.

Quod analysi chemica alcali volatile inde erui, ut ex animalibus corporibus, feratur (Ingenhousz *l. c. p. 235.*), pugnat cum aliis experimentis, quibus expresse nonnisi vegetabilibus particulas communes illi inesse edocemur (*Georgi in Act. acad. sc. Petropolit. 1778. P. 1. p. 225. seq.*).

Ad aliud caput de speciebus aliquot aeris artificialis pertinet, enucleatius de aere dephlogificato, ejus natura, fontibus variis & beneficio in corpus humanum, exponere. Ex multis quidem ille corporibus extricari potest, sed vel purior vel majori copia vel minori opera eruitur ex nitro, mercurio præcipitato rubro, minimo, magnesia nigra. Scantent quoque eodem stirpes bene multæ, folia scilicet car-
nosa-

nosarum, ut Semperviui arborei, Cacti triangularis, Agaves Americanæ, Semperviui testorum rel. ex quibus, intra campanam aqua repletam arcendo com meatum externi aeris, splendentis solis adjumento bullularum forma ille purus aer erumpit. Liberaliter quoque eundem emittit Conserva rivularis & alia Conserva in fundo receptaculorum aqueorum prognascens (Ingenhouz *verm. Schr. von Molitor vol. 2. p. 58. Conf. Priestley's Experiments and Observations relating to nat. Philosophy, vol. 2. p. 2. sqq.*). Nec destitui isto aere animales partes, experimenta cum serico, lana, plumis, capillis humanis rel. facta, adjuvante vel luce solari vel igne artificiali, edocent.

Conserva rivularis multum hujus aeris erogat, & hieme quidem præstantiorem longe quam æstate, quum e contrario folia carnosa hieme paucillum modo ejus suppedient vixque meliorem aerem vulgari. Tanta vero quantitas aeris dephlogificati hieme colligitur ex Conserva rivulari, ut portio ejus, quæ circiter spatium pollicis unius cubici occupat, intra spatium trium vel quatuor dierum plerumque pollices cubicos duodecim vel sexdecim intra triduum vel quatrimum sole splendente eructet. In aqua cocta, a qua aditus omnis aeris externi ope mercurii intercluditur, non nisi tertio die exundat; in aqua fontana non cocta autem jam primo die majorique longe copia, quo major ambitus stirpis tanto plus hujus aeris obtinetur. Loco plantarum vasis terreis exceptarum confer hanc Conservam in aqua soli exposita pro lucrando aere puro servare (Ingenhouz in *Phil. Transf. vol. 72. P. 2. p. 426. sqq.*).

Si itaque verum agnoscatur, aerem dephlogificatum in respiratione & vita protrahenda summi momenti esse, deliquiis animi s. asphyxiis multiplici fonte exortis subvenire, fulmine ictos excitare, & asthma spasmodicum aliudque a laxitate oriundum, item phthisin pulmonum, levare vel sanare: sane Conservæ huic non exigua laus debetur. Sed tutissimum est caute de beneficiis istis aeris hujus mentem pronunciare, donec illa repetito in morbis tentamine plus fidei acquisiverint.

O R D O L V.

F U N G I.

A G A R I C U S.

LINN. *Syst. veg.* p. 819. *Gen. pl.* p. 568.

Pharm. AGARICUS MUSCARIUS.

572. *AGARICUS MUSCARIUS*; stipitatus, lamellis dimidiatis solitariis, stipite volvato apice dilatato basi ovato Linn. *Spec. pl.* p. 1640. Bolton's *History of Fungusses*, vol. 1. p. 27. cum tab. Fungus muscas interficiens C. B. Mel muscarum venenosum Sterbeck *Theatr. fung.* pag. 214. tab. 22. fig. A. Amanita petiolo annulato, pileo (quæ vox inferi debet) sanguineo, lamellis albis Hall. *Hist. stirp. Helvet.* n. 2373. Micheli *Nov. Gen. plant.* tab. 78. fig. 1. & 2. Gefeinelter Blätterchwamm, Fliegenschwamm, gemeiner Mückenschwamm Hoffm. *Nomenclat. fung.* P. 1. p. 20. Variat pileo coccineo, rubro, albo, cinereo, verrucoso & non verrucoso. In pratis & sylvis frequens.

Acrimonia foetoreque infestus est præ multis aliis fungis hic ipse. Quod muscas necet, denominationi ansam dedit; quæ vis jam quoque Clusio (*Rar. pl. hist.* p. CCLXXIX.) nota fuit, ut qui illum ab istis valde appeti, sed non sine propria pernicie memoravit. Smolandi etiamnum lacte maceratum illum hoc sine adhibent (*Linn. Fl. Svec.* p. 450.). Parem vim exserit in cimices lectularios, dum fungi aliquot autumnno collecti & contusi intra sicile bene tectum in pulvem deliquescunt, qua ipsa ope penicilli omnes rimæ & lacunæ obliniuntur (*Linn. Skanka Rpsa*, p. 430.)

Magis tamen scire interest, quid in corpus humanum efficiat. Inebriat iste comestus, quin in furorem homines conjicit, ita ut nullum periculum reformident, nec ignis nec armorum impetum metuant. Valde probabile est, furorem istum insanum, quem antiquissimo tempore inter septentrionales gentes, nonnulli, qui heroes censeri volebant, contraxerant, esu fungorum hujus speciei fuisse con-

cita-

citatum. Hi sub ista mentis labe erumpente ipsis principibus, quarum res agere illis datum, formidabiles, dum nulli aderant hostes, in innoxios, ruta, corpora vita casta, arbores, lapides, injurias suas exercebant (Conf. Odman in *Vet. Acad. Handl.* 1784. pag. 240. sqq.). Lucem accendit mos, qui adhuc hodie apud gentes septentrionales remotiores, ut Ostiacos, Jakutos, Samojedas, Tungutos, Jukagos, Kurakos, Tschutskos, Kamschadalenses, obtinet, inebriationem sibi gratam ejus ope conciliandi. Quædam harum quotidiano ejus usui indulgent ab uno ad quatuor fungos, Ostiaci unum modo ferunt, vel decoctum ex tribus paratum. Tschutski, quibus gelu proventum hujus fungi denegat, rhenonibus in commutationem datis illum redimunt. Kamschadalenses cum decocto Epilobii illum potant. Effectus autem eo ingesto apud illos hic est, ut exhilarentur, exsulent, cantent, vociferentur, vericulosos de rebus veneris, venatione, heroibus, effutiant, vaticinentur, augmentum virium valde insuetum sentiant, manus hostiles vel aliis vel sibi injiciant, tremore vel & convulsionibus tententur. Furor post duodecim vel sexdecim circiter horas defervescit, huncque excipit virium dejectio, vel jactura perfecta, tandem somnus, ex quo dum expurgantur sensim absque alia mala sequela ad pristinam animi serenitatem redeunt. In senectute autem stupidi evadunt. Ipsum lotium hominum, qui huncce fungum ingesserunt, inebriat; & hujus tetri liquidi haustum largiorem bibunt Schamani Tungusenses, tympana fascinatoria sua pulsaturi, quo epilepsia & reliqua ecstasi, ad cerimoniam illam necessaria, corripiantur (Conf. *Nat. Hist. of Kamschika*, p. 208. sq. & *Georgi Beschreibung aller Nationen des Russ. Reichs* p. 78, 267. 281. 321. 529. 352.). Non multum sane inde incitamenti capi potest ad hunc fungum in morbis tentandum, licet oves fungos juniores hujus generis & recentes depalcantur avide & impune (Bernhardt *obym. Versuche und Erfabr. aus Vitriolund Flegenschwämmen käufige Arzneyen zu verfertigen*, *Leipz.* 1755. p. 327.), & pileus ejus comminutus & lacte ad occidendas muscas commixtus infanti quadrienni præter vomitum & diarrhœam nihil mali crearet (Christ. Goddofred. Whistling *Diss. de virtutibus Agarici muscarii*, *Jen.* 1778. p. 8.). Nec, quæ de virtute medica ejus confiterunt, hæcenus ita confirmata sunt, quin opus esset illam iterum sub incudem revocare. Nostris temporibus cl. Jo: Christianus Bernhardt (*l. c.* inde a pag. 318.) aliquam in fungum muscarium medicorum attentionem movit, qui eundem tam ore captum quam extus admotum aliquot casibus adhibuit. Ejus exemplo prævio incensus cl. Whistling (*l. c.*) plusculos alios addidit. Non totus autem Agaricus, sed
 stipi-

stipitis modo ea pars, quæ terra tegitur (Bernhardt), vel radix usurpatur, quæ partes carere dicuntur nequitia reliquarum, ita inde neque nausea nec vomitus nec temulentia vel alia noxa subsequuta (Whistling *l. c. p. 9.*). Adolescente ætate vel autumnii initio colliguntur hi fungi. Pro eo partium selectu, quem dixi, magna copia fungorum opus est, ut pulvis inde paretur. Nempe remoto cortice, filum per istam stipitis basin trajicitur, & hæc vel aere sicco, vel ad fornacem, siccatur. Pulvis loco calido vel sicco fervari debet, ne humidum attrahat & vitiose cohæreat. Cavendum vero est a fungo acaris exeso, utpote longe ineriori.

Valuit pulvis ore captus ad mitigandam epilepsiam, quin omnino compescendam, licet non omnibus ægris suffecerit (Bernhardt *Obs. 5. p. 324. sq. Whistling Obs. 2. p. 13.*). Ita in complicato malo cum tremore artuum & convulsionibus diuturna continuatione auxilium attulit (Whistling *Obs. 1. p. 10.*). Idem usus internus aliquando etiam in vitiiis externis locum habet. Ita eodem indurationes tonsillæ alterutrius aliarumque glandularum vicinarum dissipatæ (Bernhardt *Obs. 3. p. 321.*), item tumor insignis durusque prope laryngem (*l. c. p. 322. Obs. 4.*).

Ex insperio autem pulvere quotidie bis vel pluries ulcera ex tumoribus duris prognata (Bernhardt *Obs. 1. 2.*), pustulæ corneæ (*l. c. Obs. 6. p. 325.*), ulcus phagedænicum poplitis cum aliis ulcusculis proinquis (Whistling *Obs. 3. p. 13.*), luxurians ulcus ex reliquiis tumoris cystici exsecti (*loc. c. Obs. 4.*), item ulcus ex fractura ossis cum subsequente carie (*l. c. Obs. 5.*) coaluerunt. Sæpe combinato usu interno & externa sollerti pulveris insperione strumæ & fistulæ mali moris evanuerunt (Bernhard *l. c. p. 326.*). Callosas quoque margines ulcerum & fistularum delet (Whistling *l. c. p. 21.*).

Pro dosi pulvis a scrupulo dimidio ad unum ter adeo de die cum aqua ingestus (Whistling). Imo ejus drachma una semel de die cum aceto data, quod connubium dicitur efficacius fuisse quam illud cum aqua (Bernhardt), sed eadem de causa non satis tutum (Whistling *p. 20.*). Bonam spem ciet, si pulvis inspersus nihil doloris excitat; quod si vero ardor in ulcere vel dolor subsequitur, desistendum est, ne inflammationis causa evadat. In exulceratione oculorum, quæ acrimoniam balsam & humectam comitem habet, non confert.

Addo adhuc plerumque internis ejus præbiis alvum moveri.

B O L E T U S.

LINN. *Syst. veget. pag. 821. Gen. pl. p. 568.*

*Pharm. AGARICUS QUERNUS s. AGARICUS
CHIRURGORUM.*

573. *BOLETUS IGNIARIUS*; acaulis pulvinatus lævis, poris tenuissimis Linn. *Spec. pl. p. 1645.* Bolton's *History of Fungusses*, p. 80. c. fig. Fungus in caudicibus nascens, unguis equini figura C. B. Agaricus pedis equini facie Tourneff. *Instit. p. 562.* Battara *Fungor. agr. Avimin. Hist. p. 71. tab. 37. fig. E.* Agaricum igniarium Michel. *Nov. gen. pag. 118.* Depictus quoque in Regnault *Botan. l'Agaric. de Chêne Fl. Dan. fasc. 16. tab. 953.* In truncis variarum arborum antiquarum provenit, ut Quercus, Fagi, Tiliæ, Betulæ, Juglandis, penetratque alte in ligneam compagem. Præcipue in truncis cæsarum arborum & quidem putrescentium enascitur. Est qui eum in viva arbore nonnisi in parte quadam computrescente deprehendit (Montet in *Hist. de l'acad. R. des sc. de Paris, 1762. p. 74.*).

In œconomia claret ob suam pro fornite ignis utilitatem, cui quidem fini & inservit Boletus fœtus fomentarius L. (*Fl. Suec. p. 453.*). Præfertur Tiliis innascens, secundo loco est fagineus (Hall. *Hist. stirp. Helv. n. 2288.*). Alibi tamen fagineum præparatione mollissimum fieri legitimus. Scilicet cultro aufertur cortex durus superior, item pars fistulosa inferior, reliquum, quod quoad contactum mollius longe est, ut laxior fiat fungi textura, lixivio cinerum Fagi coquitur, tum probe lotum siccatur & malleo contunditur, postea in solutione nitri aqua facta coquitur & iterum siccatur; quidam adhuc pulvere pyrio illi colorem nigrum inducunt. Ita scintillis vel foco lentis vitreæ s. speculi concavi facile accenditur, sed serpente tantum igne, non flamma, odore quasi lintei combusti & remanente favilla.

Insulum fungi recentis aqua factum non fuscatur vitriolo martis. Aqua coctus qui Betulis innascitur, largitur extractum mucilaginosum, fere insipidum. Destillatione absque aqua facta una cum phlegmate vario obtinetur oleum empyreumaticum, spiritui lignorum non absimile & ex residuo sal alcalinum fixum. Combustione unciarum sexdecim nonnisi grana quinquaginta octo hujus salis eliciuntur (*Act. acad. sc. Petropol. 1778. P. 2. p. 214. sq.*). Præmittere hæcce non superfluum, ut tanto certius de modo, quo vim medicam jamjam trutinandam exercet, judicare liceat.

Ete-

Etenim magnam celebritatem per tempus nactus hic fungus erat sua efficacia in hæmorrhagiis externis, violenta vulneratione vel dissectione arteriarum, nominatim sub amputatione membrorum, enatis sedandis. Fungus coriaceus pertercinus hæmatodes a Jac. Breynio (*Miscell. nat. curios. Dec. 1. Ann. 4. 5. p. 184.*) dictus omnino hujus loci est, sed veram vim non cognovit, quum modo indicet ex aliorum narratione hæmorrhagiam narium sistere, si cordi ejus particula imponatur, indeque conjicit ad alios fluxus sanguineos quoque valere. Propius rem attingit cl. Jo. Jacob Dillenius (*Ephem. nat. curios. Cent. 7. & 8. p. 344.*), qui sauciatis hirudinum applicatione vasis sanguiferis, & pertinaciter sanguinem fundentibus fungum igniarium vel Bovistam imponi jussit. Nec latuit majores nostros, lamuginem internam Castanearum cortici adhærentem, aliaque mollia ex vegetabilium censu, ut hirsutiem Cydoniorum fructus, Gossypium, seminum pappos, sistere sanguinem ex vulnere urgentem manantem (Reussner in *Welsch. Sylloge curat. & observat. medic. p. 75. sq.*). Fennorum quoque domesticum in hunc finem non novum dici potest Boletus igniarius (*Berg-Försök om gangb. Sjukd. 1754. p. 69.*), quo & a. 1755. Aboæ profluvium sanguinis ex lapsu in puero obstinatum conticuit (*l. c.*).

Non apte igitur cl. Brossard Chirurgus (de la Chatre en Berry) inventor dici potest virtutis hiscæmæ hujus fungi; tamen recentius a. 1750. academiam chirurgorum Parisiensem de ejus efficacia certiore reddidit (Morand in *Mem. de l'Ac. R. de Chirurgie, vol. 2. p. 225.*) præmio quoque auctus. Hic ipse quernum reliquis præfert. Nec alia præparatione fungi opus est, quam quod ablato duriori ab utraque parte tegmine in frustra minora disseceatur, & post desiccationem mallei ictibus emolliatur. Applicatio ea est, quod frustum vulnere paullo amplius imponatur, & huic aliud grandius superdetur, utrumque autem apparatu consueto comprimente arteriam læsam in situ retineatur, non neglecta casu graviori sub initium torcularis applicatione. Brossardi experimenta felicia confirmata sunt a variis aliis Chirurgis Gallicis (Morand, Bouquot, Faget, Rochard, De Mey *Mém. de l'Acad. R. de Chirurgie l. c. Philos. Trans. 1753. insert. cl. Warner's Cases in Surgery, pag. 338.*); a quibusdam etiam in canibus instituta, quorum quidem sanguis facilius coit. Sucefferunt mox exterorum pericula crebra, cll. Sharp, Warner (*Phil. Trans. vol. 48. P. 2. p. 588. sqq. 811. sqq. Conf. Warner's Cases in Surgery, pag. 349. sqq. ubi multi casus, quorum plerique faulti*), Gooch (*Phil. Trans. p. 814.*), Ford, Thurnhill (*Phil. Transact. vol. 49. P. 1. p. 264.*), Acrel (*Chir. Händelser, p. 543. sqq.*),

partim aduersa. Non ualuit modo post amputationem cruris vel brachii, sed & ad compescendum sanguinem ex mamma cancrosa resecta, item prægressa lithotomia, exundantem. In aneurysmate brachi aperto post applicationem fungi hujus arteriæ ad carpum pulsus rediit post viginti horas, quum id modo ligatura applicata fieret ad finem secundæ hebdomadis vel die decimo septimo (Morand *l. c. p.* 225.). Ne autem universaliori iusto vel laude vel vituperio hujus fungi peccetur, distinguendum rite inter diuersa rei momenta est. Scito igitur, licet multis casibus conducatur, multis aliis non sufficere, nec tritum esse satis. Non caret sua uirtute, si arteria læsa super os stabile decurrit, contra quod pressio exerceri potest, ut in arteria temporali, maxillari externa, radiali; caret autem, ubi nulla pressio locum habet, ut in collo, abdomine, vel ubi os uitiose fractura, carie, luxatione mobile euasit, hinc & uix in sclopetariis uulneribus admitti potest. Efficacior est in hæmorrhagia ex minori arteria, & in hominibus debilitatis & pauco sanguine instructis; non uero tutus aperta ampliori arteria, ut crurali, nec in uetis & plethoricis; similiter non sufficit arteria intra cutem vel musculos retracta vel rigida & cantilaginea. Superfunt itaque plures occasiones, quibus hæmorrhagia vel ligaturam vel alia commoda auxilia requirit. Ligaturæ præferendus ceteroquin eo, quod ille absque dolore sistit sanguinem, & stimulo deficiente nec convulsiones pedissequas habet, nec inflammationem nec febrem diriozem accendit, quæ omnia contraria in ligatura sunt, quæ præterea, quoniam usque ad finem remanere vinculum debet, sanationem retardat. Fatentur hæc ligaturæ incommoda praxi crebriori exercitati chirurgi. Nulla stiptica uirtus, qua ipsa arteria contraheretur, huic fungo inest, sed ob mollem & teneram suam naturam præ reliquis uulgo usitatis, ut linteo carpto, charta bibula & similibus arctius officio arteriæ sese affigit, & nouo sanguineo rivo compressione coercito tenacius resistit; quo mollior & flexilior igitur ille est, tanto magis pressioni obsecundat, unde & unicum frustulum sufficit. Thrombus, qui ex hacce sanguinis mora enascitur, nouum a tergo affluentis sanguini obicem ponit. Vitia nimii sanguinis coaguli & coarctationis arteriæ longa ab officio distantia, quæ Parker (*On ligature preferable to Agarie in securing the bloodvessels after Amputations, Lond. 1755.* qui libellus præcipue contra Warnerum exaratus fuit) huic fungo tribuit, non isti sed compressioni per apparatus confectum comitem, me iudice, imputanda sunt, nec arbitror eum iure metuere, ne transsudationem liquidi ex minimis uasis sanguiferis impediatur. Nisi præsto est fungus igniarius, substitui potest spongia uulgaris in exiguum uolumen compress-

pressa vel hæc cera imprægnata, quæ dum, imbibendo liquidum, intumescit, arteriam claudit, quin adhuc firmius affluenti sanguini, quam Boletus ignarius, sese opponit, sed de hisce loco alio uberius.

Hæmorrhagiam narium compescere quoque valet (cl. Willemet in *Nouv. Mem. de l'ac. de De Dion* 1784. 2. *Semestre*, p. 92.), arbitror, intrusus naribus: sed est, qui pulvere per tubulum inflato potitus scopo est (Rochard in *Journ. de Medec. tom. 3. p. 43.*). Paucula quæ de usu fungi hujus interno memorantur, non magni momenti sunt. Eo in decocto dato apud virum sopitus dicitur fluxus sanguinis largus per alvum ex causa scorbutica contingens, aliis multis frustra adhibitis (Rochard *l. c. p. 43.*). Dubius quoque evadit fungi effectus in dysenterix cruentæ casu, utpote quum connubium corticis Simarubæ iniret (Brillovet in *Vandermonde Recueil periodique d'Observat. de Medecine, tom. 6. p. 230.*).

Hic fungus est Lapponum Duzæulet, ex quo conum parant longitudinalis semuncialis, baseos trium linearum vel supra. Hunc instar moxæ Sinensium & Japonensium accendunt, iisdem scopis accommodatum censentes (Harmens & Fiellstrom *Diss. med. Lapponum in Hall. Collect. Diss. pract. tom. 6. p. 728.*).

Pharm. FUNGUS SALICIS.

574. BOLETUS SUAVEOLENS; acaulis superne lævis, salicinus Linn. *Spec. pl. p. 1646.* Boletus *suaveolens*; acaulis semielliptoidicus niveus; supra convexus, byssino villosulus; subtus tubuloporosus, poris rotundis angulatisque; Anisum redolens salicinus Jacqu. *Collect. bot. vol. 2. p. 147.* Boletus *albus*; acaulis pulvinatus lævis, poris oblongis Hudf. *Flor. Angl. ed. 2. p. 626.* Lightfoot *Flor. Scot. p. 1037.* addens poros & rotundos esse. Agaricus villosus & porosus candidus salignus Buxbaum *Plant. minus cognit. Cent. 5. p. 8. tab. 5.* De erste Soort van willige Fungi, Fungus albus saligneus, odore iridis Van Steerbek *Theatr. fungor. p. 251. tab. n. 27. lit. D.* Conf. cl. Enslin Monographia in *Dissert. de Boletis suaveolente* Linn. Erlang. 1784. c. *tab. egregia, recusa tit. Comment. a. 1785.* Specimen, quod coram habeo, colliculis variis supra distinguitur. Villis initio tegitur, sensim exiit, ut lævis appareat. Agarici albi figura, quam Bolton's *History of Fungusses* ad p. 87. sistit, differt tam ab Enslini icone, quam meo specimine haud parum. In Salicibus unice crescit, Sal. alba, fragili, vitellina, amygdalina, & harum

quidem cortice, etiam in Germania, prout vicinia urbis Gottingensis, licet paucissimi botanici Germani ejusdem meminerint. Autumno & m. Octobri quidem emergit per totam hiemem colligendus, vere subsequenteris anni sensim computrescens a vermibus consumitur.

Odorem fragrantem non omnino ingratum spargit, qui fortior est in recenti fungo, quam exsiccato, in quo mihi suburinofus visos est. Quædam individua plus gratiæ spirant. Nonnulli odorem comparant cum violaceo, ut radicis Iridis Florentinæ; alii (Jacqu.) cum odore Anisi vel Scandicis odoratæ. Masticatione longiori subinde sapor sentitur acidulus, postea amaricans, in aliis speciminibus lenis iste amaror unice sese manifestat.

Odor aquæ destillatæ sive ex recenti sive ex sicco fungo paretur, longe debilior est, quam ipsius fungi, nec ullum isti vestigium olei ætherei inest (Enslin *l. c. p. 20.*). Omitto studio expositionem eorum, quæ destillatione sicca eruuntur (*l. c. p. 21.*). Decotione cum aqua odor exurgit huic fungo proprius. Ex unciiis ejus duabus obtinentur extracti aqnos primi drachmæ duæ cum dimidia, inodori fere sed amarulentis subnauseosi & subsalsi; & ex eadem fungi quantitate extracti resinosi primi grana quinquaginta, saporis salii atque amari, odoris manifestioris. Est extractum resinofum multas simul gummosas partes complectitur (*l. c. p. 21. sq.*). Combustus erogat, præter sal alcali, aliud, propius ad sal mirabile Glauberi accedens, item terram siliceam & ferri aliquot miculas (*l. c. p. 23.*).

Vires medicas ex hacce analysi divinare ægrius datur. Ad experimenta igitur practica confugiendum est. Ultra centum retro annos jam in censum medicaminum receptus, nec hodie exul. Est hic sine dubio, cujus meminit. (sub nomine fungi Salicis rufæ) Sartorius (*Misc. nat. cur. Doc. 2. Ann. 1. pag. 310.*), tanquam egregii remedii in phthisi inveterata & deplorata, virtutemque confirmare studet duobus exemplis, quibus mane & vesperi drachmæ duæ cum sacchari tantundem datæ saluti fuerunt, sed non sine conubio lactis caprilli & pultis varii generis. Nec alium fungum, si nomini & adscriptæ virtuti inhæreas, intellexisse existimandus est Bœclerus (*Cynosura Mat. med. cont. 1729. p. 175.*), licet descriptio in alium quadret, dum Salici adnascentem fungum mirifice celebrari in phthisi refert, bis de die ad drachmam dimidiam vel integram cum saccharo cando datum. Servant antiquam existimationem in phthisi pulmonali ulcerosa felicia experimenta nostris temporibus Erlangæ a cll. Schmidel & Wendt (*Enslin Diss. cit. p. 25. sqq.*), instituta. Exhibebatur nimirum electuarii ex pulvere ejus & melle cochlear parvum quater de die, vel & pul-

pulveris ejus scrupulus unus cum lactis sacchari eadem quantitate & æque frequenter, continuatione per plures menses facta. Quos non sanavit omnino, hilce tamen levamen attulit conspicuum, ita quidem, ut aliorum confortium aliquando requirat. Deprædicatur quoque in spasticis morbis (a Schmidelio in litt. ad Wendt *Diss. cit.* p. 29.), horumque in numero nominatim significatur malum hypochondriacum. Et alii successit in asthma spasmodico elestuarium ex pulvere ejus & melle (*l. c.* p. 30.).

Ut in pulverem tanto commodius redigatur, confert obducere fungum antea mucilagine gummi cujusdam, e. c. Arabici vel Tragacanthæ, eademque fungum siccare, vel eum modice siccatum sub trituratione alchole vini humectare (*l. c.* p. 30.).

Pharm. AGARICUS ALBUS.

575. BOLETUS LARICIS; acaulis pulvinatus subtriangularis, convexo compressus, griseus eminentis hinc inde gibbosis fulcisque horizontalibus, poris tenuissimis Mihi. Sic se habet adulta ætate. Boletus Laricis Jacq. *Miscell. Anst. vol. 1. p. 172. sqq.* Descriptionem ampliolem accuratissimam polymorphi hujus pro diversa ætate & insertionis loco fungi concinnavit ibidem vener. Wulfen, exemplis in Carinthia obviis innixus cum necessariis iconibus *tab. 19. 20. 21.* (quarum plures numero ibi exstant, quam in Jacquini *Diss. de Agarico offic. resp. Rubel vindob. 1778.* quæ in *Miscell.* cum variis mutationibus recusa deprehenditur). Paucis commemoravit eum Linn. *M. m. ed. 1. p. 175.* Est Boletus conicus pulvinatus lævis, inæqualis tubulis subtilissimis Gerard. *Flor. Galle-provinc. p. 12.* ubi tanquam varietas Boleti igniarum sistitur. Boletus Agaricum Allion. *Fl. Pedem. tom. 2. p. 351.* Agaricum s. fungus laricis C. B. Micheli *N. gener. pl. p. 119. tab. 61. fig. 1.* Polyporus sessilis convexo-planus, annulis discoloribus fulvis, poris ochroleucis Hall. *Hist. stirp. Helvet. n. 2284.* quæ autem descriptio cl. Wulfen displicet. In nulla alia arbore hactenus quam Larice inventus est, notante jam Bellonio (*de arboribus conif. fol. 26.*), & Matthiolo; nam qui aliis quoque Pinis eum adscribunt, ut Cordus & Anguillara, confusionem cum aliis fungis commisisse videntur. Laricis autem non solum inferiorem aut medium truncum obsidet, sed & partem ejus cacumini vicinam. Arbores modo occupat proceriores annosas rimalque agentes, & in alpihus vel subalpinis montibus crescentes, licet multæ & hujus magnitudinis & stationis eo destituantur, nunquam juniores & humili statione reperundas. Obtinet tamen etiam in truncis larignis præcisus &

jamjam tabescentibus. Et sic quidem in Carinthia sese res habet. Reperitur vero præter hancce regionem in orientabilibus variis ut, testibus Dioscoride & Plinio, in vicinia Bosphori Cimmerii, unde ex Sarmatia in Græciam atque Italiam per multa sæcula translatus fuisse videtur; item in laricetis Rossicis præsertim Duinensibus & Uralensibus, unde per Archangelopolin ad externos mittitur (Pallas *Fl. Ross. vol. 1. p. 3.*); in montibus Veronensibus (Seguierus), alpihus Augultæ Prætorix Pedemuntii, Helvetia (Hallerus), Gallo provincia (Gerardus), montibus Tridentinis (Matthiolus), Hungaricis (Kollar apud Jacqu. *loc. cit. p. 167.*). Fungus vero hicce per plures vitam in larice continuat.

Olim in medicina usitatus ex Oriente Venetias mittebatur. Sed nullum est dubium, quin iis in locis, quæ patriam agnoscit & vicinis, usurpetur indigenus, imo ad remotiora transportetur. Ita Venetiis venditus tempore Matthioli (*Comment. in Discor. ed. Bauh. p. 474.*) fere omnis partim ex Tridentinis montibus, partim Norico tractu, provenit. In Gallia quoque in montibus Delphinatensibus pro usu petitur (Valmont De Bomare *vol. 1. & Geoffroy Mat. m. aliique*). De Sibirico jam dixi. Sunt tamen, qui orientalem etiamnum præferunt (e. c. Lewis *M. m. pag. 21.*), Spielmannus (*M. m. p. 641.*) ex Aleppo optimum peti arbitrat. In Carinthia collectio ejus committitur vel venatoribus vel rusticis, qui autumno vel vere ad cædenda ligna saxosas sylvas adeunt, ubi Larices elegantiores majori copia crescunt. Ibi compages mollior est in juniore fungo, sicciior in adulto, ita in isto superficies colore dilute aurantiaco tingitur, in hocce plerumque initio alba, dein ex albo cineracens vel profundioris coloris, item rimosa est, senescens subsidit variis quasi contignationibus & fascias coloris obsoletioris (non veros annulos discoloris, ut Hallerus indicat) contrahit. Substantia interior primum ex luteolo alba, tandem candidissima fit, desiccata in rudiorum farinam, digitis friabilem, transit. Quidni idem in Boletis laricinis extra Carinthiam locum haberet? Bellonii (*de arbor. conf. fol. 26.*) effatum, quod tam rarus esset hic fungus, ut ex decem millibus Laricum vix una eundem ferret, nimium est, licet omnino frequens non valde sit.

In officinis obvius multiplicem formam gerit, plerumque ad triangulum accedentem, cujus basis inferiora spectat, a postica parte sinum a loco insertionis repræsentat, cui adhæret subinde corticis arboris particula, antice fulcis parallelis, inter quos eminentiæ mox planiores, mox gibbosiores, distinguitur, magnitudinem diversam habet, adeo vero levis est pondere, ut e. c. fungus pedem cum palmo longus

gus ad basin pedalis libras modo tres cum aliquot unciiis penderet. Externe crusta circiter semunciam crassa & rimosa vestitur, compactiori, quam interna medullaris pars, ita ut ungue penetrari nequeat, extus grisea, interius flavescente. Intra hanc medulla comprehenditur albissima, mox spongiosa & fibrosa, quæ facile discerpi cultro potest, item digitis discerpi, quos sub hocce tentamine inquinat, mox in farinam friabilis. Fibræ dictæ ubi adsunt, non per totam longitudinem decurrunt, sed strata varia modo longiora, modo breviora ad lineam usque formant. Vermibus sæpe in officinis eroditur crustam corticalem præcipue devastantibus, verum in ipsa quoque medulla cuniculos egisse deprehendi. Foraminula, quæ characterem generis efficiunt, in basæ superficie vix conspicerè potui, ostiis per se minutis sine dubio siccatione adhuc magis contractis. Figuram & colorem officinalis egregie exprimit icon in Jacq. *Miscell. cit. tab. 20.*

Caret odore, masticatus autem initio dulcis, dein nauseosam acrimoniam & amaricantem saporem imprimit. Frustula ejus flammam facillime concipiunt, prunis injecta quasi oleum exsudant & deflagrant, paucis cineribus relictis. Ex comparatione analysium diversarum chemicarum cell. Geoffroy, Cartheuser, Neumann, licet liqueat, proportionem non ubivis eandem inter partes reconditas obtinuisse: evincitur plurimum inesse resinæ, scilicet secundum experimenta Neumanni (*Chym. vol. 2. P. 1. p. 42.*) medullari parti extracti resinosi ingræte amaricantis ad tres partes ex quatuor, reliquum mucilaginosæ naturæ esse cum terra remixtum, cui extracti aquosi drachmæ duæ cum scrupulis duobus insint. Quam parum virium largiatur aquæ, inde elucet, quod fungus hic etiam post diurnam coctionem plurimum saporis servat, & valde viscidum tenaxque existit. Spiritus vini rectificatus autem tingitur colore luteo & adsciscit ingrætam dulcedinem. Corticem refert cl. Boulduc (*Mem. de l'acad. R. des sciences de Paris 1714. p. 28.*), suppeditare spirituosam tincturam maxime nauseosam ut vel unica gutta linguæ applicata vomitum cieat, quod vero adversatur experimentis ill. Jacquin (*loc. cit. p. 197.*) cum cortice fungi Carinthiaci captis, cui & alia experimenta hujus generis debentur.

Sub confusione tussiculam & nauseam diutius inhærentem excitat (*Jacquin l. c. p. 197.*). Item sternutationem, & oculos irritat (*Neum. l. c. p. 44.*). Quoniam vero per se ægrius in pulverem redigitur: mucilagine gummi Tragacanthæ prius humectari eaque imbutus siccari solet.

Nolo antiquitati usus medici hujus Boleti diu immorari, quam ample fatis excerptis locis ex Dioscoride (*Lib. 3.*

cap. 1.), qui *Αγαρικου* euni vocavit, Galeno, Paulo Aegineta, Plinio, Mesue, excussit cl. Breynius (*loc. cit. S. 3.*). Distinctionis, quam assumerunt inter fungum marem & foeminam, non satis certi limites constant. Uterque in magna apud Veteres existimatione fuit, quin eo utebantur iusto liberalius, ut & a Democrito apud Mesuen familiare Domesticum diceretur, nec morborum selectu congruo, instar alterantis & resolventis medicaminis; qua in re peccatum per plurium saeculorum seriem, quae levitas & ansam multis praeparatis dedit. Utique vera est purgandi vis, quam illi adscriperunt, qua quidem bilem & pituitam evacuare sustinuerunt. Faeces alvinæ inde albæ evadere feruntur (*Linn. Amoen. acad. vol. 9. p. 266.*). Lente vero effectum exercet, nec sine nausea, vomitu & torminibus, drachmæ dimidiæ vel unius, quin, ut quidam volunt, drachmarum duarum supraque pondere, cuius ratio in resinosa tenacitate quaeritur. Unde usus sensim desuevit, ita ut hodie a medicis pro hominibus vix nisi in compositis quibusdam officinalibus pro stimulo augendo praecipatur. Mulomedici vero adhuc eo utuntur ad alvum eluendam, tam per os ingesto, quam in clymate. Alpicolæ circa Garezium, præ vicinitate Laricum Agaricum exsiccatum domi servant, & in pulmento cum Pipere mixtum in omnibus fere morbis sine discrimine adhibent. Alvi movendæ causa & vomitationis excitandæ cum oleo, rarius cum lacte, miscent; ejusque ope expellunt hiradinem minutam cum aquis potatam, dira symptomata apud homines & pecora creantem (*Miscell. Taurin. vol. 3. pag. 203.*); qui effectus potius venenatæ indoli hujus hirudinis, quam morsui, a Jacquino adscribitur. Nec facile cautior imitabitur Rufforum hodiernum morem, qui pro emetico in febribus intermittentibus hunc fungum ingerunt, item revellendiscopo in fluore albo foeminarum (*Pallas l. c.*). Baschkiri & Sibirici inspergunt pulverem ulceribus equorum & boum, quo eadem detergant & verminosam pullitiam deleant (*Ibid.*).

Serius, tanquam commoda in sudoribus colliquativis phthificorum medela, commendatus est. Hujus generis exemplum narrat Haenius (*Rat. med. P. 12. pag. 251. sqq.*), nempe monachi, qui phthificus prævia mulierculæ commendatione in pluribus fausto successu Agarici frustulum quotidie ingestit eoque sudoribus emaciantibus & enervantibus obicem posuit. Quum Haenius unicum modo casum enucleatum sistat, & ne dosim quidem definiat, alios modo ad iteranda tentamina excitare voluisse videtur. Huic consilio studium accommodavit cl. Barbut (*Journ. de Médecine, tom. 47. p. 512. sqq.*), qui triplici casu vim sudores profusos

fos nocturnos coercendi confirmat. Horum unus spectat ad sudores, ex febre continua superstites, sed trochiscorum Agarici granis duobus in pulvere cum cochleari aquæ vesperi per tres dies captis, superbibito aquæ vitro dimidio in operario, sublato. In alio quatuor dosibus trochiscorum eodem pondere & ordine exhibitis cessarunt sudores phthistici. In femina phthifica ad sextam dosin recurrere opus fuit. -- Minus favens de Agarico iudicium format cl. Quarin (*Animadvers. pract. p. 91.*), qui Agaricum (arbitror eum intellexisse trochiscos Agarici) ad duo grana exhibitum contra sudorem colliquantem phthificorum nunquam salutarem se reperisse, sed oppressionem pectoris adeo potius inde auctam fuisse, testatur.

In pulvere solus non fidus ob causas dictas Veteres eum cum vino, aqua, aceto, mulso, dederunt. Est qui optime in infuso vinoso a drachma una ad duas imo unciam dimidiam præcipi putat (*Cartheus, Mat. med. vol. 1. p. 589.*). Ita additamentum aromatis commendabile visum est (*Breyn. l. c. p. 23.*).

PRÆPARATA ET COMPOSITA.

Trochisci de Agarico a Mesue memorati, in paucis dispensatoriis pharm. hodie obvii. Qui in *Cod. med. Paris. p. 605.* existant, Agaricum & Zingiber complectuntur.

Extractum Agarici *Pb. Würm. p. 88.* Est resinofum.

Extractum panchymagogum Crollii *Pb. W. pag. 94.* Inter tot alia drastica & Agaricus.

Pilulæ Hieræ cum Agarico *Pb. W. p. 139.* Inttat farra- ginem Agaricus trochiscatus. Hodie obsoleti.

Pilulæ mastichinæ *Pb. W. p. 140.* pilulæ de succino Cratonis *l. c. p. 141. &c.*

P E Z I Z A.

LINN. *Syst. veget. p. 823. Gen. plant. p. 568.*

Pharm. AURICULA JUDÆ s. FUNGUS SAMBUCUS.

576. PEZIZA AURICULA; concava rugosa auriformis Linn. *Syst. veg. p. 823.* Tremella Auricula; sessilis membranacea auriformis cinerea Linn. *Spec. pl. p. 1625.* Fungus membranaceus, Auriculam Judæ referens s. sambucus C. B. Agaricum auriculæ forma Micheli *Gen. plant. p. 124. tab. 66. fig. 1.* Innascitur truncis vel ramis arborum vetustatum, præcipue Sambuco, uti ex Oxyacanthæ (teste Hall. *Hist.*

Hist. stirp. Helvet. p. 220.), idque quidem parti, quæ septentrionem respicit (*Steerbeck Theatr. fung. p. 256.*).

Fungus membranaceus ad aurem externam humanam accedit figura & eminentis intra sinus cavi. Humidus gelatinam refert tenacem pellucidam odoris mucidi, siccatus indurescit & fragilis fit, ita tamen, ut aqua pristinam flexilitatem, colorem, odorem, recuperet. Siccus membranaceus est, insipidus, odoris expers, extus cinereus, interne nigricans, salivæ lentorem aliquem conciliat. Colorem solutionis vitrioli martis nullo modo mutat. Perperam adstringens censetur & exsiccans. Ad perniciosos fungos refert Clusius (*Rar. plant. hist. p. CCLXXVI.*). Sed neque venenata vis nec purgans illi adscripta evidentibus experimentis comprobatur. Centies repetitum, in gargarismiis anginam dissipare & ex aqua Rosarum s. simili vel vino impositum inflammationes, nominatim oculorum, discutere. Nec certius est auxilium in surditate aliisque auris affectionibus, ad quod figuræ similitudo credulos adduxit. Utinam confirmatæ essent aliæ multiplicis generis virtutes, quas recensuit ex scriptis auctorum Jo: Phil. Breynius (*Dissert. de fungis officinal. p. 28. sqq.*).

Pharm. CREPITUS LUPI S. BOVISTA.

577. *LYCOPERDON BOVISTA*; subrotundum lacerato dehiscens Linn. *Spec. plant. p. 1653.* Lycoperdon facatum cinereum polline obscure viridi Hall. *Hist. stirp. Helvet. n. 2172.* Multis varietatibus, magnitudine, superficie, figura, colore, distinctis ludit hæc species, ad quarum cognitionem ducit Hallerus l. c. & Husdon. *Fl. Angl. ed. 2. p. 642.* Ad nos pertinet Lycoperdon vulgare ♂, s. Lycoperdon maximum Schäfferi *Fung. Bav. tom. 3. t. 294.* Fungus maximus rotundus pulverulentus dictus Germanis Bovist Jo: Bauh *Hist. tom. 3. p. 848.* Icon: Regnault *Botan. La Vessè de Loup.* Exemplum prægrandis Bovistæ exstat in Marfilii *Fungi Carrariensis Historia*; aliud in Bened. Bergii *Comment. in Kongl. Vet. Acad. Handl. vol. 23. p. 324.* ejus ambitus ulnas duas & digitos tres exæquavit, gravitas octodecim libras superavit. Etenim aere pluvioso & solo pingui enormiter grandescit. Reperitur in pratis & pascuis sterilibus.

Tunicis tribus tegitur, intra quas medulla continetur, in juniore fungo flavescens, solida, sensim in cellulosam compagem resoluta, in qua pollen obscure viridis, vel brunus, generatur, qui per orificium, id quod sursum sponte fungus dehiscit, præcipue sub compressione excutitur. Compressus digitis vel calcatus pedibus crepat, unde nomen.

Prout

Prout ficcatus servatur levis & lividus est , pulvere brunò repletus . Nec antea colligi debet , quam donec compages succosa in pulverem lentam tranfierit , dein loco sicco servandus .

Odoris æque ac saporis expers est , nec colorem solutionis vitrioli martis mutat . Nulla neque alcalinæ nec acidæ naturæ vestigia vulgaribus tentaminibus , neque in pulvere nec extracto aquoso , deteguntur (Breyn. *Diff. de fung. officin. p. 36.*) . Inesse tamen alcali volatile æque copiose , ac in ulla materia animali , destillatione cognitum Scopoli in *Crells chem. Annal. 1784. vol. 1. p. 335.*) . Oculis infestus pulvis deprehensus est , ita tamen , ut quidam ophthalmias arguant (Muys apud Breyn. *l. c.*) , alii cæcitatem (Vulgaris opinio in Suecia . Vid. Linn. *Flor. Suec. p. 460.*) . In lacte decoctus hic fungus muscas interimit (Breyn. *loc. cit.*) .

Plurimum celebritatis sibi acquisivit vi , qua ad hæmorrhagias sistendas pollet . Quo fine valet tam pulvis inspersus faucibus vasis , quam spongiosum & mollius ejus tegmen applicatum . Ita consopita sunt profluvia sanguinea varia interna , quorum fontem attingere valuit Bovista , ut stillicidium copiosum sanguinis ex naribus , contra quod pulvis vitello ovi mistus commode turundis illinitur (Breyn. *l. c. p. 34.*) ; hæmorrhagia ex dente per congestionem ex spirituosus largiter potis , quam unice compescuit Bovistæ frustum intrusum (Tulp. *Observ. med. p. 90.*) ; hæmorrhoides profusæ , quibus suffecti pessarii instar apo inserta (Fel. Plater-*Praxi tom. 3. l. 2. cap. 5. p. 646.*) . Frequentius autem longe administrantur in hæmorrhagiis ex vulneratione vel amputatione arteriarum enatis . Magna hoc nomine jam dudum in existimatione fuit apud chirurgos celebriores , ut Felicem Wurtz , Nuck , Munniks , Verduin , Rau (Breyn. *l. c. p. 35.*) , qui sedulo in praxi sua hunc fungum in ulum traxerunt . Recentiori tempore fiduciam auxerunt experimenta sollertia a cl. hippiatro La Fosse in equis dedita opera facta (de quibus a 1750. academiam R. scientiarum certiore reddidit) , dum sanguis exundans resecta arteria temporali , amputato femore alterutro , item cauda præcisâ vel applicato fungi frustulo & firmato particula vesicæ vel insperso pulvere , fluere cessavit . Trucidato equo ecce in arteria comparuit membrana fere transparens cum thrombo conico , cujus apex interiora respexit (Parsons in *Phil. Transf. vol. 49. P. 1. pag. 38.* Tract. cl. La Fosse , patris , *Observations & decouvertes faites sur les Chevaux legere mihi non suppetiit . Confirmat efficaciam filius in Dictionnaire raisonné d' Hippiatrique , tom. 2. p. 384. & tom. 3. pag. 128.*) . Non autem in hæmorrhagiis exiguarum arteriarum modo

modo conducit, sed & ampliorum, adjuvante tantum modica compressione; cl. Bisset (*Medical Essays and Observations*, p. 303.) Agarico chirurgorum adeo præfert Bovistam. Stipticum dici non potest eo sensu, quo Gallas, Bistotæ radicem, Granatorum corticem, alumen, ita vocamus; hinc non coarctando vasa vim suam præstat, sed partem incrassando sanguinem, sponte jam ad coagula pronum, tenuissimo, quem continet pulvere, partim molli & spongiosa natura, qua sese arctissime ostio vasis affigit, ligatura suffultus. Nempe applicato fructo hujus fungi superimponitur aliud majus vel tunica fungi, & deligatio solito modo per fasciam perficitur.

DESIGNATIO SPECIERUM.

IN QUINTO VOLUMINE CONTENTARUM.

ORDO XLIII. PALMÆ.

Nomen pharmaceuticum.

Nomen systematicum.

497. Palma.	<i>Cocos butyracea.</i>	pag. 7
498. Dactyli.	<i>Phœnix dactylifera.</i>	9
499. Sagu.	<i>Sagus Rumph.</i>	12

ORDO XLIV. PIPERITÆ.

500. Piper nigrum; album.	<i>Piper nigrum.</i>	16
501. -- longum.	-- <i>longum.</i>	22
502. Cubebæ.	-- <i>Cubeba.</i>	23
503. Acorus verus. Calamus vulgaris.	<i>Acorus Calamus.</i>	24
504. Arum.	<i>Arum maculatum.</i>	26

ORDO XLV. SCITAMINÆ.

505. Zingiber.	<i>Amomum Zingiber.</i>	29
506. Cardamomum minus.	-- <i>Cardamomum.</i>	33
507. Grana Paradisi.	-- <i>Grana Paradisi.</i>	35
508. Galanga.	<i>Maranta Galanga.</i>	36
509. Curcuma.	<i>Curcuma longa.</i>	38
510. Costus.	<i>Costus arabicus.</i>	41
511. Zedoaria.	<i>Kämpferia rotunda.</i>	42

OR.

ORDO XLVI. LILIACEÆ.

Nomen pharmaceuticum.

Nomen systematicum.

512. Liliū album.	<i>Liliū candidum.</i>	44
513. Scilla.	<i>Scilla maritima.</i>	46
514. Allium.	<i>Allium sativum.</i>	59
515. Porrum.	-- Porium.	65
516. Victorialis longa.	-- Victorialis.	ibid.
517. Cēpa.	-- Cēpa.	67
518. Asphodelus.	<i>Asphodelus ramosus.</i>	ibid.
519. Helleborus albus.	<i>Veratrum album</i> &c.	68
520. Sabadilli.	<i>Veratrum?</i> <i>Sabadilla.</i>	79
521. Asparagus.	<i>Asparagus officinalis.</i>	84
522. Ananas.	<i>Bromelia Ananas.</i>	87
523. Colchicum.	<i>Colchicum autumnale.</i>	90
524. Hermodactylus.	-- <i>illyricum?</i>	100
525. Crocus.	<i>Crocus sativus.</i>	102
526. Aloë.	<i>Aloës species varia.</i>	110
527. Liliū Convallium.	<i>Convallaria majalis.</i>	119
528. Sigillum Salomonis.	-- <i>Polygonatum.</i>	120

ORDO XLVII. ENSATÆ.

529. Iris Florentina.	<i>Iris Florentina.</i>	121
530. -- nostras.	-- <i>Germanica.</i>	123
531. Acorus palustris.	-- <i>Pseud-acorus.</i>	126

ORDO XLVIII. ORCHIDEÆ.

532. Salep.	<i>Orchis mascula</i> &c.	127
533. Satyrium.	-- <i>bifolia</i> &c.	134
534. Vanylla.	<i>Epidendrum Vanilla.</i>	135

ORDO XLIX. TRIPETALOIDEÆ.

535. Sanguis draconis.	<i>Calamus Rotang</i> &c.	137
------------------------	---------------------------	-----

OR-

Nomen pharmaceuticum.

Nomen systematicum.

ORDO L. CALAMARIÆ.

536. Sarfaparilla germanica.	<i>Carex arenaria.</i>	142
537. Cyperus longus.	<i>Cyperus longus.</i>	145
538. -- -- rotundus.	-- -- <i>rotundus.</i>	ibid

ORDO LI. GRAMINA.

539. Triticum.	<i>Triticum hyberrum.</i>	147
540. Gramen.	-- -- <i>repens.</i>	155
541. Secale.	<i>Secale cereale.</i>	157
542. Hordeum.	<i>Hordeum vulgare</i> &c.	165
543. Avena.	<i>Avena sativa.</i>	175
544. Saccharum.	<i>Saccharum officinarum.</i>	178
545. Milium.	<i>Panicum millaceum.</i>	196
546. Oryza.	<i>Oryza sativa.</i>	197
547. Schoenanthus.	<i>Andropogon Schoenanthus,</i>	201
548. Nardus Indica.	-- -- <i>Nardus.</i>	202

ORDO LII. FILICES.

549. Polypodium.	<i>Polypodium vulgare.</i>	205
550. Filix mas.	-- -- <i>Filix mas.</i>	207
551. Filix foemina.	<i>Pteris aquilina.</i>	215
552. Capillus veneris.	<i>Adiantum capillus veneris.</i>	217
553. Lingua vervina.	<i>Asplenium Scolopendrium.</i>	218
554. Ceterach.	-- -- <i>Ceterach.</i>	219
555. Trichomanes.	-- -- <i>Trichomanoides.</i>	ibid.
556. Ruta muraria.	-- -- <i>Ruta muraria.</i>	220
557. Equisetum.	<i>Equisetum arvense.</i>	ibid.

ORDO LIII. MUSCI.

558. Lycopodium.	<i>Lycopodium clavatum.</i>	222
559. Muscus erectus.	-- -- <i>Selago.</i>	225
560. Adiantum aureum.	<i>Polytricum commune.</i>	ibid.

OR-

ORDO LIV. ALGÆ.

Nomen pharmaceuticum.

Nomen systematicum.

561. Usnea	<i>Lichen Saxatilis.</i>	227
562. Muscus Islandicus.	-- -- <i>Islandicus.</i>	228
563. Pulmonaria arbor.	-- -- <i>Pulmonarius.</i>	237
564. Muscus cumatilis.	-- -- <i>aphibosus.</i>	239
565. -- -- caninus.	-- -- <i>caninus.</i>	ibid.
566. -- -- pyxidatus.	-- -- <i>cocciferus &c.</i>	241
567. Roccella.	-- -- <i>Roccella.</i>	243
568. Muscus arboreus.	-- -- <i>plicatus.</i>	244
569. Quercus marina.	<i>Fucus vesiculosus.</i>	ibid.
570. Helminthochorton.	-- -- <i>Helminthochorton.</i>	248
	de la tour.	
571. Conferva rivularis.	<i>Conferva rivularis.</i>	251

ORDO LV. FUNGI.

572. Agaricus muscarius.	<i>Agaricus muscarius.</i>	253
573. -- -- quernus.	<i>Boletus igniarius.</i>	256
574. Fungus salicis.	<i>Boletus suaveolens.</i>	259
575. Agaricus albus.	<i>Boletus laricis.</i>	261
576. Auricula Judæ.	<i>Peziza auricula.</i>	263
577. Crepitus lupi.	<i>Lyccoperdon Bovista.</i>	266

FINIS VOLUMINI QUINTI.

